

المنتخب من تاريخ حلب

SELECTA

EX HISTORIA HALEBI.

المنتخب من تاريخ حلب

SELECTA

EX HISTORIA HALEBI

E CODICE ARABICO

BIBLIOTHECÆ REGIÆ PARISIENSIS

EDIDIT, LATINE VERTIT ET ADNOTATIONIBUS ILLUSTRAVIT

G. W. FREYTAG, Dr. Ph.

اینکه ترسید از جفای خمار
قدح باده مراد بخورد

LUTETIÆ PARISIORUM,

E TYPOGRAPHIA REGIA.

~~~~~
1819.

PRÆFATIO.

MULTÆ quidem magnæque utilitates sunt, quibus lingua Arabicæ cognitio litteris hominibusque prodesse potest; nulla vero major, nulla dignior, in quam omnes conferantur curæ, utilitate est, quam historiæ adfert: historia enim quum sit optima hominis magistra, quæ reges subditosque, rerum causis et eventibus, meliorem agendi rationem doceat, in præteritis futura ante oculos ponat, ut in rebus secundis non nimium sperent, in rebus adversis non nimium timeant, hac in re multum abest, ut, quam Orientalem appellamus, historiæ pars, Occidentis historiæ cedat, ut potius, et quum, variam illorum populorum agendi rationem depingens, novo modo nos edoceat, et quum, plures temporum varietates et fortunæ celeriores vicissitudines, describens, lectorem magis delectet, nec non, quæ ad beatam vitam gerendam scitu necessaria sint, clarius nobis exponat, palmam ferre videatur. Quis autem est, qui, plurium virorum doctissimorum magna de his litteris merita ignorans, grato erga eos animo affectus non sit, quorum studio et labore, editis scriptoribus Arabicis, hujus scientiæ initia ex tenebris in lucem prolata sint? Quod si vero Orientis historiam, vel majorem ejus partem, quæ, vera in rebus enarrandis, clara in causis eventibusque rerum explicandis, quoad ejus fieri possit, omnes majoris momenti res

gestas contineat , ut pauca solummodo desideranda sint , nondum emissam esse , contendere non dubita- verim , neminem id ægre laturum esse confido ; quippe qui nil auctoribus vitio ducam , omnia rei tribuam. Fontium , ex quibus res hauriendæ sunt , infinita multi- tudo existit ; pauci puram effundunt veritatem , multi rebus dubiis fabulisque anilibus turbantur ; difficilis est accessus. Quid quod codices in variis bibliothecis dissipati sint , et plures ad rerum majorem cognitionem necessarii in iis desiderentur , ut taceam impedimenta ex linguæ difficultate , rerum obscuritate , aliisque causis oriunda ? Pauci præterea sunt , quibus his studiis operam dare fortuna concessit ; et brevis mortalium vita est , ut unius labor tanto operi non sufficere videatur. Nihilominus tamen de re desperandum non esse videtur ; tota enim res , quæ ab uno ad finem perducere non potest , in partibus faciliorem se præbet , et , partibus singulis a pluribus absolutis , ut Orientis historia componatur , fieri potest.

Quum anno 1815 , ex bello a patria ob libertatem conservandam gesto , redeunti mihi contingeret , ut ob virorum perillustrium , Baronum SILV. DE SACY et ALEX. DE HUMBOLDT , quos honoris causa nomino , in me bene- volum animum , a litterarum in Borussia præsidibus SS. , et patriæ caræ ornamento et columna PRINCIPE DE HARDENBERG , quem Sahdius , poëta Persarum , si nostri temporis testis fuisset , hoc , in Bostano suo occurrente , imo meliore laudasset versu :

نه ذکر جمیلس نهان میروند

که صیت کرم در جهان میروند

Memoria ejus pulchra non occultabitur ,
Quum generositatis fama in mundum manet.

tempus annum , Lutetiæ Parisiorum litteris Orientalibus dicandum , concederetur , tum iterum iterumque prorogaretur , quid , maximorum beneficiorum haud immemor , potius in animum inducere poteram , quam ut , opere quodam historico suscepto , Orientis historiæ utilitatibus servirem , et , quod in animo flagraret , gratiarum desiderium palam profiteri conarer ? In tantis quidem apud me collocatis beneficiis , satis dignas gratias me relaturum esse , bonam de me spem non habens , hos poëtæ citati versus recitare non dubito :

تازم . سرايه وفضل خویش
بر رویه آورده ام دست پیش
شیم که در روز امید و بیم
بدانرا به نیکان ببخشد کریم

Non gloriôr opum fundum neque merita mea ,
Mendicus solummodo manum protendi ;
Audiui tamen , die spei timorisque
Deum malis cum bonis veniam daturum esse.

His vero sublevatus verbis , quas vobis offero , viri de me optime meriti , studiorum primitias , pro vestra singulari humanitate , benevolo excipiatis animo ! Utinam aliquando vobis gratiam referre possim ! Habebo quidem semper ; meumque erit , quod , si Deus optimus maximus me adjuvabit , novis qualibuscunque argumentis , nunquam fore , ut illa vobis debita gratia possit persolvi , probare.

Halebi Historiæ pars , ab anno decimo sexto Hedjiræ

usque ad annum trecentessimum trigesimum sextum, consilio nostro magis convenire videbatur, quum quod rerum Islamismi primordia, quo remotiora sunt a nostris temporibus, eo majori egent luce, tum quod auctor, qui talem historiam composuit, ante alios, ut edatur, merere videtur. Codex qui, in Bibliotheca regia, numero 728 designatus, Halebi, oppidi Syriæ, historiam continet, viris, qui litteris Orientalibus et præcipue Orientis historiæ operam navant, omnino non ignotus est. Dom. Berthereau, monachus Benedictinus congregationis S. Mauri, qui, natus quarto ante kalendas Junii anni 1731, septimo ante kalendas Junii 1794 diem obiit, ut inter historicos qui res Franco-Gallorum scripserunt, a monachis hujus congregationis sub Regis auspiciis collectos, locum haberent, ex codice nostro plura, quæ anno 488 incipiunt et anno 640 finiunt, latine verterat. Vir perillustris Silv. de Sacy, qui a viro nominato manuscripta relicta in libello *Notice des manuscrits de D. Berthereau* indicat, in pagina 13, 8, hanc de codice nostro sententiam fert: *C'est ici une des meilleures histoires particulières composées par les Musulmans; et nous ne craignons pas d'assurer que, parmi les historiens Orientaux, Kemaleddin est un de ceux dont l'ouvrage mériterait le mieux de voir le jour.* Idem vir plura ex codice nostro, in linguam suam versa, cum viro clarissimo, de historia optime merito, Wilkenio, communicaverat, quorum usu egregio hic adjunctus, secundum Historiæ expeditionis Christianorum sacræ volumen composuit, eaque, in hoc componendo, permultum utilitatis ipsi attulisse, professus est. Nonnullis de auctoris familia præmissis, hanc de auctore sententiam dicit: *Dies ist freylich Alles, was wir von seinem Leben und seinen Verhältnissen wissen; es ist aber*

schon hinreichend um seinen Nachrichten, abgesehen von den innern Merckmahlen seiner Treflichkeit, ihreu bedeutenden Werth zu sichern, denn Kemaleddin, als aus einer angesehenen aleppischen Familie und Abkæmmling zweyer Männer, welche an der Vertheidigung von Haleb gegen die Franken in einer harten Belagerung Antheil nahmen, konnte über die Verhältnisse seiner Vaterstadt in jenen Zeiten sehr wohl unterrichtet seyn. Darum sind seine Nachrichten nicht, wie die Erzählungen der gedruckten Arabischen Chroniken, aus andern Büchern bloß mechanisch abgeschrieben, sondern von ihm selbst in unbestreitbarer Eigenthümlichkeit der Sprache und des Ausdrucks dargestellt. Seine Erzählung ist nicht trocken und farbelos; sondern lebendig und klar, erheitert durch charakteristische Züge von Sitten und Meinungen, dabey so treu, dass ihre Uebereinstimmung mit den christlichen Berichten sehr oft überrascht. (Vide Wilkens Geschichte der Kreuzzüge, 2.ter Band, Leipzig, 1813; Vorrede, p. viij und ix.) Vir clar. M. Michaud, quum codex noster ipsi, in componendo libro cui titulus est *Histoire des Croisades*, magno ex usu esset, illi laudem suam tribuit.

Hic quoque liber, jam a primo, quo in hac urbe versati sumus, tempore, a præceptore nostro commendatus, nos multum occupavit, totus a nobis transcriptus est. Talium vero virorum sententiis munitus, quid est, quod contra eos qui Halebi unius oppidi historiam non tanti momenti esse, ut in ea vel tota vel ad partem edenda, studium laboremque collocare operæ pretium sit, contendere velint, me defendam? Id solummodo observandum mihi videtur, me ab Halebo expugnato incepisse, quum ob causam jam adductam, quod rerum Islamiticarum primordium majori luce egere videatur, tum quod, si Deus conatum

meum adjuvabit, fore, ut ex altera libri parte historiae utilitatem, qualiscunque sit, parem, spem concepi; et si libri partem, quæ temporis senioris descriptionem contineret, edendam curavissem, posthac, aut illa in quibus sine dubio plures res utiles leguntur, omit- tenda essent, aut mihi ad libri initium redeundum foret. Primum quidem, folii lacuna, quæ inter folium octavum et nonum est, ab edenda hac parte me absterruit; sed quum ex altero hujus operis codice hanc lacunam compleri posse putarem, et si hæc spes me falleret, hoc temporis spatium ex alio codice addere animo haberem, ad opus me adcinxi. Re ipsa occupatus qui catalogum codicum Orientalium viri illustr. Rousseau, quos ante aliquod tempus emit Russorum Imperator elementissimus, sub cujus auspiciis litteræ Orientales florent, perlegerem, alter hujus operis codex in oculos occurrit. Codices tum temporis Massiliæ erant. Juvenis in litteris Orientalibus versatissimus, mihi amicissimus, Reinaud, in illud oppidum iter facturus, se partem desideratam ex illo codice descripturum esse, promisit; et, litteris præceptoris fautorisque nostri benignissimi commendatus, promissis stare potuit; sed, proh! idem locus ibi in media pagina desideratus est. Paucis hic loci observare nobis liceat, illum codicem, ut vir nominatus in catalogo contendit, autographi exemplum non esse videri. Autographum lacunam non habuit; in codice enim nostro, autographi exemplo (de quo vide infra), lacuna toto folio desiderato indi- catur, ita ut, quod, si in autographo eadem fuerit, toto folio deficiente, non potius in media pagina ea con- spiciatur, mirum videatur. Numerus quoque foliorum, sine codicis adscriptus, nullum in nostro folium deside- ratum esse, indicat. Quum vero lacuna, in codice

altero , in media pagina sit , cur non potius ille codex a nostro exemplum esse videtur ! nam si scribe , quæ in fine codicis nostri leguntur verba , suo addiderit , quominus vir clar. codicem suum autographi exemplum esse pro certo affirmaret , quid obstitit ? Hanc nostram opinionem , argumentis criticis , si alterum codicem inspicere nobis licuerit , fortasse probare possemus . Spe frustato mihi , ex alio codice , illius temporis res desideratas supplere in animo erat : sed , quum plures hunc in finem perquisivissem , nullus vero rei aptus videretur , paucis in nostro deficientibus , plura et ea utilia prorsus omittere , nullo modo licitum putavi .

Paucis his , cui usui viris doctis hic codex noster fuerit , et quænam de eo sententiæ prolatae sint , præmissis , jam restat , ut I de codice , II de fine quem in componendo libello nobis proposuerimus , et de modo quo rem tractaverimus , nonnulla addamus . Placet igitur agere , 1) de codicis titulo , 2) de rebus quas contineat , 3) de modo quo compositus sit , 4) de fontibus ex quibus res hauserit auctor , 5) de auctore ipso , 6) de forma codicis exteriori , 7) de fide rebus narratis habenda .

1) Titulus libri est : زبدة الحلب من تاريخ حلب ، « Cremor lactis ex Historia Halebi . » Auctor , in præfatione libri , causam , qua adductus librum hoc modo inscripserit , adducit . Auctoris sunt verba : ورضته بزبدة الحلب من تاريخ حلب ، « Et eum (librum) inscripsi , *Cremor lactis ex Halebi Historia* , quoniam ex Historia Halebi magna , quam , litterarum et nominum ordinem sequens , composui , excerptus est . » A pluribus pro vocibus من تاريخ ، scriptum invenimus ، في تاريخ ، ex. gr. in præfatione codicis inscripti [Margarita granorum in Halebi His-

toria] ; cujus auctor Muhammedes ben-Ibrahim Ebn-Alhanbali Halebensis est, qui, ut Hadji-Chalifa dicit, anno 971 diem supremum obiit, in Ebn-Challeano, et in Hadji-Chalifa ; sed, quum in ipsa præfatione vox من distincte scripta legatur, nec non auctor, loco citato, verbis لأنه متنوع من utatur, aliam lectionem pro errore habere non dubitamus.

Hic loci vero et Herbelotii mentio facienda est, qui, sub titulo *Haleb*, dicit : *Ohmar ben-Abdolaziz, surnommé Ebn-al-Adim, dit al-Halebi, à cause qu'il étoit natif d'Alep, a écrit l'histoire de son pays en dix volumes, sous le titre de Boghiat al Haleb fi Tarikh al Haleb, qui signifie la crème du lait, à cause que le mot Halab signifie en arabe du lait, que cet auteur prétendoit avoir écrémé.* In plures vir doct. errores hic loci inductus est. Delendus est articulus ante vocem *Haleb*, quem vox حلب, ut nomen oppidi usitata, non patitur. Cum articulo sensus esset *in-historia lactis* ; quod vero vitium, quia voci *Haleb* significationem lactis tribuerit, ortum esse videtur. Tum discrimen, quod inter duo auctoris nostri opera existit, ignorasse videtur, ut rem quæ ad unum pertineret, alterius esse putaret ; denique, et nomen auctoris aliud est quam idem Herbelotius appellavit. De hac vero re, in paragrapho ubi de auctore agitur, plura addenda sunt. Herbelotius, sub voce *Adim, Cadim, Tarik-Halab, Zobdat fi Tarik-Halab*, libri mentionem fecit ; sed in omnibus locis vitiosa reperis. Reiskius clar., in adn. 428 ad Abulphedam, t. IV, p. 732, quædam de his adnotavit.

2) De rebus quas continet liber, in præfatione hæc verba leguntur : *وعلقت في هذه الاوراق ذكر من ملكها من الولاية وبعض من عثرت عليه من الوزرا والقضاة واضفت الى ذلك ذكر من بناها في قديم الزمان ومعنى اسمها المختصة هي به من بين ساير البلدان*

« In his foliis, præfectos qui in hoc oppido imperium
 » exercuerunt, et nonnullos ex iudicibus et Wesiris,
 » quorum mentio mihi occurrit, retuli, quibus ejus
 » mentionem, a quo oppidum antiquissimis temporibus
 » conditum est, nominisque, illi præ omnibus oppidis
 » proprii, sensum adjunxi. » Quod si vero ex his codicem
 nil aliud quam Halebi historiam propriè dictam con-
 tinere, aliquis iudicium facere vellet, errori obnoxius,
 in falsam opinionem discederet; licet enim Halebi
 in hoc libro præcipua sit habita ratio, quum auctor
 res gestas majoris momenti memorare animo propo-
 suerit, oppidum autem Halebum magno splendore
 potentiaque in Syria usum sit, non poterat non rerum
 in aliis Syriæ regionibus, imo extra Syriam gestarum,
 quo Syriæ et patriæ urbis status magis pateret, men-
 tionem habere. Liber totus in tres partes dividi potest,
 A) præfationem, B) introductionem, C) historiam.

A) In præfatione, auctor, post brevem Dei et prophetæ laudem, a) causam, qua adductus librum composuerit, explicat his verbis: *وبعد فان بعض من يتعين على امتثال امره ويجب على الانقياد الى موالاته وبره القس منى تعليق ما وقع الى من ذكر امرا جلب وولاتها وملوكها ورعاتها* « Illis præ-
 » missis, quidam, cujus mandato satisfacere officium
 » mihi est, et cujus amicitia amoreque obligatum me
 » esse oportet, ut Emirorum, præfectorum, regum cus-
 » todumque Halebi mentionem factam litteris manda-
 » rem, me rogavit», et hujus satisfacturum desiderio opus se suscepisse dicit. b) Quæ liber contineat, describit; c) de causis, cur hunc titulum libro inscripserit, agit; d) fore, ut aliis hac in re præstet, spem se fovere, declarat; e) et fiduciam in Deo ponens, præfationi finem imponit.

B) Illi parti quæ folio secundo usque ad sextum conti-

netur, etsi auctor hanc libri partem introductionem non appellat, quum res in ea descriptæ introductioni propriæ sint, hoc nomen indere non vereor. Neglecto nonnunquam ordine, de quinque rebus agitur. α) De nomine Halebi. (Conf. de hoc nomine Golium ad Alferg., p. 270 sqq. Russel, in not. ad librum, *Natural History of Aleppo*, t. I, p. 348.) Nomen *Haleb* حلب a mulgendo originem traxit; hoc enim nomen, quum patriarcha Abrahamus pauperibus multa tribueret beneficia, colli datum in arcem transiit. Sunt quidam inter auctores, qui nomen a conditore ortum esse statuunt; fuisse enim narrant tres fratres, *Bardaah*, *Haleb*, *Himz*, quorum quilibet oppidum condiderit. Ab Halebo ben-Almihir ben-Haiz ben-Almalic Amalecita oppidum Halebum nomen duxit. Græci oppidum Halebum *Barawwa* vel *Birua* appellabant. β) De conditoribus. Opiniones plures existere (conf. Abulphar. Hist. dyn. p. 38). 1] Conditorem fuisse, reperiri, qui contendant, Balucum a Græcis Sardanapalum appellatum, qui ab Adamo anno 3989 (annus est 3088) regnare cœperit (cum hac opinione inscriptionem Græcam in ponte ad portam Antiochenam consentire dicit); 2] Balikurum, Ninivæ regem, qui ab Adamo 3962 regnare cœperit; 3] secundum Christianorum historicorum relationem, oppidum a Ptolemæo Alasjab exstructum esse; 4] post tempus Baluci oppidum destructum duodecim annos post Alexandrum (312 ante Christ.), a Seleuco de integro conditum esse, affert; et temporis, quo oppida Kinnesrini et Antiochiæ condita sint, mentionem facit. γ) De nomine Syriæ. Nomen *Syria* سوريا, secundum quorundam relationem, primam Syriæ provinciam, الشام الاولى, id est, *Halebum regionesque hoc oppidum cingentes*, significare;

sed, quum in Halebi latere, in tractu Alahazzi, id est, a meridie Halebi, magna urbs, cui nomen Syriæ, vestigiis ejus non omni modo deletis, exstiterit, ut tota regio ab illo oppido, sicut tractus Kinnerinensis ab oppido Kinnerino, nomen acceperit, fieri potuisse, auctor non dubitat. Oppidum super fontem Abrahæ exstructum est. 1) De iis qui ante Muhammedanos Halebi imperium exercuerint. Primo Halebi imperium Aschmunita (jam vivente auctore, extra Halebum locus عين امونيت [fons Aschmunitæ] appellatus erat), filia Ptolemæi Alasjabi, viginti et novem annos imperio usi, exercuit. Post patrem mortuum, quum Ptolemæus, cognominatus محب اخته [amans sororis] imperio potitus esset, Aschmunita fratris loco Halebi regnavit. Sub hujus successore Ptolemæo Evergete [الاورجافس], محب ابيه, Philopator, a Græcis nominato, in oppido permansit. Hunc in imperio secutus est Ptolemæus Philomator, filius Aschmunitæ, qui, Halebi sedem figens, arcem in petra condidit. In fine hujus regni, Antiochus hostili animo contra eum profectus est. Impares ejus armis, in fuga salutem ponunt; sed, capti, in captivitate diem obeunt. Alii narrant, Aschmunitam, auxiliis ex Ægypto missis, Antiochum fugasse. Post Aschmunitam, Ptolemæus Aniphaninis [Epiphanes], qui dux exercitus erat, imperio potitus est. Post hunc, Ptolemæus Philopator [فيلوطر], in cujus regno Antiochus animam exspiravit. Hunc Græcorum reges in imperio secuti sunt, donec regio, Augusto regnante, Romanis subjecta est. Post hos, Kosroës Anuschirewan oppidum in potestatem redegit, et, eo mortuo, Heraclii imperio subjectum erat. Heraclii primo imperii anno, Muhammedes à Mecca Medinam fugit.

Quæ noster de Ptolemæis dixit, cum aliis hujus his-

torix documentis non consentiunt. Ptolemæum quem Alavergafum appellat, alius quam Evergetes non esse videtur; nihilominus tamen dicit, eum, Græco sermone, amantem patris [Philopatorem] cognominatum esse; quum tamen postea Ptolemæum Philopatorem [فيلوطر] nominet. Appellat Ptolemæum محب اخيه, amans sororis, id quod pro محب اخيه [Ptolemæus Philadelphus] esse potest; nam puncta diacritica vocis اخيه senioris originis esse videntur. Sed quisnam est Ptolemæus Alasjab? Nil ausus sim pro certo affirmare; auctorem vero errores in his commisisse clarum est. Postea et Ptolemæi filii Lagi بن لاغوس mentionem fecit. ε) De Syria a Muhammedanis expugnata. Memoratur prælium ad Jarmucum pugnatum, Emessa per Abu-Ohbaidam expugnata, post quam Chaledus cum primo agmine Kinnestrinum mittitur. Chaledus ad Kinnestrini Hadhirum, cum Mina, Græcorum dūce, pugnat, victum occidit; oppidum et arx traditur.

C) Tertia codicis pars, a linea quarta folii sexti incipiens, historiam continet. Incipit ab Halebo expugnato anno Hedjiræ decimo-sexto, et anno sexcentesimo quadragesimo primo finit (fol. 268 r.). Præfationis spatium totum excerpere librum non permittit, quam ob causam illorum qui in oppido Halebi, addito anno quo adepti sint et quo amiserint imperium, regnaverint, nomina breviter recensere in animo mihi est, ita tamen ut, in temporis spatio, cujus descriptionem latine vertimus, imperiorum vicissitudinibus enarratis, singula omittamus. 1] Halebum sub trium Chalifarum Ohmari, Ohtsmani, Ahlii imperio, dum sub tertio Moahwijja imperio absoluto regebat, ab anno 16 usque ad annum 41 (fol. 6 r. — fol. 8 v.). 2] Omajjadarum imperium, ab anno 41 — 132

(*fol. 8 v. — fol. 10 r.*). 3] Ahbbasidarum regnum ab anno 132 — 264 vel 265 (*fol. 18 r. — fol. 21 v.*). 4] Ahmedes ben-Thulun, Ægypti præfectus, obsequium in Abu-Ahmedem Almuwaffik exuens, totam Syriam ditionis suæ facit. Cum hoc Thulunidarum in Syria imperium initium capit (anno 264 vel 265). 5] Anno 269, hujus imperium, Luluo fidem lædente, et in Abu-Ahmedis Almuwaffik obsequium jurante, in Syriæ parte paulummodo interrumpitur. 6] Haruno Chumarujjæ filio regnante, Halebum sub Ahbbasidarum imperium redit (*fol. 21 v. — fol. 26 r.*). 7] Fine anni 329 vel initio 330, Muhammede ben-Jesdad a Cafuro victo, Halebum Ægypti principi, Muhammedi ben-Thoghdj, subjicitur; sed, pace inter hunc et Muhammedem ben-Rajek composita, huic Halebum cum Emessa redditur (*fol. 26 r. — 26 v.*). 8] Occiso Muhammede ben-Rajek, Halebum a Nazir-Aldewla, anno 330, expugnatum est, et sub ejus imperio permansit, donec, 9] anno 332 (*fol. 27 v.*), Muhammedes ben-Thoghdj copias adduxit; cui, ab Almotakio Chalifa, Syriæ provinciarum et Ægypti imperium traditum est (*fol. 28 v.*). 10] Saif-Aldewla anno 333 (*fol. 29 r.*) Halebo potitur, cui, eodem anno, prælio fugato, Muhammedes ben-Thoghdj victor oppidum eripit. Pace facta, Halebum Saif-Aldewlæ anno 334 iterum traditur (*fol. 30 r.*). Mortuo Muhammede ben-Thoghdj, Saif-Aldewla Damascum in potestatem redigit; sed, fuso exercitu suo duplici prælio, anno 335 Halebum amittit. Anno 336, Halebum tertio ditionis suæ subjicit (*fol. 31 v.*), ejusque imperium pace stabilitur.

Huc usque codex a nobis editus est, jam sequitur pars inedita. 1] Ex Hamdanidarum stirpe, plures Halebi

imperium exercuerunt. Saif-Aldewla, anno 336 rebus stabilitis, die Veneris mensis Zafari anni 356 fato obiit (*fol. 40 r.*). Ejus filius Saahd-Aldewla Abu-Almaahli Scherifben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Hamdan, die Lunæ, decimo ante finem mensis Rabi hæ prioris ejusdem anni, imperio potitus est; quem vero Karghuja cubicularius, mense Muharremi anni 358, e regno depulsum, ad matrem Majjafarekini degentem proficisci jussit (*fol. 42 r.*). Karghuja satellitem suum, Bacdjurum, Emirum creavit, eumque imperii participem fecit, ut pro utroque in suggestu preces fierent; nomen autem Bacdjuri in monetis legeretur. Karghuja nomen *Alahdjeb* [cubicularii], ejus satelles Bacdjurus *Emiri* [principis] nomen tulit; non omnes vero Halebi ditiones horum obsequio subjectæ erant. Secundum nonnullos, Saahd-Aldewla anno 363 Halebo rursus potitus est: secundum alios, Bacdjurus, flagrans cupidine regni absoluti, patronum in vincula conjecit; et tum mense Redjebi anni 365 Saahd-Aldewla oppido potitus est; arx vero, in quam Bacdjurus aufugit, usque ad mensem Rabi hæ posterioris anni 367, defensa est (*fol. 45 v. et 46 r.*). Anno 376 pro Ægypti principibus in Halebi suggestibus preces factæ sunt. Quarto ante finem mensis Djumadæ prioris, Saahd-Aldewla in morbum implicitus, nocte diei Lunæ, quarto ante finem Ramadhani anni 381, diem supremum obiit (*fol. 48 v.*). Ejus filius Abu-Alfadhajil Sahid-Aldewla, cui imperium post patris obitum traditum est, nocte Sabati, medio mensis Zafari anni 392, mortem occubuit (*fol. 49 r. — 51 v.*). Luluus Alsaifi (Saif-Aldewlæ libertus) filios ejus, Abu-Alhasanum Ahlium et Abu-Almaahlium Scherifum, imperio præfecit (*fol. 51 v.*).

2] Anno 394, Luluus hos in Ægyptum misit, et solus cum filio Morthadi-Aldewla Abu-Nazro Manzuro ben Lulu imperium exercuit. Fine mensis Dsu-Alhedjæ anni 399, secundum alios, initio Almuharremi anni 400, diem obiit (*ibid.*). Post patris mortem filius toto imperio potitus, nocte Sabati, sexto die ante finem Redjebi anni 406, ex Halebo aufugit.

3] Afamijjæ præfecto Abu-Alhasano Ahli ben-Ahmed Aladjemi, Halebum vocato, urbis imperium traditur (initio mensis Schahbani anni 407), dum Fatehus arci præest, qui Hacimum, Ægyti principem, rerum gestarum certiolem facit. Re ab illo probata, non multo post Fateho Tyri præfectura ornato, Emiro Ihss-Aldewlæ Abu-Schadjjah Fateco, mense Ramadhani, arx traditur. His rebus peractis, eodem anno Ahsis-Aldewla ab Hacimo Halebi præfectus creatus, die Solis, secundo Ramadhani, in oppidum pervenit (*fol. 57*).

4] Anno 411 (vel anno hunc præcedente), Ahsis-Aldewla obsequium in Hacimum exiit (*fol. 59 r.*), et, quarta nocte mensis Rabi hæ posterioris anni 413, a Tisuno satellite, Indo natione, necatur.

5] Die Solis, decimo ejusdem mensis, præfectus arcis ab Ahsis-Aldewla constitutus, Badr-Alcibir Wafi-Aldewla Halebi imperio potitur.

6] Post Hacimum in Ægypto regnans Thsaherus copias mittit, quarum adventu commotus duci Sadid-Aldewlæ Ahlio ben-Ahmed Aldhaif Halebum tradit, cujus imperio, Zafi-Aldewlam Abu-Ahbd-Allah Muhammedem die Mercurii, vicesimo primo mensis Redjebi anni 413, ornat. Althsaherus, metuens ne fidem violaret, si unum creasset, duos Halebi præfectos, unum in oppido, alterum in arce, constituit. Arci præficatur Jum-

Aldewla-Saahda (*fol. 59 v.*). Zafi-Aldewla Ebn-Falah, die Lunæ medio Muharremi anni 414, ex Halebi provincia revocato, Emirus Sened-Aldewla Abu-Muhammed Alhasan mittitur. Die Jovis, octavo ante finem Rabi-hæ posterioris anni 415, morbo opprimitur (*fol. 60 r.*). Ejus frater Sadid-Almulc Abu-Alhartsus Tshabanus, Tannisi præfectus, hac provincia ornatur. Die Solis, decimo-septimo Djumadæ prioris anni 415, Halebum pervenit. Abu-Alhartsus Tshaheri nomine Mauzufum, arci præponit.

7]. Emiri tres, Abu-Ahlius Zalehus ben-Merdas Celabita, Senan ben-Ahlijjan Calbita et Hasan ben-Almufarreh ben-Alharradj Thajjita, obsequium in Tshaherum exuunt, et Syriam inter se dividunt. Palæstina cum ditione Hasano, Senano Damascus cum ditione, Halebum cum ditione Zaleho promittitur. Zalehus oppido, die Sabati, decimo-tertio Dsu-Alkahdæ anni 415, et arce, die Mercurii initio mensis Djumadæ prioris anni 416, potitur (*fol. 61*). Zaleho, in prælio contra Aldesberium, Tshaheri ducem, ad fluvium Jordanem, apud locum cui nomen est *Alakhawanah*, commisso, quinto ante finem mensis Rabi-hæ posterioris, vel, ut alii volunt, die Mercurii, octavo Djumadæ prioris anni 420, vitam amittit (*fol. 62 r.*). Post Zalehi cædem, ejus filii Muhiss-Aldewla Tsemal in arce, et Schabl-Aldewla Nazr in oppido, imperium exercent (*fol. 63 r.*). Anno 421, Schabl-Aldewla toto imperio potitur (*fol. 63 v.*); sed in prælio apud Tel-Fas, in occidente Lathmini, medio mensis Schahbani anni 429, commisso, cadit. Frater ejus Tsemal ben-Zaleh, Halebum, die Märtis, decimo-sexto ejusdem mensis, ditionis suæ faciens, arci Mukalledum ben-Camil, oppido Chalifam ben-Djabir Alcahbi præficit. Tum in Mesopotamiam

proficiscitur. Aldesberius, secundo prælio commisso, Tsoghanum Almuthsafferi cum copiis Halebum mittit, cui a chalifa, die Sabbati, quarto Ramadhani, oppidum traditur. Ipse, die Martis, septimo ejusdem mensis, oppidum intrat (*fol. 67 v. — 68 r.*).

8] Aldesberius, in arce præfectis duobus Fateco et Seboctecino Mamlucis suis, in oppido satellite suo Radhi-Aldewla Bendju-Tecino, constitutis, ab Halebo proficiscitur. Desberius, die Solis, medio mensis Djumadæ prioris anni 433, diem obiit. Radhi-Aldewla mensem Djumadæ prioris et duodetriginta dies Djumadæ posterioris res administravit, donec Muhiss-Aldewla Abu-Ohlwan Tsemalus ben-Zaleh, cum præfecturæ diplomate, ab Almustanziro misso, advenit. Huic Bendju-Tecinus oppidum tradit. Arx per mensis spatium, vel, ut alii contendunt, usque ad medium Zafari anni 434, defenditur (*fol. 69 v. et 70 r.*). Muhiss-Aldewla, mense Dsu-Alkahdæ anni 448, vicariis Almustanziri, Macin-Aldewlæ Abu-Ahlio Alhasano Ohkailitæ, Aihn-Aldewlæ Abu-Alhasano Ahlio ben-Ohkail, et judici Tyri, Abu-Muhammedi Ahbd-Allaho ben-Ihjadh, oppidum arcemque tradit. Abu-Ahlius ben-Malhem bello et tributis, Rocn-Aldewla arci, ab his præponuntur (*fol. 75 r.*).

9] Initio Djumadæ posterioris anni 452, a rebellantibus Mahmudo ben-Nazr ben-Zaleh oppidum traditur, Macin-Aldewla in arcem fugit. Quum Mahmudus, ob adventum Nazir-Aldewlæ Abu-Ahlii Alhusaini ben-Nazir-Aldewla Alhasani ben-Alhusain ben-Hamdan, ex Halebo abeat, oppidum a Macin-Aldewla, ex arce descendente, diripitur. Nazir-Aldewla, fuo exercitu, a tribu Banu-Celab captivo facto, tempore cladis, die Mercurii, fine Redjebi 452, Asad-Aldewla

Abu-Dsewaba Ahthijja apud oppidum advenit, quod, die Jovis, a Magharebicus traditur. Quum Mahmudus ben-Nazr appropinquat, die Jovis, primo mensis Schahbani, ille in fuga salutem ponit; postero die Mahmudo oppidum traditur (*fol. 75 v. — 77 r.*). Macin-Aldewla et Rocn-Aldewla, de auxilio desperantes, pace facta, decimo ejusdem mensis, arcem tradunt. Muhiss-Aldewlæ, pace composita inter eum et Mahmudum, die Mercurii, vicesimo-quarto mensis Rabihæ prioris anni 453, Halebum traditur (*fol. 79 r.*). Muhiss-Aldewla, die Jovis, sexto ante finem Dsu-Alkahdæ anni 454, diem obit. Frater ejus Asad-Aldewla Ahthijja ben-Zaleh ben-Merdas, cui testamento imperium reliquerat, die Jovis, locum fratris sibi arrogat (*fol. 80 v.*). Mahmudus, rei certior factus, Halebum per spatium 102 dierum oppugnat, et patruum oppidum ipsi tradere cogit. Oppidum, die Sabbati, medio mensis Ramadhani anni 457, intrat (*fol. 82 r.*). Anno 462, inter Sultanum Alahdil Alb-Arslan et Mahmudum, conditione, ut primo chalifæ Bagdadi, tum Alb-Arslano, denique Mahmudo, Halebi preces publicæ haberentur, pax confecta est (*fol. 85 r.*). Mense Djumadæ prioris anni 467, morbo adfectus, vitam exspiravit. Filio natu minori Schabibo Halebum legavit; sed Mahmudi socii, testamentum rumpentes, filio natu majori Nazro ben-Mahmud regnum tradiderunt (*fol. 94 r.*). Nazro ben-Mahmud, quum ebrius contra Turcas, qui in Hadhiro sedes haberent, eos direpturus exiisset, a Turca, die Solis, initio mensis Schawwali anni 468, sagitta occiso, ejus frater Sabekus imperio potitus est. Cum hoc regnum Banu-Merdas finivit (*fol. 96 r.*).

10] Scharaf-Aldewla Abu-Almacarim Muslim ben-Koraisch, decimo-sexto mensis Dsu-Alhedjæ

anni 472, ut oppidum a Sabeko tradendum in ditionem acciperet, Halebum pervenit; sed quum, contra promissa, in adventu portæ clauderentur, oppidum oppugnavit. Vicesimo-sexto ejusdem mensis oppidum cepit; arx, pace facta, mense Rabi hæ posterioris anni 473, tradita est (*fol. 101*).

11] Scharaf-Aldewla, die Sabbati, sexto ante finem Zafari anni 478, in pugna contra Solaimanum ben-Kothlemisch occisus est. Hoc occiso, Scherifus Abu-Ahli Alhasan ben-Hebut-Allah-Alhutaiti oppido, Salimus ben-Malic Alohkaifi arci præerant (*fol. 108 v.*). Ejus terris, excepto Halebo, frater Ibrahimus potitus est.

12] Tadj-Aldewla Totosch, occiso Solaimano, nocte Sabbati, vicesimi-sexti mensis Rabi hæ prioris ejusdem anni, oppido potitus est (*fol. 110 v.*), dum arx defendebatur. Totoschus, usque ad vicesimum-septimum Rabi hæ posterioris in oppido commoratus, nuncio de adventu exercitus Malic-Schahi adlato, statim Damascus rediit. Vicarius eum post nonnullos dies secutus est (*fol. 111 r.*).

13] Malic-Schahus ipse, vicesimo-tertio Schahbani anni 479, Halebum pervenit, et oppidum cum arce in ditionem accepit. Oppido Kasim-Aldewlam Ak-Sonkar, arci Nuham Turcam, præfecit. Sultanus ipse Halebo, post festum jejunii Ramadhani, profectus est (*fol. 111 v.*). Malic-Schaho Bagdadi, decimo-sexto Schawwali anni 485, mortuo, Kasim-Aldewla pro ejus filio Mahmudo Halebi preces fecit (*fol. 113 r.*). Ak-Sonkarus, captivus factus, a Tadj-Aldewla, mense Djumadæ prioris anni 487, occisus est (*fol. 114 v. et 115 r.*).

14] Tadj-Aldewla, eodem mense, oppidum et arcem in ditionem accepit; sed, mense Muharremi anni 488, in pugna, quinque pharasangas ab oppido Rei, contra

Bar-Kijarukum commissa, cecidit (*fol. 116 r.*). Ejus filius Almalic Ridhwanus Halebo potitus est (*ibid.*). Hoc, vicesimo-octavo Djumadæ posterioris anni 507, mortuo, filius Alb-Arslanus, sexdecim annos natus, imperio potitus est (*fol. 131 r.*). Alb-Arslanus, mense Rabi hæ posterioris anni 508, a Luluo occisus, et Sulthan-Schahus ben-Ridhwan., sex annos natus, regno ornatus est (*fol. 133 r.*). Luluus, anno 510, occiditur. Anno 511, Ilghasius ben-Artek Halebum pervenit, et res imperii administravit; sed mox ex Halebo abiit (*fol. 136 r.*).

15] Quum, anno 512, Halebi incolæ a Francis se defendere non possent, ab Ilghasio ben-Artek auxilium petierunt, eique oppidum et arcem tradiderunt (*fol. 136 v.*). Ilghasius Halebi filium Schems-Aldewlam Solaimanum ben-Nedjm-Aldin Ilghasi vicarium constituit, qui, anno 515, in patrem obsequium exiit; sed in patris cum exercitu appropinquantis, venia data, clientelam rediit (*fol. 143 r.*). Ilghasius, primo mensis Ramadhani, Halebum intravit, et inde, vicario sibi creato Badr-Aldewla Solaimano ben-Ahbd-Aldjabbar, filio fratris, profectus est (*fol. 144 r.*). Ilghasius, primo mensis Ramadhani anni 516, in vico prope Majjafarekinum sito, cui nomen Ahdjulin, diem obiit. Alter filius Solaimanus Majjafarekino, alter Tamertaschus Maredino, sed filius fratris Badr-Aldewla Halebo potitus est (*fol. 145 v.*).

16] Die Martis, initio mensis Djumadæ prioris 517, Nur-Aldinus Balc ben-Bihram ben-Artek oppido Halebo, die Veneris, arce potitus est. Sed quum hic, vicesimo Rabi hæ prioris anni 518, Menbidjum oppugnans sagitta occideretur,

17] Husam-Aldinus Tamertasch oppidum et arcem, eodem die, in potestatem suam redegit (*fol. 149 r.*).

18] Ak-Sonkarus Albarseki, Halebo ipsius adventu a Francis liberato, fine anni 518, oppidum et arcem in ditionem accepit. Primo Sutekinum præfectum creavit, et, hoc revocato, Halebum ejusque ditiones cubiculario Zarem-Aldino Babeco tradidit; tum Babeco adempta provincia Cafurum Alchadimum, denique vero filium suum Ihss-Aldinum Masuhdum, ornavit (*fol. 153, sq.*), qui suo nomine Thumanum Emirum ibi præfectum constituit, et Bagdadum profectus est. Masuhdus, Atrahba occupata, repentina morte, ut volunt, veneno occisus, decessit. Chatlahus Abah Alsulthani, Sultani Mahmudi satelles, qui a Masuhdo, antequam Atrahbam hic pervenit, Halebi præfecturæ diploma acceperat; sed, Thumano id ratum non habente; recesserat: nuncio de Masuhdi morte adlato, Halebum pervenit, et oppidum, a Thumano, ultimo mensis Djumadæ posterioris, traditum, in ditionem accepit (*fol. 155 v.*). Populus Halebi, quum injuste ageret, tumultu facto, sibi Badr-Aldewlam Solaimanum ben-Ahbd-Aldjabbar præfererunt, et illum in arce oppugnarunt (*fol. 155 v.*).

19] Atabec Ihmad-Aldinus Senci ben-Kasim-Aldewla Ak-Sonkar, cui Halebi imperium a Sultano Mahmudo diplomate concessum erat, Halebum pervenit, et, die Lunæ, decimo-septimo mensis Djumadæ posterioris anni 522, in arcem adscendit: Quum, anno 524, Emirus Sewar ben-Abicin, iratus Tadj-Afmo luco, Damasci domino, in clientelam Atabeci se contulisset, magno ab hoc honore auctus, Halebi ejusque ditionum præfectura ornatus est (*fol. 157 r.*). Atabecus, arcem Djahbar oppugnans, a Jerenkescho eunucho, nocte Solis, sexti Rabi hæ posterioris anni 541, in lecto occisus est (*fol. 168 v.*). Almalic Alahdilus Nur-Aldin Abu-

Alkasim ben-Senci ben-Ak-Sonkar, die Martis, decimo ejusdem mensis, Halebum in potestatem suam redegit (*fol. 169 v.*). Nur-Aldinus Damasci, die Mercurii, undecimo mensis Schawwali anni 569, diem supremum obiit, et Almalic Alzalius patris imperio potitus est (*fol. 185*). Halebi Djemal-Aldinus Schadbacht, eunuchus Indicus, Nur-Aldini manu missus, arcis præfectus, ab hominibus fidei jusjurandum accepit. Halebi res, tempore Nur-Aldini, ad Schems-Aldewlam Ahli ben-Dajah ejusque fratres pertinebant. Quum Nur-Aldinus diem obiret, hic Halebi degebat, et ejus imperium exercebat, donec Almalic Alzalius, Halebum perveniens, in arcem adscendit, et familiam Banu-Aldajah, quæ, persona Almalic Alzalihi in potestatem redacta, rebus potiri voluerat, in vincula conjecit. Imperium Sahd-Aldino Cumuschtecini traditum est (*fol. 188 v.*). Almalic Alzalihi imperium erat Emiro Lalæ Almudjahed Jakut, qui eum educavit; arcis præfecturam Djemal-Aldinus Schadbacht Indicus gessit; Sahd-Aldinus Cumuschtecini, dux exercitus, et ejus bonis præpositus erat; Wesirus Almalic Alzalihi, Schehab-Aldinus Abu-Zaleh ben-Alahdjemi (*fol. 189 r.*). Zaleh-Aldinus, die Veneris, vicesimo quinto mensis Redjebi anni 577, vita excessit, et in imperium successit Ihss-Aldinus Masuhdus ben-Maudud ben-Senci, quem ante mortem constituerat successorem. Hic, vicesimo Schahbani, Halebum intravit (*fol. 197*). Filium parvum Nur-Aldinum Mahmudum Halebi relinquens, hujus curam arcis præfecto Schehab-Aldino Ishaco commisit; oppido autem copiisque Muthsaffer-Aldinum ben-Sain-Aldin præfecit, et, sexto mensis Schawwali, Raccam profectus est. Tum pacto Halebum ejusque ditiones fratri suo Ihmad-Aldino tradidit. Primo Thumanus, quem miserat, in arcem Halebi

adscendit ; tum Kothob - Aldinus ben-Ihmad - Aldin ; denique Ihmad-Aldinus ipse cum suis , decimo-tertio Almuharremi , secundum alios , initio hujus mensis anni 578 , Halebum pervenit (*fol 199 , sq.*).

20] Pacto Ihmad-Aldinus Halebum Zelah-Aldino tradidit , qui , die Lunæ , decimo-septimo mensis Zafari anni 579 , in arcem adscendit. Arci Halebi Saif-Aldinum Bascedj Alasri præposuit , cui et filii jam pueri Almalic Althsahiri , quem Halebi reliquit , curam committens , vicesimo-seculo Rabi hæ posterioris anni 579 , Damascum profectus est. Eodem jam anno , fratrem Almalic Alahdilum Halebi præfectura ornavit , qui , secundo mensis Ramadhani profectus , die Veneris , vicesimo-seculo ejusdem mensis , in arcem adscendit (*fol. 206*). Iterum Halebum filio Almalic Althsahiro Ghasi tradidit : sed , quum Almalic Althsahirus puer esset , cum eo Schudjah-Aldinum Ihsam ben-Belaschwa misit , cui , arcis præfecto creato , et filiorum Almalic Althsahiri et Alsa hiri curam commisit ; Husam-Aldinum Bascharam , Banjasi principem , oppidi præfectura ornavit. Mense Redjebi anni 586 , Almalic Althsahiro imperium traditum est (*fol. 209*). Zelah-Aldinus , die Mercurii , vicesimo-septimo Zafari anni 589 , animam exspiravit. Almalic Althsahiri Halebi imperium , post patris obitum , stabilitum est , ut plenam potestatem exerceret (*fol. 222 r.*). Quum Almalic Althsahirus mortem animo videret , principes oppidi Emirosque advocari jussit , et eos , primo in fidem filii sui Almalic Alahsisi , tum filii Almalic Alzalihi , denique post hunc fratris filii , qui filia suæ maritus erat , jurare coëgit. Emirum Saif-Aldinum ben-Ahlam-Aldin exercitibus præfecit ; Schehab-Aldinum Thoghrec , eunuchum , arcis , thesauris et filiis educandis , præposuit. Almalic Althsahirus

in arce Halebi, vicesimo-quinto mensis Djumadæ posterioris anni 613, exspiravit (*fol. 237 r.*). Wesirus Ebn-Abi-Iahli rebus gerendis potitus est: tum Emiri, ut Almalic Almanzurus ben-Alahsis exercitus Atabecus esset, ad quem feudorum res pertineret, Schehab-Aldinus vero religionis ordinibus præesset, constituere. Denique convenit, ut Almalic Alahsiso, post hunc Almalic Alzaliho, fidem præstarent. Wesiro Ebn-Abi-Iahlio ex oppido abire jusso, Schehab-Aldinus Thoghrec oppidi arcisque imperium exercuit (*fol. 238*). Anno 615, in oppido Halebo ejusque ditionibus, pro Almalic Alcamilo, post hunc Almalic Alaschrafo, denique Almalic Alahsiso, preces publicæ factæ sunt (*fol. 240*). Anno 628, Almalic Alahsisus, ipse res imperii administraturus, a copiis fidei jusjurandum accepit, Atabecum Schehab-Aldinum thesauros tradere jussit, et in arcibus præfectos constituit (*fol. 249 r.*). Fine Zafari anni 634, Almalic Alahsisus febre correptus est. Morbo adgravescente, homines in obsequium Almalic Alnaziri Zelah-Aldini Josephi ben-Almalic Alahsis jurare jussit, et pro hoc a fratre Almalic Alzaliho, qui Aihn-Tabi erat, jusjurandum exegit. Mense Rabi hæ prioris ejus anni, diem supremum obiit. Quum, anno 635, oppidi oppugnationem timerent, iterum Almalic Almuahthsthsamus, Sultani propinqui, Emiri et copiæ cum principibus, oppidique populo, in fidem Sultani Almalic Alnaziri et Alchatun Almalicæ jurare coacti sunt.

Totus liber anno 641 finit; nec vero auctor, ut Herbelotius sub voce *Adim* contendit, urbem anno 658 a Tartaris captam, describit.

3) Auctor, in rebus gestis enarrandis, annorum seriem, a qua rarissime declinat, secutus est, et ut

gravissima quæque accurate et clare exponeret, levioris momenti res omitteret, operam dedit. Hanc ob causam, et libro nomen « Cremor lactis ex historia Halebi » inditum. In libro, ut apud alios Orientalium historicos fieri solet, non solummodo facta nuda enarrata sunt, sed auctor in causas rerumque eventus inquisivit, ut, aliorum iudicio non omnimodo fidem habens, suo usus esset, et ubi plura inter se discrepantia in medium proferrebantur, ibi causas, cur unum vel alterum præferendum esset, explicavit; his vero deficientibus, Dei iudicio rem tradidit. Nec vero tales res neglexit, quibus, quis sit rerum status, optimè intelligi potest, et, semper æquus in iudicio quod de hominum moribus fecit, et res laudè dignas et vituperandas narravit. In vituperatione odio non movetur, in laude amori non indulget. Semper veritatis memor, ubi variæ de viri moribus sententiæ dicuntur, utrique parti aures dat. Exempli gratia (*fol. 69 r.*), laudem, qua incolæ Harrani Atabecum ornabant, explicat, nec vero omittit, rusticos Halebi huic contrarium dixisse. Quum Muhammedanorum clades deplorat, neque eorum jacturam celat nec diminuit, dum in victoriis reportatis nil supra modum extollit; quo fit, ut, quod a clar. Wilkenio observatum est, auctor cum historicis christianis sæpius in relatis mirum in modum consentiat. Nonnunquam et poëtarum versus, quibus vel res gestæ confirmantur, vel viri laude ornantur, citavit. Plura exempla ad ea, quæ diximus, probanda proferre potuimus: sed, quum plura, in parte quamedidimus, legerentur, lectores fore, ut sine his dictis fidem haberent, speravimus. Stylus auctoris nostri in præfatione, ut apud majorem auctorum partem, est rhythmicus; in historia non negligens, sed simplex et purus. Difficultates non ex con-

structione , potius ex vocibus singulis , quæ vel originis Syriacæ , vel ignotæ , vel obsoletæ , sunt , oriuntur. Interdum et constructionibus rarioribus utitur , cujus rei in textu nostro plura exempla reperiuntur. Duobus solummodo locis , ut aliorum scriptorum , quum principum mores , qui suis temporibus vel antea vixerunt , celebrant , mos sæpius ferre solet , stylum simplicem reliquit , et ad orationem altiorem , rhythmicam , se sustulit. Prior locus in folio 222 , ubi in recto et verso lineas octo complectitur , reperitur. Post mortem Zelah-Aldini , quum Almalic Althsahirus Ghasi ben-Almalic Alnazir Josephus ben-Hiob Halebi imperio potitus esset , hujus principis mores his verbis describit : واستقل بملك حلب وانعم على رعيتيه واسقال قلوبهم بالاحسان ، وعمل بوصية ابيه في الافعال الحسن ، وشارك اهل حلب في سرورهم والحزن ، وقلد اعناقهم اطواق الانعام والمن ، وجالس الكبير منهم والصغير ، واسقال للجليل والحقير ، وكان رحمه الله مع طلاقة وجهه من اعظم الملوك هيبته ، واهدم سطوة ، واهدم رايه ، واكثرهم عطاء ، &c. « Halebi imperio potitus , in subditos suos beneficia contulit , animos eorum beneficiis sibi propensos reddidit , et , secundum patris sui præceptum , bonam agendi rationem adhibuit. In gaudio et tristitia Halebi incolarum socius , colla eorum torquibus beneficiorum gratiarumque ornavit. In consessum suum magnos et parvos eorum admisit , et divites pauperesque sibi conciliavit. Vir summæ comitatis , Deus ei misericordiam donet , inter reges reverentia insignis erat. Summa vi et prudentia præditus , in donis profusus erat , &c. » Alter locus est in folio 237 r. , ubi , mortuo rege modo nominato , dicit وكان له رحمه الله في كل دار بها ماتم وعزاء ، وفي كل قلعة « Erat illi , quem Deus misericordia beat , in qualibet Halebi domo planctus et moeror , et in omni corde calamitas et infortunium. » Præterea in libro nostro (fol. 54 v.) locus obscurus legitur , ad quem

explicandum studium frustra contulimus; et quamvis non multum utilitatis ex eo prodire posse, non nesciimus, attamen, quum novum quid sit, et ut viri docti, si placeat, sensum verum nos doceant, eum addere nobis liceat. Quum Zalehus ben-Merdas, mense Zafari anni 410, contra Murthadi-Aldewlam copias duxisset et speculatorem ad hostium exercitum misisset, hic nunciavit, majorem exercitus partem ex Judæis et Christianis compositam esse, se Judæum sua dialecto alteri dicentem audivisse: *وانه مع يهوديا يقول لآخر بلغتم والى حقيظه* *إطغزة وأتاخر وإياى يكون خلفه اخر يطلعرك بمطمازو يخعب بينك للدواغيب*. In his nonnulla verba Arabica sunt, dum alia omnimodò obscura. Id vero extra dubium positum esse videtur, uti hæc verba sint scripta, ex iis sensum integrum erui non posse.

4) In edendo historico maximæ utilitatis est inquirere, ex quibus fontibus auctor res gestas, quas referat, hauserit: fontibus enim cognitis, quæ fides auctori habenda sit, et quænam utilitas ex rebus quas narret, scientiis comparari possit, melius dijudicari potest. In nullis vero scriptoribus hæc res tantam affert utilitatem et tam necessaria est quam in historicis Orientalibus, tum ob magnam relationum varietatem, tum ob fontium copiam, quorum major pars turbata est. Has ob causas, quum scriptori nostro operam dare inciperemus, clare intelligere, ex quibus fontibus auctor res relatas hauserit, maxime nobis cordi erat. Voluntas nobis non defecit; auxilia ad partem desideravimus. Etsi vero tam exacte, ut nobis animus erat, hac de re agere non potuimus, adducenda, ut equidem speramus, auctorem nil omisisse, ut historici officio fungeretur, efficient.

Præcipuus fons, ut auctor in præfatione ipse declarat, ex quo res gestas hausit, est magnum ejus opus in-

scriptum بغية الطلب في تاريخ حلب *Desiderium quærendi in historia Halebi*. Hoc opus, cujus et postea mentio fiet, vitas virorum celebrium qui Halebi nati sunt, degerunt vel imperium exercuerunt, exponens, decem voluminibus continetur. Ex hoc opere, in quo omnia, quæ ad horum virorum vitam pertinebant, collegit, res memoratu dignissimas excerpens, hanc historiam secundum annorum seriem composuit. Quo vero melius intelligeretur modus quo magnum opus composuerit, et quibus fontibus in componendo usus fuerit, quæ de his rebus in præfatione, ut dubitari non potest, præmiserit, perlegenda fuissent. Desiderata hac prima operis parte in Bibliotheca regia, voluntati nostræ satisfacere non potuimus. Auctorem vero summa diligentia, labore et doctrina omnes virorum res gestas collegisse, si partem, quæ ex hoc opere adservatur, inspicias, non est quod dubites. In majore parte traditiones serie continua usque ad primum auctorem, ut authenticæ sint, reducit, et sæpius scriptores citat.

Præter hunc vero librum et alios scriptores jam nominandos, citat, a) librum in scriptum نسب بنى صالح بن عالي *Genealogia gentis Zalehi ben-Akli* (pag. 19 v.), cujus Hadji-Chalifa mentionem non facit; b) auctorem nomine Ebn-Alcalbi notum; c) librum Jahjæ ben-Djarir Altacriti, qui de temporibus quibus oppida condita sint [اوقات بنا المدن] agit (fol. 3); d) librum cui titulus est كتاب القانون المسعودى (fol. 3); e) historiam Alahthsimi [تاريخ العظمى], cujus sententiam, Atabecum anno 528 Damascus aliquod tempus oppugnasse, rejicit (fol. 160 r.). (Horum librorum, in nonnullis titulo non accurate indicato, apud Hadji-Chalifam mentionem factam non invenimus.) f) Auctori nostro historicos Christianos non omnimodo ignotos fuisse, locus qui folio 3 legitur,

probat. Auctor dicit, nonnullos historicorum Christianorum contendere, Ptolemæum Alasjab, qui post Alexandrum regnaverit, Halebum condidisse. g) Citat quoque auctor noster librum Aristotelis كتاب الكيان inscriptum. Inter Aristotelis libros in linguam Arabicam versos, qui in bibliotheca Arabico-Hispana recensiti sunt, liber cui titulus est كتاب الكيان, non legitur. Sed ibi, tom. I, pag. 311, liber inscriptus كتاب في مع الكيان فمن مقالات, *Physicæ auscultationis sive doctrinæ naturalis libri octo*, invenitur. Ut videtur, hunc librum noster indicavit. h) Hic vero in quæstionem venire, num auctor noster celeberrimum Boha-Aldinum, qui Zelah-Aldini res gestas descripsit, ad componendum librum in usum adhibuerit, necesse est: quæ res nobis haud indigna videtur, in quam inquiratur; nam si, nostrum talem virum omnimodo neglexisse, argumentis probari potest, noster non potest non in maximam vituperationem cadere, dum, si noster illo usus est, imo plures res gestas melius et accuratius illo retulit, ab omnibus majore laude dignus habendus est. Boha-Aldini liber in duas dividi potest partes. In una res gestas, quæ ab aliis audivit, narrat (pag. 79); in altera, quas ipse vidit, vel a talibus viris quibus eandem ac sibi fidem habet, accepit. In priora parte, tum eum neglexisse, tum in usum adhibuisse videtur; sed in quibus eum neglexit, res clarius et magis accurate describit. Ratio instituatur inter primam Nur-Aldini in Ægyptum expeditionem susceptam, a nostro, fol. 177 v. et sqq., et a Boha-Aldino, pagina 30, sq., descriptam. Noster res ita enarrat. Nur-Aldinus quum in eo occupatus esset, ut ad bellum sacrum copias pararet, mense Rabiḥæ prioris anni 559, Schawerus Damascum, ejus auxilium imploraturus, pervenit. Schawerus Nur-Aldino tertiam

redituum partem post feuda copiis danda , ut Nur-Aldini vicarius cum copiis in Ægypto remaneat et secundum Nur-Aldini mandata agat , promittit. Nur-Aldinus, diu incertus quid faciat, tandem Asad-Aldinum Schirguh, mense Djumadæ prioris anni 559, mittit. Nur-Aldinus Schirguho mandata dat, ut Schawerum in Wesiri dignitatem restituat; ipse cum reliqua copiarum parte, ad fines regionum quæ Damasco contiguæ in Francorum potestate erant, eos impediturus, quominus Asad-Aldino et Schawero in itinere sese opponant, proficiscitur. Qua re adjuti Asad-Aldinus Schawerusque, calamitatibus haud adfficti, Bulbaisum perveniunt. Nazir-Almusleminus, frater Dhirghami, cum Ægyptiorum copiis profectus, pugna fugatur et Kahiram redit. Asad-Aldinus, post illam pugnam secundo Marte pugnatam, apud Kahiram advenit, et ultimo mensis Djumadæ posterioris castra metatur. Dhirghamus, copias contra eos educens, ipse cum fratre in pugna cadit. Schawerus, honoris veste ornatus, in pristinam dignitatem restituitur. Asad-Aldinus aliquod tempus extra Kahiram castra habet; tum Schawerus, foedere violato, eum in Syriam redire jubet. Hic se facturum esse negat, et ut promissis stet, postulat. Schawero ejus voluntati non satisfaciente, Asad-Aldinus legatos suos, qui Bulbaisum occupent, mittit. Terrarum Orientalium imperium exercet. Schawerus, his rebus commotus, Francorum auxilium implorat; dum iis metum, ne Nur-Aldinus Ægyptum in potestatem suam redigat, injicere studet. Hi, spe Ægypti expugnandæ commoti, precibus ejus statim satisfaciunt, et Bulbaisum castra movent. Nur-Aldinus, eos impediturus, versus regiones ipsorum copias ducit, qui vero, relictis, quæ regionem defenderent, copiis, rem non curant. Rex

Hierosolymarum cum reliquis copiis Bulbaisum proficiscitur, et magnam hominum multitudinem, qui in itinere sacro Hierosolymas venerant, auxilio vocat. Asad-Aldinus per trium mensium spatium Bulbaisi oppugnatur, nulla omnino clade adflictus. Nur-Aldinus, re commotus, contra Francos castra movet, et in magna pugna victoriam ex iis reportat. Franci, hac de clade pluribusque arcibus expugnatis certiores facti, in Syriam reversuri, ut Bamjasum arcem liberent, de pace componenda ad Asad-Aldinum mittunt. Asad-Aldinus, qui de victoria Nur-Aldini nullum acceperat nuncium, com meatu deficiente, pacem, conditione ut terras, quas occupaverit, Ægyptiis reddat, ipse vero in Syriam redeat, conficit. Asad-Aldinus hac expeditione Ægyptum exploraverat, et quam infirma esset regni potentia, cognoverat. Quod si vero hunc narrandi modum cum Boha-Aldini relatione conferas, multo noster illi præferendus videbitur. In aliis locis noster Boha-Aldini relationem in usum adhibuisse videtur. Uterque prælium Hittinense (Vit. Salad. p. 67 sqq. et noster fol. 210) describit, in quo noster illo brevior est; sed ita rem exponit, ut eandem rerum seriem, eundem narrandi modum observet, et pæne eadem verba habeat. Nihilominus tamen noster de suis nonnulla addit. Ubi Hierosolymarum expugnationem (conf. Vit. Salad. p. 73 sqq. et noster, fol. 212 v.) describit, noster plura haud levis momenti addit. In illa vero parte, ubi Boha-Aldinus testis ocularis fuit, eum a nostro neglectum non esse, locus, qui apud nostrum folio 221 legitur, abunde probat. Quum Zelah-Aldinus, post pæne quatuor annorum absentiae spatium, vicesimo-sexto mensis Dsu-Alkahdæ, Damascum perveniret, in itinere Almalic Althsahirus, Halebum mense Ramadhani profectus, Hierosolymis

patri valedixerat. Narravit mihi (dicit noster) judex Boha-Aldinus Abu-Almahasen Joseph ben-Rafih ben-Tamim, illum patri valedixisse, tum misisse, ut reditus ob quasdam res sibi permitteretur. Intromisit eum ad se (sunt verba Boha-Aldini), me præsentem, et Almalic Althsahiro dixit. Post hæc verba, totus sermo, qui in Vita Saladini, *p. 266, lin. 6 sqq.*, legitur, verbo tenus sequitur. Ex hoc quidem loco sequi videtur, nostrum, utitur enim voce اخبرى et Boha-Aldinum loquentem inducit, libro Boha-Aldini non utentem, relata, quæ cum eo consentiant, a Boha-Aldino accepisse. Si vero observas, Boha-Aldini, id quod in ejus vita paucis probandum est, librum ante annum 613 compositum esse, nostrum vero librum suum usque ad annum 641 deduxisse; in isto temporis spatio Cemal-Aldino, in eodem oppido vitam degenti, neque liber ignotus nec difficilis comparatu esse poterat, ut nesciam cur, ut ratio textus utriusque instituta docere videtur, etsi uno loco a Boha-Aldino ipso relata narraverit, in aliis ejus librum in usum non adhibuerit. In auctore nostro plura, quæ ad Boha-Aldini vitam pertinent, leguntur; et quum vir ille tanta celebritate ornatus sit, vitam ejus contexere haud inutile putavimus, sed, eam ad finem libri addi, spatium non permisit. Tum si ab Abulpheda de prima in Ægyptum expeditione (post Vitam Salad. *p. 2 sqq.*) relata cum nostro conferas, utrumque inter se mirum in modum consentire te non præteribit.

i) Præter libros aliorum auctorum, documenta pacis et diplomata in usum adhibuit; id quod ex duobus locis probare nobis liceat. 1) Quum, anno 358, decima-tertia nocte mensis Dsu-Alhedjæ, Antiochia a Græcis expugnata, Græci duce Altherbasio Halebum, Karghujæ auxilium ferentes, proficiscerentur, tum vero oppidum

oppugnarent; Karghuja cum iis pacem composuit, cujus conditiones tam accurate descriptæ sunt, ut nostrum ex documento eas excerpisse, in dubium venire non videatur (conf. fol. 43 sqq.). 2) Mortadhi-Al-dewla, mense Redjebi anni 406, ex oppido Halebi-afugiente, Afamijjæ præfecto Halebum vocato oppidum traditur, dum Fatehus arci præest. Fatehus, quum de rebus gestis Hacimum, Ægypti imperium gerentem, certiozem fecisset, hic, illi gratias agens, Halebi populo diploma mittit, quo injustitiæ abolentur et tributa anni 447 condonantur. Hoc diploma, quod auctor noster possidebat, libro suo inseruit (fol. 57 r.).

Dum loquimur de fontibus auctoris, non prætereundum esse videtur, nostrum, ad tempus Halebi conditi definiendum, inscriptionis Græcæ, quæ ante ejus tempus anno 420 in ponte ad portam Antiochenam legebatur, rationem habuisse (fol. 3 r.), nec non, ad constituendum præfecturæ duorum virorum annum, typo duorum obolorum antiquorum usum esse (conf. p. 15 et 16 textus impr.). Auctor vero et ea retulit, quæ a viris, qui rebus aderant, fide dignissimis audiverat (conf. fol. 209 v., 210 r., 254 v.), inter quæ et a patre ipsi narrata (conf. fol. 169 r. et 196 r.) habenda sunt. Denique et plura narravit quæ ipse viderat.

5) Jam restat, ut de auctore ipso agamus: in qua vero re, quæ apud nostrum de majoribus suis leguntur, negligenda non sunt; nam quo majus temporis spatium illi Halebi degebant, et quo majore dignitate in illo oppido ornati erant, eo major nostro, in iis quæ refert, fides habenda est, quippe qui plures res gestas a majoribus acceptas, quæ aliis ignotæ essent, melius describere posset.

Quum Anuschtecin Aldisberi anno 429 Halebo poti-

tus esset, tritavum auctoris nostri Abu-Alhasanum Ahmedem ben-Jahja ben-Sohair ben-Abi-Djeradah muneri judicis præfecit. Hic usque ad annum 445, quo diem supremum obiit, hoc munus administrabat (*fol. 69 r. et 73 r.*).

Abu-Alfadhhus Hebut-Allah, atavus auctoris, qui judicis et Imami munus in oppido Halebi administrabat, anno 488 mortuus est (*fol. 118 r. et 119 r.*).

In locum ejus successit abavus auctoris nostri Abu-Ghanimus Muhammedes ben-Hebut-Allah, cui vero jam anno 490 judicis concionatorisque munus ademtum est (*ibid.*). Anno 518, quum Halebum a Francis aliisque obsessum vehementer premeretur, idem tum temporis Halebi judex cum aliis Majjafarekinum ad Solaimanum ben-Ilghasi auxilii petendi causa missus est. Qui quum moram traheret, clam Mosulam aufugere, ubi ab Ak-Sonkaro Albarseki auxilium impetrarunt (*fol. 151 v.*). Mense Rabi hæ posterioris anni 534 hic vitam expiravit (*fol. 166 r.*).

Judex Halebi ab Atabeco avus auctoris nostri Abu-Alfadhhus Hebut-Allah ben-Muhammed ben-Abi-Djeradah creatur (*ibid.*). Anno 554, quum Nur-Aldinus in arce morbo conflictaretur, frater ejus Nozrat-Aldinus Emir-Emiran Muhammedes ben-Senci, populum Halebi sibi propensum reddens, oppidum, arce excepta, in potestatem suam redegit, et Schiihtis permisit, ut in Idsano verba *حي على خير العمل محمد وعلى خير البشر على* adderentur; quam ob causam illi favebant. Quum vero Nur-Aldinus ex morbo recrearetur, ad Abu-Alfadhhum modo nominatum, qui judicis, concionatoris Imami que muneri præerat, misit, ut Idsanum secundum Abu-Hanifæ regulam restitueret. Anno 557, Nur-Aldinus omnibus terrarum suarum judicibus Cemal-Aldinum Abu-Al-

Sachlum Muhammedem ben-Alschehrsuri, ut **judices vicariorum locum tenerent**, præposuit. Plures **judices ejus auctoritati parere volebant**, inter quos et **avus auctoris nostri erat**; qui, quamvis **Nur-Aldinus, Halebum perveniens**, eum ad se in arcem vocasset et dixisset, « **Cum Cemal-Aldino hanc rem pacti jurejurando** » sancivimus, tu vero **vicarius noster es**, et illi nil aliud » quam **nomen judicis supremi est** », tamen rem recusavit, dicens, se **tributorum exactori vicarium futurum non esse** (fol. 175 et 176).

Anno 574, **judicis munus in oppido Halebi patruo auctoris nostri Abu-Ghanimo Muhammedi ben-Hebut-Allah ben-Abi-Djeradah oblatum est**. Quod quum accipere nollet, **pater auctoris munus obtinuit**, quod et mortuo **Almalic Alzaliho**, sub **Ihsæ-Aldino**, **Ihmad-Aldino**, et aliquod tempus sub **Zelah-Aldino**, administravit (fol. 196 r., 198 v. et 200 v.). Quum anno 579 **Ihmad-Aldinus Halebum Zelah-Aldino traderet**, cum eo pepigit, ut **munus concionatoris et judicis apud Hanefitas in familia Banu-Alahdim** (id est auctoris nostri) permaneret, nec vero ad **Schafeihtas** transferretur (fol. 203 v.). **Zelah-Aldinus tamen, consilio Al-fakihi Ihsæ commotus**, utrique munus ademit et **Schafeihtis dedit**.

Quum **Almalic Althsahirus** anno 596 morbo gravissimo tentaretur, inter alios religiosos, et **patrum auctoris nostri in arcem ad se invitavit**, eosque, ut pro ipsius salute preces facerent, rogavit.

Serie majorum auctoris nostri a tritavo usque ad ipsum (ab anno 429 usque ad annum 596) deducta, jam tractanda est auctoris nostri vita; sed, priusquam ordiamur, ante aliquod tempus, ejus vitam, a perillustri

SILV. DE SACY scriptam, in libro inscripto *Biographie*
C.

universelle, sub voce *Khemal*, editam esse, monendum est.

Ohmarus ben-Ahmed ben-Hebut-Allah ben-Muhammed ben-Hebut-Allah ben-Ahmed ben-Abi-Alkasim ben-Abi-Djeradah, socii Ahlii ben-Abi-Thaleb, Ebn-Ahmir ben-Rabiah, ben-Hawiled ben-Auhn ben-Ohkail Cemal-Aldinus Halebi initio mensis Dsu-Alhedjæ anno 588 natus est. A pluribus, ex. gr. Abulpheda, Hadji-Chalifa et Herbelotio, Ohmar ben-Ahbd-Alahsis appellatur: sed, quum in libro ipsius auctoris, Ebn-Challecano, Ebn-Alhanbalio supra citato, eodem modo legatur, rem errore ortam esse, dum nostrum pro altero paulo serius vivente haberent, etsi illa auctorum in nomine dissensio alio quidem modo explicari possit, affirmare non dubitaverim, quæ nostra opinio et cognomine altero, Abu-Hafzo, quod idem auctores nostro tribuunt, confirmatur; Abu-Almahasenus enim in opere suo *Menhel Alzafi* virum, quem cum nostro commutaverunt, Ohmarum ben-Ahbd-Alahsis ben-Ahmed, &c., Cemal-Aldinum Abu-Hafzum Alohkaili, Alhalebi, Alhanefi, qui, anno 673 (cod. vit. habet 773) natus, anno 713 iudex Halebi creatus est, et quarto mensis Dsu-Alhedjæ anni 720 diem obiit, appellat. A scriptoribus Ebn-Alahdim *ابن العدم* [filius egeni] sæpissime appellatur; sed quæ hujus nominis origo sit, dubium est. Jakutus, quam ob rem ipsius familia nomen Banu-Alahdim gereret, eum interrogasse dicit, et auctorem respondisse, « plures ex familia, quos de re interrogaverit, causam ignorasse; sed, quum atavus suus in poematibus, quamvis magnas possideret divitias, egestatis sæpius mentionem fecisset, et tempus questus esset, fieri potuisse, ut hanc ob causam nomen inditum esset; quæ si vero res aliter se haberet, se causam ignorare. »

Ex tribu Ohkail originem traxit et in oppido Halebi adolevit. Quum ibi multum temporis, pluribus præceptoribus, ex. gr. Ebn-Thebersedo, Ahbd-Alrahmano ben-Uhlwan, Josepho ben-Rafih, iudice Halebi, aliisque usus, litteris operam dedisset, itinere Damascus facto, ibi, præceptoribus Alcendio, iudice Ebn-Alchorasano, Ebn-Thauso aliisque, in easdem litteras incubuit. In illo oppido studiis absolutis, Bagdadum se contulit, et Ahbd-Alahsisum ben-Muhammed ben-Alachdhar aliosque magistros sibi elegit. Ipse, litteras edoctus, plures habuit discipulos, in quorum numero filius, Ebn-Alahdjibus, Abu-Alkasimus Ahmedes ben-Alhusain aliique erant; legit enim Alcoranum, responsitavit, traditiones in variis regionibus sæpissime narravit et libros composuit. Ebn-Challecanus (in Vita Boha-Aldini Ebn-Schaddadi) iudicem eum appellat; sed nostrum in oppido Halebi iudicis munus non administrasse clarum est, quum iudicum munera post chalifas Fathemitarum, sub gentis Hiobi imperio, ut Abu-Almahasenus narrat (Abu-Alahbbasus Ahmedes (cod. A. 642), in historia generali, dicit, Zelah-Aldinum Ægyptiorum iudicibus, qui Schiiltæ essent, vicesimo mensis Djumadæ posterioris anni 566, munera ademisse et Schafeihtis tradidisse), dum ante hoc tempus iudicum muneribus Hanefitæ in regionibus fungebantur, a Schafeihtis administrarentur. Anno 713, primus iudex ex Hanefitis in oppido Halebi creatus est. Noster vero, ut tota familia, Hanefitarum sectam sequebatur. Quod si vero ex titulo quo ornatur (*Alzahib* vox sæpius Wesirum significat), et ex negotiis in quibus versabatur, res dijudicari potest, Wesiri locum apud principem Halebi, tenuisse videtur. Anno 613 vel 614, filius Ahbd-Alrahmanus ei natus est, qui Halebi, Hamæ, Meccæ,

Damasci, Bagdadi, Mizri, Alexandriae, sub pluribus præceptoribus scientias coluit, in templo magno Hacimi Kahiræ, primus Hanefitarum, concionatoris munus obtinuit, et Damasci judex, anno 677, diem supremum obiit. Anno 623 auctor noster iter sacrum Meccam suscepit; et quum in reditu, mense Zafari anni sequentis, Damascus veniret, ab Almalic Alaschrafo, qui a fratre Almalic Almuahthsthsamo tanquam captivus habebatur, ut ne litteras quidem Halebum mittere posset, vocatus est. Hic litteras ad Atabecum Schehab-Aldinum, quibus statum suum exponens, fratrem chamæleontis modo colores semper mutare scripserat, ei tradidit, et, ut ab illo, se Almalic Alaschrafo neque auxilium præstiturum; neque cum Almalic Alcamilo contra ipsum consensurum, et si Almalic Alcamilus contra ipsum tenderet, se ipsi contra eum auxiliaturum esse, jusjurandum acciperet, ab eodem petivit. Quum Cemal-Aldinus Atabeco rem pertulisset, se rem facturum negavit, quippe Almalic Alaschrafus ipsum in fidem Almalic Alcamili jurare, et ne sine ipsius mandato in ulla re cum rege aliquo consentiret, coegerit: quam si rem velit, ipsi mandatum Almalic Alcamili mittat, necesse esse (*fol. 246 r.*). Quum, fine mensis Zafari anni 634, Almalic Alahsisus, febre correptus, mortem appropinquare videret, homines ad fidei jusjurandum Almalic Alnaziro præstandum adëgit, et Cemal-Aldinum ad fratrem Almalic Alzalehum misit Aihn-Tabum, ut ejus fidem sibi filioque Almalic Alnaziro præstandam jurejurando adstringeret. Quum, re peracta, rediret, ille jam mense Rabihae prioris mortem obierat (*fol. 253 r.*). Initio mensis Schawwali anni 634, Ahla-Aldino Caikobadso, Græcorum rege, Cæsareæ vita defuncto, auctor noster ad ejus filium Ghijats-Aldinum

Caichosru , ut eum consolaretur , et foedus , modo quo cum patre sancitum fuerat , renovaret , legatus missus est. Mense Dsu-Alkahdæ ab eo jusjurandum accepit (*fol. 255 v.*). Anno 635 , ex Halebo cum Emiro Ahla-Aldino Thaibugha Althsahiri , ut inter Emessæ Hamæque principes controversias componeret , missus est. Primum Hamam profecti sunt , cujus princeps ab Emessæ principe Salmijjam et arcem , quam Almalic Almudjahidus renovaverat , Taschmimis appellatam , postulavit. Quum Almalic Almudjahido hæc nunciarent , dixit , illum possessionem ditionum , quæ in potestate sua essent , jurejurando affirmasse , et se hanc ob causam rem concedere non posse. Redierunt itaque Hamam legati , et ejus principi responsum , et eo , quod ipse postulaverit , foedus violari , declararunt. Quibus verbis auditis , hic dixit : « Ille , ut exercitus mei copiam corrumperet , operam dedit , et ea re foedus mecum junctum læsit. » Criminum autem multorum , quæ veritate carebant , eum insimulavit dicens : « Non possum non contra eum cum copiis proficisci ; et quum Almalic Alcamilus Emessam oppugnat , huic socium me adjungam , et omnes vires studiumque in hac re consumam : sed in Halebo defendendo , ne ad vicum ejus ditionis hostis perveniat , opes et vitam consecrabo , et jusjurandum , quod feminæ perillustri (*الستر العالي* , id est Alchatun Almalicæ) et Almalic Alnaziro dedi , non negligam. » His verbis auditis , Cemal-Aldinus dixit : « Sed dominus haud nescius foederis est , quod inter nos et Emessæ principem ictum est ; ille autem foedus cum nobis pactum non violavit. Quod si vero aliquis contra eum Emessam copias ducit , auxilium ei mittendum est ; et si Halebi exercitus auxilio profectus fuerit , quid dominus facturus est ? » Ille in loquendo offen-

dens dixit: « Cum eo pugnabo; nam qui mecum pugnat, cum eo pugno. » Quæ quum Halebum scripsissent, mandatum, ut Halebum redirent, missum est. Principi non valedicentes statim profecti sunt, et nocte Lunæ, initio Djumadæ prioris anni 635, Alzadium pervenere, ubi Almihmandarus [hospes], cum vestibus pretiosis et itineris donis [تسفير], eos assecutus est. Illi, nulla re accepta, die Martis Halebum pervenere (*fol. 256 r. et v.*). Eodem jam anno, legatus Sultani Ghijats-Aldini Caichosru missus est, qui Alchatun Almalicam affinitatem rogaret, ita ut ipse Sultanus filiam Almalic Alahsisi, sororem Almalic Alnaziri, Sultanus Almalic Alnazirus vero sororem Sultani Ghijats-Aldini in matrimonium duceret. Re decreta, homines in Sultani palatium in arce convenere, ubi Sultano Ghijats-Aldino domina Ghasijah Chatun data est. Cemal-Aldinus matrimonio præfectus erat, quod secundum Abu-Hanifæ statuta junctum est. Ob ætatem immaturam filiæ, quinquaginta denariorum millia doti data sunt. Locum Sultani Ghijats-Aldini, ejus legatus Ihss-Aldinus, judex Dukati, tenebat. Re finita, aurum inter homines sparsum est; et quum eodem tempore columba nuncium de expugnato oppido Maahræ Alnohman afferret, duæ res lætæ uno tempore annunciabantur (*fol. 257 r.*). Quarto die mensis Schawwali anni 635, auctor noster legatus in Græcorum regiones, ut matrimonium inter Sultatum Almalic Alnazirum et sororem Sultani Caichosru, quæ erat filia materteræ Almalic Alahsisi, patris Almalic Alnazeri, conjungeret, missus est. Sultanus, de adventu Cemal-Aldini certior factus, iter, quod in regiones Iconii facturus erat, distulit, et nuncium celerem [بولقا], priusquam Iblistanum (sine punct. diacr.) perveniret, Akdjam-Derbend misit, qui, ut iter acceleraret, eum

incitaret , et Sultanum ob ejus adventum iter distulisse , eum certiore faceret. Tum alterum nuncium misit , qui , usque ad Semendum perveniens , ut festinanter iter faceret , eum commovit. Magnis itineribus hanc ob causam usque ad Cæsaream profectus est. Quum vero Sultanus Caikobadsijæ commoraretur , et ipsum in hunc locum ad se vocaret , Cæsareæ moratus non est. Adventus die , Martis nempe , decimo-sexto Schawwali anni 635 , admissus est. Matrimonio concesso , Sultanus Cemal-Aldinum Camjarum , ut cum auctore nostro , de conjugio Almalicæ Chatun , filiæ Caikobadsi , pactionem faceret , constituit. Eadem hora Cæsaream intraverunt , et judice testibusque congregatis , cum Camjaro , ut quinquaginta millia denariorum sultanicorum doti darentur , pactus est. Illo vero die , innumerabilis copia rerum pretiosarum [من التجميل] , vasorum aureorum argenteorumque , publice exponebatur. Spargebantur quoque inter homines mille denarii , qui cum auctore nostro advenerant. In Sultani vero palatio magna copia auri , dirhemorum , vestium et sacchari , spargebatur. Audiebantur et organa lætitiæ , magnumque gaudium manifestabatur. Cemal-Aldinus , re feliciter peracta , statim quendam ex sociis Halebum , ut rei nuncium perferret , misit. Ipse vero non multo post rediens , die Jovis , nono Dsu-Alkahdæ , Halebum pervenit. Die adventus Sultanus Almalic Alnazirus ei obviam venit (fol. 257 v. et 258 r.). Anno 637 , Kahiram ad Almalic Alahdilum legatus , ut ei de victoria ex Francis ad Gazam reportata gratularetur , et ab eo peteret , ut amitas suas , ambas filias Almalic-Alahdili , cum ipso ad sororem ipsarum Almalicam Halebum iter facere permitteret , missus est. Quum Almalic Alzalehus Hiobus Kahiram mane die Solis , vicesimo-quarto mensis Dsu-

Alkaldæ intrasset, Cemal-Aldinum ad se vocavit, et dixit : « Terræ coram femina perillustri oscula infige, eamque certiolem fac, me servum suum esse; ipsam apud me locum Almalic Alcamili tenere, ita ut in suo servitio et ad obsequium mandatis suis præstandum vitam ponere paratus sim. » His similia Almalic Alnaziro nuncianda ei mandavit. Ex Ægypto profectus, cum Almalic Alzaleho Ismahile ben-Almalic Alahdil, die quarto Almuharremi anni 638, convenit. Hic ad Almalic Alchatun litteras ei tradidit, quibus eam contra Almalic Alzalehum, Ægypti principem, si contra ipsum copias duceret, auxilium rogavit. Voluntati ejus non satisfacit (fol. 260 v.). Quum die Jovis, quarto Rabi hæ posterioris anni 638, exercitus Halebensis, a Chawaresmicis clade accepta, plane deletus esset, ad Almalic Alzalehum Ismahilem, filium Almalic Alahdili, ut ab eo jusjurandum exigeret, legatus missus est. Damascus perveniens, mense Djumadæ posterioris jusjurandum ab eo accepit, petiitque ut alia mitteret auxilia, quæ numerum eorum, quæ Halebum ab ipso missa essent, augerent. Ille, precibus ejus commotus, alia auxilia proficisci jussit (fol. 263 r.). Ante annum quinquagesimum, cum filio suo Muhammede, qui, post patrem defunctum magna celebritate fruitus, Hamæ sedem fixit, nec non Aldimjathio, Bagdadum profectus est, ut filius viris sapientibus illius oppidi magistris uteretur (Abu-Almahasen in libro *Menhel Alzafi*). Abu-Almahasenus, in tertia parte operis sui *Alnodjum Alsahirah* inscripti, nonnulla, quæ paulummodo quidem ultimum vitæ spatium hujus viri explicant, sed non omnino tenebras, quibus ejus pars oblecta est, remouent, retulit. Cemal-Aldinus, et post annum 641, semper apud Halebi principem Wesiri locum tenuisse videtur; nam,

quum anno 657 Tatari Syriam invaderent, ab Halebi Syriæque principe Almalic Alnaziro Zelah-Aldino Josepho in Ægyptum ad Almalic Almanzurum, ut hujus auxilium contra eos imploraret, missus est. Post ejus adventum, quum firma consilia ad repellendos Tataros non inirentur, Emirus Kothos appellatus, convocatis Cemal-Aldino legato misso, principibus Emirisque Ægyptiacis, illo tempore duro non puerum, sed virum fortem et prudentem imperio gerendo opus esse exposuit. Rem omnibus probantibus et ipsum solum imperio convenire dicentibus, eodem die Sabbati, decimo-septimo mensis Dsu-Alkahdæ anni 657, hic Almanzuro imperio adempto ornatus est. Novus princeps Burhan-Aldinum ad responsum Almalic Alnaziro persorendum cum Cemal-Aldino proficisci jussit. Uterque Damascum perveniens, ubi tunc temporis Almalic Alnazirus erat, legatione functus est. Quum, nono mensis Zafari anni 658, Tatari, securitate promissa, Halebum ditionis suæ fecissent, Almalic Alnazirus medio hujus mensis, se impari pugnando cum Tataris habens, e Damasco cum Emiris suis abiens, versus ditiones Ægyptiacas profectus est. Et Cemal-Aldinum inter ejus socios fuisse, etsi historici taceant, vix in dubium vocari potest: sed, quum Abu-Almahasenus in libro modo citato, vicesimo-sexto mensis Rabiæ prioris, diploma ab Holaguo missum, quo judici Cemal-Aldino Omaro ben-Alahdim loco Zadr-Aldini mortui munus supremi judicis in omnibus Syriæ oppidis usque ad Mosulam et Majjafarekinum traditum esset, advenisse referat, et nostrum ab hoc nominato diversum esse probari non posse videatur, eundem, captivo facto a Tataris Halebi principe, Damascum, cujus incolis a Tataris securitas concessa esset, vel a Tataris libertate donatum, si cum domino cap-

tivus fieret, vel, si solus in Ægyptum fugam ceperit, Tatarorum promissis fidem habentem mox rediisse, colligi potest. In patriam reversus, a Tataris destructum oppidum et incolarum cædem videns, elegia longa, cujus plures versus historiæ suæ Abulpheda inseruit, casum deploravit (Abulpheda). Rediens in Ægyptum, extra oppidum Mizri vicesimo-nono Djumadæ prioris (Abulpheda scripsit: mense Dsu-Alhedjæ) anni 660 diem supremum obiit, et ad montem Mokaththam (in Kerafa) sepultus est. Alhafithsus Ahbd-Allahus Aldsehbis magna laude eum ornavit. Excellebat (hæc sunt verba) meritis, ingenio, dignitate, solertia, sagacitate, consilio, astutia, majestate et reverentia; ex memoria traditiones exponebat; erat historicus fidelis, jurisconsultus celebris. Abu-Muhammedes Aldimjathi, Cemal-Aldini discipulus, in collectione sua locum ei concessit, et versus hos, quos in oppido Sorra-man-raah ex eo audiverat, citavit:

نزلنا سر من رای فازدهنتنا   محاسنها الدواریس اذ نزلنا
 وخطبنا لسان الحال منها   حللنا قبلکم ثم ارتحلنا

In oppidum Sorra-man-raah pervenimus, et deliciæ ejus oblitteratæ nos, quum sedem figeremus, levi pendebant.

Sed lingua status earum nos ita allocuta est: Hic ante vos sedem habuimus, tum profectæ sumus.

Abu-Almahasenus (in libro *Menhel Alzafi*) dicit: Ille est auctor Historiæ Halebi aliorumque librorum; neque vero in hac familia eadem scientia, ingenio, scriptura et celebritate præditus vixit secundus. Post nostrum et plures ex eadem familia viri doctissimi prodire.

6) Codicis forma quadrata est. Ducenta et sexaginta-novem folia continet, e quibus inter octavum nonumque, ut verba Arabica من هنا مفقود کراسه in superiore folii noni

margine scripta indicant , unum desideratur. Quo tem-
 pore hoc folium exciderit , decerni nullo modo potest.
 Jos. Ascarius , anno 1735 , in adnotatione quæ in initio
 libri legitur , integrum foliorum numerum nominavit ;
 sed quum verba Arabica modo citata folium , antequam
 codex in Bibliothecam regiam transferretur , desideratum
 esse , probare videantur , virum hunc foliorum numerum
 ex fine libri , ubi numerus plenus adscriptus est , sum-
 sisse , non est quod dubitemus. Numero foliorum vero ,
 qui in fine codicis ab Arabe scriptus legitur , eum initio
 completum fuisse , efficitur. Inter illa quæ continet folia ,
 octogesimum-primum seriore et omnimodo diversa manu
 scriptum esse , reperimus. Scriptura in charta densa ,
 dentata , lurido colore prædita , nec magna neque parva
 est ; ductus litterarum haud pulcher , sed distinctus : sed ,
 quum in haud paucis verbis nonnulla puncta diacritica ,
 in aliis omnia desiderentur , inde in quibusdam locis
 difficultas legenti exoritur. Plura quoque puncta diacri-
 tica , quæ nigriora cæteris sunt , a manu secunda addita
 esse videntur. Præterea codex e vetustate in primo folio
 multum damni passus est. Aqua in multis , vermes in
 paucis locis , ita tamen ut scriptura non omnino in illis
 locis deleta sit , codici nocuerunt. Versus libri finem ,
 nonnullis locis , in quibus mensis definiendus dies
 omissus erat , occurrimus. Ibi scriba semper spatium
 reliquit , ut autographo , re auctoris memoria dilapsa ,
 idem defecisse videatur. Atramento color niger mansit.
 Quo tempore codex noster exsignatus sit , verba quæ
 in fine codicis eadem manu quam codicis major pars ,
 paulo quidem implicatis ductibus , scripta leguntur ,
 docent : يقول كاتبها كتبت هذه النسخة من خط مولفها المولى صاحب :
 كمال الدين ابى حفص عمر بن احمد بن هبة الله بن ابى جرادة الحلبي رحمه
 الله تعالى ورضي عنه . وهذا اخر ما وجدته بخطه وذلك لاحدى عشرة ليلة

« Dicit scribe hujus codicis: Exscripsi eum ex autographo auctoris, domini, Wesiri Cemal-Aldini Abu-Hafzi Ohmari ben-Ahmed ben-Hebut-Allah ben-Abi-Djeradah Halebensis, quem Deus altissimus misericordia et benevolentia beet. Hoc vero est ultimum, quod auctoris manu scriptum inveni. Undecima nocte Rabihæ posterioris anni 666, quem Deus ornet! » Haud levioris momenti sunt verba margini, fol. 19, 69, 99, 109, 149, 169, 244 et in fine adscripta. In duobus solummodo ex his verba integra leguntur, sunt folio 99: « Collatus est cum manu auctoris, cujus Deus misereatur! » et fol. 169, بلغ مقابلة بالاصل المكتوب منه « Collatus est cum autographo, ex quo exscriptus est. » In margine folii ultimi præ eadem verba: بلغ مقابلة بالاصل المستنسخ منه المكتوب بخط مولفه رحمه الله « Collatus est codex cum autographo, ex quo transcriptus est, et quod manu auctoris, cui Deus favet, scriptum erat. » Inde enim, frequentes additiones et correctiones, quæ per totum codicem in margine leguntur, ex autographo factas esse, sequitur. Quas vero additiones et correctiones, licet pluribus locis atramento nigriore a textus scriptura se distinguant, a scriba qui totum codicem exscripsit, quæ litterarum ductus, paulo quidem minores, iidem esse videantur, additas esse, affirmare non dubito. Ubi textus a nobis hæ inserta sint, in inferiore pagina parte indicavimus. Alia vero margini adscripta, paucis exceptis, nullius momenti sunt. Quæ modo dicta quæm ita se habeant, codicis pretium majus statuendum est.

7) His præmissis, pauca, quibus priori præfationis parti finis imponitur, de fide auctoris addenda sunt. Oppido Halebi maxima semper in rebus, quæ in Syria

gerebantur, auctoritas erat. Sedes erat Atabeci Senci, qui anno 541 occisus est, et sub Nur-Aldino, qui plures viros doctos in hoc oppidum vocavit, præcipue florebat (fol. 171 r.). Quum Boha-Aldinus ibi sedem fixisset, ejus studio in pristinam dignitatem litteræ, paulummodo neglectæ, restituebantur. Ipsum quoque oppidum multos viros, qui ingenio et doctrina pollebant, nutritiv. Cui si addas, Halebum post annum tricesimum quinquagesimum-primum, quo tempore per octo dierum spatium a Græcis, duce Nicephoro, occupatum erat, neque ab his nec a Francis expugnatum esse, quapropter et honoris causa اصل الملك « regni fundamentum » (conf. Vitam Salad. p. 65), et أم البلاد « mater regionum » nominatum esse videtur; ibi plures libros, documenta, &c., quæ res in Syria gestas conscribenti maximam utilitatem afferre possent, exstitisse, quis est qui dubitet? Et in auctoris familia, quæ, ut supra a nobis demonstratum est, per magnum temporis spatium Halebi non solum degebat, sed, quod prætereundum non est, judicis munus administrabat, et magnis divitiis auctoritateque excellebat, plura, quæ Halebi Syriæque historiam illustrarent, fuisse, negari non potest; id quod ipsius auctoris verbis in præfatione confirmari videtur: وأرجو ان يكون وصل الى من ذلك ما لم يصل الى سواي وان ابلى من صفوا الله ورحمته نهاية سولي واقنى « Et spero hujus rei ad me pervenisse, quod ad alium præter me non pervenit, et ad terminum precum mearum et finem votorum meorum, quæ est clementia et misericordia Dei, me perventurum esse. » Erant præterea majores auctoris et ipse auctor in rebus gerendis occupati. Tota autem historia Orientalis in tribus fundamentis principalibus nititur, vel in traditionibus, vel in libris historicorum, vel in iis quæ auctores oculis

viderunt. Libri sunt, qui unum vel duo vel tria complectantur: noster ex tribus conscriptus est; sed nostro non minorem, quam meliori ex Orientalibus historico, fidem habendam esse, non solum ex iis quæ de fontibus quibus auctor usus est, et de modo quo librum conscripsit, diximus, colligi potest, sed quoque Orientalium celeberrimum, ex. gr. Ahbd-Allahi Aldsehebi et Abu-Almahaseni, quorum unus historicum fidelem eum appellat, alter, omnes familiæ suæ doctrina, ingenio et celebritate eum superasse, dicit, testimonio confirmatur.

II. Alteram præfationis partem, priore supra modum pæne aucta, breviter tractare animo habemus, et plura quoque, quibus hic locum dare possumus, libellum nostrum inspicienti, etsi sint tacite relicta, patebunt. In edenda codicis historici parte duplex parari potest utilitas: una historiæ, quæ est major, et cum hac conjunctæ geographiæ, altera linguæ cognitioni; et ut opus hanc duplicem utilitatem haberet, operam dedimus. Ad textum, qui e codice descriptus est, sine vitis edendum omnem diligentiam adhibui; et si conversio quæ textum sequitur, verum verborum sensum exprimeret, nec vero nimis abhorreret a linguæ latinæ ratione, fore, ut non parvas inde voluptates perciperem, speravi. Hanc rem haud facilem factu esse, cui linguæ Arabicæ structura incognita non est, nemo non intelligit; fieri enim potest; ut incidat in Scyllam, qui vult vitare Charybdim. Veniam dent viri docti! Nomina Arabica propria litteris latinis reddere perdifficile est; quot homines, tot fere scribendi modi reperiuntur: sed inter omnes, quibus id fieri potest, modos, qui Arabes viventes imitatur, præferendus esse videtur; quam ob causam, non nescius quidem, et hunc in vituperationem

venire posse, eum secutus sum. Has litteras latinas loco Arabicarum scripsi: | *A*, ب *B*, ت *T*, ث *Ts*, ج *Dj*, ح *H*, ع *Ch*, د *D*, ذ *Ds*, ر *R*, ز *S*, س *S*, ش *Sch*, ص *Z*, ض *Dh*, ط *Th*, ظ *Ths*, ع *Ah*, ه *Ih*, و *Oh*, و *Uh*, غ *Gh*, ف *F*, ق *K*, ك *C*, ل *L*, م *M*, ن *N*, ه *H*, و *W*, ي *I*. Observandum est, litteram ع vario modo, prout variae vocales cum ea conjunctae erant, scriptam esse. Vocalem ante litteram *H* posuimus, quoniam ita sonum, quem in efferenda hac littera ab Arabibus audivimus, imitari videremur. Cæterum hæc littera et nonnullæ aliæ linguæ Arabicæ litteris latinis nullo modo accurate designari possunt. Loco litteræ ك scripsimus litteram *C*, ut ا ق *K* distinguatur; sed hanc litteram semper ut *K*, paulo quidem lenius, efferendam esse, prætereundum non est. Nunquam, si excipis vocem *Kathronada*, ubi in codice efferendi modus adnotatus erat, vocalem Nunnationis, nunquam Teschdidum litterarum solarium scripsimus; nobis enim, nec Arabibus quidem hujus temporis hanc regulam semper observantibus, ut vocem, quoad ejus fieri posset, iisdem ac scripta esset litteris transcriberemus, cordi erat.

His rebus præmissis, jam restat, ut de adnotationibus, quas conversioni subjunximus, pauca addamus. Sunt triplicis argumenti: ad historiam, geographiam et critica linguæque cognitionem pertinent. In notis historicis, ut ex codicibus Bibliothecæ regiae, quæ historię Orientis et præsertim Syriæ, quoad illa ad textum nostrum referenda essent, utilitatem afferre viderentur, omissis, quæ in libris editis leguntur, eligeremus, operam dedimus; qua in re vero, quum libri editi non semper in manibus essent, ut interdum a proposito paulummodo recederemus, fieri potuit. Ubi in res ab auctoribus editis varie vel false relatas incurri, eas in

adnotationibus vel indicavi vel correxi. Viros, quorum ab auctore meo mentio facta est, non neglexi; annum iis natalem, urbem patriam, obitus tempus, et quas majoris momenti res gesserint, ex pluribus codicibus collexi, et inter se collata, vel ut in iis legebantur, in latinum sermonem verti, vel magis minusve, ut rei convenire videbatur, contraxi. In adnotationibus easdem res, vario modo a scriptoribus Arabicis narratas, legis: qua in re magis adnotationes scribentis, quam ejus qui historiam instituit, officio satisfacere studuimus; sunt enim de rebus, præcipue antiquissimis Islamismi temporibus gestis, variæ et sæpius sibi contradicentes traditiones, de quarum veritate judicium facere, magnæ difficultatis est. Illarum rerum historiam componens est, testibus omnibus, quoad ejus fieri potest, collatis, a falso verum discernere, dum ejus qui historicum Arabicum edit, esse videtur, relata auctorum in adnotationibus exponere et falsas eorum de rebus sententias non omittere, quia, sæpissime ex vero falso orto, ex falso verum dijudicari potest, ut, pluribus, et iis optimis, historicis editis, dum unus alterius in edendo novo rationem habet, illi qui historiam Orientis componere animo habeat, omnia, ad vera a falsis discernenda necessaria, ante oculos posita sint; talis enim auctorum in orbe terrarum dispersa multitudo invenitur, ut unus tanto labori par esse non possit. Dummodo ex variis a nobis relatis ea utilitas, quæ quidem non parva est, capiatur, ut, ad Orientis historiam componendam permultum desiderari, intelligant, magnum suscepti laboris præmium putamus; fore enim, ut viri, quorum curæ hæc provincia commissa sit, qui tantum laborem, interdum quidem ingratum, semper utilem, suscipere velint, eos benevolentia adjuvent, spe-

randum est. Titulos codicum historicorum quos in usum adhibuimus, additis quibusdam adnotationibus litterariis, breviter recensere liceat: nam de vita plurium auctorum, ut nobis in animo erat, nonnulla addi, spatium nimis angustum; de fontibus autem horum auctorum a nobis agi, et consilium in libello nostro scribendo susceptum, et rei difficultas vetat. A viris doctissimis quibus bibliothecarum aditus patet, ut, in introductione in historiam Orientalem, fontes historicorum critice definiant et describant, instanter petimus. Hic vero loci viris clarissimis LANGLEÈS et CHÉZY, quorum alter, summa erga nos benevolentia usus, et Bibliothecæ regiæ codicum, et ipsius librorum maximis impensis, majore cura coëntorum, copiam liberam nobis concessit; alter summa humanitate, nil, quo in studiis nostris adjuvaremur, omisit, debitam persolvere gratiam, pium et pergratum officium nobis est. Quo nos fata vocent, in animo rei jucunda memoria oblivione non delebitur.

N.º 626. Tarich Aldsehebi vel Tarich Alislam [Chronicon Dsehebi vel Chronicon Islamismi]. Liber in duodecim tomos divisus, a Muhammedis genealogia incipit et usque ad annum 741 perducitur. Auctor est Schems-Aldinus Abu-Ahbd-Allah Muhammed Almiri [Ægyptius]. In adnotatione Arabis cujusdam, quæ in primo codicis folio est, post vocem *Ahmed* additur, *Ebn-Ohtsman ben-Käimas Ebn-Ahbd-Allah Alfarefi Aldimaschki* [Damascenus]. Ibidem, eum anno 673 natum, die Lunæ, tertio mensis Dsu-Alkahdæ anni 748, in ætate septuaginta et quinque annorum mortuum et Damasci ad portam Alzaghbir [portam parvam] sepultum esse, legimus; qua de re inter hunc et Hadji-Chalifam, qui, eum anno 746 obiisse, contendit, dissensio est. Codex noster primum tomum, qui res in spatio qua-

draginta annorum gestas narrat, complectitur (conf. præc. librum inscriptum : *Dizionario storico degli autori Arabi piu celebri, compil. dal Dottore Giambernardo de Rossi. Parma, 1807, pag. 60*).

N.º 638. Ohjun althawarich [*Chronicorum fontes*] in sex tomis. Finit anno 760. Auctor hujus libri Fachr-Aldin Muhammedes ben-Schacir Aldimaschki [*Damascenus*] anno 764 diem obiit (*Hadji-Chalifa*). Codex continet tertiam operis partem, ab anno 80 — 123, et octavam, ab anno 219 — 250.

N.º 639. Tarich alcholafa [*Chronicon chalifarum*]. Codex in chalifatu Mehdii incipit et anno 886 finit. Auctor est Ahbd-Alrahmanus Muhammedes ben-Abi-Becr Alsøjuthi, qui anno 911 diem obiit (vide præc. de Rossi, *libr. citat.*, p. 176).

N.º 640. Marah alsaman fi tarich alachjan [*Speculum temporis in historia principum*]. Auctor libri est Abu-Almuthsaffarus Josephus ben-Karah Ahli, notus nomine Sebt-Aldjusi, qui anno 654 diem obiit (*Hadji-Chalifa*). Corrigendus est clar. de Rossi, in libro citato, p. 86, quum Ahbd-Alrahmanum ben-Aldjusi, qui anno 579 vitam exspiravit, nostrum esse putaverit. Codex noster anno 190 incipit et anno 281 finit.

N.º 645. Tarich Altiowairi [*Chronicon Nowairii*]. Liber inscriptus est *Muntaha alarab fi ihlm aladab*, vel, quum *Hadji-Chalifam* sequeris, cujus tamen codex ibi vitiosus erat, *Nihajeh alarab fi fonun aladab* [*Summum Studium in scientiis humanioribus*]. Auctor est Ahmedes ben-Ahbd-Alwahhab ben-Ahmed, Schaich, doctor, historicus, Schéhab-Aldinus Albleri Alnuwairi Alschahfei. Erat jurisconsultus, peritus, historicus eloquens, vir in litteris versatissimus, calligraphus, ita ut *Albo-sharii* exemplar mille dirhemis venderet. Circiter quin-

quaginta annos natus, anno 732 diem obiit (conf. Menhel Alzafi et Hadji-Chalifam). Historiam quam scripsit, triginta partes complectitur. (Hadji-Chalifa dicit decem, ut tres partes uno tomo contineantur.) Noster codex, vicesima prima, secunda et tertia pars totius operis est (conf. præc. de Rossi, *libr. citat.* p. 152).

N.º 659, 660 et 669. Nodjum alsaherah fi moluc Mizr w'Alkahirah [Sidera splendentia in regibus Ægypti et Kahiræ]. Auctor est Abu-Almahasenus, qui et nomine Tagri Wirdi vel Bardi notus est. Magnum est opus, quod non solum res Ægyptiacas optime explicat, sed quoquæ allarum regionum rationem habet (conf. de Rossi sub voce *Tagri Bardi*, p. 183).

N.º 668. Sobdah alficrah fi tarich alhidjrah [Cremor cogitationis in historia Hedjiræ]. Libri, qui, secundum Hadji-Chalifam, undecim tomos complectitur, auctor est Emirüs Rocn-Aldinus Bibars Almanzuri Aldewadar, qui post annum septingentesimum diem supremum obiit. Res gestæ annorum serie narratæ sunt. Codex, quinta libri pars, anno 252 incipit et 322 finit.

N.º 675. Inscriptus est codex *Almukaffa*. Ibi vitæ virorum celebrium ordine alphabetico tractantur, et auctor est celebris Taki-Aldinus Makrizi. Ut in titulo observatur, auctoris autographum est, id quod multis Indiciis clarum a viro perill. SILV. DE SACY confirmatur (conf. Chrest. Arab. t. II, p. 518). In bibliotheca Gothæ, nisi nos fallit opinio, altera hujus autographi pars conservatur. Noster nomine *Thinal* incipit, et finit nomine *Ahbd-Allah ben-Alkasim* (de hoc auctore conferas præc. libr. modo cit. t. II, pag. 413 sqq. et de Rossi, p. 120).

N.º 726. Boghjah althalab fi tarich Halab [Desi-

derium quærendi in historia Halebi]. De hoc codice jam supra dictum est.

N.º 731. Est opus cognitum *Wafjah alahjan* [Obitus virorum celebrium]; cujus auctor est Schems-Aldinus Abu-Alahbbasus Ahmed Ebn-Challecan, natus anno 608 et mortuus 681 (conf. librum inscriptum *Biographie universelle*, sub voce *Ibn*, et de Rossi, p. 57).

N.º 774. Raudah almanatsir fi achbar alawajil w'alawachir [Hortus observationum in nunciis primorum et ultimorum]. Auctor est Muhibb-Aldinus Abu-Alwalid Muhammed Ebn-Schohna, Halebi natus, qui anno 883 diem obiit (conf. de Rossi, p. 169).

Cod. Th. Liber numero non signatus, a pluribus, ex. gr. Cardonne, p. 23, *avant-propos* libri inscripti *Histoire de l'Afrique et de l'Espagne*, Abu-Djahfarø Althabari falso tribuitur. In præfatione auctor dicit se libro, quem ex 400 codicibus composuerit, nomen *Tarich alcamil alschamil lidjamah alawachir w'alawajil* imposuisse. Etsi, quis fuerit auctor, pro certo affirmari non potest, liber historiæ utilitati multum servit. Duo tomi, quos in usum adhibuimus, neque eadem manu scripti neque completi sunt.

Nil dicendum de Mirchondo, omnibus noto, cujus textum, quia in variis codicibus varia sæpius leguntur verba, addidimus; sed codex quem litteris *P. B.* [Per sicum Berolinensem] citavimus, silentio omnino prætereundus non est. Per duos dies eum inspicere nobis licuit: sed illo brevi tempore, eum recentem quidem, sed optimum, esse cognovimus. Auctor est Haidarus ben-Ahli Husaini Rasi, qui eum ab anno 1020 usque ad 1028 Hedjiræ ex melioribus historicis, quorum multos in præfatione appellat, contexuit. Alia quidem

de hoc libro dicenda in promptu sunt ; sed plura , quæ alibi locum habebunt , hic addi ; præfationi jam imponendus finis vetat.

In notis geographicis , omissis , quæ apud clar. Gofium ad Alfarganium , Schultensium in Vita Saladini et in Abulphedæ Tabulis Syriæ narrata sunt , loca in codicibus geographicis , quoad nobis erant utilitati , occurrentia latine vertimus. Quum textus , ut videtur sæpius corruptus scribarum negligentia , pluribus locis corrigendus esset , eundem addere haud inutile et pæne necessarium putavimus. Opera quæ in usum adhibuimus , sunt ,

1) Lexicon geographicum , cujus auctor Sojuthius est. Titulus libri est *مراسد الاطلاع على الامكنة والبقاع* *Loca observationis , unde conspicitur in loca et regiones*. Schultensius in præfatione ad Vitam Saladini , cum Herbelotio , quibus et Kœhlerus in proœmio assentit , auctorem esse contendit Zafi-Aldinum Ahbd-Almumen ben-Ahbd-Alhakk , qui librum ex Jakuti magno opere *معجم البلدان* excerpserit ; sed , si Hadji-Chalifæ sub voce *معجم البلدان* fides habenda est , hujus libri auctorem Djemal-Aldinum Alsojuthium esse , affirmare non dubito. Cur librum excerpserit , in præfatione pluribus exponit.

2) Lexicon synonymorum geographicorum auctore Jakuto , cui titulus est *المشترك وضعاً والاختلاف مقعاً* *Loca in nominibus eadem , situ diversa*. Liber satis cognitus est , ut nil addendum esse videatur.

3) In nonnullis locis quoque parvus Zamachscharii tractatus , et Ebn-Alwardii liber *خريدة العجايب و فريدة الغرايب* *Margarita non perforata rerum mirabilium et Gemma pretiosa rerum peregrinarum* , usui nobis erant. Falso nonnulli (conf. Kœhleri proœmium et de Rossi , p. 35) , Ebn-Alwardium anno 760 diem obiisse , narraverunt. Hadji-Chalifa non accurate obitus annum septingente-

simum et quinquagesimum esse definivit. In oppido Halebi, decimo-septimo mensis Dsu-Alhedjæ anni 749, fato functus est (conf. Menhel-Alzafi).

In adnotationibus quæ ad linguam et artem criticam pertinent, libris lexicographorum Firuzabadii et Djauharii nullis non notorum sæpius, commentario Alcorani, cujus auctor est Beidhawius, et schoïis in carmina Motenabbii interdum, usi sumus. Plures quidem codices quam citati ex usu nobis erant; sed, quum solummodo uno vel altero loco citati essent, hic loci de iis disserendum non esse putavimus.

Sed, antequam præfationi finis imponatur, a lectoribus venia petenda, et præceptori fautorique nostro benignissimo, viro perillustri Baroni SILV. DE SACY, pro tot tantisque in nos beneficiis collatis, gratia persolvenda est. Dum in una re maxima illorum humanitatis fiducia, ut plura faciamus verba, non permittit, in altera et res ipsa et animus noster, ut omnino taceamus, postulat. Ubinam in hac re incipiendum, ubinam finiendum esset? Et quævis verba a nobis fusa, neque gratiam nostram, neque quantum ei debeamus, explicarent. Utinam Deus optimus, maximus, quem, ut in remunerandis fautoribus vicem nostram impleat, etiam atque etiam rogamus, in posterum talis viri favore dignos nos reddat, ipse vero Sahdii versu de silentio excusatos nos habeat :

ماشقای کشتگان معشوقند
بر نماید ز کشتگان آواز

Amantes ab amatis occisi sunt, nullus ex occisis auditur sonus.

نبذة من الكتاب المسمى

بزقة الحلب من تاريخ حلب

~~~~~

ثم ان خالدًا رضى الله عنه سار الى حلب فتحصن منه
اهل حلب وجا ابو عبيدة رضى الله عنه حتى نزل عليهم
فطلبوا الى المسلمين الصلح والامان فقبل منهم ابو عبيدة
وصالحهم وكتب لهم امانا ودخل المسلمون حلب من باب
انطاكية وحفوا حولهم بالتراس داخل الباب فبنى ذلك المكان
مسجدا وهو المسجد المعروف بالفضايرى داخل باب انطاكية
ويعرف الان بمسجد شعيب ولما توجه ابو عبيدة الى حلب
بلغه ان اهل قنسرين قد نقضوا فرد اليهم السمط بن الاسود
الكندى فحصرهم ثم فتحها فوجد فيها بقرا وغنما فقسم
بعضها فبين حضر وجعل الباقي فى المغنم وكان حاضر
قنسرين قديما نزلوه بعد حرب الفساد التى كانت بينهم
حين نزل للجبلىين من نزل منهم فلما ورد ابو عبيدة عليهم اسلم
بعضهم وصولح كثير منهم على الجزية ثم اسلموا بعد ذلك
بيسير الا من شذ منهم وكان بقرب مدينة حلب حاضر

حلب يجمع اصنافا من العرب من تنوخ وغيرهم فصالحهم
 ابو عبيدة على الجزية ثم انهم اسلموا بعد ذلك وجرت بينهم
 وبين اهل حلب حرب اجلام فيها اهل حلب فانتقلوا الى
 قنسرين وكانت قنسرين وحلب اذذاك (a) مضافتان الى
 حمص فافردهما يزيد بن معاوية في ايامه وقيل افردهما معاوية
 ابوه ولما بلغ عمر بن الخطاب رضى الله عنه ما فعل خالد
 في فتح قنسرين وحلب قال امر خالد نفسه يرحم الله ابا
 بكر هو كان اعلم بالرجال منى يعنى ان خالد كان امير
 المسلمين من جهة ابي بكر رضى الله عنه على الشام فلما
 ولي عمر غزاه وولى ابا عبيدة ثم ولاء عمر رضى الله عنه على
 قنسرين فادرب خالد وعياض بن غنم اول مدرية كانت في
 الاسلام سنة ست عشرة ورجع خالد فاتته الامارة من عمر
 رضى الله عنه على قنسرين فاقام خالد اميرا من تحت يد ابي
 عبيدة عليها الى ان اغزاه رقل اهل مصر في الجرح وخرج على
 ابي عبيدة في عساكر الروم وابو عبيدة بجمص بعد رجوعه
 من فتح حلب فاستمد ابو عبيدة خالدا فامد بمن معه ولم
 يخلف احدا فكفر اهل قنسرين بعده وبايعوا هرقل وكان
 اكفر من هناك تنوخ واشتور المسلمون فاجمعوا على الخندق
 والكتاب الى عمر رضى الله عنه بذلك و اشار خالد بالمناجزة

فخالفوه وخذقوا وكتبوا الى عمر رضى الله عنه واستصرخوه
وجا الروم بمدد فزلوا على المسلمين وحصرهم وبلغت امداد
الجزيرة ثلاثين الفا سوى امداد قنسرين من تنوخ وغيرهم فقالوا
من المسلمين كل منال وكتب عمر رضى الله عنه الى سعد بن
ابى وقاص يخبره بذلك ويأمره ان يبيت المسلمين فى الجزيرة
ليشغلهم عن اهل حمص واما عمر رضى الله عنه بالقعقاع بن
عمر وقتوعلوا الجزيرة فبلغ الروم فتقوضوا عن حمص الى
مدائنه (b) (وندم اهل قنسرين وارسلوا خالدا فارسل اليهم
لو ان الامر الى ما باليت بكم اكثرتم ام قلتم لكنى فى سلطان
غيرى فان كنتم صادقين فانفشوا كما نفس اهل الجزيرة فساموا
سائر تنوخ ذلك فاجابوا وارسلوا الى خالد ان ذلك اليك فان
شيت (c) (فعلنا وان شيت) ان تخرج علينا فننهزم بالروم
فقال بل اقيموا فاذا خرجنا فانهمزوا بهم فلما علم ابو عبيدة
والمسلمون بذلك قالوا اخرج بنا وخالد ساكت فقال ابو عبيدة
ما لك يا خالد لا تتكلم فقال قد عرفت الذى عليه راي فلم
تسمع من كلامى قال فتكلم فاني اسمع منك واطيع فاشار
بلقائهم فخرج المسلمون والتقوم فانهمزوا اهل قنسرين والروم
معهم فاحتوى المسلمون على الروم فلم يفلت منهم احد وما زال
خالد على امانة قنسرين حتى ادرب خالد وعياض سنة سبع

(b) Verba inclusa in margine codicis leguntur.

(c) Verba inclusa in marg. leg.

عشرة بعد رجوعهما من الجابية مرجع عمر الى المدينة فاصابا
اموالا عظيمة وقفل خالد سالما غانما وبلغ الناس ما اصابوا تلك
الصايفة وقسم خالد فيها ما اصاب لنفسه فانتجعه رجال من
اهل الافاق وكان الاشعث بن قيس ممن انتجح خالدنا
بقنسرين فاجازه بعشرة الف درهم وكان عمر لا يخفى عليه شى
فى عمله فكتب اليه من العراق بمخروج من خرج منها ومن
الشام بجائزة من اجيز فيها فدعا البريد وكتب معه الى ابي
عبية ان يعيم خالدنا ويعقله بعمامته وينزع عنه قنسوته
حتى يعلمكم من اين اجاز الاشعث امن ماله ام من اصابة
اصابها فان زعم انها من اصابة اصابها فقد اقر بخيانته وان
زعم انها من ماله فقد اسرف واعزله على كل حال واضمم
اليك عمله فكتب ابو عبية الى خالد فقدم عليه ثم جمع
V.P.4. الناس وجلس لهم على المنبر فقام البريد فقال يا خالد امن مالك
اجزت بعشرة الف ام من اصابة فلم يتكلم حتى اكثر عليه
وابو عبية ساكت لا يقول شيا فقام بلال اليه فقال ان امير
المومنين امر فيك بكذى وكذى ثم تناول عمامته فنقضها لا
يمنعه سمعا وطاعة ووضع قنسوته ثم اقامه فعقله بعمامته
ثم قال ما تقول امن مالك ام من اصابة قال لا بل من مالى
فاطلقه واعاد قنسوته ثم عممه بيده ثم قال نسمع ونطيع
ولاتنا ونفخ ونخترم موالينا واقام خالد متخيرا لا يدري امعزول

امر غير مغزول وجعل ابو عبيدة يكرمه ويزيده تخبيا ولا يخبره
 حتى اذا طال على عمر ان يقدم ظن الذي قد كان فكتب
 اليه بالوصول فاتي خالد ابا عبيدة فقال رحمك الله ما اردت الى
 ما صنعت كتمتني امرا كنت احب ان اعلمه قبل
 اليوم فقال ابو عبيدة اني والله ما كنت لاروعك ما وجدت
 من ذلك بدا وقد علمت ان ذلك يروعك قال فرجع خالد الى
 قنسرين فخطب اهل عمله وودعهم وقال خالد ان عمر ولاني الشام
 حتى اذا التى (d) بوائبه وصار بثنية وعسلا عزلني واستعمل
 غيري وتحمل واقبل الى حمص فخطبهم وودعهم وسار الى المدينة
 حتى قدم على عمر فشكاه وقال لقد شكوتك الى المسلمين
 وبالله انك في امري غير مجمل يا عمر فقال عمر من اين هذا التوا
 فقال من الانفال والسهمان فقال ما زاد على الستين الفا فلك
 فشاطره على ما في يده وقوم عروضه فخرجت عليه عشرون الفا
 فادخلها بيت المال ثم قال يا خالد والله انك لعلي الكرم وانك
 الى الحبيب ولن تعاتبني بعد اليوم على شئ ثم انه عوضه بعد
 ذلك عما اخذ منه واستعمل ابو عبيدة على قنسرين حبيب
 بن مسلمة بن مالك واما هرقل فانه تاخر من السرا الى
 سميساط وفصل عنها الى القسطنطينية فلما فصل علا على
 شرف والتفت ونظر نحو سورية وقال عليك السلام يا سورية

(d) L. بوائبه.

سلام لا اجتماع بعده ولا يعود اليك رومي ابدا الا خائفا حتى
يولد المولود المشؤوم ويا ليته لا يولد ما احلا فعله وامر
عاقبته على الروم وطعن ابو عبيدة رضى الله عنه سنة ثمان
عشرة فاستخلف على عمله عياض بن غنم وهو ابن عمه وخاله
وكان جوادا مشهورا بالجود فقال عمر انى لم اكن مغيرا امرا
قضا. ابو عبيدة ومات عياض سنة عشرين فامر عمر رضى
الله عنه على حمص وقنسرين سعيد بن عامر بن حذير الجهمي
ومات سنة عشرين فامر عمر مكانه عمير بن سعد بن عبيد (e)
الانصارى على حمص وقنسرين ومات عمر رضى الله عنه مقتولا
في ذى الحجة سنة ثلث وعشرين وعمير بن سعد على حمص
وقنسرين ومعوية على دمشق والسواحل وانطاكية فمرض
عمير في اماره عثمان مرضا طال به فاستعفى عثمان واستاذنه
في الرجوع الى اهله فاذن له وضم حمص وقنسرين الى معوية
سنة ست وعشرين فاجتمع ولاية الشام جميعه على معوية
لسنتين من خلافة عثمان فولى معوية حبيب بن مسلمة
بن مالك الفهري على قنسرين وكان يسمى حبيب الروم
لكثرة غزوه لهم ومات عثمان رضى الله عنه مقتولا في ذى الحجة
سنة خمس وثلثين والشام مع معوية وحبيب على قنسرين
من تحت يده فجرى بين على عليه السلام وبين معوية

(e) Fort. leg. الله عبيد .

اختلاف ادى الى ان سار كل منهما الى صاحبه والتقيا
بصفين وذلك بعد سنة وشهر من خلافة على في سنة سبع
وثلاثين وكان على في تسعين الفا ومعوية في مائة الف وعشرين V.p.6.
الفا وقتل بها من اصحاب على خمسة وعشرون الفا ومن اصحاب
معوية خمسة واربعون الفا وكان مقامهما بصفين مائة يوم وعشرة
ايام وكانت الوقائع تسعين وقعة ثم اتفقا على التحكيم والتقا
الحكمان ابو موسى وعمرو بن العاص (f) بادر في شهر رمضان
سنة ثمان وثلاثين ومات على كرم الله وجهه مقتولا بالكوفة في
سنة اربعين ومعوية متغلب على الشام جميعه فصالح الحسن
بن على عليهما السلام وبويح بالخلافة في ربيع الاول سنة
احدى واربعين فمصر معوية قنسرين فافردها عن حمص
وقيل انما فعل ذلك ابنه يزيد وصار الذكر في ولاية قنسرين
ووظف معوية للخراج على قنسرين اربع مائة الف وخمسين
الف دينار وحلب للخلفاء من بنى امية لمقامهم بالشام وكون
الولاية في ايامهم بمنزلة الشرط لا يستقلون بالامور والحروب وولاية
الصوايف ترد كل عام مع الجيوش الاسلامية الى دابق واقام
جماعة منهم بفواحي حلب فان سليمان بن عبد الملك رابط
بدابق الى ان مات واقام.....
ان مات عبد الملك في شوال سنة ست وثمانين وولى ابنه الوليد بن

عبد الملك ومحمد بن مروان على ولايته فما زال كذلك الى ان عزله
الوليد بن عبد الملك في سنة تسعين وولى مكانه اخاه مسلمة
بن عبد الملك فدخل مسلمة حران وكان محمد بن مروان
يتعمم للخطبة فاتاه ات فقال هذا مسلمة على المنبر يخطب فقال
محمد هكذا تكون الساعة بغتة وارتعدت يده فسقطت المرأة
من يده فقام ابنه الى السيف فقال مه يا بني ولا تى اخى وولاه
اخوه وكان اكثر مقام مسلمة بالناعورة وبني فيها قصرا بالحجر
الاسود الصلد وحصنا بقى منه برج الى زماننا هذا وكان عبد
V.p.7. الملك بن مروان يقول للوليد كاننى لو قد مت بك قد عزلت
اخى ووليت اخاك ومات الوليد بن عبد الملك في سنة ست
وتسعين وولى سليمان بن عبد الملك فسير اخاه مسلمة غازيا الى
القسطنطينية واستخلف مسلمة على عمله خليفة ورابط فيها
سليمان بمرج ذابق الى ان مات به سنة تسع وتسعين وولى
عمر بن عبد العزيز بن مروان فكان اكثر مقامه بخصاصة
الاحص وولى من قبله على قنسرين هلال بن عبد الاعلى ثم
ولى ايضا عليها الوليد بن هشام المعيطى على الجند والفرات
بن مسلم على خراجها وتوفى عمر بدير سمعان من ارض معزة
النعمان يوم الجمعة لخمسة بقين من رجب سنة احدى
وماية وولى يزيد بن عبد الملك والوليد على قنسرين وكان
مرايبا سال عمران ينقص رزقه تقربا اليه فعلم انه انما اراد

ان يتزين عنده بذلك فخط رزقه وكتب الى يزيد وهو ولي
عهد ان الوليد بن هشام كتب الى كتابا اكثر ظني انه
تزين بما ليس هو عليه فانا اقسام عليك ان حدث بي حدث
واقضى هذا الامر اليك فسالك ان ترد رزقه وذكر اني نقصته
فلا يظفر منك بهذا فلما استخلف يزيد كتب الوليد
اليه ان عمر تقصني وظلمني فغضب يزيد وعزله واغرمه كل
رزق جرى عليه (g) (في ولاية عمر ويزيد كلها فلم يل له عملا
حتى هلك) ومات يزيد بن عبد الملك بالبلقا في شعبان سنة
خمس ومائة وولي على قنسرين وعملها خال اخيه سليمان
وهو الوليد بن القعقاع بن خليل العباسي وقيل انه ولي عبد
الملك بن القعقاع على قنسرين واليهم ينسب حيار بنى
عبس والى ابيهم ينسب القعقاعية قرية من بلد
الفايا وتوفي هشام سنة خمس وعشرين ومائة وولي الوليد
بن يزيد بن عبد الملك وكانت بيته وبين بنى القعقاع وحشة
فهرب الوليد بن القعقاع وغيره من بنى ابيه من الوليد
فعاذوا بقبر يزيد بن عبد الملك فولى الوليد على قنسرين يزيد
بن عمر بن هبيرة وبعث الى الوليد بن القعقاع فاخذه من
جوار قبر ابيه ودفعه الى يزيد بن عمر بن هبيرة وهو على
قنسرين فعذبه واهله فمات الوليد بن القعقاع في العذاب

وخرج يزيد بن الوليد على الوليد بن يزيد فقتله في (h) الجحرا
 في جمدي الاخرة سنة ست وعشرين ومائة ووثب على عامله
 بدمشق فاخذه وسير اخاه مسرور بن الوليد وولاه قنسرين
 وقيل بل ولى (i) (قنسرين) اخوه بشر بن الوليد وبويج يزيد
 ومات في ذي الحجة من هذه السنة وبويج ابراهيم بن الوليد
 وخلع في شهر ربيع الاول سنة سبع وعشرين ومائة فولى
 مروان بن محمد بن مروان بن الحكم وكان بحران فسار منها
 في سنة سبع وعشرين ومائة ونزل بجلب وقبض على مسرور
 بن الوليد الوالى بجلب وعلى اخيه بشر بعد ان لقيهما فهزمهما
 وقتلهما بجلب وكان معهما ابراهيم بن عبد الحميد بن عبد
 الرحمن فقتله ايضا وولى على حلب وقنسرين عبد الملك بن
 الكوثر الغنوى بعد ان خلع ابراهيم بن الوليد نفسه وامنه
 مروان واستتب امر مروان وخرج على مروان سليمان بن هشام
 بن عبد الملك فالتقاها مروان بن محمد بخساف فاستباح
 عسكره في سنة ثمان وعشرين ومائة وكان للحكم وعثمان ابنا
 الوليد بن يزيد حبسا بقلعة قنسرين وكان يزيد بن الوليد
 حبسهما فنهض عبد العزيز بن الحجاج ويزيد بن خالد القسري
 فقتلتهما فقتلا معهما يوسف بن عمر الثقفي بقنسرين واخذوا
 بعد ذلك فقتلتهما مروان وصلبهما وبويج ابو العباس السفاح

(h) Leg. الجرة .

(i) Vox incl. inter lineas leg.

في شهر ربيع الآخر من سنة اثنتين (k) (وثلثين) ومائة
 بالكوفة فسير عبد الله بن علي بن عبد الله بن العباس في
 جمع عظيم للقا مروان بن محمد وكان مروان في جيوش كثيفة V.P.9.
 فالتقيا بالزاب من ارض الموصل في جمادى الآخرة من سنة
 اثنتين وثلثين ومائة فهزم مروان واستولى على عسكره وسار
 مروان منهزما حتى عبر الفرات من جسر منبج فاحرقه فلما
 مر على قنسرين وثبت به ملئ وتنوخ واقتطعوا موخر عسكره
 ونهبوه وقد كان تعصب عليهم وجفام ايام دولته وقتل منهم
 جماعة وتبعه عبد الله بن علي وسار خلفه حتى اتى منبج
 فنزلها وبعث اليه اهل حلب بالبيعة مع ابي امية (l)
 التغلبي وقدم عليه اخوه عبد الصمد بن علي فقلده حلب
 وقنسرين وسار عبد الله وعبد الصمد اخوه معه اليها
 فبايعه ابو الورد مجزة بن الكوثربن زفر بن الحرت الكلبي
 وكان من اصحاب مروان ودخل فيما دخل فيه الناس من
 الطاعة وسار عبد الله الى دمشق ثم بلغ خلفه الى نهر ابي
 فطرس واتبعه باخيه صالح حتى بلغ الى الديار المصرية خلف
 مروان بن محمد فادركه ببوصير فقتله ثم عاد الى دمشق
 بعده وذكر ابن الكلبي وقدم بالس قايد من قواد عبد الله بن
 علي في مائة وخمسين فارسا وتقدم الى الناعورة فبعث بولد

(k) Vox incl. in marg. cod. leg.

(l) Fort. leg. التغلبي.

مسلمة بن عبد الملك ونسايهم وكانوا مجاورين ابا الورد
 بحصن مسلمة بالناعورة وبالس فشكى بعضهم ذلك الى ابي
 الورد الكلابي فخرج من مزرعته (m) خساف في عدة من اهل
 بيته وخالف وبيض و جا الى الناعورة والقايد المذكور نازل
 بحصن مسلمة بها فقاتله حتى قتله ومن معه وظهر الخلع
 والتبييض ودى اهل حلب وقنسرين الى ذلك فاجابوه فبلغ
 ذلك عبد الله بن علي وهو بدمشق فوجه اخاه عبد الصمد
 بن علي في زها عشرة الف فارس ومعه ذويب بن الاشعث
 على حرسه والمخارق بن عفان على شرطه فسار ابو الورد اليه
 V.p.10. وجعل مقدم جيشه وصاحبه ابا محمد بن عبد الله بن
 يزيد بن معوية بن ابي سفيان وابو الورد مديبر الجيش ولقيم
 فهزم عبد الصمد ومن معه فلما قدم عبد الصمد على اخيه
 عبد الله اقبل عبد الله بن علي بعسكره لقتال ابي محمد وابي
 الورد ومعه حميد بن قحطبة فالتقوا في سنة اثنتين وثلثين
 ومائة في اخريوم من السنة واقتتلوا بمرج الاجر وثبت لهم
 عبد الله وحميد فهزموه وقتل ابو الورد وامن عبد الله بن
 علي اهل حلب وقنسرين وسودوا وباعوا ثم انصرف راجعا
 الى دمشق فاقام بها شهرا فبلغه ان العباس بن محمد بن
 عبد الله بن يزيد بن معوية بن ابي سفيان قد لبس

(m) videtur legendum بحسبى

الجمرة وخالف واظهر المعصية بجلب فارتحل نحوه حتى وصل الى حمص فبلغه ان ابا جعفر المنصور وكان يومئذ يلى الحزيرة وارمينية وادريجان وجه مقاتل بن حكيم العكي من الرقة في خيل عظيمة لقتال السفيناني وان العكي قد نزل منبج فسار عبد الله مسرعا حتى نزل مرج الاجم فبلغه ان العكي واقع السفيناني وهزمه واستباح عسكره وافتتح حلب عنوة وجمع الغنائم وسار بها الى ابي جعفر وهو بجران فارتحل عبد الله الى دابق وشتى بها ثم نزل سيمساط وحصر فيها اسحق بن مسلم العقيلي حتى سلمها ودخل في الطاعة ثم قدم ابان بن معوية بن هشام بن عبد الملك في اربعة الف من نخبة من كان مع اسحق بن مسلم فسير اليه حميد بن قحطبة فهزم ابانا ودخل سيمساط فسار اليها عبد الله ونازلها حتى افتتحها عنوة وكتب اليه ابو العباس يامره بالمسير الى الناعورة وان يترك القتال ويرفع السيف عن الناس وذلك في النصف

V.p.111.

من رمضان سنة ثلث وثلثين ومائة وهرب ابو محمد ومن معه من الكلبيية الى تدمر ثم خرج الى الحجاز فظفر به وقتل (n) وكتب اليه السفاح ان يغزو بلاد الروم فاتي دابق فعسكر بها وجمع وتوجه الى بلاد الروم فلما وصل دلوک يريد الادراب كتب اليه عامله بجلب يخبره بوفاة السفاح وبيعة المنصور

(n) Quæ hic loci tanquam omissa in margine leguntur, vide in annot. ad versionem latinam.

فرجع من دلوک واتى حران ودعا الى نفسه وزعم ان السفاح جعله ولي عهد وعلب على حلب وقنسرین وديار ربیعة ومضرم وسایر الشام ولم یبايع المنصور وبايعه حميد بن قحطبة وقواده الذين كانوا معه وولى على حلب زفر بن غاصم بن عبد الله بن يزيد الهلالي ابا عبد الله فى سنة سبع وثلثین ومائة فسير المنصور ابا مسلم الخراساني صاحب الدعوة لقتال عبد الله بن على فسیر عبد الله حميد بن قحطبة وكتب له كتابا الى زفر بن غاصم (٥) الى حلب وفيه اذا ورد عليك حميد قاضرب عنقه فعلم حميد بذلك فهرب الى ابي مسلم الخراساني خوفا من عبد الله ثم سار ابو مسلم الى عبد الله بن على فالتقيا وانهم عبد الله وعبد الصمد اخوه معه فسار ابو مسلم خلفه فوصل الى الرقة واخذ منها اموال عبد الله وتبعه الى رصافة هشام فانهزم عبد الله الى البصرة وتوارى عند اخيه سليمان بن على فاخذ له امانا من المنصور وسيره اليه فحبسه الى ان سقط عليه الهبس فمات وقبض ابو مسلم على عبد الصمد بن على بالرصافة واخذ امواله وسيره الى المنصور فامنه واطلقه وورد كتاب المنصور على ابي مسلم بولاية الشام جميعه وحلب وقنسرین وامره ان يقيم له فى بلاده نوابا ففعل ابو مسلم ذلك وسار الى المنصور فالتقاء فى الطريق يقطين بن موسى وقد بعثه

(٥) والى حلب. Fort. leg.

المنصور اليه لاحتصا جميع ما وجدوا في عسكر عبد الله بن علي
فغضب ابو مسلم وقال انكون امناء في الدماء وخونة في الاموال V.p.12.
ثم اقبل وهو مجمع على خلاف المنصور فاستوحش المنصور
منه وقتله في سنة (p) تسع وثلثين ومائة ولما عاد ابو مسلم
من الشام ولي المنصور حلب وقنسرين وحمص صالح بن علي
بن عبد الله بن العباس سنة سبع وثلثين ومائة فنزل حلب
فابتنى بها خارج المدينة قصرا بقرية يقال لها بطيلاس
بالقرب من النيرب واثاره باقية الى الان ومعظم اولاده ولدوا
ببطيلاس وقد ذكرها البحري وغيره في اشهارهم واغزا الصائفة مع
ابنه الفضل في سنة تسع وثلثين ومائة باهل الشام وهي
اول صائفة غزيت في خلافة بنى العباس وكانت انقطعت
الصوايف في ايام بنى امية قبل ذلك بسنين وظهر في
سنة احدى واربعين ومائة قوم يقال لهم الراوندية خرجوا بحلب
وحران وكانوا يقولون قولا عظيما وزعموا انهم بمنزلة الملائكة
وصعدوا تلابجلب فيما قالوا ولبسوا ثيابا من حرير وطاروا
منه (q) فكسروا وهلكوا ودام صالح في ولاية حلب الى ان مات
في سنة اثنتين وخمسين ومائة ورايت فلوسا عتيقة فتبعته
ما عليها مكتوب فاذا احد الجانبين مكتوب عليه ضرب هذا
الفلس بمدينة حلب سنة ست واربعين ومائة وعلى الجانب

(p) Leg. سبع vid. adn. ad vers.

(q) Vox فكسروا in textu mutilata est vid. adn. ad vers.

الآخر مما امر به الامير صالح بن علي اكرمته الله ولما مات
صالح بن علي تولى حلب وقنسرين بعده ولده الفضل بن
صالح واختار له العقبة بحلب فسكنها واقام بحلب واليا
مدة (٢) ولى المنصور بعد موسى بن سليمان الخراساني
ومات المنصور سنة ثمان وخمسين وموسى بن علي قنسرين وحلب
ورایت فلوسا عتيقة فقرات عليها ضرب هذا الفليس
بقنسرين سنة سبع وخمسين ومية وعلى الجانب الاخر مما امر
به الامير موسى مولى امير المومنين ولما ولي المهدي خرج عبد
السلم بن هاشم الخارجي بالجزيرة وكثر اتباعه فلقبه جماعة من
قواد المهدي فهزمهم فبعث المهدي اليه جنودا كثيرة فهرب
منهم الى قنسرين فلحقوه فقتلوه بها في سنة اثنتين وستين
ومائة وكان مقدم الجيش شبيبا وعزم المهدي على الغزو فخرج
حتى وافى حلب في سنة ثلث وستين ومائة والتقاء العباس
بن محمد الى الجزيرة واقام له النزل في عمله واجتاز معه على
حصن مسلة بالناعورة فقال له العباس يا امير المومنين ان
لمسلة في اعناقنا منة كان محمد بن علي مريه فاعطاه اربعة
الف دينار وقال له يابن عم هذه الفان لدينك والفان لمعونتك
فاذا (٣) تقدمت فلا تحتشمنا فقال المهدي احضروا من هاهنا
من ولد مسلة ومواليه فامر لهم بعشرين الف دينار وامران

(٢) Vox inclusa in margine penè deleta est.

(٣) In codice legitur تقدمت vitiose.

تجرى عليهم الارزاق ثم قال يابا الفضل كفيينا مسلبة وقضينا
حقه قال العباس نعم وزدت ونزل المهدي بقصر بطياس ظاهر
حلب وولى المهدي حين قدم قنسرين وحلب والجزيرة على
بن سليمان بن علي بن عبد الله بن العباس حربا وخراجا وصلاة
ثم ان المهدي عرض العسكر بحلب واغزا ابنه هرون بلاد الروم
وسير محتسب حلب عبد الجبار فاحضر له جماعة من الزنادقة
فقتلهم بحلب وولى حلب والشام جميعه ابنه هارون وامر كاتبه
يحيى بن خالد ان يتولى ذلك كله بتدبيره وكانت توليته في
سنة ثلث وستين ومائة ولما بويغ الهادي اقر اخاه ويحيى على
حاهما فلما افغى الامر الى الرشيد ولى حلب وقنسرين عبد
الملك بن صالح بن علي بن عبد الله فاقام بمنبح وابتنى بها
قصرا لنفسه وبستانا الى جانبه ويعرف البستان يومنا هذا
ببستان القصر وكانت ولايته سنة خمس وسبعين ثم صرفه
لامر عتب عليه فيه ثم وليها الرشيد موسى بن عيسى سنة
ست وسبعين ومائة ومر الرشيد على عبد الملك بمنبح فادخله
منزله بها فقال له الرشيد هذا منزلك قال هولك ولى بك قال
فكيف هو قال دون منازل اهلى وفوق منازل الناس قال فكيف
طيب منبح قال عذبة الما (عذبة) الهوا قليلة الادوا قال فكيف
ليلها قال سحر كله وماجت الفتنة بالشام بين التزارية واليمانية
فولى الرشيد موسى بن يحيى بن خالد في هذه السنة الشام

جميعه فاقام به حتى اصلح بينهم ثم وليها الرشيد جعفر بن يحيى بن خالد بن برمك سنة ثمان وسبعين وتوجه اليها سنة ثمانين واستخلف عليها عيسى بن العكي ثم ان الرشيد ولي حلب وقنسرين اسمعيل بن صالح بن علي لما عزله عن مصر سنة اثنتين وثمانين ومائة واقطعه ما كان له بحلب في سوقها وهي الحوانيت التي بين باب انطاكية الى راس الدلبة وعزله وولاه دمشق ثم ولي الرشيد بعد عبد الملك بن صالح بن علي ثانية فسعى به ابنه عبد الرحمن الى الرشيد واوهمه انه يطمع في الخلافة فاستشعر منه وقبض عليه في سنة سبع وثمانين ومائة وولى علي حلب وقنسرين ابنه القسم بن هرون واغزاه الروم ووهبه الله تعالى في سنة سبع وثمانين ومائة ورايط القاسم بدابق هذه السنة والتي بعدها وقيل ان الرشيد لما غضب على عبد الملك بن صالح ولي اخاه عبد الله بن صالح ثم عزله سنة ثمان وثمانين وولى القسم بن هرون ابنه وقيل ان احمد بن اسحق بن اسمعيل بن علي بن عبد الله بن العباس ولي قنسرين للرشيد وقد كان ولي له مصر وعزله عنها سنة تسع وثمانين فلا تحقق ولايته في اى سنة كانت وقد ذكر بعضهم ان عبد الله بن صالح توفي ببغداد في ايام المنصور وقال بعضهم انه توفي بسلمية في سنة ست وثمانين فعلى هذا يكون الذي ولاه الرشيد ابن ابنه عبد الله بن صالح بن عبد

الله بن صالح والله اعلم ثم ان الرشيد ولي حلب وقنسرين
 خزيمية بن خازم بن خزيمية من قبل ابنه القاسم بن
 الرشيد في سنة ثلث وتسعين ومائة ولم ينزل القاسم بن الرشيد
 في ولاية حلب وقنسرين حتى مات ابوه الرشيد في سنة
 ثلاث وتسعين ومائة في جمادى الاخرة فاقره اخوه الامين عليها V.p.15.
 وجعل معه قمامة بن ابي زيد وولي خزيمية بن خازم الجزيرة ثم
 ان محمدا الامين عزل اخاه القاسم بن الرشيد عن حلب
 وقنسرين والعواصم وسائر الاعمال التي ولاة ابوه سنة اربع
 وتسعين ومائة ووليها خزيمية بن خازم في هذه السنة ثم ولي الامين
 حلب وقنسرين والجزيرة عبد الملك بن صالح بن علي فخرج
 اليها واجتمعت اليه العرب في سنة ست وتسعين ومائة وهذه
 الولاية الثالثة لعبد الملك وكان الامين قد اخبره من حبس
 ابيه حين مات سنة ثلث وتسعين ومائة في ذي القعدة
 واستقر عبد الملك في هذه الولاية الى ان مات في سنة ست
 وتسعين ومائة بالرقعة ودفن في دار من دور الامارة وكان يرى
 للامين ما فعله به فلما خلع الامين حلف عبد الملك ان
 مات الامين لا يعطى المامون طاعة فمات قبل الامين فبقيت
 في نفس المامون الى ان خرج الى الغزاة ووجد قبر عبد الملك
 في دار الامارة فارسل الى ابن لعبد الملك حول اباك من داري
 فنبتت عظامه وحول ثم ولي خزيمية بن خزيمية حلب وقنسرين

في سنة سبع وتسعين ومائة وقيل ان الوليد بن طريف
 ولى حلب وقنسرين بعد عبد الملك بن صالح وبعده ورقا عبد
 عبد الملك ثم بعد يزيد بن يزيد ثم استامن الى طاهر بن الحسين
 فلما قتل الامين وبويج المامون ولى حلب والشام جميعه طاهر
 بن الحسين وجعل اليه حرب نصر بن شبت فتحصن
 بكيسوم فقصه طاهر فلم يظفر به ولقيه فكسر طاهر وعاد
 مفلولا وذلك في سنة ثمان وتسعين ومائة ثم اضاف اليه ولاية
 مصر وافرقيقة في سنة اربع ومائتين ثم ولاء خراسان سنة ست
 وولى ابنه عبد الله مصر والشام جميعه وامر به بخاربة نصر بن
 شبت في سنة ست ومائتين وتوفي طاهر بخراسان سنة سبع
 ومائتين فاضاف المامون ولايته الى ابنه عبد الله مع الشام
 فسان عبد الله بن طاهر الى الشام من الرقة واحتوى على
 الشام جميعه وهدم سور معرة النعمان وهدم معظم الحصون
 الصغار مثل حصن الكفر وحصن حناك وغير ذلك ونزل
 بكيسوم وبها نصر بن شبت فحصره الى ان ظفر به وخرج
 اليه بامان وخرّب حصن كيسوم بعد وقائع كثيرة جرت
 بينه وبين نصر بن شبت وسار الى مصر وذلك كله في سنة
 تسع ومائتين ولما فتح مصر في سنة احدى عشرة ومائتين
 كتب المامون اليه

اخي انت ومولاى ومن اشكر نعماء

فما احببت من امر فاني الدهر اهواه
وما تكبر من شئ فاني لست ارضاه
لك الله على ذاك لك الله لك الله

ودامت ولاية عبد الله بن طاهر الى سنة ثلاث عشرة ومائتين
ووجهه المامون الى خراسان وعزله عن الشام وولي ابنه العباس
بن المامون حلب وقنسرين والعواصم والثغور وامر له بخمس
ماية الف دينار في سنة ثلث عشرة ومائتين ثم وليها المامون
اسحق بن ابراهيم بن مصعب بن زريق وعزل ابنه العباس في
سنة اربع عشرة ومائتين ثم ان المامون عزل اسحق بن ابراهيم في
هذه السنة وولاه مصر واعاد ابنه العباس اليها ثانية ثم ولي
المامون حلب وقنسرين ورقة الطريفى واظنه مع العباس
وكانت لورقة حركة ايام الفتنة فلما قدم المامون حلب للغزاة
ونزل بدابق في سنة خمس عشرة ومائتين لقيه عيسى بن
على بن صالح الهاشمى فقال له يا امير المؤمنين ابلينا اعداونا في
ايام الفتنة وفي ايامك فقال لا ولا كرامة فصرف ورقة وولي
عيسى بن على بن صالح نيابة عن ولد العباس فيما ارى
فوجد عنده من الكفاية والضبط وحسن السيرة ما اراد فقدمه
وكبر عنده واحبه وكان المامون كلما غزا الصايفة لقيه
عيسى بن على بالرقه ولا يزال معه حتى يدخل الثغور ثم
يرد عيسى الى عمله وولي المامون في سنة خمس عشرة ومائتين

قضا حلب عبيد بن جناد بن اعين مولى بنى كلاب فامتنح
 من ذلك فهده على الامتناع فاجاب ثمولى المامون عبيد الله
 بن عبد العزيز بن الفضل بن صالح لما غزا الصايقة في سنة
 ثمان عشرة ومايتين العواصم وفيها مات المامون وانما وليها
 عبيد الله عن العباس بن المامون في غالب ظنى فان العباس
 ولي حلب وقنسرين والجزيرة من سنة اربع عشرة ومايتين الى
 ان توفي ابوه المامون بالبذندون من ارض طرسوس وبنويع ابو
 اسحق المعتصم فاقر العباس بن المامون على ولايته وكان الجند
 قد شغبوا وطلبوا العباس ونادوه باسم للخلافة فارسل المعتصم
 اليه واحضره فبايعه وخرج الى الناس وقال لهم ما هذا الحب
 البارد قد بايعت عمى فسكنوا وسار المعتصم الى بغداد والعباس
 معه فلما توجه المعتصم الى الغزاة ومر بحلب في سنة ثلاث
 وعشرين ومايتين ودخل الى بلاد الروم اجتمع به بعض الجند
 ووخجه على ما فعل من اعطا المعتصم للخلافة وحسن له تدارك الامر
 فاستمال جماعة من القواد وعزموا ان يقبضوا على المعتصم وهو
 داخل الى الغزاة فلم يمكنهم العباس وقال لا افسد على الناس
 غزاتهم فنى الخبر الى المعتصم فقبض على العباس وعلى من
 ساعده على ذلك وهو عايد من الغزاة فلما وصل الى منبج سال
 العباس الطعام وكان جايعا فقدم اليه طعام كثير فاكل فلما طلب
 الما منع وادرج في مسج فمات بمنبج في ذى القعدة من سنة ثلاث

وعشرين ومائتين وصلّى عليه بعض اخوته ودفن بمنج وولي
المعتصم حلب وقنسرين حربها وخراجها وضياعها عبيد الله
بن عبد العزيز بن الفضل بن صالح بن علي الهاشمي ثم انه ولي
اشناس التركي الشام جميعه والجزيرة ومصر وتوجه والبسه V.p.18.
وشاحين بالجوهري في سنة خمس وعشرين ومائتين ونظر في
صلات المعتصم لاشناس فوجد مبلغها اربعين الف الف
درهم واظن انه بقي في ولايته الى ان مات سنة ثلثين ومائتين
في ايام الواثق وولي الواثق عبيد الله بن عبد العزيز بن الفضل
بن صالح الهاشمي حلب وقنسرين حربها وخراجها وضياعها
واظنه كان متوليا في ايام المعتصم من جهة اشناس فاقرب
الواثق على ولايته وولي الواثق قنسرين وحلب والعواصم بعد
عبيد الله محمد بن صالح بن عبد الله بن صالح فكانت
سيرته غير محموده وكان احمر اشقر فلقب سماقة لشدة حمرة
ويقال انه اول من اظهر البرطيل بالشام ووقع عليه هذا الاسم
وكان لا يعرف قبل ذلك الا الرشوة على غير اكراه وكان
اكثر الناس سكوته واطولهم صبوتا لا يكاد يسمع له كلام
الا في امر يامر به او قول يجيب عنه وكان قاضي حلب في ايامه
ابا سعيد عبيد بن جناد الحلبي توفي سنة احدى وثلثين
ومائتين وكان المأمون ولاء قضا حلب وله يقول عمرو بن هوبر
الكلبي في قصيدة يغضّ منه اولها

لا در در زمانك المتنكس الجاعل الاذتاب فسوق الاروس
 ما انت الانقمة في نعمة او اصل شوك في حديقة نرجس
 يا قبلة ذهبت ضياعا في يد ضرب الاله بناها بالنقرس
 من سر ابطح مكة ابوه وجدوده وكأنه من قبرس
 وهذا عمرو بن هوبر كان من معرانا البريدية من ضياع معرة
 النعمن وولى في ايام المتوكل معرة مصرين وقتل بها وكان
 الواثق قد ولى الثغور والعواصم دون حلب واعمالها احمد بن سعيد
 بن سلم بن قتيبة وامر بحضور الفدا مع خاقان وصاحب
 الروم ميخائيل فامضى الفدا سنة احدى وثلثين ومائتين ثم
 انه غزا شاتيا فاصاب الناس شدة فوجد الواثق عليه بسبب
 V.p.19. ذلك وعزله وولاه نصر بن حمزة الخراي وولى الشاربا ميان في اول
 ايام المتوكل على حلب وقنسرين والعواصم واليين انا ذاكرهما
 وكان الشاربا ميان احد قواد المتوكل وكان خصيصا عنده
 فاما ان يكون المتوكل ولاء جند قنسرين والعواصم او انه كان
 السلطان في ايام المتوكل فكان امر الولاية اليه فانتى قرات في
 كتاب نسب بنى صالح بن على قال وولا الشاربا ميان جند
 قنسرين والعواصم على بن اسمعيل بن صالح بن على ابا طالب
 وانما اراد ان يزين به عند المتوكل فامتنع من قبول ولايته
 فاعلمه ان لم يفعل كتب فيه الى الخليفة فقبلها واقام على

(٢) In codice vit. leg. لا در در زمانك .

ولاية جند قنسرين والعواصم حتى مات فكانت ايامه احسن
ايام وسيرته اجمل سيرة وكان على بن اسمعيل اذا خرج الى
العواصم استخلف ابنه محمد بن على بن قنسرين وحب فلا
يفقد الناس من ابيه شيئا قال وولا الشاربا ميان جند قنسرين
والعواصم عيسى بن عبيد الله بن الفضل بن صالح بن على
الهاشمي قال وولي المتوكل طاهر بن محمد بن اسمعيل بن
صالح^(u) على المظالم بجند قنسرين والعواصم والنظر في امور العمال
وجاته الولاية منه فالقاء الرسول في مرضه الذي مات فيه
وجعل المتوكل ولاية عهد الى ابنه محمد المنتصر وولا قنسرين
والعواصم والثغور وديار مضر وديار ربيعة والموصل وغير ذلك
في سنة خمس وثلثين ومايتين فاستمر في الولاية الى ان قتل
اباه وكانت الولاية من قبله وفي ايام ولايته حلب في سنة
اثنين واربعين ومايتين وقع طائر ابيض دون الرحمة
وفوق الغراب على دلبة بحلب لسبع مضين من رمضان فصاح
يا معشر الناس الله الله حتى صاح اربعين صوتا^(v) ثم طار
وجا من الغد فصاح اربعين صوتا وكتب صاحب البريد بذلك
واشهد خمس مائة انسان سمعوه ولا يبعد عندي ان تكون
الدلبة التي ينسب اليها رأس الدلبة وسمع في هذه السنة

(u) Vox non præpositio sed nomen proprium esse videtur,
ut suppleatur بن .

(v) Verb. incl. in marg. cod. leguntur.

اصوات هائلة من السعا وزلزلت نيسابور وتقلعت جبال من
اصولها ونبح الما من تحتها ووصلت الزلزلة الى الشام والثغور
واظن ان نايب المنتصر في جند قنسرين في حياة المتوكل
كان بغا الكبير فلما قتل المتوكل قدم بغا عليه وسير المنتصر
وصيفا الى الثغر الشامي فاقام به الى ان مات وولى المستعين في
سنة خمسين ومايتين قنسرين وحلب وحمص وموسى بن
بغا وتوجه اليها حين عاث اهل حمص على الفضل بن قارن
ثم ولى حلب والعواصم ابو تمام ميمون بن سليمان خدقة بن
عبد الملك بن صالح في ايام المستعين وكانت له حركة
وباس في فتنة المستعين وعصى اهل حلب واقاموا على الوفا
للمستعين ببيعتهم فقدم عليهم احمد المولد محاصرا لهم فلم
يجيبوه الى ما اراد من البيعة للمعتز وكان السفير بينه وبينهم
الحسين بن محمد (٢) صالح بن عبد الله بن صالح ابا عبد
الله الهاشمي فلما بايعوا بعد ذلك للمعتز وانقضا امر المستعين
ولاه احمد المولد جند قنسرين وحلب في سنة اثنتين وخمسين
ومايتين فاقام (٣) مدة يسيرة ثم انصرف الى سلمية اعنى
الحسين بن محمد وولى حلب وقنسرين والعواصم صالح بن
عبيد الله بن عبد العزيز بن الفضل بن صالح في فتنة

(٢) بن صالح. Leg. (x)

(٣) Videtur leg. بها فاقام.

المستعين وكان له سعي وتقدم ورياسة ثم ولي بعده فيما ارى
 ابو تمام ميمون بن سليمان بن عبد الملك بن صالح وهذه
 ولاية ثانية له ومات بالرقعة ثم ولي بعده ثانية صالح بن عبيد
 الله بن عبد العزيز بن الفضل بن صالح الهاشمي وانقضت
 ولاية بنى صالح الهاشميين ثم ولي حلب وقنسرين في ايام المعز
 ابو الساج داوداد في شهر ربيع الاول سنة اربع وخمسين V.p.21.
 ومايتين وبقى واليا الى ان تغلب احمد بن عيسى بن شيخ
 على الشامات في ايام المهدي فلما مات وولى المعتمد سير الى
 ابن شيخ بولاية ارمينية على ان ينصرف عن الشام الامنا
 فاجاب الى ذلك ورحل عنها في سنة ست وخمسين ومايتين
 ووليها احمد بن طولون مع انطاكية وطرسوس وغيرها من
 البلاد وكان احمد بن طولون شهما شجاعا عاقلا وكان على مرطبه
 اربعة الف حصان وكانت نفقته في كل يوم الف دينار فعقد
 المعتمد لاختيه ابي احمد الملقب بالموفق على حلب وقنسرين
 والعواصم في شهر ربيع الاول سنة ثمان وخمسين ومايتين ثم ولاة
 بغداد واليمن وخراسان وولى الشام لابنه جعفر وجعل له ولاية
 العهد وهو صبي وجعل الامر بعد اخيه ابي احمد فولى ابو
 احمد الموفق سيما الطويل احد قواد بنى العباس ومواليهم حلب
 والعواصم فابتنا بظاهر مدينة حلب دارا حسنة وعمل لها
 بستانا وهو الذي يعرف الان ببستان الدار ظاهر باب انطاكية

وبهذه الدار سميت الكحلة التي بباب انطاكية الدارين احدى الدارين هذه والدار الاخرى بناها قبله محمد بن عبد الملك بن صالح فعرفت الكحلة بالدارين لذلك واحدى الدارين تعرف بالسليمانية على حافة نهر قويق وحاضر السليمانية بها يعرف وهو حاضر حلب وجدد سيم الطويل للجسر الذى على نهر قويق قريبا من داره وركب عليه بابا اخذ من (٤) قصور بغض الهاشميين جلب يقال له قصر البنات واطن ان درب البنات جلب يعرف به واطن القصر يعرف بام ولد كانت لعبد الرحمن بن عبد الملك بن صالح اسمها بنات وهي ام ولد داود وسمى سيم الباب باب السلامة وهو الباب الذى ذكره الواساني في قصيدته الميمية التي اولها

يا ساكنى حلب العواصم جادها صوب الغمامه

وفي سيم الطويل يقول الجحترى

V.p.22.

فردت الى سيم الطويل امورنا وسيم الرضا في كل امر خاوله
فعصى احمد بن طولون على ابي احمد الموفق واظهر خلعه ونزل
الى الشام فاخاز سيم الطويل الى انطاكية فحصره احمد بن
طولون بها فالقت عليه امراة حجرا وقيل قوفا فقتلته وقيل بل
قتله عسكر ابن طولون وكان ذلك في سنة اربع وستين باو
سنة خمس وستين ومايتين واستولى احمد بن طولون على

من قصر قصور بعض aut من قصر بعض Legatur aut (٥)

حلب والشام جميعه منابذا لابي احمد الموفق وكان قاضى حلب
 في ايامه عبيد الله بن محمد بن عبد العزيز بن عبد الله ابو
 بكر القاضى العمري ودام على قضايها الى ان مات احمد وكان
 سيما حين صارت له حلب قد قصد جماعة من الاشراف بنى
 صالح بن على بالاذى واستولى على املاكهم وادع بعضهم
 البجن فلما ولي احمد بن طولون قال صالح بن محمد بن
 اسمعيل بن صالح بن على الهاشمى للحلبى يمدحه ويشكره
 ويذكر ظفرو بسيما بقصيدة يقول فيها

وقد لبستنا من قذا الجوز ذلة ودار بنا كيد الاعادى فاحدقا
 وحكم فينا عاند فحرت له افاعيل غم ترك اللب اخلقنا
 الى ان اتيجت بابن طولون رحمة اشار الى معصومى فتفرقا
 فدتك بنو العباس من ناصرها اتاربه قصد السبيل فاشرقا
 بنيت لهم مجدا تليدا بناوه فلم نربينا اعزوا وثقنا
 مختتم صفوا الوداد ولم يكن سواك ليعطى الود صفوا مرقا
 تحوز منك العبد لما قصدته واسكن اشراف الاقوام مطبقا
 بلا ترة اسدوا اليه وانما يجازى الفتى يوما على ما تحققا
 وهيهات ما ينجيه لو ان دونه ثمانين سورا في ثمانين خندقا

ثم ان احمد بن طولون توجه الى مصر وولى مملوكه (a) (لولو) V.p.23.

حلب في سنة ست وستين فخرج بكار الصالحى من ولد

(a) Vox incl. inter lineas in cod. scripta est.

عبد الملك بن صالح بنواحي حلب بينها وبين سلية ودعا
الى ابي احمد الموفق في سنة ثمان وستين فخاربه ابن العباس
الكلابي فهزم الكلابي ووجه اليه لولو قيادا يقال له ابو ذر
فرجع وليس معه كبير احد ثم ان لولو ظفر به فقبض عليه
ثم ان لولو الطولوني خالف مولاه احمد جلد وعصى عليه في
سنة تسع وستين وكتب ابا احمد الموفق في المسير اليه فاجابه
الى ذلك وقطع لولو الدعا لمولاه احمد في مدنه جميعها حلب
وقنسرين وحمص وديار مضر وترك اهل الثغور الدعا لابن
طولون واخرجوا نايبه منها وهو يقبضه فهرب فنزل احمد بن
طولون من مصر في مائة الف فقبض على حرم لولو وباع
ولده واخذ ما قدر عليه من ما كان له وهرب لولو منه ولحق
بابي احمد طاحنة بن المتوكل وهو على محاربة العلوي البصري عميد
الزنج ولولو هو الذي قتل علوي البصرة في سنة تسع وستين
(ب) ومائة وبقى لولو ببغداد الى ان قبض عليه الموفق وقيد في
سنة ثلث وسبعين ومائتين فوجد له اربع مائة الف دينار
فذكر لولو الطولوني انه لا يعرف لنفسه ذنبا الا كثرة ماله واثاته
ولما اخدر لولو من الرقة كان معه من السفن والخزائن زهاء ثلث
مائة خزانة ولما هرب لولو من مولاه الى العراق في جمادى الاولى
من السنة اجتاز ببالس وبها محمد ابن العباس بن سعيد

الكلابي ابو موسى واخوه سعيد فاسرهما ثم ان ابن طولون
 وصل الى الثغور فاغلقوها في وجهه فعاد الى انطاكية ومرض
 فولى على حلب عبد الله بن الفتح وصعد الى مصر مريضا فمات
 سنة سبعين ومائتين وولى ابنه ابو الجيش خماروية بن احمد V.p.24.
 بن طولون فولى في حلب ابا موسى محمد بن العباس بن سعيد
 الكلابي في سنة احدى وسبعين ومائتين ونزل ابو الجيش من
 مصر الى حلب وكاتب ابا احمد بن المتوكل بان يولى حلب
 ومصر وسائر البلاد التي في يده ويدي له على منابرها فلم يجبه
 الى ذلك فاستوحش من الموفق وولى في حلب القايد احمد
 بن ذو غباش وصعد الى مصر فوصل الى حلب اسحق بن
 كنداج وكان يلي ديار ربيعة ومحمد بن ابي الساج وكان
 يلي ديار مصر فولاه الموفق حلب واعمالها وكتبها الى العراق
 يطلبان نجدة تصل اليهما فان ابن خبوعية وغيره من قواد ابن
 طولون بشير فسير الموفق ابنه ابا العباس احمد بن طلحة
 وكان قد جعل اليه ولاية عهده فوصل الى حلب في ربيع الاخر
 من سنة احدى وسبعين ومائتين وكان فيها محمد بن ديوداد بن
 ابي الساج المعروف بالاقشين حينئذ واليا وسار الى قنسرين
 وهي يومئذ لآخي الفصيصة التانوخى وهي عامرة وحاضر على الهى
 وعليها ايضا سور وقلعتها عامرة وسار الى شيزر فكسر العسكر
 المقيم وسار الى ان تواقع المعتضد وخماروية على الطواحين

بقرب الرملة وكانت الغلبة اولاً لابي العباس المعتضد فهرب
 خماروية بن خف معه الى مصر ونزل ابو العباس بخيمة
 خماروية وهو لا يشك في الظفر فخرج كمين لخماروية
 فشدوا عليهم وقتلوه فانهزموا وتفرق القوم ورجع الامير ابو
 العباس الى ان انتهى الى انطاكية وكان محمد بن ديوداد
 المعروف بالافشين بن ابي الساج قد فارق ابا العباس لكلام
 اغظ له فيه ابو العباس فجا قبل وقعة الطواحين واستولى على
 حلب ومعه اسحق بن كنداج وسار ابو العباس من انطاكية
 الى طرسوس فاغلقها اهلها دونه ومنعوه من دخولها فسار الى
 مرعش ثم الى كيسوم ثم الى سميساط وعبر الفرات ونكب عن
 حلب لاستيلا الافشين عليها وكان قد جرت بينهما وحشة
 ونزل خماروية الى حلب فصالحه الافشين وصار في جملة
 ودعاه على منابر اعماله وحمل اليه خماروية مائتي الف
 دينار ونيفاً وعشرين الف دينار لوجوه اصحابه وعشرين الف
 دينار لكتابه وذلك في سنة ثلث وسبعين ومائتين واعطاه
 ابن ابي الساج ولده رهينة على الوفا بعهده فراسل خماروية ابا
 احمد الموفق وساله الصلح فاجابه الى ذلك وولاه مصر واجناد
 الشام وقنسرين وحلب والعواصم والثغور وصعد ابو الجيش
 الى مصر وكان ابو الجيش قد اعطا ابن ابي الساج يوم دفع
 لده اليه ما مبلغه ثلثون الف دينار فقال ابن ابا خدعكم

محمد بن ديوداد اذ اعطاكم بولة يبول مثلها في كل ليلة مرات
واخذ منكم ثلثين الف دينار ثم ان ابن ابي الساج نكت عهد
مع ابي الجيش وعات في نواحي الاعمال التي له في ذى القعدة
من سنة اربع وسبعين ومايتين فخرج اليه ابو الجيش والتقيا
بالتنية من اعمال دمشق فانهم ابن ابي الساج فاستبج
عسكره قتلا واسرافني ذلك يقول الجعري
وقد تدلت جيوش النصر منزلة على جيوش ابي الجيش
بن طولونا

يوم الثانية اذ ثنى بكرته خمسين الفا رجالا او يزيدونا
وكتب الى ابن ابي الساج يوحه ويقول له اكان يجب
يا قليل المروة والامانة ان تصنع برهنيك ما اوجبه غدرك معاذ
الله ان تزر وازرة وزر اخرى ورجع ابو الجيش الى مصر في سنة
خمس وسبعين ومايتين فعاد محمد بن ديوداد وعات عليه في
اطراف بلاده فقصد فانهم بين يديه فوصل (١) ابن طولون
خلفه الى الفرات وهرب ابن ابي الساج ولحق بابي احمد الموفق V.p.26.
فانضم اليه فخلع عليه واخرجه معه الى الجبل وذلك في سنة
ست وسبعين ومايتين فولى ابو الجيش على حلب غلام ابيه
طنج بن جف والد الاخشيذ ابي بكر محمد بن طنج ودعا يازمار
والي الثغور لحماروية بطرسوس والثغور وحمل اليه خاروية

(c) Leg. ابن احمد بن طولون.

خمسين الف دينار^(d) وحمل اليه قبل الدعاه ثلاثين الف دينار
لينفقها في سبيل الله ومائة وخمسين^(e) (توبا ومائة خمسين)
دابة وسلاحا كثيرا وذلك في سنة سبع وسبعين ومائتين
ورجع ابو الجيش الى مصر ومات المعتمد بعد ذلك في سنة
تسع وسبعين فولى الخلافة ابو العباس احمد بن طلحة المعتضد
فبايعه ابو الجيش^(f) بن طولون وخطب له في عمله وسير اليه
هدية سنية مع الحسين^(g) بن الجصاص وطلب منه ان يزوج
ابنته من علي ابن المعتضد فقال المعتضد بل انا اتزوجها
فتزوجها المعتضد وهي قطر النداء وقيل انه دخل معها مائة هاون
ذهب في جهازها وان المعتضد دخل خزانتها وفيها من المنابر
والاباريق والطاسات وغير ذلك من الانية الذهب فقال يا اهل مصر
ما اكثر صفركم فقال له بعض القوم يا امير المؤمنين انما هو ذهب
وزفت الى المعتضد مع صاحب ابائها الحسين بن عبد الله بن
الجصاص فقال المعتضد^(h) (لاصحابه) اكرموها بشمع العنبر
فوجد في خزانة الخليفة اربع شمعات من عنبر في اربعة اتوار
فضة فلما كان وقت العشاءات اليه وقدمها اربع مائة وصيفة

(d) Præf. وقد حمل.

(e) Voces incl. in marg. cod. leg. : legendum verò ومائة وخمسين.

(f) Leg. بن احمد بن طولون.

(g) Leg. بن عبد الله بن الجصاص.

(h) Vox. incl. in marg. cod. est.

في يد كل واحدة منهن تور ذهب وفضة وفيه شمعة عنبر فقال
 المعتضد لاصحابه اطفئوا اشمعنا واسترونا وكانت اذا جات اليه
 اكرمها بان يطرح لها مخدة فجات اليه يوما فلم يفعل ما كان
 يفعله بها فقالت اعظم الله اجر امير المؤمنين قال فيمن قالت
 في عبد خماروية تعنى اباه فقال لها او قد سمعت بموته قالت لا
 ولكني لما رايتك قد تركت اكرامى علمت انه قدمات ابي
 وكان خبره قد وصل الى المعتضد فكتمه عنها فعاد الى
 اكرامه لها بطرح المخدة في كل الاوقات وقتل خماروية بدمشق
 في سنة ثمانين ومايتين وطلب في ولاية طنج بن جف من
 قبله واظن ان قاضي حلب بعد ايام احمد بن طولون حفص
 بن عمر قاضي حلب وولى مكان خماروية ولده جيش بن
 خماروية وطنج في حلب على حاله وعزل القواد جيش بن خماروية
 وولوا اخاه هرون بن خماروية فولى طنج بن جف حلب على حاله
 وسير الى المعتضد رسولا يطلب منه اجراء على ابيه في
 البلاد التي كانت في ولايته فلم يفعل وسير رسولا الى هرون
 فاستنزله عن حلب وقنسرين والعواصم وتسلم له هرون مصر
 وبقية الشام واتفق الصلح مع المعتضد وهرون على ذلك في جمدي
 الاولى من سنة ست وثمانين ومايتين وكان هرون قد قضا
 حلب وقنسرين ابا زرعة محمد بن عثمان الدمشقي فقلد
 المعتضد حلب وقنسرين ولده ابا محمد على بن احمد في هذه

السنة وولي بحلب من قبل ابنه الحسن بن علي المعروف
بكورة الخراساني واليه تنسب دار كورة التي داخل باب الجنان
بحلب والحمام المجاورة لها وقد خربت الان ولم يبق لها اثر وكان
كاتب علي بن المعتضد يومئذ الحسين بن عمرو النصراني
فقلده النظر في هذه النواحي وسار المعتضد في سنة سبع
وثمانين ومائتين خلف وصيف خادم ابن ابي الساج الى الثغور
الى ان لحقه فضم عمل الثغور ايضا الى كورة وعاد الى انطاكية
ووصيف معه ثم رحل الى حلب فاقام بها يومين ووجد
لوصيف بعد اسره في بستان بحلب مال كان دفنه وهو بها
مع مولاة مبلغة ستة وخمسون الف دينار فحمل الى المعتضد
V.p.28. ثم رحل الى بغداد فمات في شهر ربيع الاخر سنة تسع
وثمانين ومائتين وتولى الخلافة ولده ابو محمد ولقب بالمكتفي
فصرف الحسن بن علي كورة عن ولايته وولي حلب احمد بن
سهل (i) البوشجاني في جمدي الاخرة سنة تسع وثمانين ومائتين
ثم صرفه عنها سنة تسعين ومائتين وولي حلب في هذه السنة
ابا الاغر خليفة بن المبارك السلمي ووجهه اليها للحاربة
القرمطي صاحب الخال لعنه الله فانه كان قد عاث في البلاد
وغلب على حمص وحماة و معرة النعمن و سلمية وقتل اهلها
وسبي النساء والاطفال وقدم ابو الاغر حلب في عشرة الف فارس

(i) Fortasse leg. نورجاني ab oppido in Perside deriv. vox.

فانفذ القرملى سرية الى حلب فخرج ابو الاغر الى وادي بطنان فلما استقر وافاه جيش القرملى يقدمه المطوق غلامه وكبسهم وقتل عامة اصحابه وخادما جليلا يقال له بدر القدامى وسلم ابو الاغر في الف رجل فصار الى قرية من قرى حلب وخرج اليه ابنه في جماعة من الرجاله والاوليا فدخل الى حلب واقام القرامطة على مدينة حلب على سبيل المحاصرة فلما كان يوم الجمعة سلخ شهر رمضان من سنة تسعين ومايتين تسرع اهل مدينة حلب الى الخروج للقا القرامطة فمنعوا من ذلك فكسروا قفل الباب وخرجوا الى القرامطة فوقعت الحرب بين الفيتين ورزق الله الحلبيين النصر عليهم وخرج ابو الاغر فاعانهم فقتل من القرامطة خلق كثير وخرج ابو الاغر يوم السبت يوم عيد الفطر الى المصلى وعيد باهل حلب وخطب الخطيب وعادت الرعية على حال سلامة واشرف ابو الاغر على القرامطة فلم يخرج منهم احد اليه ثم انعم رحلوا الى صاحبهم في سنة ثلثمائة ثم ان المكتفى ولي حلب الحسين بن حمدان بن حمدون عم سيف الدولة فعاشت عليه العرب من كلب واليمن واسد وغيرهم فاجتمعوا بنواحي حلب فخرج للقيامهم في شهر رمضان من سنة اربع وتسعين ومايتين فهزموا حتى بلغوا به باب حلب وحري بينه وبين القرامطة في هذه السنة وقعة كسرم فيها واستاصلهم ثم انه عزل عن حلب وولي عيسى

غلام النوشري وكان المكتفي قد صار الى الرقة في سنة
احدى وتسعين ومايتين وكان وجه به محمد بن سليمان
صاحب الجيش الى حلب والشام في عشرين الف فارس وراجل
للمحاربة الطولونية والقرامطة وفتح مصر فقدم محمد بن سليمان
حلب (ك) في اواخر سنة تسعين والوالى بها على الحرب عيسى غلام
النوشري فدخلها محمد في احسن تعبئة وزى واقام بها
اياما وطالب عمال الخراج بحمل المال وقصد روسا بنى تميم وبنى
كلاب فامر عيسى والى حلب ان يستخلف على عمله
ويشخص معه الى مصر فامتثل امره واستخلف على حلب
ولده وانفق في جنده ورحل في اخر شوال معه فلما وافى معرة
النعمن خلع عليه وحمله وولاه بلدة الى حدود حماة وقيمهم
القرامطة بين تل منس وكفرطاب في عشرة الف فارس
فنصر الله عليهم وانهمزوا وقتل الرحالة واسر اكثر الخيالة
وصار محمد بن سليمان الى مصر وافتتحها من يد الطولونية عند
قتل هرون بن خماروية واستولى على اموالها ثم ضم الى طنج
بن جف الطولوني اربعة الاف رجل وولاه حلب واخرجه عن
مصر فلما صار الى حلب وجد بها ابن الواثق وقد انفذ السلطان
الى حلب لعرض جيوش الواردين من مصر وذلك في سنة اثنتين
وتسعين ومايتين فعرض ابن الواثق جيشه لما وصل الى حلب

(ك) Leg. videtur في اواخر شوال سنة تسعين vide adnot.
ad vers. lat.

وامره بالنفوذ الى بغداد فرحل حتى وافى مدينة السلم وكذلك
ورد حلب جماعة من القواد الطولونية فعرضهم وتوجهوا الى بغداد
ووافى وصيف البكتري وابن عيسى النوشري صاحب حلب V.p.30.
بغداد يوم الاثنين لثلاث عشرة ليلة بقيت من شعبان سنة
اثنين وتسعين و مائتين ومعهما طنج واخوه وابن لطنج فخلع
عليهم وطوق منهم البكتري وابن عيسى النوشري ثم شخص
عيسى النوشري عن مصر الى حلب لانه كان واليها فلما
كان بعد مخصوصه اليها بايام ورد كتاب العباس بن الحسن
الوزير بتولية عيسى النوشري مدينة مصر ويومر محمد بن
سليم بالشخص الى طرسوس للغزو فوجه محمد بن سليم
من لحق عيسى بالرملة فذه وورد الى عيسى كتاب من
السلطان بذلك فعاد واليا على مصر وولى المكتفي في هذه السنة
ابا الحسن ذكا بن عبد الله الاعور حلب ودام بها الى سنة
اثنين وثلاثمائة وكان كرميا يهب ويعطى واليه ينسب دار ذكا
التي هي الان دار الزكاة والى جانبها دار حاجبه فيروز فانهدمت
وصارت تلا يعرف بتل فيروز فنسفه السلطان الملك الظاهر
رحمه الله في ايامه وظهر فيه بقايا من النذخير مثل الزبيق
وغيره وهو موضع سوق الصاغة الان ولاي بكر الصنوبري
الشاعر فيه مدايح كثيرة وعاد محمد بن سليم الى حلب ووفاه
مبارك القمي بكتيب يومر فيها بتسليم الاموال وركب اليه ذكا

الاعور صاحب حلب وابوالاغر وغيرهما فاختلفا بهم وسار معهم الى
 المدينة فادخلوه الى الدار المعروفة بكورة بباب الجنان واكلوا
 به في الدار وشخص ذكا عن حلب لهاربة ابن الخننج مع ابي
 الاغري الى مصر ووجه به محمد بن سليمان مقبوضا الى بغداد
 وتوفي المكتفي سنة خمس وتسعين ومايتين وولي اخوه ابو
 الفضل المقتدر وعاشت بنو تميم في بلد حلب وافسدت فسادا
 عظيما وحاصروا ذكا بحلب فكتب المقتدر الى الحسين بن
 حمدان في الجاد ذكا بحلب فاسرى من الرحبة حتى اتاخ عليهم
 بخصامة واسر منهم جماعة وانصرف ولم يجتمع بذكا في ذلك يقول
 V.p.31. شاعر من اهل الشام

اصلح ما بين تميم وذكا
 ابلج يشكى بالرماح من شكا
 يدك بالجيش اذا ما سلكا
 كانه سليكة بن السلكا

وكان وزير ذكا وكتبه ابا الحسن محمد بن عمر بن يحيى النفري
 الكاتب واليه ينسب حمام النفري وهي الان دائرة وداره هي
 المدرسة النورية ومدحه الصنوبري ثم ان المقتدر عزل ذكا
 عن حلب وولاه دمشق ثم مصر الى ان مات وقيل ان المقتدر
 ولي حلب مولاة تكين الخادم ابا منصور ثم عزله عنها والصحيح
 انه ولي الشام ومصر مونس المظفر الخادم نيابة عن ابنه ابي

العباس فقدم الى حلب وصعد الى مصر وولى مونس ذك
 الاعور دمشق ومصر وعزله عن حلب وولى الامير ابا العباس
 احمد بن كيغلخ حلب سنة اثنتين وثلثمائة وكان على قضا
 حلب سنة تسعين محمد بن محمد الحدوي ثم ولى القضا بحلب
 وقنسرين محمد بن ابي موسى عيسى الضيرير الفقيه في سنة
 سبع وتسعين ومايتين وشخص الى عمله لاربع عشرة ليلة خلت
 من شهر ربيع الاخر ثم صرف محمد بن عيسى عن قضا
 حلب وقنسرين في سنة ثلثمائة بابي حفيص عمر بن الحسن
 بن نصر الحلبي القاضى وكانت داره بسوق السراحين وعزل ابو
 حفيص عن القضا في حلب سنة اثنتين وثلثمائة ووليها ابو
 عبد الله محمد بن عبدة بن حرب وتوفي عمر بن الحسن
 القاضى سنة سبع وثلثمائة وكان محمد بن عبدة بن حرب
 قاضيا بها سنة خمس وثلثمائة ثم تولى قضا حلب وحمص ابراهيم
 بن جعفر بن جابر ابو اسحق الفقيه في سنة ست وثلثمائة وولى
 الخراج من قبل المكتفي بحلب الحسن بن الحسن بن رجا بن V.P.32.
 ابي الضحاک وتوفي بحلب في جمادى الاولى سنة احدى وثلثمائة
 فجاء وولى الخراج بعدا على بن احمد بن بسطام والانفاق عبد الله
 بن محمد بن سهل ثم توفي سنة اثنتين وثلثمائة وتولى مكانه
 محمد بن الحسن بن على الناظري وكان ابو العباس بن كيغلخ
 اديبا شاعرا جوادا وهو الذى مدحه المتنبي بقوله

كم قتيل كما قتلت شهيد

ومن شعر الامير احمد بن كيغلخ قوله

قلت له ولجفون قرحى قد اقرح الدمع ما يليها

مالى فى لوعتى شبيهه قال وابصرت لى شبيها

ثم روى مونس المظفر حلب ابا قابوس محمود بن جك الخراسانى
وكان جبارا قاسيا منحرفا عن اهل البيت وقيل هو
محمود بن حمل فدام واليا بها الى سنة اثنى عشرة وثلثمائة
وكان مونس المظفر بالشام فاستدعى الى بغداد لقتال القرملى
فسار اليها وولى حلب وصيف البكتمرى الحادم سنة اثنى
عشرة وثلثمائة ثم عزله عنها سنة ست عشرة وثلثمائة ووليها
فى هذه السنة هلال بن بدر ابو الفتح غلام المعتضد وكان
امير دمشق قبل ذلك ثم عزل عن حلب وولى فطربل وسامرا
فى سنة سبع عشرة فوليا فى هذه السنة وصيف البكتمرى
ثانية ومات بحلب على ولايته يوم الثلاثاءان خلون من ذى
الحجة من سنة (١) سبع عشرة وثلثمائة وكان كاتبه عبد الله
والد ابى العباس احمد بن عبد الله الشاعر المعروف بابن كاتب
البكتمرى فوليا الامير احمد بن كيغلخ ثانية الى سنة ثمان
عشرة وثلثمائة ثم روى مونس المظفر غلامه طريف بن عبد الله
السبكرى الحادم فى سنة تسع عشرة وثلثمائة وكان طريفا (٢)

(1) In marg. cod. legitur سنة خمس عشرة وثلثمائة وكان طريفا (٢)
mortuus esse dicitur.

شهما شجاعا وحاصر بنى النصيص في حصونهم باللاذقية وغيرها
فحاربوه حربا شديدا حتى نفذ جميع ما كان عندهم من القوت
ولما فزلوا على الامان فوالع واکرمهم ودخلوا معه حلب مكرمين V.P.33.
معظمين فاضيفت اليه حمص مع حلب ثم ان القاهر قبض
مولاه مونس المظفر وتولى طريف قبضه واحضره الى القاهر في
سنة احدى وعشرين وثلاثماية فرأى له ذلك وولى القاهر بشرى
للخادم دمشق وحلب وسار الى حلب ثم الى حمص فكسره ابن طنج
واسره وخنقه ووصل ابو العباس بن كيغليخ الى حلب فانفق مع
محمد بن طنج وحالفه وولى للخلافة الراضى بعد القاهر وكان
الراضى قد خاف على بدر الخرشنى من المجرية ان يفتكوا به
فقلده حلب واعمالها وهي بيد طريف سنة اربع وعشرين وامره
بالمسير من يومه فسار وبلغ طريف فانفذ صاحبا له الى ابن
مقلة وبذل له عشرين الف دينار ليجدد له العهد وان لا
يصرف (n) من حلب ووصل الخرشنى فدافعه طريف رجا ان
يقضى ابن مقلة وطره فرحف بدر الخرشنى والتقى طريف في ارض
حلب فانهزم طريف من بين يديه وتسلم بدر حلب واقام بها
مدة يسيرة ثم كوتب من الحضرة بالانصراف فرجع الى الحضرة
وقلد طريف حلب مرة ثالثة فقلد طريف السبكرى من جهته

(m) Leg. ظريفا vel وكان طريف شهما.

(n) عن حلب Malim.

حلب والعواصم فاقام بها الى سنة اربع وعشرين وثلثمائة وكان
 قاضى (حلب) عبيد الله بن عبد الرحمن بن اخي الامام ثورلى
 حلب ابو العباس احمد بن سعيد بن العباس الكلابى ومدحه
 ابو بكر الصنوبرى وكان بها نايبا عن ابى بكر الاخشيد محمد
 بن طنج بن جف فى غالب ظنى فان الاخشيد استولى على
 الشام الى سنة ثمان وعشرين وثلثمائة وفى ولاية ابى العباس
 الكلابى وردت بنو كلاب الى الشام من ارض نجد واغارت
 على معزة النعمان فخرج اليهم والى المعزة معاد بن سعيد بجند
 وتبعهم الى البراعيتى فعطفوا عليه واسروه واكثر جند واقام
 V.p.34. فيهم مدة يعذبونه فخرج اليهم ابو العباس احمد بن سعيد
 الكلابى والى حلب فخلصه منهم وكان ورودهم فى سنة خمس
 وعشرين وثلثمائة ثم ان الراضى قدم الموصل وكان ابو بكر
 محمد بن رايق ببغداد وبينه وبينكم وحشة فانفذ الراضى
 ابا الحسين عمر بن محمد القاضى الى ابى بكر محمد بن رايق
 يخبره فى احد البلدين واسطاو حلب واعمالها فاختر حلب واراد
 بذلك البعد عن بكم فاجابه الراضى الى ذلك وخلص عليه ابو
 جعفر وابو الفضل ابنا الراضى وعقدا له وجعل بكم يحث
 الراضى على الوصول الى بغداد ويتاسف على خروج ابن رايق
 منها ليشقى غيظه فقال له الراضى هذا لا يصلح وهذا رجل
 قد امنت وقلدته ناحية من النواحي فسمع واطاع وما امكنك

منه فخرج ابو بكر بن رايق في شهر ربيع الاخر من سنة
 سبع وعشرين وثلثمائة وقيل دخل حلب في سنة ثمان
 وعشرين وثلثمائة وسار عنها الى قتال الاخشيد محمد بن طخ
 بن جف الفرغاني وولي في حلب نيابة عنه خاصة محمد بن يزداد
 وجرت بين ابي بكر بن رايق والاخشيد وقعة انهزم فيها
 الاخشيد وسلم دمشق الى ابن رايق واقتصر على الرملة ومصر ثم وقع
 بينهما وقعة اخرى في الجفار اسر فيها ابو الفتح مزاحم بن محمد
 بن رايق فرجع في عدة يسيرة حتى يخلص ابنه فقتل ابو نصر
 بن طخ فكفنه ابن رايق وجعله في تابوت وانفذه الى اخيه
 الاخشيد مع ابنه مزاحم وقال ما اردت قتل اخيك وهذا
 ولدي قد انفذته اليك لتقيده به فخلع الاخشيد عليه واعطاه
 مالا كثيرا ورده وذلك في سنة تسع وعشرين وثلثمائة ثم ان
 ابا بكر محمد بن طخ الاخشيد سير كافورا الخادم من مصر
 ومعه عسكر وفي مقدمته ابو المظفر مساور بن محمد الرومي V.p.35.
 احد قواد الاخشيد فوصل الى حلب فالتقى كافورا ومحمد بن
 يزداد الوالي بحلب من قبل ابن رايق فكسره كافورا اسره واخذ
 منه حلب وولي بها مساور بن محمد الرومي وعاد كافورا الى مصر
 وهذا ابو المظفر مساور بن محمد الرومي مدحه المتنبى بقوله
 امساورا مرقن شمس هذا امر ليث غاب يقدم الاستاذ
 يريد بالاستاذ كافورا الخادم وذكر فيها كسرة ابن يزداد فقال

هيك ابن يزداد حطمت وصحبه اترى الورى انكحوا بنى يزدادا
ومساور هو صاحب الدار المعروفة بدار ابن الرومي بالزجاجين
بجلب وتعرف ايضا بدار ابن مستفاد وهي شرقي المدرسة
العمادية التي جدها سليمان بن عبد الجبار بن ارتق بجلب
وهي المنسوبة الى بنى الجهمي واظن ان قاضي حلب في هذا
التاريخ كان ابا طاهر محمد بن محمد بن سفيان الدباس او قبل
هذا التاريخ ثم اتفق الاخشيد ومحمد بن رايق على ان يخلى له
الاخشيد حمص وحلب ويحمل اليه مالا وزوج الاخشيد ابنته
بمزامح ابن ابي بكر بن رايق وقتل ناصر الدولة ابو محمد الحسن بن
عبد الله بن حمدان ابا بكر بن رايق في رجب سنة ثلثين
وثلاثماية بين يدي المتقي يوم الاثنين لتسع بقين منه وكان
ابن رايق شهما مقداما سخيا جوادا لكنه كان عظيم الكبر
مستبدا براهه مزوجا من التوفيق والعصمة والتسديد وكان
احمد بن علي بن مقاتل بجلب من جهة ابي بكر بن رايق ومعه
ابنه بمزامح بن محمد بن رايق فقلد ناصر الدولة علي بن خلف
ديار مضر والشام وانفذ معه عسكرا وكاتب يانس المونسي
ان يعاضده وكان يانس يلى ديار مضر من قبل ناصر الدولة
فسا الى جسر منبج وسار احمد بن مقاتل ومزامح الى منبج
فالتقوا على شامى الفرات وسير يانس كاتبه ونذيرا غلامه
برسالة الى ابن مقاتل فاعتقلهما ووقعت الحرب بين الفيتين ولحق

يانس جراح كادت تتلفه فعدل به الى قلعة نجم ليشده
 ونظر نذير غلامه وهو معتقل في عسكر ابن مقاتل على بغل
 الى شاكري ليانس معه جنيبة من خيله فاخذ سيف
 الشاكري وركب الجنيبة وصار الى ابن مقاتل فقتله وانهمز
 عسكره وافاق يانس المونسي فسار وعلى بن خلف متوجهين
 الى حلب وتلاوم قواد ابن مقاتل على هزيمتهم فعادوا الى القتال
 في وادي بطنان فانهمزوا ثانية وملك على بن خلف ويانس
 المونسي حلب في سنة ثلثين وثلثمائة ثم ان على بن خلف سار
 منها الى الاخسيد محمد بن طخج فاستوزره وعلا امره معه الى ان
 راه يوما وقد ركب في اكثر الجيش بالمطارذ والنزي ومحمد جالس في
 متززه له فامر بالقبض عليه فلم يزل محبوسا الى ان مات محمد
 بن طخج فاطلق وبقى يانس المونسي واليا على حلب في سنة
 احدى وثلثين وثلثمائة وكان يانس هذا مولى مونس المظفر الخادم
 وتولى الموصل في ايام القاهر وكان يلي ديار مضر من قبل ناصر
 الدولة الى ان كان من امره ما ذكرناه فاستامن الى الاخسيد
 ودعا له على المنابر بعمله واتفق ناصر الدولة بن حمدان وتوزون
 في سنة اثنتين وثلثين وثلثمائة على ان تكون الاعمال من
 مدينة الموصل الى اخر اعمال الشام لناصر الدولة واعمال السن
 الى البصرة لتوزون وما يفتحه مما وراء ذلك وان لا يعرض احد منهما
 لعمل الاخر فولى ناصر الدولة حلب وديار مضر والعواصم ابا بكر

محمد بن علي بن مقاتل صاحب ابن رايق في شهر ربيع
الاول من سنة اثنتين (٥) وثلاثمائة ووافق ناصر الدولة ابا محمد
بن حمدان علي ان يودي اليه اذ دخل حلب خمسين الف دينار V.p.37.
فتوجه ابو بكر من الموصل ومعه جماعة من القوادوم يصل
اليها فوقع بين الامير سيف الدولة بن حمدان وبين ابن عمه
ابي عبد الله الحسين بن سعيد بن حمدان كلام بالموصل
واراد القبض عليه فقلد ناصر الدولة ابا عبد
الله الحسين بن سعيد بن حمدان اخا الامير ابي فراس
حلب واعمالها وديار مضر والعواصم وكلما يفتحه من الشام
فتوجه في اول شهر رجب سنة اثنتين وثلاثين وثلاثمائة ودخل
الرقبة بالسيف لان اهلها حاربوه مع اميرها محمد بن حبيب
البلزعي فاسره وسمله واحرق قطعة من البلد وقبض على روسا
اهله وصادروهم وتوجه الى حلب ومعه ابو بكر محمد بن علي بن
مقاتل وبحلب يانس المونسي واحمد بن العباس الكلابي
فهربا من بين يديه من حلب وتبعهما الى معرة النعمان ثم الى
حمص وهرب امير حمص اسحق بن كيغليخ بين يديه وملك
هذه البلاد ودانت له العرب ثم عاد الى حلب واقام بها الى ان
وافى الاخشيد ابو بكر محمد بن طنج بن جف الفرغاني وانما
لقب بالاخشيد لان ملك فرغانة يتسمى بذلك وكان ابو

(٥) Suppl. ثلاثين.

من اهل فرغانة وقدمها الاخشيد في ذي الحجة من سنة اثنتين
 وثلاثين وثلاثمائة ولما دنا الاخشيد من حلب انصرف الحسين
 بن حمدان عنها لضعفه عن محاربتة الى الرقة وكان ابن مقاتل
 مع ابن حمدان بجلب فلما احس بقرب الاخشيد منها
 وتحويل ابن حمدان على الانصراف استتر في منارة المسجد
 للجامع الى ان انصرف ابن حمدان ودخل الاخشيد فظهر له ابن
 مقاتل واستامن اليه وقلده الاخشيد اعمال الخراج والضياح
 بمصر واما الحسين بن سعيد فانه لما وصل الى الرقة وجد
 المتقي لله بها هاربا من توزون التركي وقد تغلب على بغداد
 وسيف الدولة ابو الحسن على بن عبد الله بن حمدان مع
 المتقي بالرقة وقد فارق اخاه ناصر الدولة لكلام جرى بينهما V.p.38.
 فلم ياذن المتقي لابي عبد الله الحسين في دخول الرقة واغلقت
 ابوابها دونه ووقعت المباينة بينه وبين عمه سيف الدولة
 وسفر بينهما في الصلح فتم ومضى الى حران ومنها الى الموصل
 وقدم الاخشيد عند حصوله بجلب مقدمته الى بالس وسار
 بعدها بعد ان سير المتقي ابا الحسن احمد بن عبد الله بن
 اسحق الخرقى يسال الاخشيد ان يسير اليه ليجمع معه
 بالرقة ويجدد العهد به ويستعين به على نصرتة ويقتبس من
 رايه فلما وصل ابو الحسن الى حلب تلقاه الاخشيد واكرمه
 واطهر السرور والثقة بقرب المتقي وانفذ من وقته مالا مع احمد

بن سعيد الكلابي الى المتقى وسار خلفه حتى نزل وبينه وبين المتقى الفرات فراسله المتقى بالخرق وبوزيره ابى الحسين بن مقله فعبر اليه يوم الخميس لثلاث عشرة ليلة خلت من الحرم سنة ثلاث وثلثين وثلثمائة ووقف بين يدى المتقى لله ثم ركب المتقى لله فمشى بين يديه وامر ان يركب فلم يفعل وحمل اليه هدايا ومالا كثيرا وحمل الى الوزير ابى الحسين بن مقله عشرين الف دينار ولم يدع احدا من اصحاب المتقى وحواشيه وكتابه الابن ووصله واجتهد بالمتقى لله ان يسير معه الى الشام ومصر فابى فاشار عليه بالمقام مكانه وضمن له ان يمدد بالاموال (p) فلم يفعل الى ان كاتبه توزون وخذعه وقبض عليه وباع المستكفي وكتب المتقى عهدا للاخشيد بالشامات ومصر على ان الولاية له ولا ابى القسم انوجور ابنه الى ثلثين سنة وكتب الاخشيد في هذه السفارة الى عبدة كافور الخادم الى مصر وقال له ومما يجب ان تقف عليه اطال الله بقاءك انى لقيت امير المومنين بشاهى الفرات فاكرمنى وحبانى وقال كيف انت يا بكرة اعزك الله فرحا بانك كناه وللخليفة لا يكفى احدا وعاد الاخشيد من الرقة الى حلب وسار الى مصر وولى بحلب من قبله ابا الفتح عثمان بن سعيد بن العباس

V.p.39.

(p) Auctor scripsisse videtur quasi ante hoc legeretur

فاشار اليه بان لا ينصرف عن مكانه .

بن الوليد الكلابي وولى اخاه انطاكية فحسد ابا الفتح اخوته
 الكلابيون وراسلوا سيف الدولة بن حمدان ليسلموا اليه
 حلب وقد كان طلب سيف الدولة من اخيه ناصر الدولة ولاية
 فقال له ناصر الدولة الشام امامك وما فيه احد يمنعك منه
 وعرف سيف الدولة اختلاف الكلابيين وضعف ابي الفتح
 عن مقاومته فسار الى حلب فلما وصل الى الفرات خرج اخوة
 ابي الفتح عثمان بن سعيد باجمعهم للقاسيف الدولة فرأى ابو الفتح
 انه مغلوب ان جلس عنهم وعلم حسدهم له فخرج معهم فلما
 قطع سيف الدولة الفرات اكرم ابا الفتح دون اخوته واركبه
 معه في العمارية وجعل سيف الدولة يساله عن كل قرية
 يجتاز بها ما اسمها فيقول ابو الفتح هذه الفلانية حتى عبروا
 بقرية يقال لها ابرم وهي قرية قريبة من الفايا فقال له سيف الدولة
 ما اسم هذه القرية قال ابو الفتح ابرم فظن سيف الدولة انه قد
 اكرمه بالسؤال فقال له ابرم من الابرام فسكت سيف الدولة
 عن سواها فلما عبروا بقرى كثيرة ولم يساله عنها علم ابو الفتح
 بسكوت سيف الدولة فقال له ابو الفتح يا سيدى يا سيف
 الدولة وحق رأسك ان القرية التي عبرنا عليها اسمها ابرم
 واسأل عنها غيرى فحجب سيف الدولة من ذكايه فلما وصل
 حلب اجلسه معه على السرير ودخل سيف الدولة حلب يوم
 الاثنين لثمان خلون من شهر ربيع الاول من سنة ثلاث وتلتين

وثلاثماية وكان القاضي بها احمد بن محمد بن مائل فعزله
 وولى ابا حصين على بن عبد الملك بن بدر بن الهيثم الرقي
 وكان ظلما فكان اذا مات انسان اخذ تركته لسيف
 الدولة وقال كل من هلك فلسيف الدولة ما ترك وعلى ابي
 حصين الدرك ثم ان الاخشيذ سير عسكرا الى حلب مع
 V.p.40. كافور ويانس المونسي وكان الامير سيف الدولة غازيا بارض
 الروم قد هتك بلد الصفصاف وعمرسوس فغنم ورجع فسار
 لطبته الى الاخشيذية فلقيم بالرستن فحمل سيف الدولة على
 كافور فانهمم وازدحم اصحابه في جسر الرستن فوقع في النهر
 منهم جماعة ورفع سيف الدولة السيف فامر غلمانة ان لا
 يقتلوا احدا منهم وقال الدم لي والمال لكم فاسر منهم نحو اربعة
 الف من الامرا وغيرهم واحتوى على جميع سواده ومضى كافور
 هاربا الى حمص وسار منها الى دمشق وكتب الى الاخشيذ
 يعلمه بهزيمته واطلق سيف الدولة الاسارى جميعهم فمضوا
 وشكروا فعله ورحل سيف الدولة بعد هزيمتهم الى دمشق
 ودخلها في شهر رمضان سنة ثلاث وثلثين واقام بها فكاتبه
 الاخشيذ يلتمس منه المواعدة والاقتصار على ما في يده فلم
 يفعل وخرج سيف الدولة الى الاعراب فلما عاد منعه اهل
 دمشق من دخولها فبلغ الاخشيذ ذلك فسار من الرملة
 وتوجه يطلب سيف الدولة فلما وصل طبرية عاد سيف

الدولة الى حلب بغير حرب لان اكثر اصحابه وعسكره استامنوا الى الاخشيذ فاتبعه الاخشيذ الى ان نزل معزة النعمن في جيش عظيم فجمع سيف الدولة ولقيه بارض قنسرين في شوال من سنة ثلاث وثلثين وتلثمائة وكان الاخشيذ قد جعل مطارده وبوقاته في المقدمة وانتقى من عسكره نحو عشرة الف وسهام الصابرية فوقف بهم في الساقة فحمل سيف الدولة على مقدمة الاخشيذ فهزمها وقصد قبته وخيمه وهويظنه في المقدمة فحمل الاخشيذ ومعه الصابرية فاستخلص سواده ولم يقتل من العسكرين غير معاد بن سعيد والى معزة النعمن من قبل الاخشيذ فانه حمل على سيف الدولة لياسره فضربه سيف الدولة بمستوفى كان معه فقتله وهرب سيف الدولة فلم يتبعه احد من عسكر الاخشيذ وسار على حاله الى الجزيرة فدخل الرقة وقيل انه اراد دخول حلب فمنعه اهلها ودخل الاخشيذ حلب وافسد اصحابه في جميع النواحي وقطعت الاشجار التي كانت في ظاهر حلب وكانت عظيمة جدا وقيل انها كانت من اكثر المدين شجرا واشعار الصنوبرى تدل على ذلك ونزل عسكر الاخشيذ على الناس بحلب وبالغوا في اذى الناس لميلهم الى سيف الدولة وعاد الاخشيذ الى دمشق بعد ان ترددت الرسل بينه وبين سيف الدولة واستقر الامر على ان افرج الاخشيذ له عن حلب وحمص وانطاكية وقرر عن

دمشق ما لا يحمله اليه في كل سنة وتزوج سيف الدولة بابنة
 اخي الاخشيد عبيد الله بن طخج وانتظم هذا الامر على يد
 الحسن بن طاهر العلوي وسفارته في شهر ربيع الاول سنة اربع
 وثلثين وثلثمائة فسار الاخشيد الى دمشق وعاد سيف الدولة
 الى حلب وتوفي الاخشيد بدمشق في ذي الحجة من سنة اربع
 وثلثين وقيل في الهرم من سنة خمس وثلثين وثلثمائة وملك
 بعده ابنه ابو القاسم انوجور واستولى على التدبير ابو المسك
 كافور الخادم وكان سيف الدولة فيما ذكر قد عمل على
 تخليته الشام فلما مات الاخشيد سار كافور بعساكر
 مولا الى مصر من دمشق وكان قد استولى على مصر رجل
 مغربي فخاربه كافور وظهر به وخذت دمشق من العساكر
 فطمع فيها سيف الدولة وسار اليها فملكها واستامن اليه
 يانس امونسي في قطعة من الجيش واقام سيف الدولة
 بدمشق وجبى خراجها ثم اتته والدته نعم ام سيف الدولة الى
 دمشق وسار سيف الدولة الى طبرية وكان سيف الدولة
 في بعض الايام يسير الشريف العقيلي بدمشق في الغوطة
 بظاهر البلد فقال سيف الدولة للعقيلي ما تصلح هذه الغوطة
 تكون الا لرجل واحد فقال له الشريف العقيلي هي لا توام
 كثير فقال له سيف الدولة لين اخذتها القوانين ليتبرون
 V.p.42. اهلها منها فاسرها الشريف في نفسه واعلم اهل دمشق بذلك

وجعل سيف الدولة يطالب اهل دمشق بودايع الاخشيد
 واسبابه فكاتبوا كافورا فخرج في العساكر المصرية ومعه
 انوجور بن الاخشيد فخرج سيف الدولة الى الحجون واقام اياما
 قريبا من عسكر الاخشيد باكسال فتفرق عسكر سيف
 الدولة في الضياع لطلب العلوفة فعلم به الاخشيدية فرحفوا
 اليه وركب سيف الدولة يتشرف فراهم زاحقين في تعبئة
 فعاد الى عسكره فاخرجهم فنشبت الحرب فقتل من اصحابه
 خلق واسر كذلك وانهزم سيف الدولة الى دمشق فاخذ والدته
 ومن كان بها من اهله واسبابه وسار من حيث لم يعلم اهل
 دمشق بالوقعة وكان ذلك في جمادى الآخرة من سنة خمس
 وثلثين وجا سيف الدولة الى حمص وجمع جمعا لم يجتمع له قط مثله
 من بني عقيل وبني نميروني كلب وبني كلاب وخرج من حمص
 وخرجت عساكر ابن طنج من دمشق فالتقوا بمرج عذرا
 وكانت الوقعة اولا لسيف الدولة ثم اخرها عليه فانهزم
 وملكوا سواده وتقطع اصحابه في ذلك البلد فهلكوا وتبعوا الى
 حلب فعبروا الى الرقة وانجاز يانس المونسي من عساكر سيف
 الدولة الى انطاكية ووصل ابن الاخشيد حلب في ذي الحجة
 من سنة خمس وثلثين وثلثمائة فاقام بها وسيف الدولة في
 الرقة فراسل انوجور يانس المونسي وهو بانطاكية وضمن
 هو وكافور ليانس ان يجعله بحلب في مقابلة سيف الدولة

وضمن لهما يانيس بان يقوم في وجه سيف الدولة بحلب وان
 يعطيهم ولده رهينة على ذلك فاحبوه وانصرف كافر وانوجور
 بالعسكر عن حلب الى القنبرة واناها يانيس فتسلها وقيل ان
 الاخشيدية عادوا واقام سيف الدولة بحلب فخالف عليه يانيس
 والساجية وارادوا القبض عليه فهرب وكتابه واصحابه الى
 V.P.43. الرقة وملك يانيس حلب ولم يبق يانيس بحلب الا شهرا حتى
 اسرى اليه سيف الدولة الى حلب في شهر ربيع الاخر سنة
 ست وثلثين وثلثمائة فكبسه فانهزم يانيس الى سرمين يريد
 الاخشيد فانفذ سيف الدولة في طلبه سرية مع ابراهيم ابن
 البارء العقيلي فادركته عند داذخ فانهزم وخلي عياله وسواده
 واولاده وانهزم الى اخيه بميفرقين وكان ابن البارء قد وصل
 الى سيف الدولة في سنة خمس وثلثين وكان في خدمة
 اخيه ناصر الدولة فقارقه وقدم على سيف الدولة ثم ان الرسل
 ترددت بين سيف الدولة وابن الاخشيد وتجدد الصلح بينهما
 على القاعدة التي كانت بينه وبين ابيه دون المال المحمول
 عن دمشق وعمر سيف الدولة داره بالحلبة وقلد ابا فراس ابن
 عمه منبج وما حوها من القلاع واستقرت ولاية سيف الدولة
 لحلب من سنة ست وثلثين وثلثمائة وهذه هي الولاية الثالثة
 انتهى ما نقلته من كتاب زبدة حلب
 من تاريخ حلب ٥

PARS LIBRI INSCRIPTI

CREMOR LACTIS

EX HISTORIA HALEBI.

TUM Chaledus (1), cui Deus faveat, Halebum (2) versus castra movit. Oppidi populus munimentis contra eum se defendit; sed, Abu-Ohbaida adveniente et contra eos castra collocante, pacem securitatemque a Muhammedanis petit, cujus precibus quum Abu-Ohbaida annuisset, pace facta securitateque ei scripto affirmata, Muhammedani urbem per portam Antiochenam (3) intrant. Loco autem intra portam Antiochenam, quo clypeis sese circumtexerunt, templum ædificatum est, tunc temporis Alghadhajeri appellatum, nunc Schohaib (4). Abu-Ohbaida Halebum profectus, nunciò, populum Kinnesrinensem fœdus fregisse, allato, contra eos Alsamthum ben-Alaswad Cenditam misit, qui, oppido capto, bovum oviumque ibi repertorum partem iis qui aderant, distribuens, reliquum in præda posuit (5). Kinnesrini autem Hadhiri (6), quod post bellum Alfisad (7) dictum, inter eos gestum, quum pars eorum duos montes teneret (8), habitaverant, incolarum aliqui, quum Abu-Ohbaida contra eos profectus esset, Muhammedis fidem professi sunt, majore eorum parte sub tributi solvendi conditione pacem impetrante (9), quippe qui haud multo post, paucis solummodo exceptis, Muhammedanorum religionem acceperunt. Cum iis qui ex tribu Tanuch aliisque ex Arabibus in Halebi Hadhiro prope oppidum sito sedes habebant, Abu-Ohbaida sub conditione tributi solvendi, postea Muhammedanis factis, pacem composuit. Inter quos et Halebi incolas bello exardente, sedibus illi expulsi, in agrum Kinnesrinensem transmigrarunt, quæ

oppida tum temporis cum Emessa conjuncta Jasidus ben-Moahwijja (10), secundum alios pater ejus Moahwijja, separavit. Interim Ohmarus ben-Alchaththab, cui Deus faveat, de Chaledi in capiendis oppidis Halebo et Kinnesrino meritis certior factus, dixit: « Chaledus ducis munere dignum se » ostendit. Deus Abu-Becro misericordiam donet, nam in » viris cognoscendis me peritior erat. » Chaledus enim (11) summum in Syria imperium ab Abu-Becro, cui Deus faveat, obtinuerat; de quo munere ab Ohmaro, qui Abu-Ohbaidam imperatorem creaverat, demotus, postea ab eodem, cui Deus faveat, Kinnesrino præfectus est: nam quum Chaledus ab incursione anno 16, cum Ihjadho ben-Ghanam (12), in Græcorum territorium (13) facta, quæ fuit prima temporis Islamismi, reverteretur, Ohmari de Kinnesrini præfectura mandatum ei allatum est. Quam præfecturam sub Abu-Ohbaidæ imperio gerebat, donec, Heraclio Ægypti populum mari in bellum mittente, copiasque Græcas contra Abu-Ohbaidam (14), qui tum temporis post reditum ab Halebo capto Emessæ commorabatur, ducente, ab Abu-Ohbaida ad auxilium vocatus, omnes, quas secum habebat, copias eduxit, et Kinnesrini populus, illo profecto, Heraclii in obsequium jurans a religione Muhammedis defecit, omnes tribu Tanuch perfidia superante. Muhammedani, consilio habito, fossam ducendam Ohmarumque litteris certiolem faciendum censuerunt; et, rejecta Chaledi pugnam præferentis sententia, fossa ducebatur, et litteræ, quibus auxilium implorabant, ad Ohmarum mittebantur. Hostes Græcorum copiis adjuti, castris contra Muhammedanis positis, obsidione eos cinxerunt, et, e Mesopotamia triginta millibus auxiliorum, præter ea quæ a tribu Tanuch aliisque data erant, advenientibus, omnibus quibus fieri potest malis Muhammedanos affixerunt. Ohmarus (15) Kahkahum ben-Ahmru ei (Abu-Ohbaidæ) auxilio mittens, Sahdo ben-Abi-Wekaz (16) rem litteris exposuit, et ut Muhammedanorum copias in omnes Mesopotamiæ partes ad Græcos a pugna contra Emessenos retinendos dimitteret imperavit. Quum Muhammedanorum copiæ per Mesopotamiam vagarentur, Græci, hujus rei certiores facti, ab Emessa versus urbes suas castra moverunt; qua re Kinnesrinenses per-

moti, poenitentiam Chaledo litteris declararunt, quibus tale responsum datum est: « Si ego imperium exercerem, vos num » multi an pauci essetis, non respicerem; sed sub alius imperio » sum. Si fides vestra sincera est, Mesopotamiæ populi exem- » plum sequentes, copias vestras dissolvite. » Quam rem tota Tanuchi tribu improbante, tum concedente, ad Chaledum mis- sum est. « Res in potestate tua est: si jubes, facturi sumus; sin » vero copias contra nos educere præfers, nos Græcos deserentes » fugam capiemus. » Dixit: « Ne copias dissolvite; sed quum » copias eduxerimus, illos deserentes fugam capite. » Abu-Ohbaida Muhammedanorumque copiæ hæc de re certiores facti, dixerunt: « Educ nos contra hostes. » Chaledo autem tacente, Abu-Ohbaida dixit: « Quid tibi est, o Chaledo! non loqueris. » Dixit: « Consilium meum hac de re cognovisti, sed verbis » meis non satisfacisti. » Dixit: « Loquere, audio te, et tibi obsequor. » Suasit tum ut obviam iretur. Copiis Muhammedanorum eductis, in occursum quum ventum esset, et populus Kinnestrinensis et cum hoc Græci fugam cepissent, omnes Græci, ne uno quidem evadente, in Muhammedanorum potestatem venerunt (17), Chaledus autem Kinnestrino præerat, donec cum Ihjado, anno 17, utriusque post reditum ab Aldjabija (18), quo tempore et Ohmarus Medinam reversus est, expeditionem contra Græcos suscepit, et salvus, præda onustus rediens, nam magna uterque præda potitus est, quum in vulgus, quantis in illa expeditione opibus potiti essent, emanasset, prædam suam distribuit; quin imo Alaschahtso ben-Kais (19), eorum uni qui Kinnestrini Chaledum adierant, quippe quem ex pluribus regionibus beneficii causa adirent, decem dirhemorum millia dono dedit: quam rem Ohmarus, cui quid intra regni sui fines ageretur non latebat, quum et qui ex Iraca migrassent, et qui in Syria donis donati essent, litteris cognosceret, ægre ferens, nuncio vocato, Abu-Ohbaidæ hæc mandata misit: « Quum » Chaledum surgere jusseris, vitta sua (20) eum vinci et mitram » depone, ut qua ex re Alaschahtso dona dederit, vos doceat, » num ex opibus suis, an ex prædæ portione. Quod si ex prædæ » portione fecisse dixerit, ipse perfidiam quandam professus » est; sin vero ex opibus suis, prodigum se gessit. Quidquid » autem dixerit, de provincia eum demove, eamque tuæ ad-

» junge. » Abu-Ohbaida, Chaledo litteris advocato, concionem indicit. Populo congregato, ipse quum suggestum conscendisset, Ohmari legatus surgens, tali modo Chaledum allocutus est : « O Chalede, num ex opibus tuis an ex prædæ portione decem » millia dono dedisti? » Chaledus quum nil responderet, pluribus eum allocutus est, Abu-Ohbaida nullum verbum faciente. Tandem Ballalus (21) ad eum accedens dixit : « Princeps » fidelium, ut tali modo tecum ageretur, mandata misit. » Chaledi, id fieri non prohibentis, potius dicto obedientis, vittam sumsit, et mitra ejus deposita, surgere jussum vitta ligans, dixit : « Quid dicis, num ex opibus tuis, an ex prædæ por- » tione? » Respondit : « Imo ex opibus meis. » Tum, vitta ejus soluta, mitram reddens, manu sua vittam disposuit, et dixit : « Obedimus præfectis nostris, magnificamus et vene- » ramur patronos nostros. » Chaledus autem attonitus stetit, nesciens num de provincia demotus esset, nec ne, dum et Abu Ohbaida honore eum afficiens, nulla de Ohmari mandato mentione facta, magnopere eum honoravit. Ohmaro autem, cui Chaledi adventus diutius exspectari videretur, qualis res erat, in animum venit : quam ob rem ad Chaledum de adventu litteras misit ; quibus adlatis, Chaledus ad Abu-Ohbaidam perveniens, eum ita allocutus est : « Quam ob causam » tali modo egisti? Rem me celasti, quæ ut mihi ante hodie- » num diem cognita fuisset, vehementer desiderabam. » Abu-Ohbaida respondit : « Animum tuum perturbare nolui, quam- » diu rem evitare potui, quippe qui hoc te ægre laturum non » nescius essem. » Chaledus, quum Kinnesrinum rediisset, ditionis suæ populum ex suggestu valedicturus ita allocutus est : « Ohmarus Syriæ (22) me præfecit, ut, quum firma staret, » et triticum optimum et mel facta esset, mihi successorem » mitteret. » Inde discedens et Emessæ eodem modo valedi- cendo locutus e suggestu, Medinam iter ingressus est. Ibi ad Ohmarum accedens querimonias de eo habuit, dixitque : « Cum Muhammedanis de te questus sum, et per Deum in » mea causa non bene fecisti, Ohmare! » Cui Ohmarus : « Unde autem tantæ divitiæ! » Dixit : « Præda et portionibus. » Dixit : « Quidquid sexaginta millia excedit, tibi concedo. » Tum æqualiter Ohmarus cum Chaledo pecuniam quam ha-

bebat, divisit, nec non, supellectile ejus æstimata, viginti milia pro ipsius parte in ærarium deferri jussit. Tum dixit : « O Chalede, te in honore habeo teque diligo, nec vero in » ulla re post hodiernum diem mihi succensendi causam ha- » bebis. » Et postea, quæ ab eo acceperat, aliis rebus compensavit (23). (Loco ejus) Abu-Ohbaida Kinnesrino (24) Habibum ben-Muslima ben-Malic præfecit. Heraclius (interim rebus male gestis) ab Edessa versus Somaisatham, inde Constantinopolin recessit, et, colle quodam conscenso, se convertens, quum oculis tractus Syriacos lustraret, dixit : « Vale (25), Syria, » extremum vale : non ad te Græcus nisi pavore plenus redibit, » donec filius ille infaustus natus fuerit; et o si non nascere- » tur ! Quam dulce facinus ejus erit, sed finis quam acerbis » Græcis ! » Abu-Ohbaida, cui Deus faveat, anno 18 peste interiit. Successorem (26) sibi in provincia patru et avunculi sui filium Ihjadum ben Ghanam creaverat, virum liberalitate notum; (cujus rei) Ohmarus (certior factus) dixit : « Quæ Abu- » Ohbaida constituit, non muto. » Ihjadus anno 20 diem supremum obiit, cujus in locum Ohmarus Emessæ et Kinnesrini præfectum Sahid (27) ben-Ahmir ben-Hadsim Aldjamhi [Djamhitam] creavit, qui eodem anno, succedente in Emessæ et Kinnesrini provinciam Ohmair ben-Sahd ben-Ohbaid Alanzari [Anzarita], obiit. Ohmari autem cædes in mensem Dsu-Alhedjæ anni 23 incidit, dum Ohmairus ben-Sahd Emessæ Kinnesrinoque, Moahwijja Damasco, terris mare adjacentibus et Antiochiæ præerat. Ohtsmano chalifa, Ohmairus in morbum diuturnum incidit; quam ob causam ad gentem suam redeundi veniam ab Ohtsmano petivit et impe- travit; ejus provincia autem anno 26 Moahwijjæ data est. Quum igitur Ohtsmanus duos annos chalifatum obtinuisset, totius Syriæ provincia Moahwijjæ erat, qui Kinnesrino Habibum (28) ben-Muslima ben-Malic Alfehri [Fehritam], Habib Alroum [Græciæ dilectum] ob frequentissima ei bella facta nominatum, præfecit. Ohtsmanus mense Dsu-Alhedjæ anni 35 occisus obiit, Moahwijja in Syria imperante et sub ejus auspiciis Kinnesrini Habibo. Ahlium inter et Moahwijjam dissidiis exortis, res eo pervenit, ut alter contra alterum proficisceretur. Anno 37, tredecim ex Ahlii chalifatu mensibus

dilapsis, ad locum Ziffin (29) in occursum venerunt, ubi ex nonagies mille militibus Ahlii per spatium centum decemque dierum, quo uterque exercitus ibi castra habebat, in nonaginta præliis viginti et quinque millia, ex Moahwijjæ autem centum et viginti millium exercitu, quadraginta millia cecidere. Utroque in eo, ut arbitri duo causam dirimerent, consentiente, Abu-Musa (30) et Ahmru ben-Alahz statuti arbitri, mense Ramadhani anno 38 (31) in loco Adsroh (32) convenerunt. Ahlius anno 40 Cufæ occisus est: post cujus cædem Moahwijja, qui totam Syriam sub potestate tenebat, pace cum Hasano ben-Ahli facta, mense Rabi hæ prioris (33) anni 41 chalifa salutatus est. Kinnesrinum ejusque ditionem ab Emessa separans, urbem capitalem esse jussit, quæ res ab aliis ejus filio Jasido tribuitur. Ab hoc inde tempore provincia Kinnesrinensis, cui quadringenta et quinquaginta millia denariorum pro tributo imperavit, celebris evasit. Oppidum Halebum chalifis ex gente Omajja in Syria sedes erat, quorum tempore præfecti locum militum prætorianorum tenebant, ut nec summum imperium exercerent neque belli gerendi potestatem haberent; duces vero expeditionibus æstivis creati quotannis cum copiis Islamicis, parte eorum in Halebi tractibus stativa habente, Dabekum profecti sunt, ubi et Solaimanus ben-Ahbd-Almalic usque ad mortem excubias egit (34) . . . . . Ahbd-Almalicus mense Schawwalî anni 86 mortuus est, cui filius Alwalidus ben-Ahbd-Almalic successit; nec vero Muhammedes (35) ben-Merwan provinciæ præesse desivit, donec eum, misso in eam fratre suo Muslima ben-Ahbd-Almalic, anno 90, Alwalidus ben-Ahbd-Almalic revocavit, de cujus in oppidum Harranum introitu, Muhammedi ben-Merwan, in tiara, ut preces die Veneris faceret, componenda occupato, nuncium affert dicens: « Muslima ille preces factururus suggestum con- » scendit. » Quo audito; Muhammedes, cui tremor tantus, ut speculum decideret, manus invasit, dixit: « Sic extremi judi- » cii hora inopinato adveniet (36). » At filius gladium arrepturus surrexit; cui pater: « Absit, o filiule mi! eum frater suus » præfecit, ut me frater meus. » Muslima per maximum præfecturæ tempus Nahuræ commorans, ibi palatium e lapide duro nigroque, et arcem, cujus turris (37) quædam ad nostra tem-

pora pervenit, ædificavit. Ahbd-Almalicus ben-Merwan Alwalido dicere solebat : « Mihi videtur, quod si mortuus sim te » superstitē, tu, fratre meo e provincia revocato, tuum præ- » feceris. » Mortuo Alwalido ben-Ahbd-Almalic, Solaimanus ben-Ahbd Almalic chalifa salutatus fratrem Muslimaim in bellum sacrum (38) versus Constantinopolin proficisci jubet, qui in provincia sibi vicarium creat, Solaimano eodem anno in campis Dabeki, donec ibi, anno 99, mortem obiret, excubias agente. Quum Ohmarus ben-Ahbd-Alahasis ben-Merwan, cujus sedes præcipua (39) Chunazaræ Alahaz, chalifa salutatus esset, Kinnesrini præfectum constituit Helalum ben-Ahbd-Alahla; postea vero huic provinciæ administrandæ Alwalidum ben-Hescham Almohaithi [Mohaitidam], tributis (40) vero Alferatum ben-Muslim præfecit. Ohmarus in monasterio Simeonis (41), quod ditionis Maahræ Alnohman erat (42), die Veneris quinto ante finem mensis Redjeb anni 101 diem obiit (43), cui Jasidus ben-Ahbd-Almalic in chalifatum successit, Alwalido Kinnesrini præfecturam gerente, simulatore, qui quum Ohmarum, ejus gratiam sibi conciliaturus, ut stipendium ipsius diminueret, rogasset, hic veram rei causam haud ignorans, diminuto stipendio, Jasido successori sibi destinato scripsit : « Alwalidus » ben-Hescham litteras ad me dedit, quibus eum, quas in » animo non habet, rebus ornamentum sibi comparare velle, » pro certo habeo. Te obsecro, quod, si fatum me oppresserit, » et imperium ad te pervenerit, ne Alwalidi rogantis, ut » stipendium a me diminutum totum ipsi reddas, precibus » annuere velis. » Succedenti tum in chalifatum Jasido Alwalidus scripsit : « Ohmarus stipendium meum diminuendo inju- » riam mihi intulit. » Quibus litteris Jasidus iratus stipendium, quod sub Ohmaro et Jasido acceperat, pro pœna ab eo exegit; nec vero per totum vitæ tempus provinciæ eum præposuit. Jasidus ben-Ahbd-Almalic mense Schahbani anni 105 Albalkæ diem obiit. Præfecit autem Kinnesrino ejusque ditioni fratris sui Solaimani avunculum Alwalidum ben-Alkakhah ben-Cholaid Ahbbasidam, secundum aliorum opinionem Ahbd-Almalicum ben-Alkakhah, quibus Hizar bani-Alahbbas (44), eorum patri autem Alkakhahijjah vicus ad oppidum Alfaja (45) pertinens tribuitur. Heschamus anno 125 mortuus est. Chalifatus

dignitatem post Jasidi obitum Alwalidus ben-Jasid ben-Ahbd-Almalic obtinuit, inter quem et Alkahkahæ gentem inimicitii quibusdam excitatis, Alwalidus ben-Alkahkah cum aliis e gente sua fugiens, ad sepulcrum Jasidi ben-Ahbd-Almalic refugium quærit. Alwalidus ben-Jasid hac de re certior factus nonnullos misit, qui Alwalidum ben-Alkahkah e sepulcri propinquo raperent et ad Jasidum ben-Ohmar ben-Hobaira (46) ab ipso Kinnesrini præfectum constitutum vi ducerent, qui, tum temporis Kinnesrini imperium exercens, eum ejusque gentem poena affixit, qua poena Alwalidus ben-Alkahkah periit. Rebellans tum Jasidus ben-Alwalid contra Walidum ben-Jasid, eum Albahræ (47), mense Djumadæ posterioris anni 126, occidit, et, subito impetu facto, Damasci præfectum, quem ille constituerat, cepit. Missum posthac fratrem Masrurum ben-Alwalid, secundum aliorum opinionem fratrem Bascharum ben-Alwalid, Kinnesrini præfectum creavit. Jasidus chalifa salutatus mense Dsu-Alhedjæ anni 127 diem supremum obiit, et ejus chalifatus successor Ibrahimus ben-Alwalid, mense Rabi hæ prioris ejusdem anni de dignitate dimotus, Merwanum (48) ben-Merwan ben-Alhacim, tum temporis Harrani vitam degentem, successorem habuit. Inde anno 127 profectus Halebum pervenit, et, ibi commorans, Masrurum ben-Alwalid Halebi præfectum ejusque fratrem Bascharum, quos in occursum venientes fugaverat, cepit occiditque, nec non Ibrahimum ben-Ahbd-Alhamid ben-Ahbd-Alrahman, qui cum his duobus erat; oppidis Halebo et Kinnesrino autem Ahbd-Almalicum ben-Ahbd-Alcautser Alghanewi [Ghanewidam] præfecit, postquam Ibrahimus ben-Alwalid, Merwano, cujus imperium stabilitum erat, fidem promittente, chalifatu se abdicaverat. Rebellanti autem contra Merwanum ben-Muhammed Solaimano ben-Hescham ben-Ahbd-Almalic hic ipse ad Chusafum (49) obviam venit, totumque ejus exercitum anno 128 delevit (50). Ahbd-Alahsisum ben-Alhedjadj et Jasidum ben-Chaled Alkesri [Kesritam] (51), qui Alhacimum et Ohtsmanum (52) Alwalidi ben-Jasid filios in arce Kinnesrini a Jasido ben-Alwalid vinctos, et cum his Josefum ben-Ohmar Altsakefi [Tsakefitam], surgentes occiderant, captos necavit crucique affixit. Mense Rabi hæ posterioris anni 132, Abu-Abahbbasus Alsaffah,

chalifa salutatus, in Merwani ben-Muhammed multas secum copias ducentis occursum Ahbd-Allahum (53) ben-Ahli ben-Ahbd-Allah magno cum exercitu misit, et, mense Djumadæ posterioris anni 132, utroque exercitu ad Alsabum (54), fluvium ditionis Mosulæ, dimicante (55), Merwanus (56), copiis fufis, in fugam se dat et Euphratem ponte Menbidji trajicit. Ponte post transitum combusto, oppidum Kinnesrinum prætereuntem tribus Thai et Tanuch, quas imperii sui tempore violenter et injuriose tractaverat, quarumque multos neci dederat, invadentes, ultimum ejus agmen, quod ab exercitu reliquo separaverant, prædatæ sunt, dum fugientem Ahbd-Allahus ben-Ahli, a persequendo non desistens, donec Menbidjum perveniret, sequebatur. Quo quum Halebi populus Abu-Omajjam Altaghleni [Taghlenitam] de obsequio ad eum mitteret, advenienti fratri Ahbd-Alzamado Halebi et Kinnesrini provinciam tradens, una cum eo Halebum profectus est, ubi Abu-Alwardus Madjsa ben-Alcautser ben-Safar ben-Alharts Alcelabi [Celabita], unus ex Merwani sociis, aliorum exemplum sequens se ei submitit. Inde Damascum proficitur; et quum fluvium Abu-Potrus (57) in persequendo attigisset, fratrem Zalehum (58) illum persequi jubet, qui in Ægyptum fugientem Buziri (59) assecutus occidit, et tunc Damascum redit. Dixit Ebn-Alcalbi: Dux quidam ex ducibus Ahbd-Allahi cum centum et quinquaginta equitibus Balesum pervenit; inde progressus usque ad Alnauhram, quum Muslimæ ben-Ahbd-Almalic filios eorumque uxores, vicinos Abu-Alwardi Alcelabi [Celabita] (60), in arce Muslimæ ad Alnauhram et Balesum viventes vexaret, et nonnulli eorum cum Abu-Alwardo injuriam ab illo illatam quererentur, hic re commotus, cum pluribus familiæ suæ ex Chusaf arvo suo rebellans, vestibus albis (61) indutus, profectus est; et quum Alnauhram perveniret, ducem modo nominatum, qui ibi tum temporis in arce Muslimæ commorabatur, cum omnibus sociis pugna occidit. Quibus rebus confirmatus palam contra Ahbbsidarum gentem rebellionem facit et Halebi Kinnesrinique incolas rei socios sibi conciliat. Hujus rei Ahbd-Allahus ben-Ahli Damasci degens certior factus fratrem Ahbd-Alzamadam ben-Ahli cum decem equitum millibus, cujus custodibus Dsuaiibus ben-

Alahschats, cohorti prætorix autem Almucharikus ben-Ahffan præerat, mittit. Abu-Alwardus, contra eum proficiscens, exercitus ducem legatumque suum Abû-Muhammedem ben-Ahbd-Allah ben-Jasid ben-Moahwijja ben-Abi-Sofijan ipse summus imperator creavit. Prælio commisso et Ahbd-Alzamado fugato, Ahbd Allahus, fratris adventu de clade certior factus, Humaidum (62) ben-Kahtheba socium secum conjungens, in bellum contra Abu-Muhammedem et Abu-Alwardum profectus est. Ultimo anni 132 die, uterque exercitus in occursum venit et in campo Aladjem pugnat. Ahbd-Allaho Humaidoque fortiter resistentibus, hostes, ipso Abu-Alwardo occiso, in fugam se dant. Ahbd-Allahus ben-Ahli, Halebi et Kinnesrini incolis, qui, vestibus nigris assumtis, in Ahbbasidarum fidem jurabant, venia concessa, Damascum rediit, ibique mensis spatio peracto, nuncius adlatus est, Alahbbasum ben Muhammed ben-Ahbd-Allah ben-Jasid ben-Moahwijja ben-Abi-Sofijan Alsofijani [Sofijanidam], vestibus rubris (63) indutum, motus excitare in oppido Halebo rebellionemque facere: quo nuncio permotus, in ejus regiones proficiscitur; et quum, Emessam perveniens, nuncium acciperet, ab Abu-Djahfaro Almanzuro, tum temporis Armenix et Aderbidjanæ præfecto, ex oppido Racca Mukatilum ben-Hacim Alahcci [Ahccensem], magno cum equitatu ad bellum Sofijanidæ faciendum missum, jam Menbidjum pervenisse, Ahbd-Allahus magnis itineribus in campum Aladjem (64) contendit: sed, ibi certior factus Ahccensem, prælio commisso, Sofijanidam fugasse ejusque exercitum delevisse, tum, Halebo vi expugnato, cum præda collecta ad Abu-Djahfarum, qui tunc Harrani erat, iter ingressum esse; Dabekum pergit ibique hiemat. Hieme peracta, ad Somaisatham castra ponens Ishacum ben-Muslim Alohkaili [Ohkailitam] in illo oppido obsedit, donec oppidum traderet et in obsequium rediret. Post has res gestas, contra Abanum ben-Moahwijja ben-Hescham ben-Ahbd-Almalic, cum quatuor millibus electorum exercitus Ishaci ben-Muslim advenientem, Humaidum ben-Kahtheba misit: sed, quum ab hoc ille in fugam conjectus Somaisatham intraret, ipse Ahbd-Allahus, versus eam castris motis, oppidum obsedit et vi cepit (65), quem tum Abu-Alahbbasus medio mensis Ramadhani anni 133 Nauhram proficisci, et, gladio in

vaginam recondito, bello finem imponere jubet. Abu-Muhammedes autem, cum iis qui ex Calbítis eum sequebantur, Tadmorum fugit; inde versus Hedjasum exiens victus et occisus est (66). Litteris Alsaffahi Græcis bellum inferre jussus, Dabekum pervenit, ibique castra ponens copias collegit, quum in eo, ut a Doluco, quo castra movissét, territorium Græcorum invaderet, de morte Alsaffahi et Almanzuri successione, a præfecto quem Halebi constituerat, certior factus, a Doluco rediret, et, Harranum perveniens, homines, ut ab ipso, quem Alsaffahus successorem nominaverit, starent, invitaret. Halebo, Kinnesrino, provinciis Dijar Rabiah et Modhar, totaque Syria in potestatem suam redactis, Almanzurum chalifam non agnoscit, et, Humaido ben-Kahtheba aliisque copiarum ducibus in obsequium jurantibus, Halebi provinciam Sofaro (67) ben-Ahzim ben-Ahbd-Allah ben-Jasid Alhelali [Helalitæ], patri Ahbd-Allahi, anno 137 tradit. His Almanzurus adductus ad bellum Ahbd-Allaho ben-Ahli inferendum, Abu-Muslimam Chorasensem (68), qui Zahib-Aldáhwah cognomen habebat, exercitu instruxit. Ahbd-Allahus Humaidum ben-Kahtheba (69) cum litteris ad Sofarum ben-Ahzim Halebi præfectum misit, in quibus scriptum erat: « Quum Humaidus ad te pervenerit, capite eum » trunca. » Cujus rei haud ignarus, quippe qui Ahbd-Allahum timeret, ad Abu-Muslimam Chorasensem perfugit. Abu-Muslima autem, adversus Ahbd-Allahum profectus, eum ejusque fratrem Ahbd-Alzamadum (70) fugavit, quos persequens Abu-Muslima Raccam pervenit, et, Ahbd-Allahi opibus ex illo oppido abductis, versus Ruzafam-Hescham eos secutus est. Inde Ahbd-Allahus Bazram versus fugam direxit, et ibi apud fratrem Solaimanum ben-Ahli se occultavit, a quo securitate pro eo petita et concessa, ad Manzurum missus est, apud quem inclusus carceris ruina periit (71). Abu-Muslima autem captum in oppido Ruzafa Ahbd-Alzamadum ad Manzurum misit (72), qui eum securitate concessa dimisit. Adlatís Manzuri litteris tota Syria et Kinnesrinum et Halebum Abu-Muslimæ traditur; ipse autem, ut vicarios sibi in provincia creet, jubetur: quo peracto, ad Manzurum pergit. Cui quum in via Jakthinus ben-Musa (73) omnes res in Ahbd-Allahi ben-Ahli exercitu repertas numerandi causa a Manzuro missus obveniret, iratus

dixit: « Num in sanguine faciendo fideles, in divitiis vero » tradendis perfidos, nos esse putandum est! » Tum rebellio-
 nem contra Manzurum in animo fovens advenit, quem igitur
 Manzurus ob animum ab eo aversissimum (74) anno 139
 occidendum curavit (75). Post Abu-Muslimæ ex Syria reditum,
 Halebum, Kinnesrinum Emessamque Zaleho ben-Ahli ben-
 Ahbd-Allah ben-Alahbbas anno 137 tradidit, qui Halebi sedem
 collocans extra urbem in vico Bithjas (76) nominato, qui in
 propinquo Nirebi situs est, palatium, cujus vestigia temporibus
 nostris supersunt, a Bohtario aliisque in carminibus
 memorata, extruxit, in quo liberorum ejus major pars nata
 est. Anno 139, cum filio Alfadhlo, auxiliante Syriæ populo,
 exercitum in expeditionem æstivam misit; quæ est prima ex ex-
 peditionibus sub Ahbbasidis susceptis habenda: nam regnante
 Omajjæ gente nonnullos annos ante hoc omissæ erant. Anno
 141, primo apparuit gens quædam, Ravenditæ (77) appellata,
 prodiens in oppidis Halebo et Harrano, quæ gravem sermo-
 nem proferebat dicens: « Se Angelorum gradum tenere. » Tum
 ut verbis suis facerent fidem, colle quodam Halebi conscenso,
 vestibus sericis contecti, dum avolare conabantur, corporis
 membris fractis (78), perferunt. Zalehus autem usque ad mor-
 tem, quam anno 152 obiit, provinciam tenebat. Obolos antiquos
 vidi, in quorum uno latere, quum quid signatum esset, in-
 dagarem, inveni: « Signatus est hic obolus in oppido Halebo
 » annò 146. » In altero latere: « Jussu Emiri Zalehi ben-Ahli,
 » quem Deus honorare velit! » Post patris mortem filius Alfadh-
 lus ben-Zaleh (79) Halebo et Kinnesrino præerat, qui locum
 Alahkbah (80) quem habitaret, sibi eligens, in oppido Halebo
 aliquod tempus præfecturam gessit. Post eum Manzurus Musæ
 ben-Solaiman Alchorasani [Chorasanensi] hanc provinciam
 tradidit, et, moriente Manzuro anno 158, Musa Kinnesrino et
 Halebo præerat. Obolos antiquos vidi, legique in uno eorum
 latere: « Obolus hic Kinnesrini anno 157 signatus est. » In al-
 tero: « Jussu Emiri Musæ principis fidelium clientis (80 bis). »
 Regnante Almehdio, Ahbd-Alselamus ben-Haschem Alcha-
 redji (81) in Mesopotamia rebellavit; et quum, multis eum
 sequentibus, plures ex Mehdii ducibus obviam euntes fugasset,
 Almehdius duce Schabibo magnum contra eum exercitum misit;

sed, hoc adveniente, Kinnestrinum fugam capiens, ibi anno 162 deprehensus et occisus est. Almehdius quum in bellum sacrum profecturus (82) anno 163 Halebum perveniret, et Alahbbasus ben-Muhammed, obviam ei veniens usque ad Mesopotamiam, in provincia sua stationes ei pararet, transiens (83) cum eo ad arcem Muslimæ ad Alnauhram: « O princeps fidelium » (dixit), magnæ Muslimæ gratiæ nobis agendæ sunt (84). » Muhammedes ben-Ahli nempe ad eum transierat, cui tum quatuor denariorum millia dono dedit, dicens: « O patruelis » mi, hæc duo millia pro debitis tuis, altera in commodum » tuum consumas, et, expensis his, ne iterum nos adire recu- » ses. » Muslimæ posteris eorumque clientibus, quos adducen- dos curaverat, viginti millia denariorum dari jussit, et sti- pendia annua eis concessit. Quibus peractis, dixit: « Muslimæ » satisfacimus debitaque nostra solvimus. » Dixit Alahbbasus: « Certe et plus fecisti. » Almehdius extra oppidum in palatio Bithjas habitans, statim post adventum, in Halebi, Kinnestrini et Mesopotamiæ provinciis bello gerendo, tributis colligendis precibusque faciendis Ahlium ben-Solaiman ben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Alahbbas (85) præfecit. Tum, Halebi copiis lustratis, filium Harunum (86) regiones Græcorum invadere jubet, et, præfecto urbi misso, ab hoc adductam Sindikorum (87) turbam occidit. Anno 163, filium suum Harunum Halebi totiusque Syriæ provincia (88) ornavit, qui scribæ sui Jahjæ ben-Chaled prudentiæ has omnes regiones gubernandas tra- didit, quam provinciam Ahadius, quum imperium obtinuisset, fratri suo et Jahjæ prorogavit. Quum Alraschidus imperio præesset, Halebo Kinnestrinoque Ahbd-Almalicum (89) ben-Zafeh ben-Ahli ben-Ahbd-Allah præposuit, qui, Menbidji sedem figens, palatium sibi ædificandum curavit, cujus lateri hortum, qui nostris temporibus palatii hortus appellatur, ad- junxit. Ejus præfectura in annum 175 incidit; mox tamen, ob rem quandam, quæ Alraschidi iram contra eum excita- verat, succedente in ejus locum Musa ben-Ihsa, anno 176, provinciam deponere coactus est. Alraschidum, per Menbidjum iter facientem, Ahbd-Allahus ben-Ahli in domum, quam in illo oppido habebat, intrare invitavit; quo facto, dixit ei Alraschidus: « Num tua hæc domus! » Respondit: « Tua est,

» sed mea per te. » Dixit: « Qualis est! » Respondit: « Inferior quam gentis (90) meæ domus, melior quam populi. » Et dixit: « Quænam est Menbidji bonitas! » Respondit: « Aquam dulcem præbet, dulcemque auram, et exigui sunt » morbi. » Dixit: « Sed quales noctes! » Respondit: « Totæ » sunt aurora. » Interea bello intestino inter Nasaritas et Jemmanenses (91) exardente, Musam ben-Jahja toti Syriæ præfecit, qui non nisi post pacem inter utramque partem compositam rediit. Anno 178, Alraschidus Djafarum ben-Jahja ben-Chaled ben-Barmec huic provinciæ præfecit, qui, anno 180 in eam proficiscens, Ihsam ben-Alahcci vicarium sibi creavit. Anno 182, Halebo et Kinnesrino (92) Ismahilem ben-Zaleh ben-Ahli, quum ei eodem anno Ægypti provinciam ademisset, præfecit, eique ab Halebo revocato et Damasci provinciæ præposito, tabernas, quas in foro Halebi inter portam Antiochenam usque ad locum Ras-Aldulba possidebat, in feudum (ut ita dicam) assignavit. Iterum Ahbd-Almalico hac provincia tradita, quum filius ejus (93), quod pater chalifatum peteret, ad Alraschidum detulisset, hic timorem concipiens, anno 187 eum in vincula conjiciens, Halebi et Kinnesrini provincia filium suum Alkasimum ben-Harun ornavit, quem, Græcis bellum inferre jussum, anno 187 Deo optimo maximo consecravit (94). Alkasimus autem hoc et anno sequenti ad Dabekum excubias egit. Ut alii volunt, Alraschidus, succensens Ahbd-Almalico ben-Zaleh, fratri ejus Ahbd-Allaho ben-Zaleh provinciam dedit, cui anno 188 Alkasimum ben-Harun filium suum successorem misit. Alii dicunt, Ahmedes ben-Ishak ben-Ismahil ben-Ahlijben-Ahbd-Allah ben-Alabbas (95) Kinnesrino sub Alraschido præfuit; quem vero, in Ægyptum eum mittens, ex hac provincia revocavit. Quo vero anno provinciam obtinuerit, pro certo non cognovi. Alii narraverunt, Ahbd-Allahum ben-Zaleh, Manzuro regnante, Bagdadi diem obiisse; alii autem, Salmijæ anno 186, cui conveniens est, quod Alraschidus ejus nepoti Ahbd-Allaho ben-Zaleh ben-Ahbd-Allah ben-Zaleh provinciam tradiderit. Sed quid verum sit, Deus noscit. Tum Alraschidus anno 193 in Halebi et Kinnesrini provinciam Chusaimam (96) ben-Chasim ben-Chusaima vicarium Alkasimi filii sui misit, cui provinciæ usque ad patris mortem mense Djumadæ posterioris anni 193

præsse non desiit, ipso fratre Alamino post hoc tempus provinciam ei prorogante et Kemamam ben-Abi-Said addente. Anno 194, Muhammedes Alaminus fratri Alkasimo ben-Alraschid Kinnesrini et Alahwazemi omniumque regionum, quibus pater eum præfecerat, adimens provinciam, in eam eodem anno Chusaimam ben-Alchasim misit. Tum Alaminus (97) Halebi, Kinnesrini et Mesopotamiæ provincia, anno 196, Ahbd-Almalicum ben-Zaleh ben-Ahli ornavit, quocum in eam profecto Arabes se conjungere; quæ est tertia Ahbd-Almalici præfectura. Eum autem Alaminus, mortuo patre Alraschido, ex vinculis mense Dsu-Alkahdæ anni 193 liberaverat. Provinciam usque ad mortem, quam Raccæ (98), ubi in præfecturæ domo sepultus est, anno 196 obiit, semper beneficii Alamini memor, ut, hoc imperio spoliato, se mortuo Alamino, Almamuno obsequium non tributurum juraret, tenebat; sed ante Alaminum diem obiit. Quam rem memoria custodiens Almamunus, quum in bellum sacrum proficisceretur, invento ejus sepulcro in præfecturæ domo, ad filium quendam Ahbd-Almalici cum mandato misit: « Aufer patrem » tuum e domo mea. » Effossis tum ossibus, ablati sunt. Anno 197, Halebi et Kinnesrini provincia Chusaimæ ben-Chasim data est; sed, ut alii volunt, post Ahbd-Almalicum ben-Zaleh Halebi Kinnesrinique provinciam Alwalidus ben-Tharif (99) sortitus est, tum Warka servus Ahbd-Almalici, post hunc Jasidus ben Jasid. Tum in Thaheri ben-Alhusain (100) fidem se recepit. Occiso autem Alamino, Almamunus chalifa salutatus Halebi totiusque Syriæ provinciam, bellumque contra Nazrum ben-Schabets gerendum, qui in arce Ciumo (101) se defendebat, Thaheri ben-Alhusain curæ commisit, qui, contra eum proficiscens, victoriam non reportavit, sed prælio fractus anno 198 rediit. Anno 204 huic provinciæ Ægypti et Africæ provinciis additis, anno 206 revocatus Chorasana obtinuit, dum Mamunus ejus filio Ægyptum totamque Syriam cum mandato Nazri ben-Schabets debellandi traderet. Thahero (102) anno 207 in Chorasana mortuo, Almamunus filio ejus hanc provinciam addidit, qui, ex oppido Racca in Syriam profectus, totam hanc provinciam in potestatem suam redegit, et destructis muris Maahrræ multisque arcibus

parvis, *ex. gr.*, arce Alcofr, arce Hunac (103) aliisque, castra ad Cisumum ponens Nazrum ben-Schabets in ea oppugnavit, donec victus securitate promissa ei se traderet. Ita post multa inter ipsum et Nazrum ben-Schabets (104) praelia commissa hanc arcem diruit, et in Ægyptum (105) profectus est. Expugnato autem Mizro, Mamunus anno 211 ei scripsit:

Tu es frater meus patronusque et cui pro beneficio gratias ago.

Quæ tu amas, ego semper ea cupio;

A quibus tu abhorres, ego ea improbo.

Deus optimus maximus pro merito te remuneretur (106)!

Hanc provinciam Ahbd-Allahus ben-Thaher usque ad annum 213 administrabat, quo anno Almamunus ex Syria revocatum in Chorasanz provinciam misit, et filio suo Alahbaso ben-Almamun (107) Halebi, Kinnesrini, Alahwazemi et Altsoghuri provincias tradens, ut ei quingenta millia denariorum solverentur iussit. Anno autem 204, filium suum revocans, Ishacum (108) ben-Ibrahim ben-Muzahb ben-Soraik hac provincia ornat, cui jam eodem anno, ut hanc deponens in Ægypti provinciam proficiscatur, imperat, et ei filium Alahbbasum iterum præficit. Tum Almamunus Halebo et Kinnesrino Warkam Altharifi [Tharifitam], ut equidem puto, cum Alahbaso præfecit, quo auctore bellorum civilium tempore motus accidere, (quorum excusandorum causa) Almamuno Halebum pervenienti, quum in bellum sacrum profectus (109) anno 215 ad Dabekum castra haberet, obviam veniens Ihsa ben-Ahli ben-Zaleh Alhaschemi [Haschemita] dixit: « O princeps fidelium! inimici nostri belli intestini tempore, et in tuo » regno nos afflixerunt (110). » Quibus respondet: « Minime » et nullo modo (111). » Warka autem e provincia revocato, Ihsa ben-Ahli ben-Zaleh filii sui Alahbasi vicarium præfecit, quem, animo contentus, quod rei par esset, ordinem teneret, pulchramque agendi rationem exercebat, honore auxit. Semper Almamuno in honore et amore Ihsa, quotiescunque ille in expeditionem æstivam proficiscebatur, advenienti usque ad oppidum Raccam obviam veniens non prius ab eo discedebat et in ditionem redibat, donec ille Altsoghuri provinciam intravit. Anno 215, Almamunus Halebi iudicem Ahbidum

ben-Djannad ben-Ahjan tribus Celab clientem præfecit, quo munere quum fungi recusaret, minis eum adegit. Anno 218, quo mortem cum vita commutavit, Almamurhus, in expeditionem æstivam proficiscens, Ohbaid-Allahum ben-Ahbd-Alahsis ben-Alfadhl ben-Zaleh Alahwazimo præposuit; sed, ut equidem puto, hic Ohbaid-Allahus vicarius Alahbbasi ben-Almamun provinciam obtinuit, quum Alahbbasus ab anno 214 usque ad mortem (112) patris Almamuni, quam in loco Badendun (113) ditiois Tharsi obiit, Halebo, Kinnesrino et Mesopotamiæ præset. Abu-Ishacus Almohtazim, hunc in imperio secutus, Alahbbaso provinciam prorogavit, dum exercitus, tumultu concitato, Alahbbasum flagitabant eumque chalifam proclamabant. Qua re adductus Alahbbasum ad se venire invitat, qui, quum in obsequium ejus jurasset, exiens turbam ita allocutus est: « Quid sibi vult iste amor frigidus! In » patrum mei obsequium juravi. » Quibus verbis auditis, tumultus quievit. Almohtazimus autem, comitante Alahbbaso, Bagdadum profectus est. Postea Almohtazimus in bellum sacrum profectus, quum anno 223, Halebum transiens, Græcorum regiones intrasset, quidam ex ducum numero, cum Alahbbaso conveniens, quod Almohtazimo chalifatam donaverit, graviter eum reprehendit, eique ut rem repararet persuadere studet (114): qui, quum plures ducum sibi conciliasset, et hi Almohtazimum tunc temporis in bellum sacrum profectum capere decrevissent, rei potestatem non fecit, dicens « se hominibus bellum sacrum irritum non facturum. » Re vero ad Almohtazimum delata, hic rediens ex bello sacro eum ejusque adjutores in vincula conjecit; et quum Menbidjum pervenissent, Alahbbaso, qui fame laboraret, cibum postulanti magnam cibi copiam attulerunt; sed, cibo sumto, aquam quum vellet, dare recusarunt: quo audito, cilicio se involvens anno 223 Menbidji mortuus et sepultus est, aliquo fratrum precum super eo faciendarum pio officio fungente. Post hunc Almohtazimus Halebi et Kinnesrini precibus faciendis, tributis colligendis prædiisque administrandis, Ohbaid-Allahum ben-Ahbd-Alahsis ben-Alfadhl ben-Zaleh ben-Ahli Alhaschemi [Haschemitam], et post eum Aschnasum Turcam (115) toti Syriæ, Mesopotamiæ Ægyptoque præposuit, quem anno 225

in provinciam proficiscentem duobus balteis (116) gemmis distinctis ornavit. Ratione donorum Almohtazimi Aschnasodatorum inita, summa quadringenties centena millia dirhemorum reperta est. Provinciam autem administrasse mihi videtur, donec, Alwatsiko regnante, anno 230 fato fungebatur. Alwatsikus Kinnesrini et Halebi bello, tributis prædiisque, Ohbaid Allahum ben-Ahbd-Alahsis præfecit, quem Aschnasi vicarium tempore Almohtazimi fuisse puto, ita ut Alwatsikus ei provinciam prorogaret, post eum Kinnesrini, Halebi et Alahwazimi provinciam Muhammedi ben-Zaleh (117), homini pravis moribus prædito, valde rufo, rubicundo, ob maximam rubedinem Sumaka (118) appellato, tradens. Hic primus fuisse dicitur, qui in Syriam *Barthilum* (119) introduxerit, et decreto hoc nomen sanciverit (120), quum ante ejus tempus *Rischwa* solummodo, nil in se habens detestabile, notum esset, omnium hominum certe, qui diutissime sæpissimeque tenebat silentium, quippe cui nisi aut imperanti aut respondententi verbum non audiretur. Ejus tempore judex Halebi erat Abu-Sahidus Ahbid ben-Djannad Halebensis, qui, a Mamuno huic muneri præpositus, anno 231 mortem obiit. Illum autem carpenti modo Ahmrus ben-Hauber in carmine ita incipiente allocutus est:

Nil boni tempus tuum profert, inversum, quod caudas supra capita extollit.

Tu nil aliud es, quam pœnitentia in beneficio, aut spinæ radix in horto narcissi.

Oh osculum frustra manui datum! o si Deus extremas ejus partes chiragra affigat!

Majores avique ex umbilico vallis Meccæ sunt, sed quasi ipse Cypri oriundus (121).

Hic Ahmrus ben-Hauber ex Mahratsa (122) Albaridijja, villarum Maahrræ-Alnohman una, originem duxit, tempore Almutawaccili Maahrræ-Mazrin præfuit ibique occisus est. Alwatsiko, Ahmedem ben-Sahid ben-Selam ben-Kotaibah, quem provinciæ Altsoghuri et Alahwazimi, Halebo cum dititione sua excepto, præfecerat, redemptionis pretium (123) inter Chakanum et Michaëlem Græcorum imperatorem constitutum afferre jubente, ille hoc anno 231 misit. Tum per hiemem ille quum bellum gereret (124), militibus rebus adversis

adfectis, hac de re Alwatsikus iratus eum ex provincia revocavit, et in ejus locum Nazrum ben-Hamsah Alchorahi [Chorahitam] creavit. Initio imperii Almutawaccili, Alschar-Bamjanus, unus ex Almutawaccili ducibus ejusque intimis, quem Almutawaccilus aut provinciæ Kinnesrini et Alahwazimi præfererat, aut qui Almutawaccili tempore sultanus (124 bis) erat, ad quem provinciarum res attinebat, Halebo, Kinnesrino et Alahwazimo præfectos duos, quorum mentionem faciam, præposuit. Legi in libro inscriptio, *Nesb bani-Zaleh ben-Ahli* [Genealogia gentis Zalehi ben-Ahli]: Alschar-Bamjanus Kinnesrini et Alahwazimi provinciis Ahlium ben-Ismahil ben-Zaleh ben-Ahli Abu-Thalebum præfecit: quo facto Almutawaccili gratiam merere studens, quum ille provinciam administrare recusaret, eum certiozem fecit, se ad chalifam, si provinciam recusaret, de re litteras daturum; quare commotus Kinnesrini et Alahwazimi provinciam accepit, et in ea administranda usque ad mortem occupatus fuit. Tempus autem sub eo peractum felicissimum erat, ejusque agendi ratio optima; et quoties, in Alahwazimi provinciam proficiscens, filium Muhammedem ben-Ahli vicarium Halebi Kinnesrinique creabat, toties non minore quam sub patre felicitate utebantur. Dicit: « Alschar-Bamjanus Kinnesrini et Alahwazimi provinciæ Ihsam ben-Ohbaid-Allah ben-Ahli Haschemitam præposuit. » Dicit: Almutawaccilus criminibus in provincia Kinnesrini et Alahwazimi puniendis curæque rerum præfactorum Thaherum ben-Muhammed ben-Ismahil ben-Zaleh ben-Ahli præfecit, cujus provinciæ mandatum, quum morbo, quo opprimeretur, laboraret, ei adlatum est. Tum Almutawaccilus filio suo Muhammedi Almutazir, quem successorem sibi creaverat, Kinnesrini, Alahwazimi, Altsoghuri, Dijar-Modhari, Dijar-Rabihæ, Mosulæ aliarumque regionum provinciam anno 235 tradidit, quam, donec patrem occidit, administrabat. Eo autem Halebi provinciam administrante, anno 242 avis alba, vulture (125) minor, corvo major, super populum in oppido Halebo, septimo mensis Ramadhani, decidit. *O cætus hominum, Deus, Deus* (126) quadragies clamans, tum avolans et mane diei sequentis reversa quadragies clamavit: quam rem cursus publici præfectus (126 bis), adhibitis quingentis testibus,

detulit; nil vero est, quin putem, hanc populum esse, a qua locus *Ras-Aldubah* nomen accepit, eodemque anno voces horribiles e cœlo auditæ, oppidum Nischabur terræ motu concussum, montes ex radicibus evulsi sunt, ut ex eorum inferiore parte aqua proflueret, terræ motu usque in Syriam et Altsoghurum penetrante. Almutaziri vicarium, vivente Almutawaccilo, in provincia Kinnesrinensi Bugham Alcabirum (127) fuisse puto, qui, occiso Almutawaccilo, ad eum accessit. Wazifus (128) ab Almutaziro ad fines Syriacos custodiendos missus ibi permansit, donec hic (Almutazirus) morte abreptus est. Anno 250, Almustahinus Kinnesrino, Halebo et Emessæ Musam ben-Bugha præposuit, qui, populo Emessæ contra Alfadhilum ben-Karin (129) rebellante, in eam profectus est. Post eum, Almustahini tempore, Halebo et Alahwazimo Maimunus ben-Solaiman Hadeka ben-Ahbd-Almalic ben-Zaleh præerat, quo auctore Halebi, tempore quo, Almustahino regnante, bella civilia gerebantur, tumultus violentiaque græssati sunt, quum Halebi populus rebellaret, et obsequii iurijurando Almustahino dato fidem habere vellet, qui, quamvis Ahmedes Almuwallid adveniens obsidione oppidum cingeret, ejus voluntati, ut Almohtasso in obsequium juraret, non satisfacit. Legati munere inter utramque partem Alhusainus ben-Muhammed (ben-Zaleh) ben-Ahbd-Allah ben-Zaleh Abu-Ahbd-Allahus Haschemita functus est, quem posthac, Almohtassi in fidem jurantibus et Almustahini rebus finitis, Ahmedes Almuwallid Kinnesrini et Halebi provinciæ præfecit, quam vero parvum modo temporis spatium administravit, quum ex provincia revocatus Salmijjam mitteretur. Belli civilis Almustahini causa gesti tempore, Halebo, Kinnesrino et Alahwazimo Zalehus ben-Ohbaid-Allah ben-Ahbd-Alahsis ben-Alfadhl ben-Zaleh præerat, qui studium, fortitudinem regendique artem possidebat; post eum, ut putaverim, Abu-Tammamus Maimunus ben-Solaiman ben-Ahbd-Almalic ben-Zaleh, quæ est altera ejus præfectura. Raccæ mortem obiit. Post hunc Zaleho ben-Ohbaid-Allah ben-Ahbd-Alahsis ben-Alfadhl ben-Zaleh Haschemitæ iterum provincia tradita est, quocum gentis Zalehi præfectura ad finem pervenit. Tempore Almohtassi, mense Rabihæ prioris anni 254, Abu-

Alsadjus Daoudadus Halebo Kinnesrinoque præerat, quam provinciam, donec Ahmedes ben-Ihsa ben-Schaich (130) tempore Almohtadii potitus est Syriæ provinciis, tenuit. Illo mortuo, regnans Almohtamidus Armeniæ provinciam Ebn-Schaicho sub conditione, ut e Syria securus abiret, obtulit: qua accepta, anno 256 iter ingressus est. Tum ei Ahmedem ben-Thu-lun (131), virum ingenii acuti, animi fortis magnæque prudentiæ, in cujus stabulo quatuor millia equorum nobilium erant, et cui quotidie mille denarii expendebantur, cum Antiochia, Tharso aliisque regionibus præposuit. Anni 258 mense Rabiæ prioris, Almohtamidus fratri Abu-Ahmedi Almuwaffik cognominato Halebi, Kinnesrini et Alahwazimi provinciam tradidit, quem, quum filium suum Djafarum (132) adhuc puerum, cui succedendi in imperium jus, post eum creans Abu-Ahmedem successorem, concesserat, Syriæ provincia ornaret, Bagdado, Jemanæ Chorasaniæque præfecit. Abu-Ahmedes Almuwaffik Halebi provinciam Simæ-Althawil, uni ducum clientiumque gentis Ahbbsidarum, tradidit, qui extra Halebum palatium, cui hortum adjunxit nostro tempore nomine Bustan-Aldar [hortus palatii] cognitum, ædificavit, a quo locus, qui ante portam Antiochenam est, nomen Aldarain [duorum palatiorum] accepit, quorum unum modo nominatum est, alterum ante eum Muhammedes ben-Ahbd-Almalic ben-Zaleh extruxit; et ob hanc causam locus Aldarain appellatur. Unum horum palatiorum Alsolaimanijja [Solaimani] in ripa fluvii Kuwaik appellatum est, a quo Hadhirum Solaimanijja idem ac Halebi Hadhirum nomen accepit. Sima-Althawil pontem fluvii Kuwaik, domo suæ propinquum, renovandum curavit, eique portam, quam ex palatio cujusdam Haschemitarum sumserat, adjunxit, cui palatio nomen est Kazr-Albenat, ex quo viam Albenat (132 bis) in oppido Halebo, ut palatium a serva Benat appellata, quam Ahbd-Alrahmanus Ben-Ahbd-Almalic ben-Zaleh lecto secum conjunxerat, et quæ mater filii ejus Davidis erat, nomen traxisse putaverim. Sima hanc portam salutis [Alselama] appellavit, cujus Alwasani in carmine Mimijja (ita appellato, quia omnes versus littera *mim* finiunt), quod ita incipit, mentionem fecit:

O incolæ Halebi! Alahwazimum tractus nubis largiter rigavit (133).

Et Simam Althawil laudat Albohtari (134) poeta dicens :

Ad Simam res nostræ pervenerunt; hic vero omnibus, quæ cupimus, annuit (135).

Tum Ahmedes ben-Thulun, contra Abu-Ahmedem Almuwaffik (136) rebellans eumque a successione excludens, in Syriam tetendit, et Simam-Althawil, Antiochiam recedentem, in illo oppido obsedit, quem, secundum quorundam opinionem, lapis a muliere jactus vel phalanga (137), ut alii contendunt copix Ebn-Thuluni anno 264 vel 265 vita privaverunt (138). Ahmedes ben-Thulun bello contra Ahmedem Almuwaffik Halebum totamque Syriam potestati suæ subiecit. Ejus tempore judex Ohbaid-Allahus ben-Muhammed ben-Ahbd-Alahsis ben-Ahbd-Allah Abu-Becr Alkadhi [judex] Al-ohmri [Ohmrita] erat, quod munus usque ad obitum Ahmedis administravit. Sima autem, quum Halebi provinciam obtinisset, plures nobiliorum e gente Zalehi ben-Ahli male tractaverat, et, facultatibus potitus, partem eorum in vincula conjecerat: quam ob causam, quum Ahmedes ben-Thulun provinciam teneret, Zalehus ben-Muhammed ben-Ismahil ben-Zaleh ben-Ahli Alhaschemi [Haschemita] Halebensis hujus in laudem, ut gratias ageret, carmine, quo et victoriam de Sima reportatam memorat, composito dixit :

Vilitas ex injuriæ festucis nos vestiverat, et inimicorum dolus nos circumvallaverat,

Et tyranno injusto, quo auctore res nihili cor lædentes peractæ sunt, provincia nostra data erat,

Donec per Ebn-Thulunum (a Deo) misericordia decreta erat, nam hic nutu catervas dispersit.

O si Ahbbasidarum gens te auxiliatorem sibi comparare velit, per quem directio in viam rectam splendeat luceatque!

Nam gloriam antiquæ structuræ tu illis ædificasti, non vidimus ædificium firmitus stabiliusque;

Donasti illis purum amorem; nec vero erat, præter te, qui purum sincerumque donaret amorem.

Te fugit servus, quum tu contra eum tenderes, iste qui nobiliores populorum in vincula conjecit.

Odio remoti beneficia ei intulerunt; sed viro solummodo id, quod meruit, retribuitur!

Absit, ut istum liberet! o si eum octoginta muri in octoginta fossis circumdarent (139)!

Ahmedes ben-Thulun, in Ægyptum proficiscens (140), Luluum servum suum anno 266 Halebo præfecit. Anno 268 in regione Halebi inter hoc oppidum et Salmijam, Baccarus Zalehita ex prole Ahbd-Almalici, rebellionæ facta, homines ad obsequium Abu-Ahmedi Almuwaffik præstandum invitavit, quocum Ebn-Alahbbasus Celabita pugnans ad fugam coactus est, quem vero, interim a Luluo misso contra eum duce quodam Abu-Dsaro appellato, quum (a persequendo Celabita) (141) rediret, nullum virum insignem secum habentem, Luluus vicit et captivum fecit. Anno 269, Luluus (142) Halebi obsequium in dominum suum exuit rebellatque, et litteris, quibus, ut ad eum proficisceretur, rogavit ad Abu-Ahmedem missis, et venia accepta, preces pro domino suo faciendas in oppidis Halebo, Kinnesrino, Emessa et in provincia Dijar-Modhar abrumpit. Nec non populus Altsoghuri, precibus pro Ebn-Thuluno omis- sis, vicarium, quem ex oppido depulerant, capere student; sed fuga evadit (143). Quibus de rebus Ahmedes ben-Thulun certior factus exercitum centum millium ex Ægypto adducit, Lului haremum (ut ita dicam) capit ejusque liberos vendit, et, Luluo fugam capiente, et ad Abu-Ahmedem Thalham ben-Almutawaccil, tum temporis bello cum Ahlida Bazrensi Sendjo- rum principe occupatum, perveniente, quantis ex ejus opibus potest, tantis potitur. Hic Luluus est, qui anno 269 Ahlidam Bazræ (144) occidit; Bagdadi autem, donec anno 273 Al- muwaffikus captum in vincula conjecit (145), commorabatur; quo tempore in ejus opibus quadringenta millia denariorum reperta sunt. Luluus Thulunida dixit se crimen, quod com- miserit, non nosse, nisi quod multas possideret opes uten- siliaque, quæ tot erant, ut, quum Racca abiret, classem trecentarum navium (146) secum haberet. Quum Luluus, adve- niente domino, mense Djumadæ prioris hujus anni in Iracam fugam caperet, ad Balesum transiens Muhammedem ben- Alahbbas ben-Sahid Celabitam Abu-Musam (147) et fratrem ejus Sahidum, qui in illo oppido erant, captivos fecit. Ebn- Thulunus autem, cui in provinciam Altsoghuri pervenienti incolæ portas clausurunt, Antiochiam rediit. Ibi in morbum implicitus, quum Halebo Ahbd-Allahum ben-Alfatah præfe- cisset, æger in Ægyptum iter direxit, ibique anno 270 fato

obiit (148). Abu-Aldjeischus Chumarujja (149), in patris provinciam succedens, anno 271 Abu-Musam Muhammedem ben-Alahbbas ben-Sahid Celabitam Halebo præponit. Tum Abu-Aldjeischus, ex Ægypto Halebum profectus, Abu-Ahmedem ben-Almutawaccil, ut Halebi, Ægypti omniumque terrarum, quas sub potestate teneret, provinciam ipsi traderet, et ut pro ipso in suggestu preces adhiberentur, litteris rogavit: quod quum facere recusaret, contra Almuwaffikum irritatus, Halebo duci Ahmedi ben-Dsu-Ghabbasch tradito, in Ægyptum tetendit. Interim Ishacus ben-Cendadj (150), qui Dijar-Rabihæ provinciam tenebat, et Muhammedes ben-Abi-Alsadj (151), Dijar-Modhari præfectus, quem Almuwaffikus Halebo ejusque ditionibus præposuerat, Halebum perveniunt: qui quum auxiliî petendi causa litteras in Iracam mitterent (152), quippe Ebn-Chahbujja (152 bis) aliique ex ducibus Ebn-Thuluni Schaisari essent, Almuwaffikus filium suum Abu-Alahbbasum Ahmedem ben-Thalhah, quem successorem creaverat, proficisci jussit. Mense Rabihæ posterioris anni 271 Halebum pervenit, ubi Muhammedes ben-Diudad ben-Abi-Alsadj, nomine Alafschin cognitus, tum temporis imperium exercebat. Inde Kinnesrinum castra movet, quod oppidum tum temporis sub potestate fratris Alfuzaizi Tanuchitæ florebat, muris cinctum et arce munita defensum, dum Hahirum Thai (153) a tribu Thai habitatum erat. Inde Schaisarum profectus copias ibi stativa habentes fugavit, nec vero iter intermisit, donec cum Chumarujja ad Althawahin (154) locum Ramlam adjacentem occurreret. Primo Abu-Alahbbasus Almohtadhedus ex Chumarujja cum paucis in Ægyptum fugam capiente victoriam retulit, ita ut, de victoria non dubitans, in Chumarujjæ tentorio sedem figeret, quum insidiæ a Chumarujja collocatæ repentino impetu prorumperent et hostibus victoriam eriperent, qua re Abu-Alahbbasus, copiis dispersis, usque ad Antiochiam redire coactus est. Interim Muhammedes ben-Diudad, nomine Alafschin ben-Abi-Alsadj notus, quocum Ishacus ben-Cendadj erat, ab Abu-Alahbbaso, ob verba quibus hic eum læserat, discedens, Halebum in potestatem suam redegerat: quam ob rem Abu-Alahbbasus ab Antiochia Tharsum iter dirigit; inde autem, quippe quem oppidi incolæ,

quominus intraret, impedirent, Marahschum, Cisumum So-
 maisathamque proficiscens Euphratem trajicit, dum ab Halebo,
 quo oppido Alafschinus potitus erat, cui inimicitiae cum eo
 intercesserant, declinat. Chumarujja, Halebum tendens, Alaf-
 schino, qui, pace facta, ejus comitatu se adjugebat, et in
 ditionis suae suggestis pro ejus salute preces faciebat, plus
 quam viginti millia denariorum, nec non viginti millia pro-
 ceribus sociorum totidemque ejus scribae, donat, illo hujus
 foederis pignori filium dante (155). His peractis, Chumarujjae,
 ab Abu-Ahmede pacem litteris petenti, pax cum Syriae pro-
 vinciiis, non exceptis Halebo, Kinnesrino, Alahwazimo et Al-
 tsoghuro, conceditur, qui, in Aegyptum rediens, Ebn-Abi-
 Alsadjo, die quo filium tradit, triginta millia denariorum dono
 dat, et se ipsum alloquens dicit (156): « Muhammedes ben-
 » Diudad vos decepit, dum, vobis urinam, quam in qualibet
 » nocte saepius fundit, dans, triginta millia denariorum accepit.»
 Et mox in ditionis ejus regiones Ebn-Abi-Alsadjus hostiliter
 irrumpens foedus fregit, ita ut mense Dsu-Alkahdæ anni 274
 Abu-Aldjeischus contra eum castra movere cogeretur. Quum
 ad Altsanijjam (157) ditionis Damasci uterque exercitus con-
 fligeret, Ebn-Abi-Alsadjus in fugam actus, ejusque exercitus,
 parte capta, parte occisa, deletus est, quod factum Albohtari
 poeta carmine celebravit, dicens:

Faventi vultu auxilii (divini) exercitus demissi Abu-Aldjeischi ben-
 Thulun copias adspexerunt,

Die Altsanijjae, quum, impetu facto, quinquaginta millia vel plures
 in fugam verteret (158).

Hoc praelio commisso, (Chumarujja,) litteris ad Ebn-Abi-
 Alsadjum missis, eum vituperavit dicens: « Num necesse erat,
 » vir paucae virtutis fideique, ut, (filio tuo) pignori dato,
 » quod perfidia tua necessario in eum adduxit, faceres! Sed
 » absit, ut anima pro anima onus ferat (159)! » Post reditum
 vero Abu-Aldjeischi anno 275 in Aegyptum, Muhammedes
 ben-Diudad in extremis terrarum suarum regionibus iterum
 contra eum rebellavit, ut Chumarujja contra eum castra mo-
 veret. Fugientem in suo adventu Chumarujja usque ad Eu-
 phratem persequitur; quo trajecto, ille ad Abu-Ahmedem

Almuwaffik per fugit, et cum eo veste honoris causa donatus sociorumque inter numerum exceptus (160) in regionem Aldjebl (161) nominatam proficiscitur. Hæ res anno 276 gestæ sunt. Halebo autem Chumarujja patris servum Thogh-djum ben-Djof, patrem Alachschidsi Abu-Becri Muhammedis ben-Thoghdj, præfecit, dum et Tharsi et in confiniis ab harum regionum præfecto Jasmaro (162), cui anno 277 quinquaginta millia denariorum, triginta millibus, antequam pro ipso preces faceret, missis, quæ in pium usum erogaret, dedit, additis centum et quinquaginta vestibus, totidem jumentis et multis armis, preces pro eo fiebant. His rebus peractis, Abu-Aldjeischus in Ægyptum rediit. Anno 279, mortuo Almohtamedo, Abu-Alahbbasus Ahmedes ben-Thalhah Almohtadhedus chalifa salutatus est, in cujus fidem Abu-Aldjeischus jurans et preces pro eo in ditionibus suis faciens, cum Alhusaino ben-Aldjazzaz donis amplissimis missis, ut ipsius filiam suo filio Ahlio-Ebn-Almohtadhed (163) in matrimonium det, rogat, cui ille respondet, se eam in matrimonium ducturum (164). Quam quum (nomen erat Kathronnada, et in dote centum mortaria aurea erant) (165) Almohtadhedus in matrimonium duxisset, in ejus apothecam, ubi candelabra, gutturnia, pocula aliaque utensilia aurea erant, intrans dixisse fertur: « O Ægyptii, quam multum flavi (æris) vestri est! » Cui quidam: « O princeps fidelium, omnia auro confecta sunt. » Patris socio Alhusaino ben-Ahbd-Allah ben-Djazzaz ad Almohtadhedum eam adducente (166), dixit hic sociis suis: « Ambari candelis accensis eam honorate; » nam in chalifæ apotheca quatuor ambari candelæ in quatuor amphoris argenteis erectæ erant. Vesperi autem, quum ad eum, præcedentibus quadringentis puellis, quarum quælibet manu amphoram auream vel argenteam, in qua ambari candela, tenebat, venit, Almohtadhedus sociis suis dixit: « Candelas nostras » extinguite et nos occultate. » Quoties autem illa Almohtadhedum visum ibat, toties hic ipse pulvinar prosternens eam honorifice excipiebat. Aliquæ autem die, quo illa veniebat, quum hic consuetudinem suam omitteret, dixit: « Velit Deus » principem fidelium magno ornare præmio! » Dixit: « Quem » innuis! » Dixit: « Servum suum Chumarujjam. » Suum ipsius

patrem dicebat. Dixit ille: « Num eum mortuum esse audi-
 » visti! « Respondit: « Non audiui; sed, quum tu me honore
 » afficere intermitteres, eum diem obiisse cognovi. » Hujus
 rei enim nuncium adlatum Almohtadhedus eam celarat. Postea
 autem consuetudinem ejus pulvinari prosternendo honorandæ
 revocavit. Chumarujja anno 282 Damasci (167) occisus est,
 quo tempore Halebi Thoghdjus ben-Djof ab eo præpositus
 imperium exercebat. Judicis munus in oppido Halebo post
 Ahmedis ben-Thulun tempus Hafzum ben-Ohmar judicem
 Halebi administrasse puto. Primo in locum patris filio Djeischo
 ben-Chumarujja succedenti (168), sub quo Thoghdjus Halebo
 ut antea præerat, mox a ducibus, qui, Thoghdjo Halebi per-
 manente, in ejus locum Harunum ben-Chumarujja (169) substi-
 tuunt, provincia adimitur, cui, quum rogans, ut quas pater pos-
 sedisset terras, earum provincia ipsi prorogaretur, ad Almoh-
 tadhedum legatum mitteret, non adnuebatur, sed, ademtis
 Halebo, Kinnesrino et Alahwazimi provincia, Haruno Ægyptus
 et reliqua Syriæ pars tradebantur. Hac conditione pax inter
 Almohtadhedum Harunumque mense Djumadæ prioris anni
 286 composita est (170). Judicem autem Halebi jam antea
 Harunus Abu-Sorahum Muhammedem ben-Ohtsman (171)
 Damasci natum creaverat. Eodem jam anno, filium suum Abu-
 Muhammedem Ahlium ben-Ahmed Halebi et Kinnesrini pro-
 vincia ornans, huic in oppido Halebo vicarium Alhasanum
 ben-Ahli, nomine Cura cognitum (172), Chorasansensem, con-
 stituit, cui palatium Cura appellatum intra portam Aldjenan
 in oppido Halebo, nec non balneum ei adjacens, nostris
 temporibus, ut ne vestigium quidem supersit, vastatum, tri-
 buitur. Inspectionem vero in illis regionibus Ahlius ben-
 Almohtadhed Alhusaino ben-Ahmru Alnazrani, tum temporis
 scribæ munus apud eum administranti, mandavit. Anno 287,
 Almohtadhedus, Wazifum eunuchum (173) Ebn-Abi-Alsådji
 in Altsoghuri provinciam persequens, et captivum faciens,
 harum regionum ditionem Curæ addidit. Quum Antiochiam
 Wazifum secum ducens rediret, inde autem Halebum præ-
 ficisceretur, et ibi per biduum commoraretur, in horto quo-
 dam Halebi quinquaginta et sex millia denariorum, quæ
 Wazifi erant, et quæ hic in hoc oppido cum patrono suo

commorans sub terra absconderat, postquam in vincula connectus erat reperta, ad eum deportata sunt. Post has res gestas Bagdadum profectus, ibi mense Rabiæ posterioris anni 289 obiit, in ejus locum filio Abu-Muhammede Almoctasio succedente, qui, ex Halebi provincia Alhasano ben-Ahli Cura revocato, Ahmedem ben-Sahl Albuschdjani mense Djumadæ posterioris ejusdem anni præfecit, cui vero anno 290 (174) Abu-Alagharrum chalifam ben-Almubarec Alsulmi successorem dedit, eumque ad bellum (175) Karmathitæ Zahib-Alchal [nævum habenti] nominato, cui Deus maledicat, faciendum in eam misit; ille enim in regionibus grassatus, Emessa, Hama, Maahra-Alnohman et Salmijja potitus, multis horum oppidorum incolis occisis, mulieres infantesque in captivitate abduxerat. Adveniente Abu-Alagharrum cum decem equitum millibus, Karmathita Halebum versus copiarum partem misit. Abu-Alagharrum, copiis versus vallem Buthnan (176) eductis, quum constitisset, Karmathitæ copiæ duce Almuthawwiko ejus servo obviam veniunt, et impetu facto omnes ejus socios, ipso quodam eunucho celebri Badro Kadamita occiso, cædunt, ut Abu-Alagharrum cum mille viris in vicum quendam Halebi fugiens pene evaderet, inde, quo filius cum peditum et amicorum agmine exierat, urbem intrante. Karmathitæ autem usque ad diem Veneris fine mensis Ramadhani urbem oppugnabant, quo die Halebi populus exiturus in Karmathitarum occursum, quum ne exiret impediretur, obicibus portarum fractis ex oppido erupit. In prælio inter utramque partem commisso, quum et Abu-Alagharrum Halebi populum adjuvans copias educeret, his Deus victoriam concessit, ut magna Karmathitarum copia cæderetur. Die Sabbati festo jejunii mensis Ramadhani solvendi ad locum Muzalla dictum Abu-Alagharrum exiit, et, concionatore sermonem habente, cum populo Halebi festum celebravit. Posthac populus pace rursus gaudebat; ipse autem tantopere super Karmathitas eminebat, ut nemo contra eum proficisci auderet. Post hanc cladem acceptam anno 300 ad ducem suum reversi sunt (176 bis). Tum Almoctasius Halebo Alhusainum ben-Hamdun ben-Hamdun (177) patrum Saif-Aldewlæ præfecit, qui contra Arabes tribus Calb, Iemen, Asad aliarumque

rebellantes et in Halebi tractibus copias contrahentes, mense Ramadhani anni 294 copias eduxit; sed tali modo fugatus est, ut hostes persequentes una cum ipso Halebi portam attingerent. Eodem quoque anno cum Karmathitis pugnans eos prælio fregit eorumque exercitum delevit. Huic Ihsa servus Alnuscherii successor missus est. Almoctafius autem, jam anno 291 Raccam profectus, Muhammedem ben-Solaiman (178) ducem Halebum et in Syriam cum viginti millibus equitum peditumque ad bellum Thulunidis Karmathitisque inferendum et Ægyptum expugnandam miserat, qui in fine (mensis Schawwali) anni ducentesimi nonagesimi (179) Halebum, ubi tum temporis Ihsa servus Alnuscherii bello gerendo præerat, instructo exercitu magnoque splendore intravit, et ibi aliquot dies, in quibus tribus Banu-Tamim et Banu-Celab principes eum salutatum veniebant, commorans, a tributorum præfectis pecunias exegit. Profecturus in Ægyptum, Ihsæ, ut vicarium in munere creans cum ipso proficisceretur, imperavit: qui, ejus mandato morem gerens, filio Halebi vicario creato, pecuniis inter copias distributis, ultimo mensis Schawwali cum eo iter ingressus est; quem, quum Maahrram-Alnohman venisset, Muhammedes honoris veste ornatum circumduci jussit (180), et Buldæ (181) usque ad confinia Hamæ præfecit. Karmathitis, inter Tel-Mannesum (182) et Caferthabum cum decem equitum millium exercitu occurrentibus, Dei auxilio victis et in fugam conversis, quum omnes eorum pedites occiderentur, et equitum major pars captiva fieret (183), Muhammedes ben-Solaiman in Ægyptum tendit, quam provinciam, Haruno ben-Chumarujja occiso (184), Thulunidis, eorum opibus potitus, eripit. His rebus peractis, Thogdjum ben-Djof Thulunidam Halebo præficiens, eum cum quatuor millibus militum ex Ægypto proficisci jubet, qui, quum anno 292 Halebum perveniret, Ebn-Alwatsekium a sultano Halebum, ut copias ducum ex Ægypto advenientium lustraret, missum invenit, qui, cum eo advenientibus copiis lustratis, ipsum Bagdadum iter ingredi jubet, quo mandato satisfaciens pervenit. Eodem modo plures e Thulunidarum ducibus Halebum pervenerunt; qui omnes, copiis lustratis, Bagdadum profecti sunt, quo et die Martis decimo tertio ante finem Schahbani.

anni 292 Wazifus Boctemrita et filius Ihsæ Alnuscheri, præfecti Halebi, nec non Thoghhdjus cum fratre filioque, pervererunt, ex quibus Boctemritam et Ihsæ filium torque, alios vero veste, (chalifa) ornavit. Ihsa Alnuscheri autem ex Ægypto Halebum, quippe cujus præfectus esset, iter ingressus est, quum, aliquot diebus post ejus abitum dilapsis, à Wesiro Alahbbaso ben-Alhasan, quibus Ihsa Alnuscheri (185) Mizro oppido præponebatur et Muhammedes ben Solaiman Tharsum ad bellum sacrum proficisci jubebatur, litteris adlatis, Muhammedes ben-Solaiman nuncium misit, qui Ramlæ proficiscentem assecutus redire jussit. Ihsa Alnuscheri, cui interim a sultano eadem de re litteræ afferebantur, Mizri præfectus reversus est. Eodem anno Almoctafius Halebo Abu-Alhasanum Dsukam ben-Ahbd-Allah Alahwar [monoculum] præfecit, qui hanc provinciam usque ad annum 302 tenuit. Generosus liberalisque erat, et ei palatium Dsuka nominatum, nunc Dar-Alsakah, tribuitur, à cujus latere domus conclavis ejus custodis Firusi sita erat, jam mutata in colliculum Firus nominatum, in quo destructo a sultano Almalic-Althasher nominato thesaurorum reliquiæ, *ex. gr.* argentum vivum aliæque res, apparebant. Ibi nostris temporibus forum promercale aurifabrorum est (185 *bis*). In ejus laudem Abu-Becrus Alzenuberi poëta multa carmina composuit. Quum autem Muhammedes ben-Solaiman Halebum rediisset, Mubarecus Komensis cum litteris, quibus opes tradere jubetur, advenit, quem obviam equo vecti Dsuka Alaghwar Halebi præfectus, Abu-Alagharus (186) aliique medium ducentes ad urbem in domum nomine Curah ad portam Djenan (187) sitam introducunt ibique custodiendum curant, quem, Dsuka ab oppido Halebo cum Abu-Alagharo in Ægyptum ad bellum Ebn-Alchelendjii (188) proficiscente, Muhammedes ben-Solaiman Bagdadum vinctum abduxit. Quum, Almoctafio anno 295 mortuo, frater ejus Abu-Alfadhlus Almoktaderus imperium teneret, tribus Tamim in tractibus Halebi grassans, multa intulit mala et ipsum Dsukam in oppido Halebo oppugnavit. Qua re commotus quum Almoktaderus Alhusaino ben-Hamdan, ut Dsukæ in auxilium proficisceretur, scriberet, hic noctu Alrahba (189) profectus contra eos ad Chunazaram castra posuit, et multos

eorum captivos fecit. Quibus rebus peractis, cum Dsuka non conveniens copias reducit, quod factum poëta gentis Syriæ laudans, dixit :

Reparavit id quod erat inter Tamim et Dsukam,
Vir egregius, qui ab eo, qui queritur, lanceis querimonias removet,
Et quum proficiscitur, exercitū conterit,
Quasi ipse Solaica ben-Alsolaca (190).

Dsukæ Wesirus et scriba Abu-Alhasanus Muhammedes ben-Ohmar ben-Jahja Nefrita Alcatib [scriba], a poëta (191) Alzenuberio celebratus, erat, cui balneum Nefritæ nunc vastatum adscribitur. Domus ejus autem gymnasium Nur-Aldini (192) est. Tum Almoktadirus eum ab Halebi provincia revocatum in Damasci et inde in Ægypti provinciam, quam usque ad mortem tenebat, misit. Almoktadirus Halebi provinciam clienti suo Tacino eunucho (193) Abu-Manzuro tradidisse, tum vero ademisse dicitur; sed Syriæ et Ægypti provinciæ Munisum Almuthsafarum eunuchum (194), ut vicarium filii ejus Abu-Alahbbasi, præfuisse, minus dubitandum est, qui, quum Halebum perveniret, et inde in Ægyptum proficisceretur, Dsukam (195) Alagwar, quem Halebi provinciam deponere jusserat, Damasco et Ægypto præposuit. Anno 302, Emirum Abu-Alahbbasum Ahmedem ben-Cighalgh Halebo præfecit. Anno 290, judicis muneri in oppido Halebo Muhammedes ben-Muhammed Alhadi (195 bis) præerat; anno vero 297 judicis munus Halebi et Kinnestrini Muhammedes ben-Abi-Musa Ihsa Aldharir [cæcus] Alfakih [jurisconsultus] obtinuit, qui decimo-quarto mensis Rabiæ posterioris in provinciam profectus est, in cujus locum, anno 300, Abu-Hafizus Ohmarus ben-Alhasan ben-Alnazr Halebensis Alkadhi [judex], cujus domus in foro Alsarahin (196) est, mittebatur. Huic, anno 302, judicis Halebi munus ademptum Abu-Ahbd-Allah Muhammedi ben-Ahbdah ben-Harb delatum est. Ohmarus ben-Alhasan Alkadhi [judex] anno 307 diem obiit. Anno 305 in hoc oppido Muhammedes ben-Ahbdah ben-Harb judex erat; sed anno sequenti Ibrahimus ben-Djafar ben-Djabir Abu-Ishacus Alfakih [jurisconsultus] in oppidis Halebo et Emessa hoc munus obtinuit. Halebi tributis ab Almoktadiro Alhasanus ben-Alhasan

ben-Redja ben-Abi-Aldhahhac præpositus est, qui Halebi mense Djumadæ prioris anni 301 repentina morte obiit. Post eum tribuitis (197) Ahlius ben-Ahmed ben-Bastham, expensis Ahbd-Allahus ben-Muhammed ben-Sahl præerat. Eo mortuo anno 302, in locum successit Muhammedes ben-Alhasan ben-Ahli Nathserita. Abu-Alahbbasus ben-Cighalgh litteris humanioribus instructus, poëta, liberalis erat. Eum Motenabbius in carmine his incipiente verbis laudavit :

Quot occisorum sicut ego occisi, martyres sunt (198)!

Et ex poësi Emiri Ahmedis ben-Cighalgh hæc verba sunt:

Dixi ei: Cilia vulnerata sunt; lacryma, quæ ea circumdant, vulneravit:

Non est mihi in mœrore similis. Dixit: Mihi similem vides (199).

Tum Munisus Almuthsaffarus Halebo Abu-Kabusum Mahmudum ben-Djoc Chorasense, qui et Mahmudus ben-Haml (200) appellatur, præfecit, virum superbia elatum, pervicacem, a posteris Muhammedis mente alienum, qui usque ad annum 312 hanc provinciam administrabat, quo anno Munisus Almuthsaffarus eunuchus, qui tunc temporis in Syria erat, ad bellum Karmathitis faciendum Bagdadum vocatus, Halebi provinciam Wazifo Boctemritæ (201) tradidit, cui anno 316 Helalum ben-Badr Abu-Alfatahum Almohtadhedi servum, antea Damasci imperium exercentem, successorem misit. Hic e provincia revocatus anno 317 Kuthrabulo (202) et Samiræ præponitur. Halebo autem hoc anno Wazifum Boctemritam iterum præfecit, qui in hoc oppido die Martis octavo mensis Dsu-Alhedjæ anni 317 obiit. Ejus scriba Ahbd-Allahus, pater Abu-Alahbbasi Ahmedis ben-Ahbd-Allah poëta, noti nomine Ebn-Catib-Alboctemri [filii scribæ Boctemritæ] (202 bis), erat. Usque ad annum 318 Ahmedes ben-Cighalgh huic provinciæ præerat; anno autem 319 Munisus Almuthsaffarus servum suum Tharifum ben-Ahbd-Allah Sobceritam eunuchum in eam misit, virum generosum, ingeniosum fortisque, qui Alfuzaizi gentem in arcibus, quas ad Laodiceam alibique possidebant, oppugnavit. Hi fortiter resistentes, donec omnis annonæ et aquæ copia consumpta esset, tandem, securitate promissa, se tradiderunt: ille autem multum

aberat, ut fidem læderet, ut potius honore eos afficeret et valde honoratos Halebum secum duceret. Quibus rebus peractis, ejus provinciæ Emessa addita est. Quum Alkahirus clientem suum Munisum Almuthsaffarum capere vellet, hanc vero rem Tharifo commisisset, hic eum anno 321, ut ad Alkahirum iret, adduxit (203), eam ob causam in magno honore ab illo habitus. Buschra eunuchus, qui ab Alkahiro Damasco et Halebo præfectus constitutus Halebum et inde Emessam proficiscitur, ab Ebn-Thoghdjo prælio frangitur et captivus factus strangulatur, dum Abu-Alahbbasus ben-Cighalgh Halebum veniens cum Muhammede ben-Thoghdj fœdus pangit et in ejus fidem jurat. Alradius in chalifatum succedens, qui jam aliquod tempus, ne conclavis custodes Badrum Charschanensem (204) inopinato interimerent, timuerat, ei Halebi ejusque ditionum provinciam, quæ tum temporis in Tharifi potestate erat, cum mandato, ut statim iter ingrederetur, anno 324 tradidit. Itinere statim suscepto, quum interim Tharifus, hujus rei certior factus, socium quendam suum ad Ebn-Moklam cum dono triginta millium denariorum mittens, ut diploma renovaret et ipsi provinciam prorogaret, rogasset, et in Badri adventu, sperans fore ut Ebn-Mokla precibus satisfaceret, moram quæreret, Badrus procedit et in Halebi ditione pugna cum eo configit. Tharifo fugato, Halebum in ditionem accepit; sed parvum ibi temporis spatium commoratus, ex aula chalifæ litteris adlatis, Halebo tertio Tharifo tradito, revocatur. Hic ad aulam redit; Tharifus Alsobceri autem loco suo Halebo et Alahwazimo (aliquem) (204 *bis*) præfecit, qui ibi usque ad annum 324 permansit. Judex Halebi Ohbaid Allahus ben-Ahbd-Alraham ben-Achi-Alimam (filius fratris Imami) erat. Tum Halebi provinciæ Abu-Alahbbasus Ahmedes ben-Sahid Celabita, quem Abu-Becrus Alzenuberi (poëta) laudavit, præerat, ut equidem pro certo habeo, vicarius Abu-Becri Alachschidsi Muhammedis ben-Thoghdj ben-Djof (205); hic enim usque ad annum 328 Syriam in ditione tenebat. Hoc provinciam tenente, tribus Celab ex regione Nedjd anno 325 in Syriam veniens quum Maahrram-Alnohman adoriretur, et hujus oppidi præfectus Maahdus ben-Sahid contra eos copias educeret, nec non usque ad locum Albaraghaisi (206) appellatum

eos sequeretur, illi, contra eum se convertentes; ipsum cum
 majore copiarum parte captivum fecerunt, qui inter eos pœna
 mulctatus manebat, donec Abu-Alahbbasus Ahmedes ben-
 Sahid Celabita Halebi præfectus, contra eos proficiscens, eum
 liberavit. Tum Alradhius, Mosulam (207) perveniens, Abu-
 Alhusainum Ohmarum ben-Muhammed judicem ad Abu-
 Becrum Muhammedem ben-Rajek, qui tunc temporis Bagdadi
 debebat, misit, qui Wasethi et Halebi provincias, ex quibus
 unam sibi eligere posset, ei proponeret. Illo Halebum eligente,
 quippe quod a Badjcamo, inter quem et ipsum inimicitia
 exorta, remotius esset, Alradhius id ratum habuit, et ejus filii
 Abu-Djafarus et Abu-Alfadhlus veste eum ornarunt eique
 vexillum provinciæ signum tradiderunt (208). Quum interim
 Badjcamus Ebn-Rajeki ex illo oppido discessum ægre ferens,
 ut iræ indulgeret, Alradhium ad iter Bagdadum celerandum
 incitaret, Alradhius ei dixit: « Hoc non convenit; quippe
 » virum regioni cuidam præfecerim, qui quum audiat et ob-
 » sequium præstet, non est, quod tibi ejus lædendi potesta-
 » tem concedam. » Abu-Becrus ben-Rajek, mense Rabi hæ
 posterioris anni 327 a Bagdado profectus, anno 328 Hale-
 bum intrasse dicitur. Quum in bellum Alachschidsi Muham-
 medis ben-Thogdj Farganensis proficisceretur, vicarium suo
 nomine Muhammedem ben-Jesdad Halebi constituit. Primo
 quod commissum est prælio inter utrumque (209) Alachschid-
 sus fugatus Damascum Ebn-Rajeko, Ramla Ægyptoque con-
 tentus, concessit; secundo autem in Aldjaffaro (210) commisso
 Abu-Alfatahus Musahimus ben-Muhammed ben-Rajek captivus
 factus est: qua re commotus Ebn-Rajekus paulummodo,
 donec filium in libertatem vindicaret, retrogressus est; et quum
 postea Abu-Nazrus ben-Thoghdj occideretur, Ebn-Rajekus
 eum ferali amiculo involvit et compositum ad fratrem Alach-
 schidsum cum filio Musahimo misit, his litteris additis:
 « Fratris tui cædes me invito facta est; quam ob causam hunc
 » filium meum, ut eum pro filio tuo in vincula conjiceret,
 » misi. » Quem vero honoris veste ornatum, magnis divitiis
 donatum remisit. His rebus anno 329 peractis, Abu-Becrus
 Muhammedes ben-Thoghdj Alachschidsus Cafurum eunu-
 chum ex Ægypto cum exercitu, cujus primam aciem Abu-

Almuthsaffarus Musawirus ben-Muhammed Græcus, unus ex ducibus Alachschidsi, ducebat, misit. Musawirus Halebum pervenit; Cafurus autem cum Muhammede ben-Jesdad ab Ebn-Rajeko Halebi præfecto constituto concurrat, et Halebum prælio superati captique facti imperio eripit, cui Musawirum ben-Muhammed Græcum præponit. Redit tum Cafurus in Ægyptum. Illum autem Abu Almuthsaffarum Musawirum ben-Muhammed Græcum Almotenabbi poëta verbis his laudavit:

Num Musawirus, an solis radius hic, an saltus leo, qui Wesirum præcedit!

Voce *Alustads* Cafurum eunuchum indicare vult. In eodem vero carmine Ebn-Jesdadsî cladis mentionem facit, dicens:

Concede te Ebn-Jesdadsum ejusque socios fregisse: num omnes homines ex gente Jesdadsî sunt (211)!

Musawirus hic dominus palatii Dar Ebn-Alrumi nominati in loco Alsadjadjin (211 *bis*) Halebi est: quod palatium, cui et nomen Dar Ebn-Mustefad, ab oriente gymnasio Ihmad-Aldini, quod Solaimanus ben-Ahbd-Aldjabbar ben-Artek Halebi renovavit et quod genti Bani-Alahdjemi appellatæ tribuitur, situm est. Judicem Halebi illo tempore vel antea Abu-Thaherum Muhammedem ben-Muhammed ben-Sofijan Aldabbasum fuisse puto. Alachschidsus et Muhammedes ben-Rajek ea conditione, ut ille huic Halebum Emessamque concederet et summam quandam solveret, pacem fecerunt: qua re perfecta, Alachschidsus filiam suam Musahimo Abu-Becri ben-Rajek filio in matrimonium dedit. Die lunæ nono ante finem mensis Redjebi anni 330 Abu-Becrus ben-Rajek a Nazir-Aldewla, præsentem Almottakio, occisus est (212). Ebn-Rajekus ingeniosus, audax, liberalis, beneficus erat, sed superbia elatus, pervicax, a prophetæ posteris mente alienus. Illo tempore Halebi Ahmedes ben-Mukatîl ab Abu-Becro ben-Rajek præfectus constitutus erat, et cum hoc ejus filius Musahimus ben-Muhammed ben-Rajek. Post has res gestas Nazir-Aldewla Ahlium ben-Chalf, quem provinciæ Dijar-Modhari et Syriæ præfecit, litteris ad Janisum Munesitam, tum temporis Dijar-Modhari nomine Nazir-Aldewlæ præfectum, ut huic opem ferret, datis, cum exercitu misit. Janisus, mandato satisfaciens et versus Djesr-

Menbidjum [pontem Menbidji] castra movens, quum interim Ahmedes ben-Mukatil et Musahimus Menbidjum copias eduxissent, ad Euphratis ripam in hostium occursum venit; sed, antequam pugnatum erat, scribam suum et Nadsirum servum legatos ad Ebn-Mukatilum misit, qui utrumque in vincula conjecit. Janisus, in prælio tum commisso graviter ad mortem pæne vulneratus, Nedjmum arcem vulneris sanandi causa deportatur. Interim Nadsirus ejus servus, qui vinctus in exercitu Ebn-Mukatili in mulo sedebat, mercenarium quendam Janisi abe qui latere alterum equum ducentem conspicatus est, cujus, gladio sumto, equum alterum conscendens in Ebn-Mukatilum invehit eumque occidit, copiis ejus fugæ se committentibus. Janiso ex vulnere recreato cum Ahlio ben-Chalf Halebum proficiscente, duces Ebn-Mukatili, se invicem de fuga reprehendentes, ad pugnam in valle Buthnan redeunt; iterum tamen fugam petunt, ut Ahlius ben-Chalf et Janisus Munesita anno 330 Halebo potiantur, ex quo oppido non multo post Ahlius ben-Chalf ad Alachschidsum Muhammedem ben-Thoghdj profectus est. Wesirus ab eo creatus semper apud eum in honore habebatur, donec aliquo die, quo Muhammedes in loco quodam amœno, quem possidebat, sedens, quum equitantem cum majore copiarum parte hastis levibus ornatuque instructa vidisset, eum in vincula duci jussit, ex quibus non prius quam post mortem Muhammedis ben-Thoghdj liberatus est. Janisus Munesita Halebi provinciam totum annum 331 tenebat. Janisus hic erat cliens Munisi Almuthsaffari eunuchi, Mosulæ præfectus Alkaheri tempore, et Dijar-Modhari provinciam, cujus præfectus a Nazir-Aldewla creatus erat, tenebat, donec quæ narravimus acciderunt; postea in Alachschidsi, pro cujus salute in ditionis suæ suggestibus preces faciebat, fidem et clientelam se contulit. Anno 332 inter Nazir-Aldewlam ben Hamdan et Tusunum, conditione, ut ille ab oppido Mosula usque ad extremos Syriæ fines regiones possideret, hic Alsinni (213) ditiones usque ad Bazram, et quas post has jacentes terras ditionis suæ faceret, et ne alter rebus alterius adversaretur, pace composita, Nazir-Aldewla Halebi Dijar-Modhari et Alahwazimi provinciam Abu-Becro Muhammedi ben-Ahli ben-Mukatil Wesiro Ebn-

Rajeki promittentf, ut, quum Halebum intraret, ei quinquaginta denariorum millia solveret, mense Rabihae prioris ejusdem anni tradidit; qui vero proficiscens ex Mosula cum pluribus ducibus Halebum non pervenit, quia Nazir-Aldewla, interim in oppido Mosula inter Emirum Saif-Aldewlam ejusque patrualem Abu-Ahbd-Allahum Alhusainum ben-Sahid ben-Hamdan rixa contracta, ut ille hunc in vincula conjicere vellet, Abu-Ahbd-Allahum Alhusainum ben-Sahid ben-Hamdan, Emiri Abu-Ferasi (214) fratrem, Halebo ejusque ditione, Dijar-Modharo et Alahwazimo, et quas expugnaret, Syriae partibus, ornavit, qui, primo mensis Redjebi anno 332 profectus, oppidum Raccam, cujus incolae, duce oppidi praefecto Muhammede ben-Habib Albalsami, ei bellum fecerunt, manu armata intravit, eorum duci captivo facto ferro candente oculos eruit, et, oppidi parte combusta, populi principes comprehendit dureque tractavit. His rebus peractis, socio Abu-Becro Muhammede ben-Ahli ben-Mukatil, Halebum castra movet, ex quo Janisus Munesita et Ahmedes ben-Alahbbas Celabita, ejus adventu audito, fugam capiunt: quos fugientes Maahrram-Alnohman inde Emessam persequitur, et illis regionibus, ipso Ishaco ben-Cighalgh fugiente et Arabibus in fidem et clientelam se tradentibus, potitur. Inde Halebum rediit ibique permansit, donec Alachschidsus Abu-Becrus Muhammedes ben-Thoghdf ben-Djof Farganensis advenit, Alachschidsus cognominatus, quoniam Farganae rex ita nominabatur, quippe Alachschidsi pater Farganae incola esset. Mense Dsu-Alhedje anni 332 Halebum pervenit, ad quod oppidum quum appropinquaret, Alhusaino ben-Hamdan, qui impar pugnando cum Alachschidso esset, ex Halebo Raccam decedente, Ebn-Mukatilus, qui cum Ebn-Hamdano Halebi degebat, Alachschidsum haud longe abesse et Ebn-Hamdanum oppidum relinquere paratum cognoscens, in turri templi magni, donec Ebn-Hamdanus decessit et Alachschidsus urbem intravit, se abscondidit: tum vero apparens in fidem et clientelam Alachschidsi se commendavit, qui eum tributis et praediis in Aegypto praefecit. Alhusainus ben-Sahid autem quum Raccam perveniret, ubi tunc temporis fugiens Tusunum Turcam, qui Bagdado potitus erat, Almottakius Illah cum Saif-Aldewla Abu-Alhasano Ahlio

ben-Ahbd-Allah ben-Hamdan degebat, qui ob disceptationem inter ipsum et fratrem Nazir-Aldewlam motam ab eo disceserat, portis clausis ab Almottakio l'Illah intrandi veniam non accepit; sed, quum inter utrumque Husainum et Saif-Aldewlam (214 bis), intercessione facta et legatis missis, pax composita esset, Harranum et inde Mosulam profectus est. Alachschidsus autem quum Halebi esset, primum agmen versus Balesum præcedere jussit, ipse sequens, quum Almottakius Abu-Alhasanum Ahmedem ben-Ahbd-Allah ben-Ishak Alcharki rogans, ut Alachschidsus cum ipso Raccæ conveniret, se diploma ei redintegraturum, ejusque auxilium imploraturum et consilio usurum esse, misisset. Alachschidsus Abu-Alhasanum Halebum pervenientem obviam veniens magno excipit honore, et magnam lætitiã fiduciamque, quod Almottakium accedat, ostendens, statim cum Ahmede ben-Sahid Celabita pecunias ad Almottakium mittit. Post hunc missum iter ingrediens quum Euphratem attingisset, in cujus uno latere Almottakius erat, ab Almottakio missi Alcharkius et Wesirus Abu-Alhusainus ben-Mokla ad eum perveniunt. Die Jovis decimo-tertio mensis Almuharremi anni 333 trans Euphratem trajectus coram Almottakio stetit, et, Almottakio, qui equo vehebatur, eum pedibus euntem equum conscendere jubente, non fecit. Tum chalifæ dona magnasque pecunias, Wesiro Abu-Alhusaino ben-Mokla viginti millia denariorum dat, nemine aut ex chalifæ sociis aut ex ministris scribisque, quin dona acceperit, omisso, et Almottakio, ut cum ipso in Syriam Ægyptumque profiscatur, suadet: quod vero facere quum recusaret, de loco non decedendi consilium dat, promittens se pecuniis missis ipsum adjuturum; nec vero a loco decessit, donec Tusunus litteris eum decepit (215), et, hoc in vincula coniecto, in Almostacii obsequium juravit. Almottakius vero Alachschidso filioque ejus Abu-Alkasimo Anudjuro Syriæ et Ægypti per triginta annos provinciæ tenendæ diploma scripsit. In illo itinere Alachschidsus ad Cafurum (216) servum suum eunuchum in Ægyptum litteras dedit, scribens: « Id quod scires, » Deus te conservare velit, necesse habebam, quum principi » fidelium in Euphratis ripa occurrissem, honore me afficiens » dona mihi dedit, et dixit: Quid agis, Abu-Becre! Deus

» gloriam tuam amplifcet! » Id præsertim scribens, quum; quod chalifa, qui neminem cognomine appellare soleat, ipsum cognomine appellaverit, lætaretur. Alachschidsus, Racca Halebum et inde in Ægyptum rediens, Halebo suo nomine Abu-Alfatahum Ohtsmanum ben-Sahid ben-Ajahbbas ben-Alwalid Celabitam, ejus fratrem autem Antiochiæ præfecit, quem Abu-Alfatahum Celabitæ ipsius propinqui odio habentes Saif-Aldewlæ ben-Hamdan, se ei Halebum tradituros, scripserunt. Saif-Aldewla (217), qui jam antea a fratre Nazir-Aldewla provinciam petiverat, illo dicente, « Syria ante oculos tuos, nec vero » in ea est, qui te repellat », haud ignarus Celabitas inter se discordare et Abu-Alfatahi copias nimis exiguas esse, quibus ipsi resisteret, Halebum profectus est. Saif-Aldewla, quum ad Euphratem pervenisset, tota Abu-Alfatahi gente obviam eunte, trajecto Euphrate, Abu-Alfatahum, qui, haud nescius, quod si ipse, gente sua exeunte, domi remansisset, se, qui genti in odium venerit, victum fore, cum exeuntibus se conjunxerat, insigniore quam fratres honore auxit eique in sella sua sedem obtulit. Saif-Aldewla, quotiescunque ad vicum transibant, quod ejus nomen esset, eum interrogante, Hic talis est, respondebat, donec vicum Alfajæ prope adjacentem, cui nomen Ibrim, prætergredebantur: nam, quum Saif-Aldewlæ, quis vicus esset, interroganti Abu-Alfatahus Ibram respondisset, Saif-Aldewla, se interrogando molestiam ei exhibuisse putans, dixit, « Ibrim a voce Ibrahm (218) »; et eum interrogare intermisit. Transgressus plures vicos, quum Saif-Aldewla, quis esset, non interrogaret, silentii causam cognoscens, dixit: « O Domine mi, o Saif-Aldewla, per caput tuum! Illi vico, ad » quem transivimus, Ibram nomen est, et alium hanc rem » interrogas! » Saif-Aldewla ingenii acumen admirans, quum die lunæ octavo mensis Rabi hæ prioris anni 333 Halebum intrasset, eum in throno secum sedere jussit. Judex in hoc oppido tunc temporis Ahmedes ben-Muhammed ben-Matsil erat (219), cui ademtam provinciam Saif-Aldewla Abu-Alhazino Ahlio ben-Ahbd-Almalic ben-Badr ben-Alhaisum Racensi tradidit, viro injusto, qui mortuorum relicta Saif-Aldewlæ adjudicabat, dicens: « Bona mortuorum Saif-Aldewlæ » sunt, Abu-Hazino poena danda (220). » Alachschidsus (illis

rebus commotus) exercitum ducibus Cafuro et Janiso Munesa (221) versus Halebum misit, quum Saif-Aldewla, in expeditione bellica regiones Græcorum invadens, jam regiones Alzafzafi (222) et Arnesusi (223) violasset, qui, eorum adventus nuncio adlato, prædatus rediit, et, ob id quod animo habebat, contra Alachschidsi copias profectus est, quibus ad Rustenum occurrit. Ibi Saif Aldewla, impetu in Cafurum facto, quum hic fugeret, et ejus socii in ponte Rusteni ita comprimerentur, ut multi eorum in fluvium detruderentur, a cæde edenda destitit, et satellitibus suis, ne unum eorum trucidarent, interdixit, dicens, « Mihi sanguis, vobis præda est » : quorum circiter quatuor millia ex principibus aliisque, Cafuri impedimentis omnibus potitus, captivos fecit. Emessam Cafurus et inde Damascum fugiens, dominum suum rei certiolem facit, dum Saif-Aldewla, omnibus captivis dimissis, qui beneficii gratias dicentes iter ingrediebantur, Damascum (224) se convertit et urbem mense Ramadhani anni 333 intrat. Ibi commoranti quum Alachschidsi litteræ, ut iis, quæ ditionis suæ fecisset, contentus pacem faceret, afferrentur, id se facturum negavit: quam ob causam, quum Damasci populus a pugna contra Arabes redeunti Saif-Aldewlæ in urbem introitum recusaret, hujus rei certior factus Alachschidsus a Ramla Saif-Aldewlæ occursurus castra movit; qui vero, quum major sociorum et exercitus pars in Alachschidsi Tiberiadem pervenientis fidem se contulisset, sine prælio rediit, dum Alachschidsus eum usque ad Maahrram-Alnohman sequebatur. Saif Aldewla, copiis collectis, in mense Schawwali anni 333 in ditione Kinnesrini Alachschidso occurrit, qui leves hastas suas tubasque (225) in prima acie disposuerat: sed ipse cum circiter decem millibus ex toto exercitu electis, quos Alzaberijja [sc. patientes, fortes] appellaverat, in postrema acie constiterat; et quum Saif-Aldewla, impetu facto et prima acie fugata, quippe qui Alachschidsum in prima acie putaret, castra invaderet, cum parte copiarum electa (Alzaberijja appellata) impetum faciens, impedimenta sua jam ab hostibus capta liberavit. In illo prælio nemo utriusque exercitus periit, excepto Maahdo ben-Sahid Maahrræ Alnohman præfecto ab Alachschidso constituto, qui, quum Saif-Aldewlam captivum facere vellet, telo

Mustaufa (226) nominato, quod hic secum habebat, ictus cecidit. Post prælium commissum, Saif-Aldewla fugiens in eodem statu, nemine eum persequente, in Mesopotamiam contendit et Raccam intrat. Halebum intrare volentem oppidi populus impedivisse dicitur. Alachschidsi Halebum intrantis socii omnibus regionibus damnum intulerunt, ita ut miræ magnitudinis ante portas arbores, quarum multitudine Halebum, cujus rei in Alzenuberii carminibus indicium est, oppidis quæ arboribus maxime abundant, adnumerandum erat, cæderentur, Alachschidsi militibus incolas Halebi quasi obsidione cingentibus et in hominibus damno percutiendis ob eorum in Saif-Aldewlam propensum animum summam diligentiam adhibentibus. Legationibus mutuis missis, et pace sub conditione, ut Alachschidsus, Saif-Aldewlæ Emessam, Halebum et Antiochiam cedens, de Damasci possessione summam quandam quotannis solveret, Saif-Aldewla autem filiam Ohbaid-Allahi ben-Thoghdj fratris Alachschidsi in matrimonium duceret, composita, Alachschidsus Damascum rediit. Res per Alhasanum ben-Thaher confecta est, qui mense Rabiæ prioris anni 334 legationem gessit. Saif-Aldewla Halebum reverso, Alachschidsus Damasci mense Dsu-Alhedjæ ejusdem anni diem obiit; secundum alios, mense Muharremi anni sequentis. Post eum filius Abu-Alkasimus Anudjur (227) imperium occupavit; Wesiratum autem Abu-Almescus Cafurus eunuchus obtinuit. Saif-Aldewla, qui, ut modo narravimus, ut ipsi Syria cederetur, operam dederat, mortuo Alachschidso, quum Cafurus in Ægyptum, quam Africanus quidam (228), quem Cafurus postea prælio fudit, in potestatem suam redegerat, ex Damasco cum exercitibus patroni sui proficisceretur, et eam ob causam illa urbs a militibus nuda esset, eam possidere cupiens, castra movit, et, Janiso Munesita cum parva exercitus parte se in fidem ejus committente, ea potitus est. Ibi quum consisteret et oppidi tributa exigeret, mater Nohm Om-Saif-Aldewla [mater Saif-Aldewlæ] advenit. Inde Saif-Aldewla Tiberiadem profectus est. Aliquo die, ubi Damasci commorabatur, cum scherifo Ahkikensi (229) extra urbem in Ghutha valle viam faciens dixit: « Hanc Ghutham unius esse » possessionem oportet. » Cui scherifus: « Multorum est. » Et

dixit Saif-Aldewla : « Profecto si codicilli eam sibi arrogaverint, omnes possessores profecto eam relinquent. » Quæ verba scherifus in animo recondens rei Damascenos certiores fecit, qui, Saif-Aldewla thesauros et bona Alachschidsi ab iis exigere incipiente, ad Cafurum litteras dederunt. Cafurus, his litteris commotus, cum Anudjuro ben-Alachschids exercitus Ægyptiacos educit, dum et Saif-Aldewla versus Alladjunum (230) castra movet, ubi in propinquo exercitus Alachschidsi per aliquot dies magna in socordia castra habet, ita ut, militibus pabulantibus et in prædiis dispersis, ipse speculandi causa equitans hostes aliquo ordine instructos jam invadentes conspiciat. Saif-Aldewla, rediens ad exercitum, suos educit. Prælium tenax committitur, in quo Saif-Aldewla, parte suorum occisa, parte capta, fugatus Damascum se convertit, et inde matrem, familiam opesque suas educens, Damasci populo prælium ignorante, profectus est. Res mense Djumadæ posterioris anni 335 gesta est. Emessam quum pervenisset, cum majore quam unquam ex tribu Ohkail, Nomair, Calb et Celab collecto exercitu castra movet, copiis Ebn-Thoghdji a Damasco proficiscentibus in campis Ahdsræ (231) occurrit, et quamvis initio secundo Marte pugnet, sine prælii victus, omnibus impedimentis in hostium potestatem venientibus, et sociis, qui in illo oppido intercludebantur, pereuntibus, in fugam agitur. Hostibus eum usque ad Halebum persequentibus, Euphratem, Raccam proficiscens, trajicit, dum Janisus Munesita ab ejus exercitu Antiochiam declinat. Mense Dsu-Alhedjæ anni 335, Ebn-Alachschidsus Halebum perveniens ibi constitit, Saif-Aldewla Raccæ commorante. Inde Anudjurus ad Janisum Munesitam, qui tum temporis Antiochiæ erat, legatos mittit, et ipse, consentiente Cafuro, cum eo paciscitur, « ut ipsum Saif-Aldewlæ Halebi opponant », dum ille, filio pignori dato, « se Saif-Aldewlæ in oppido fortiter » restitutum » spondet. Pacto confirmato, Cafurus Anudjurusque ex oppido Halebo, quod Janiso adveniensi traditum est, cum exercitu versus austrum (231 bis) se convertere. Secundum aliorum opinionem, post Alachschidsi copiarum reditum, contra Saif-Aldewlam Halebi commorantem Janisus et Sadjitici (232) rebellarunt eum in vincula conjecturi, qua re cum

scribis et sociis Raccam aufugere coactus est. Janisus solummodo per mensis spatium Halebi, cujus imperium occupaverat, permansit, donec Saif-Aldewla mense Rabihae posterioris anni 336 noctu contra eum proficiscens eum aggressus est. Janisum versus Sarminum (233), ut ad Ebn-Alachschidsum perveniret, fugientem, Saif-Aldewla equitum turmam, duce Ibrahimo Ebn-Albarid Ohkailita, qui, antea sub Nazir-Aldewla stipendia faciens, anno 135 in fratris Saif Aldewlae clientelam se contulerat, persequi jubet, quae eum apud Dsadsichum (234) assequitur (235). Et ibi in fuga salutem ponens, familiam, impedimenta liberosque reliquit et Majjafarekinum ad fratrem suum aufugit. Post has res gestas, legationibus mutuis inter Saif-Aldewlam et Ebn-Alachschidsum missis, quae inter illum et hujus patrem observatae fuerant, excepta de Damasci possessione pecunia solvenda, conditionibus pax renovata est. Ita Saif-Aldewla in possessione Halebi ab anno 336 firmatus palatium suum in Alhalaba (236) extraxit, et Abu-Ferasum patrualem suum Menbidjo arcibusque huc oppido circumjacentibus praefecit. Haec vero tertia est praefectura.

ADNOTATIONES

VARIi ARGUMENTI

MAXIMAM PARTEM

EX CODICIBUS TAM ARABICIS QUAM PERSICIS

COLLECTÆ.

(1) CHALEDUS ben-Alwalid ben-Almagherah ben-Ahbd-Allah ben-Ahmru ben-Machsum Alkoraschi Almachsumi Abu-Solaiman Almecci matre usus est Lebaba, sorore Maimunæ Muhammedis uxoris, filia Haretsi; fratrem habuit Ihmaram ben-Alwalid. Eodem quo Ohtsmanus tempore Muhammedanorum fidei se addixit. Emesse sexaginta annos natus anno 21 in lecto diem supremum obiit; quo sepulcri ejus causa multi iter sacrum suscipiunt. Nemo, excepto Dahimo, Medinæ eum diem obiisse narravit. Mirchondus (in parte sec. oper. man.) quinto Ohmari chalfæus anno [18.mo Hedj.] morbo eum periisse dicit. (Vide *Elmacinum*, pag. 25, cod. Ar. n.º 659, fol. 26, et n.º 626, fol. 137.)

(2) De oppido Halebo conf. Schultensium in Vit. Saladini; Golium in Alfarg. p. 270 sqq.; Russ. Natur. History of Alep, p. 348, t. I, et præf. libri nostri. Præter nomen حلب nomina habet شهباء et بيبعا.

(3) Porta Antiochena e tribus lateris occidentalis portis magis ad austrum versa est. (Russ. Hist. t. I, p. 13.)

(4) Schohaib nomen a propheta hujus nominis, cujus sepulcrum apud Hithin vicum exstitit (Schult. Vit. Sal. p. 69), et cujus etiam ab auctore nostro eandem pugnam narrante (fol. 211) mentio facta est, deductum esse conjici potest; sed auctor noster (fol. 171) templum, quod usque ad illud tempus nomen Alghadhajeri haberet, a Schaicho Schohaib, anno 543 a Nur-Aldino huic templo præposito, nomen accepisse confirmat.

(5) Fieri potest, ut prædæ quinta pars chalfæ, prout Muhammedes lege sanciverat, reservanda indicetur. (Alcor. ed. Hinck. sur. VIII, v. 42.)

(6) De voce حاضر in Kamuso legitur الحاضر خلاف البادى واللى العظيم وجبل من جبال الدهنا وبلدة بقنسرين ومحلة عظيمة ظاهر حلب والحاضرة الحاضر خلاف البادية وأذن الفيل « Vox حاضر, contrarium vocis بادى [nomas], tribus magna, mons ex campi montibus, vicus ad Kinnesrinum et locus magnus habitatus extra Halebum est. Vox حاضر contrarium vocis بادية [campus] est et aures elephantis significat. » Præter hæc codex Lexici geographici auctore

Sojuthio , pag. 181 , sub voce الحاضر nonnulla non levis momenti habet. الحاضر بالفساد معجمة (المعجمة) من رمال الدهن والحاضر الحى العظيم يقال حاضرى وحاضر كذا وكان بقرب حلب يقال له حاضرى كلب يجمع اصنافا من العرب من تنوخ وغيره وحاربوا اهل حلب فاجلوم عنها ونزلها غيرهم

« فصار تسمية عظيمة Vox حاضر est locus campi, ubi arena est; eadem vox significat tribum magnam. Dicitur Hadhir Thai et Hadhir cum alius tribus nomine conjunctum. Prope oppidum Ha'ebum Hadhir Calb nominatum erat, quod plura Arabum genera, ex. gr. Tanuchi tribus aliarumque, contineret. Hi cum populo Halebi bellum gerentes sedibus expulsi sunt, quas quum alii occuparent, magnus evasis locus habitatus. » Ex aliis locis manifestum est, plurimis oppidorum ne dicam omnibus Hadhir adjunctum fuisse. In codice nostro (f. 257), et oppido Hamæ ita appellatus locus tribuitur, et quum anno 635 Halebi copiae Hamam oppugnarent, Almalicium Almutassar, in cujus ditone tunc temporis illud oppidum erat, Hadhirum a latere australi muro lateribus confecto cinxisse, auctor narrat. (Conf. et Abulphedam, tom. II, p. 180.) Vox, quum pluribus locis communis nomen oppidi, in cujus propinquo hic locus situs sit, vel tribus eum habitantis, adjunctum semper habeat, nomen proprium non est. Antiquissimis temporibus vox حاضر nil nisi sedem fixam habentem, nomadi oppositum, significasse videtur; tum in familiam vel tribum sedes fixas habentem translata hæc vox, denique loco quem tribus talis habitabat, tanquam nomen imposita est. In Scriptura sacra voci חָצִיר Esth. V, v. 2, et Jos. XIII, v. 23, &c.) eadem significatio datur, et ibi oppidorum nominibus sæpissime adjuncta est. (Conf. Gesenium cl. ad h. voc.) Locus quamvis non multum a suburbio ريس distare videatur, attamen diversum ab eo esse, affirmare non dubitamus: nam, nisi nos fallit memoria, nescimus cui oppido Hadhir et suburbium fuisse legimus. Oppidi Halebi Hadhir ad fluvium Kuwaik situm, præter illa adducta nomina, a palatio Solaimani nomen Solaimani accepit et postea retinuit (conf. vers. lat. pag. 21). Anno 468 a Turcis habitatum erat: anno enim 459 mille Turcarum sagittarii duce Ebn-Chakano, quum ab Asad Aldeula contra fratris filium Mahmudum ben-Nazr ben Zaleh auxilio vocati essent, Halebum pervenere; qui primi Turcarum in Syriam intrantium erant. Ebn-Chakanus antea in provincia Bani-Merwan patri regi Turcarum iratus sedes habebat (cod. nost. fol. 81 et 96). Anno 462 a Turcis primum Syriæ illatum est malum, quo anno Zendek Turca exiens e regione Græcorum cum magnis Turcarum copiis ibi hiemavit. Multa ab ejus militibus incolæ mala perpassi sunt (fol. 85). Qui vero primi Turcarum Palæstinam invaserunt et expugnarunt ibique sedes fixerunt, erant Bekerlu Turca aliique principes, nempe filius fratris regis Ebn-Chan et Atses ben-Awak cum fratribus (fol. 90). Halebi Hadhir sub Nur Aldino maxime floruit (conf. cod. nost. ad ann. 569, fol. 85.) (Vid. quoq. adn. 153.)

(7) حرب الفساد. Voces hæc epocham quandam indicare videntur; nam ante Hedjiram annos a bellis gestis numerare Arabum mos erat. (Vid. Gol. ad Alf. pag. 53 sqq.; et Pocockii Spec. hist. Arab. Oxon. 1650, fol. 172 sq.)

(8) Horum montium in versu decimo octavo Moallakæ Lebidi mentio facta est:

بشارق الجبلين او ببحر فتصمتها فردة فرخامها

(Commoratur) in regionibus orientalibus duorum montium vel in (monte) Muhadjjar, et exceptit eam Ferdah et Rocham huic contigua terra.

Scholliastes Suseni dicit « Dicere vult voce جبلين , montes tribus Thai Adja et Sulma. » Adde locum ex Lexic. geogr. Sojuthii: اجا بوزن فعل بالخريك مهور احد جبلي طي غربي فيد بينهما مسير ليلتين وفيه قرى كثيرة ومنازل طي في جبلين (الجبلين) عشر ليال من دون فيد الى اقصى اجا والى القرى (القرية) من ناحية الشام وبين المدينة والجبلين على غير الحادة ثلاث مراحل وبين الجبلين وتيما جبال تذكر في الكتاب ان شاء الله تعالى بين كل جبلين يوم وبين الجبلين وفدل (فدك) ليلة وبينها ليلان
 Adja unus ex duobus montibus tribus Thai Faido ab occidente situs, spatio duarum noctium ab eo separatus et vicis frequens est. Habitationes tribus Thai decem noctes infra Faid incipiunt et usque ad extremos Adjæ fines et Alkorjam tractus Syriæ (est locus notus in his montibus) extensæ sunt. Inter Medinam duosque montes in via parva proficiscendo tres sunt stationes. Inter duos montes et Timam montes, quorum, si Deo placet, in hoc libro mentio fiet, existunt. Alterius ab altera monte intervallum diei iter est; inter utrumque et Fedecum noctis; inter utrumque autem et Chabirum quinque noctium. »

(9) Dux solummodo conditiones hostibus a Muhammedanis proponebantur, aut tributis solvendi, aut Muhammedis religionem profitendi; qui unam vel alteram non acceperant, victi necabantur, aut in servitium ducebantur.

(10) Vide in versione latina ad annum 41. Ex nostro loco, quod Cl. Kœhlerum in Tabulis Syriæ, p. 6, latebat, divisionem Syriæ ab Abulpheda factam, non esse antiquiorem, sed tempore; quo Abulpheda degebat, usitatum patet. In hac divisione cum Abulpheda codex Lexici geographici auctore Sojuthio et liber inscriptus العوام جمع عام حصون, sub voce جرد, consentit. Antiquiorem divisionem in notis Cl. Goltii ad Alfarg. p. 125, et apud Ebn-Alwardum habes (vid. Kœhl. Tabul. Syriæ, p. 176), quorum codex Bibliothecæ regiæ, n.º 590, nisi quod ante Mazizam Tharsum addat et textum puriorem habeat, consentit. Loca nomina الثغور [confinia] eognita, quæ ante Harun-Alraschidum partim Kinnestrini partim Mesopotamiæ ditionis fuerunt, sub hoc chalifa anno 170, quo anno et Faraham Alhatem Turcam Tharsum ædificare jussit (cod. Th.), in unam provinciam Alahwazim conjuncta et Syriæ addita sunt (Abulph. Annal. t. II, p. 60). Quæ res causa esse videtur, cur, quum in libris Arabicis hujus provinciæ mentio fiat, addatur Alsoghur et ea est Alahwazim, vel Alahwazim et ea est Altsoghur. Antamen vero nonnulli esse videntur, qui vocibus Altsoghur et Alahwazim diversas tribuant significationes, ut Altsoghuri oppida alia quam Alahwazimi sint, a quo alienum non esse videtur, quod in Lexico geogr. legitur, العوام جمع عام حصون, مواع وولايات يحيط بها بين حلب وانطاكية اكثرها في الجبال وربما دخل
 Vox Ahwazim, pluralis vocis Ahzim, significat arces munitas regionesque inter Halepum et Antiochiam sitas, quarum major pars in montibus extracta est. Sæpe et huic provinciæ confinia Mazizæ et

Tharsi adnumerantur. » Quum Syriae provincias indicare volunt, auctoribus voces *أجناد* et *شامات* propriae sunt. Quum ex Syria multi incolae in Hispaniam migrarent, et ibi vox *جند* eandem accepit significationem.

(11) Abu-Ohbaida in Syria bellum gerebat, quum Chaledus ex Iraca in Syriam cum imperio mitteretur et Abu-Ohbaida ejus imperio parere jubetur. (Conf. cod. 822 cujus titulus est *فتح الشام*.) Observare nobis liceat, non omnes libros ita inscriptos Wakedio tribuendos videri, ut fortasse auctor hic vituperationem, qua nonnulli eum reprehendant, non omnimodo merere videatur. Wakedius, qui nomen gessit Abu-Ahbd-Allah Muhammed ben-Ohmar ben-Waked Alwakedi, cliens familiae Haschemi, secundum alios familiae Sahmi ben-Aslam, initio anni 130 natus est et nomen Alwakedi ab avo Waked accepit. De obitu anno major est auctorum dissensio. Qui eum anno 207, quod verisimilius, diem obitise narrant, in mense discrepant; alii eum anno 209 vita excessisse volunt. Sunt qui judicem orientalis Bagdadi partis eum fuisse velint, dum alii occidentalis. (Conf. Ebn-Challecanum et de Rossi, lib. cit.) Codex Pers. B. rem explicat: « Quum Chaledus summus imperator ad fluvium Jarmuc anno 13 pugnaret, de Abu-Becri obitu et imperio ipsi abrogato nuncius adlatus est. Nihilominus tamen Chaledus clamans, « Ecce vobis nuncius exercitus venientis », summa fortitudine dimicavit hostesque fregit. Praelio finito, Abu-Ohbaidae, nuncium palam faciens, exercitus imperium tradidit. » (Fol. 57 r.)

(12) Ihjadhus ben-Ghanam ben-Sohair ben-Schaddad ben-Rabiah Abu-Sahd, primorum unus qui Islamismum professi sunt, cum Muhammede Mecca expulsus Medinam fugit. Praelio Bedrensi atisque adfuit, anno 18 Mosulam ejusque ditiones Muhammedanorum imperio subiecit et pace Mesopotamiam in Muhammedanorum potestatem redegit. In praelio ad Jarmucum unus ex quinque ducibus erat. Anno vicesimo sexaginta annos natus diem supremum obiit. (Cod. Ar. 626 et 659, fol. 25.)

(13) Castellus in Lexico heptagl. voci *أدرب* significationem « per angustias » montium pec. in hostile solum venit », tribuit, quae significatione conjug. quartae a nomine *درب* originem duxisse videtur. Vocem autem *أدرب* a significatione primaria paululum declinasse videtur, ut expeditionem proprie contra Graecos suscipere significet, et vox *مدربة* paene idem sit ac *صايقة*; id quod non minus ex Kamuso, ubi legitur *الدراب كل مدخل الى الروم لو النافذ منها* « Vox *درب* via quaelibet in regionem Graecorum ducens vel inde educens est », quam ex loco qui infra post annum 133 occurrit, clarum fit: ibi enim legitur: *وتوجه: الى بلاد الروم فلما وصل دلربك يريد الادراب* « Et profectus est versus Graecorum regiones; et quum Dolucum pervenisset, Graecorum regiones invadere voluit », quippe Dolucum, in Syriae septentrionalis parte situm, provinciae Alah-wazin adnumeretur. Abulpharagius, p. 178, primum Misaram ben-Masruk cum quatuor millibus regiones Graecorum invasisse narrat; plures vero de prima in Graecorum regiones invasione existant opiniones, et quae apud Abulpharagium l. c. legis, Mirchondus (sec. part. Hist.) aliter narrat: *وابو عبيد بعد از استيلا بر حلب فرمان داد که مالک اشتر با هزار سوار دلاور تا دربند روم*

برود ومالك بموجب فرموده روی براه نهاد وجون روزی چند برین قضیه بگذشت میسر بن مسروق مأمور شد که با هزار نفس دیگر بحد مالک
 « Abu-Ohbaida, Halebo potitus, Malicum Uschtur
 cum mille equitibus ad Græcorum confinia proficisci jussit. Malicus mandato satisfaciens iter ingressus est. Paucis diebus peractis, Misaræ ben-Masruk, ut cum mille aliis in ejus auxilium festinanter proficisceretur, mandata data sunt. » Post nonnulla cum hoste in confiniis prælia commissa ab Abu-Ohbaida revocabantur. (Conf. adn. ۱۹.)

(14) Codex P. B. exercitum centum millium omni belli apparatu instructum Heraclium contra eum misisse narrant.

(15) Elmacinus, p. 23, dicit: « Ohmarus iis quadraginta millia ex exercitu Sahdi ben-Abi-Wekaz et turbam aliorum auxilio misit », qui vero numerus nimis magnus nobis videtur; et ex codice P. B. quatuor nec vero quadraginta millia fuisse, clarum est.

(16) Sahdus ben-Abi-Wekaz tum temporis Iracæ præerat. Anno 21, quum Cufæ populus apud Ohmarum de eo quereretur, ex provincia revocatus est. Post eum Ahmmarus ben-Jasid precibus faciendis, Ahbd-Allahus ben-Masuhd thesauro publico præpositus est. Anno 55, in arce regionis Alahkik decem millia a Medina sita mortem obiit. (Cod. A. 626, fol. 136; cod. A. 659, fol. 26 et 50.)

(17) Ex codice Pers. B. nonnulla, quæ rem explicant, addere placet. « Quum Abu-Ohbaida litteris Ohmarum de re certiore fecisset, hic, in omnes Syriæ provincias et ad omnes regni Islamitici tribus mandata mittens, imperavit ut copias armarent et se cum Abu-Ohbaida conjungerent, et ad Sahdum ben-Abi-Wekaz legatum misit, ut Kahkahum cum quatuor millibus in Syriam et Sohailum ben-Ahdi cum eodem equitum numero ad Mesopotamiæ fines, ut inter eum et hujus regionis populum interesset, proficisci juberet. Sahdus mandata perfecit; sed Ohmarus ipse e Medina egrediens usque ad locum Djanijah (l. Djaninah) processit, et ibi ad Abu-Ohbaidam has litteras dedit: « Ne » ex Emessa egrediaris, donec e Medina omnibusque regionibus auxilia adveniant. » Omnes vero Syriæ duces, ex. gr., Muahwijja ben-Abi-Sofijan, Scharhil ben-Hasanah aliique, qui ad eum pervenerunt, Abu-Ohbaidæ, ut se Emessæ munimentis teneret, suaserunt, excepto Chaledo, qui statim ab adventu, ut copias ad pugnam educeret, eum incitavit. Tandem Abu-Ohbaida Chaledi voluntati satisfaciens, tres dies noctesque ad Emessæ portas pugnatum est. Quatuor hostium millia in fidem Muhammedanorum se receperunt, totidem occisi sunt, reliqui in fuga salutem posuerunt. »

الجابية بكسر الباء ويا محففة قرية من أعمال دمشق ثم من أعمال الحدود (18)
 من ناحية الجولان (ل. الجولان) قرب مرج الصفر في شمال حوران اذا وقف
 الانسان في الضمين (ل. الصفان) واستقبل الشمال ظهرت له وتظهر من نوى
 ايضا والقرب منها تل يسمونه تل الجابية كثير الحيات يقال لها جابية
 Aldjabija vicus dittonis Damasci, tum dittonis Alchodudi e
 tractu Aldjaulani (ل. Alchaulani) prope campum Alzaffari in septentrione Haurani.

Quum homo in vico Aldhamin [Alzanaman] (est vicus in initio ditionis Hauamāni e tractu Damasci, in cuius propinquo Ghasani praelium commissum est: inter vicum et Damascum duorum dierum iter est) stat, tum ad septentrionem faciem convertit, eum videt. Vicus apparet quoque e Newa (vitium huic voci inesse videtur). Prope hunc vicum collis appellatus Tel-Aldjabija serpentibus frequens situs est. Vicus autem est nomen Djabija-Aldjaulan [I. Alchaulan].» (A vico quoque uni Damasci portarum nomen est.)

(19) Patre usus est Kaiso Alasbah: quæ mater fuerit, non constat inter omnes, quum alii Cabscham Jasidi filiam, alii Hiadam Alhartsī nominent. Cendæ tribus princeps fuit, ut paganismi, sic Islamismi tempore. Anno Hedjiræ decimo, quum Islamismo se addiceret, tota eum tribus secuta est; post obitum autem prophetæ (anno 11) ab Islamismo recessit. Quum iterum sub Abu-Becro se Muhammedanum profiteretur, hic sororem Om-Fesum ei in matrimonium collocavit, ex qua Muhammedes genitus causa cognominis Muhammedis erat. Hic primus fuisse fertur, qui post Antiochiam expugnatam ab Abu-Ohbaida missus Græcorum regiones infestis armis intraret, unde pluribus arcibus expugnatis reversus Iracæ expugnationi per Sahdum ben-Abi-Wekaz anno 14 ad eundem mille et septingentos Jemanenses ducens aderat. In praelio ad Jarmucum (fluvius est ad oram vallis Ghur; quæ vallis inter Hierosolymas et Damascum in spatium trium dierum se protendit et minus quam diei itineris dimidium lata est: in hac Jordanes fluit, in quem Jarmucus sese exonerat), oculi vulnerati usu privatus, Cufæ in domo, quam ipse exstruxerat, vitam degebat. Quum Ahlius ad locum Ziffin pugnaret, alæ dextræ et tribus Cendæ vexillo præerat (cod. Ar. 626, fol. 179). Poëtæ laude ornatur. Sunt qui anno 40 quadraginta post Ahlii cædem dies eum diem supremum obiisse narrent; secundum alios anno 42, preces super eo faciente Hasano ben-Ahli, animam exspiravit (cod. Ar. 726).

(20) Vitta aliquem ligare, quum funis non adesset, Arabibus mos erat (Abulphed. t. II, p. 439, et adn.), et ademti imperii signum in hoc rerum statu esse videtur. Mitra (de voce قلنسوة vide *Relation de l'Égypte par Abd-Allatif, éd. S. de Sacy*, p. 226), quæ sub vitta ejus caput tegebat, in magno apud eum honore erat, ut sacram eam appellaret et victorias ei tribueret, quippe qua tectus Muhammedis benedictionem accepisset. (Vid. *Histoire des Sarrasins sous les onze premiers califes, trad. de l'anglais de S. Ockley*, t. I. p. 207.) Hic adnotandum videtur, quem susceperit loquendi ordinem auctorem deseruisse. Ita verbis ان يقيم خالبا incepit, ut ipsi scribendum fuerit حتى يعلمه «ut eum doceat», aut initium aliter faciendum. Hanc rationem in versione secuti sumus.

(21) Ballalus ben-Rebah Alhabeschi [Abyssinia oriundus], Abu-Becri et matris ejus Hemamæ libertus, primorum unus qui Islamismum professi sunt et sine-rorum ejus amicorum fuit. In praelio Bedrensi pugnavit et apud Muhammedem precum horæ hominibus annunciandæ munus exercuit Abu-Becro regnante in Syriam profectus ibi sedem fixit, et (Mirchond. *part. sec.*) Damasci anno 20 peste abreptus est; secundum alios autem anno ante sexaginta annos natus obiit. Damasci ad portam Alzaghir [parvam] sepultus est. (Cod. A. 659, fol. 25.) Herbelotus sub hac voce in libro Jafei Raoudh Alriahin, n.º 852, in sectione 183, ejus vitam scriptam esse vult. Codici, quem citat, numerus 854 est; nec vero ibi ejus vita, solummodo traditio legitur.

(22) Reiskius cl. in notis ad Abulphedam, t. I, p. 223, not. 88, ex Ibn-Doraido partem Chaledi sermonis allegat. Verba sunt عمر أقرني على الشام وهو مع له

لغزلي . Hanc vero orationem nec Bostræ , nec quum primum ei imperium ademtum esset (ut vir doctissimus putavit), sed Kinnesrini , quum iterum e provincia revocatus esset , habuit . Pro voce اقربى legere maluerim levi mutatione امربى [Emirum me fecit] : vox enim اقربى usitata non est , quum primo alicui provincia datur , sed quum aliquis in provincia quam tenet , confirmatur . Quod vero vir cl. in notis de voce بئينة Botaina scripsit , non possum quin de parte dubitem . Vox بئينة quæ non est Botaina scribenda , est adjectivum relativum . بئينة اسم منسوب vel نسبة ، a voce بئنة [regio plana et mollis] formata , quæ quum loco substantivi ponatur , aut Bethaniam , ut supplendum sit الارض ، aut triticum optimum , ut suppleatur الحنطة ، significat . In margine codicis nostri nota legitur , quæ , quamvis sit mutilata , tamen sensum vocis explicat ، وهى السهلة ..... ثنة وهى السهلة ، اللينة التى تنبت فى البئينة الحنطة التى تنبت فى البئنة وهى السهلة ، quæ restituta ita legenda videtur ، وهى السهلة ، [triticum] ، quod in solo Botsnah nominato ، i. e. plano mollique , provenit . » Cæterum pro voce بوآينه noster codex بوآينه legit ; sed multo preferendum mihi videtur بوآينه ، propter usitatam apud Arabes formulam الذى بوآينه [Firmiter stat] . Alium vero sensum , quam Reiskii , « ex quo » illa genua posuit » , i. e. quasi camelus qui genua ponit , ut equitaturus eum conscendat , sed « ex quo stetit et stabilis fuit » , i. e. ex quo segura nobis possessio facta est , verba nobis offerre videntur ; in Kamuso enim legitur : البوآى : اصداغ الزور وقوام الناقة والذى بوآينه اقام وثبت . Vox بوآى costas pectoris superioris pedesque camelæ significat , et voces الذى بوآينه idem sunt ac [Stetit et constans fuit] . »

(23) Mirchondus (in secunda parte cod. Pers.) rem aliter narrat . Quum , Chaledi studio curaque Græcis a Muhammedanis victis , ejus fama in omnes terrarum partes pervenisset , poëta quidam ceber (cod. Pers. B. hunc poëtam Aschahtsum ben-Kais Cenditam fuisse narrat) carmine ejus facta celebravit : Chaledus gratiarum agendarum causa huic decem dirhemorum millia dedit ; quæ res ab invidis delata Ohmarum , ut Abu-Ohbaidam ejus opibus dimidiatis Chaledum Medinam mittere juberet , incitavit . Abu-Ohbaidam autem Ohmari mandato satisfaciendo tantam operam dedisse scribit , ut unum Chaledi calceum sumens alterum ei relinqueret ، جنان در ان باب مبالغه كرد كه يك نعل خالدا را بواكذاشت . Quum Chaledus Medinam pervenisset , iterum ab Ohmaro mandatum , ut opum dimidium thesauro publico cederet , datum est , et quadraginta millia dirhemorum in thesaurum translata sunt .

(24) Mirchondus (in sec. part.) narrat , « Abu-Ohbaidam statim post Halebum occupatum hujus regionis provincia Habibum ornesset ; وأبو عيبك حبيب بن

مسلمه الفهرى بز حلب وقنسرین ومضافات ومنسوبات ان والى ساخته عنان
عزيمت بجانب دمشق معطوف كورد انيد

(25) De hoc loco conf. Abulphedam, t. I, p. 226, qui, paucis exceptis, in verbis cum nostro loco consentit. Hic ab Heraclio Muhammedem imperatorem, qui Constantinopolim expugnavit, fortasse indicari, loco citato annotatum legis, quam opinionem falsam esse, non opus est pluribus probare, quum per se pateat. Auctor noster (fol. 84 v.) suam explicat opinionem. Anno 461 Græcorum imperatorem Jesdudjanisum Syriam invasisse et Menbidjum (quod ab illo tempore per septuaginta annos in Græcorum potestate permansit) expugnasse narrat, eumque his verbis indicari affirmat. Ipsa sunt verba: ولا يبعد عدى انه الذى عناه هوقل بقوله لا يعود اليك رومى الا خايفا حتى يولد المولود المشوم ويا لينه لا يولد.

« Post Theodorum Heraclii fratrem victum Heraclius Boanem ducem creat, et » Theodorum sacellarum cum exercitu Romano contra Arabes mittit. Ad » Emessam in Arabum, qui ad fluvium Bardansium castra posuerant, occursum » venit. Spe sublata, Heraclius Syriam relinquens ex Hierosolymis crucem caram » aufert et Constantinopolim abit. Boanem autem a Damasco Emessam divertere » jubet, nec non Theodorum sacellarium cum exercitu quadraginta millium. Hi » Arabes ab Emessa usque ad Damascus sequuntur »; legis, non multum lucis afferat. (Conf. Theopanis Chronograph. p. 279.)

(26) In hoc loco Abulpheda, t. I, p. 244, cum nostro dissentire videtur; nominat enim Maahdsun ben-Djebel Anzaritam, cujus in locum, quum peste interiret, Ahmrus ben-Alahdi successit. Fieri tamen potest, ut Abulpheda exercitus duces appellet, ut verba استغفلنى على الناس idem sint ac استغفلنى على الجيش, quemadmodum sæpius factum esse videtur. Codex Pers. B. dicit, post Abu-Ohbaidæ mortem Muahwijjam ben-Abi-Sofijan exercitus imperium obtinuisse.

(27) Unus ex proceribus tribus Djemh erat, qui Muhammedis societate gaudebat. Eo auctore plures existunt traditiones. (Cod. A. 659, fol. 25; cod. A. 626, fol. 135.)

(28) Sub Ohmaro Karkisium in ditionem accepit et anno 28 Serujam ditionis Græcorum invasit. In prælio Ziffinensi Muahwijjam aë sinistra præfuit. Anno 42 diem obiit. (Abulpharag. p. 178; cod. A. 659, fol. 23 et 43; cod. A. 626, fol. 150 et 179.)

(29) صفين. Jam perill. S. de Sacy ad Ahbd-Allatifum, Relation de l'Égypte, p. 445, annotavit, hunc locum non Zaffain, sed Ziffin, efferendum esse. Cum hoc consentit Sojuthius in cod. A. p. 404. صفين بکسر اوله وثانيه وتشديد يه.

موضع بقرب الرقة على شاطئ الفرات من غيريها قال بين الرقة وبالس قلت هي ارض فوق بالس بمقدار نصف مرحلة وهي غربي الفرات واما الرقة فهي شرقي الفرات اسفل من محادات (مجاذاة) بالس بها كانت الوقعة بين صفين بکسر اوله وثانيه وتشديد يه. « Vox صفين cura vocati hære sub prima et secunda

littera, cui *teschdid* est, locus est prope Raccam in ripa Euphratis occidentali. Dicit (Jakutus) inter Raccam et Balesum. Dico (Sojuthius): « Est regio dimidium » itineris supra Balesum et quidem Euphrati ab occidente; Raccam autem Euphrati » orientalis, inferior quam e regione Balesi. Apud hunc locum prælium inter » Ahlium, cui Deus faveat, et Muahwijjam fuit. » Quomodo auctores dissentiant in numero militum utriusque exercitus legendum in cod. A. 626, fol. 179 v. Noster nec in numero militum, neque in dierum numero, quibus pugnatum est, cum Abulpharagio consentit; nam hic dicit: « Ahlii exercitum septuaginta » millium, Muahwijjæ autem octoginta millium fuisse, et per quadraginta dies » pugnatum. »

(30) Abu-Musa Bazræ præfectus fuit, secundum quosdam sex annos, secundum alios tres. Anno 29 ab Ohtsmano, Ahbd-Allaho ben-Ahmir in locum succedente, revocatus est (cod. A. 659).

(31) Noster in loco cum Abulpheda consentit, in anno vero neque cum hoc neque cum Abulpharagio. Abulpheda scribit: « Ahlii et Muahwijja con- » venere, ut arbitri duo mense Ramadhani in loco Dumat (vel Daumat, quod » idem est) Aldjandel congregarentur; quod si vero statuto tempore non con- » venissent, ut anno sequenti in loco Adsroh nominato »; et nil addit de loci mutatione, si eodem anno convenirent; quum tamen dicat, eos jam eodem anno in loco Adsroh convenisse (Ebn-Schohna rem brevius tractat, quam qui rem dilucidet). Abulpharagius octo menses post prælium Ziffinense (*i. e.* mense Ramadhani a Zafaro), in loco inter Meccam, Cufam et Syriam eos convenisse narrat: Mirchondus (quocum codex Pers. B. consentit), proprium habet, quod loco Dumat-Aldjandel arbitri ut convenirent, decretum esse dicat. ومقرر بران شد که ابو موسى اشعری با طایفه از معارف واعیان حجاز وعراق وعمرو عاص نیز با عظما وروسا شام وعرب بدومة الجندل که موضع است میان عراق عرب ودیدار Et pactum fuit, ut Abu-Musa Aschahri cum agmine nobilitum principumque Hedjasi Iracæque, et Ahmrus ben-Alahz etiam cum magnatibus Syriæ Arabiæque in loco Dumat-Aljandel, qui locus est inter Iracam Arabiæ et provincias Syriæ, convenirent. » Et postea چون هر دو فریق از اهل بطلان واریاب تحقیق بدومة الجندل رسیدند. Quum utraque pars falsæ et veræ fidei in locum Dumat-Aldjandel pervenissent, &c. » (Vid. secund. part. operis.)

(32) Placet ex Sojuthio adnotationem de loco اذرح addere: اذرح بالفتح ثم بالسكون والعنم الرا والماء المهملة جمع ذرح اسم بلد في اطراف الشام من اذرح، ذرح، اعمال السراه ثم من نواحي بلقا وعمان. « *Adsroh*, pluralis vocis اذرح، est nomen oppidi, in finibus Syriæ ditionis Alsarahi, tum regionis Balkæ et Ahmmani. » De loco *Dumat-Aldjandel* Jakutus sub voce دومة habet: دومة بضم اوله وقد فتحه بعضهم الاول حصن يقال له دومة الجندل بين المدينة والشام وكان للاشعير وكان النبي صلى الله عليه وسلم صالحه على حصنه واسلم اخوه وبني

هو على نصرانيته الثاني دومة العراق قرب عين القمر التي غزاها خالد بن الوليد فيها غزاه من ارض العراق وهي للاكيدر ايضا وكان الاكيدر اولاً ينزل دومة العراق وكان يزور اخولا (١. اخوة) له من كلب في اطراف الشام فانه لمع (١. لما كان مع) وقد خرجوا للصيد اذ رفعت لهم مدينة منهمة لم يبق الا بعض حيطانها وكانت منبته (١. مبنية) بالجندل فاعاد الاكيدر بناها وغرس فيها الزيتون وغيره وسماها دومة الجندل تفرقة بينها وبين دومة العراق وهو على نصرانيته فغزاه خالد فيها فلما اجلى عمر رضى الله عنه اليهود والنصارى عن جزيرة العرب اجلى اكيدر عن دومة الجندل وكان قد نقض صلح النبي صلى الله عليه وسلم بعد وفاته فنزل دومة عين القمر ثم جرجت (١. خربت) بعد ذلك وهذا ربما خفي عن كثير من اهل العلم ويرون ان دومة العراق انما كانت بعد الشامية وكيف يبع ذلك وخالد غزاها في

Dumat-Aldjandel, quæ vox et Daumat-Aldjandel effertur a nonnullis, est arx inter Medinam Syriamque sub potestate Alacjaderi, quocum propheta sub conditione arcis tradendæ pacem composuerat, dum frater ejus Islamismum profitebatur, ipse vero in religione christiana perseverabat. Alter locus est Dumat-Alihrak prope locum Aihn-Altamr situs, quem Chaledus ben-Awalid, inter eos quos Iracæ infestis armis aggressus est, invasit. Hic locus sub ejusdem Alacjaderi potestate erat. Primo (Alacjaderus) locum Dumat-Alihrak habitabat. Inde quum propinquos in Syriæ finibus habitantes ex tribu Calb visitatum profectus esset, et apud eos commorans una cum iis venaretur, ecce oppidum vastatum, ex quo solummodo murorum lapidibus exstructorum pars restabat, vident, quos reficiens Acjaderus oleas aliasque arbores in loco plantat, eumque, ut inter hunc et locum Dumat-Alihrak discrimen sit, Dumat-Aldjandel appellat. Christianæ religioni adhærebat. In illo vero loco (Dumat-Alihrak) degentem Chaledus adortus est. Quum Ohmarus, cui Deus faveat, Judæos Christianosque ex Djesira-Alahrab relegaret, Alacjaderus quoque ex loco Dumat-Aldjandel depulsus est; nam post mortem prophetæ fœdus cum eo junctum violaverat. Post has res gestas locum Dumat Aihn-Altamr habitavit. Tum post hæc locus vastatus est. Multos autem virorum doctorum hoc latet; nam locum Dumat-Alihrak posteriorem loco Dumat-Syriæ fuisse contendunt: sed quomodo res se ita habere potest, quippe Chaledus tempore Abu-Becri illum locum invaserit? Nonnulla ex Sojuthio addere possemus, quæ tamen, ne longiores essemus, omisimus; solummodo id ex Zamachschario addere nobis liceat, locum Dumat-Aldjandel a Damasco quinque noctes remotum esse,

دومة الجندل موضع بينه وبين دمشق خمسة ليال

(33) De auctorum dissensione in tempore quo Muahwijjâ chalifa salutatus sit, videndi sunt Abulphed. t. I, p. 348 et 354. Abulpharag. p. 193. Omnium primi Syri chalifam eum salutarunt, dum Iracæ populus de eo dissentiebat; sed anno 41 ab omnibus salutatus est (cod. A. 769). Annum hunc appellatum

لا اجتماع الأمة فيه على خليفة واحد ، عام الجماعة ، « annum conventus » ،
 « quoniam hoc anno gentes in uno chalfā consenserunt. » In codice A. 659 ,
 fol. 42, legitur et additur : « Uterque Hasanus et Muahwiffa in loco quodam
 » terræ Alsewad in regione Anbari convenientes, et mense Rabiḥæ posterioris
 » pacem fecerunt. » Muahwiffa autem ante patrem Abu-Sofifan fidem Islami-
 » tiam professus est. Erat cum propheta etque revelationes scribebat, dum erat
 » pauperrimus. Nec vero opes possidebat, donec ejus fratrem Jasidum Ohmarus
 » Syriæ præfecit, quocum continuo Damasci degit, et quum frater diem obiisset,
 » ab Ohmaro Damasci imperio ornatus est; cui vero præesse non desiit, donec
 » ipse obtinuit imperium (cod. A. 769).

(34) Reiskius clarissimus, cujus de litteris Orientalibus merita satis digna laude
 ornari non possunt, in nota a ad Abulphedam, t. I, p. 446, vocem مرابط hoc
 modo explicavit : « Hæc est celebris illa in historia vox *Marabat*, quæ inferius
 » sæpe occurret. Mihi quidem antiquo vel errore vel more permutatæ videntur
 » litteræ similes, et مرابط idem esse quod مرابص, miles in confiniis excubans
 » et bellum gerens adversus hostes fidei. » Cui explanationi, quamvis viri inge-
 » nium acutissimum probet, assentire non ausi sumus : vox enim ربيض, « pedibus
 » complicatis incubuit ovis », &c., et inde « quievit » significat; nec vero belli gerendi
 » sensum habere videtur, ut ex loco Kamusi clarum fit : ربيصت الشاة تروص ربيصا
 » وربوصا وربوصة حسنة كبركت في الابل ومواضعها مرابص فاربيصها غيرها.....
 » والربيض الغنم برعاتها الجمعة في مواضعها ومجتمع الخوايا كالمربص كتميلس
 » وربوص الغنم والبقر والغرس : Et in libro Djuharti : ومقعد وككتان الاسد
 » والكلب مثل بروك الابل وجثوم الطير..... والمرابص للغنم كالمعاطن
 » والكلب مثل بروك الابل واحدها مريص مثال مجلس . Legitur quidem in Vita Timuri, ed. Mang.
 » t. I, p. 282 : ثم نهض اليها نفسه وربص عليها بحرسه, quod vir doctissimus
 » latine vertit : « Tum ipse adversus arcem profectus cum satellitibus suis ad eam
 » castra fixit. » Triplex vero in loco error esse videtur : 1) legatur بنفسه, ob se-
 » quens بحرسه, praesertim habentibus hoc modo codicibus; 2) scribatur وربص sine
 » puncto diacritico, quod codex optimus n.º 768 habet, et ob sensum vocis بحرسه;
 » nam 3) vox بحرسه non afferenda est بحرسه « cum satellitibus suis », ob vocem
 » præcedentem بنفسه, ut utraque vox eodem exitu claudat. Vox autem حرس
 » est tempus, et ربيص cum ب significat *inspectare, captare aliquid*; ut verborum
 » sensus sit : « Tum ipse versus eam surrexit et tempus suum contra eam (i. e.
 » » ejus invadendo) captavit. » Caterum in modo quo vocem رابط explicat,
 » Arabum lexicographi cum Reiskio cel. non consentiunt; legitur enim in Kamuso:
 » ربطة يربطه ويربطه شاة فهو مربوط وربيط ورباط ما ربط به ح ربط والغرد
 » والمواظبة على الامر وملازمة شعر العنق كالمرباطة والليل للنس منها فسا

فوقها وواحد الرباطات المبنية أو المرابطة ان يربط كل من الفريقين
ربطه Vox « خيولهم في ثغره وكل معد لصاحبه فسمى المقام في الثغر رباطا
quæ in aoristo يربطه et يربطه facit, idem est ac شد [ligavit eum], et is
qui ligatus est, appellatur مربوط et ربيط. Vox رباط est id quo ligatur,
ejus pluralis est رباط; significat quoque cor, et quum aliquis assiduam rei curam
impendit, et quum hostium finibus inhæret, ut vox مرابطة, et quinque
pluresque equos, et singularis vocis رباطات idem est ac المبنية [structura]
vel مرابطة, quod quilibet utriusque partis equum suum in confiniis suis alligat
alter alteri paratus. Et statio in confiniis رباط appellatur.» Inde sequitur autem,
Arabes significationem hujus vocis non a cubando, sed a ligando, derivasse.

(35) Anno 91 Alwalidus, patruo Muhammede ben Merwan e provincia
Mesopotamiæ et Aderbidjanæ revocato, in eam fratrem suum (cod. fals. *filium*)
Muslimam ben-Ahbd-Almalic ben-Merwan misit. Muslima eodem anno, ad bellum
sacrum vocatus, usque ad portam maris Aderbidjanæ pervasit, oppida multas-
que arces expugnavit (cod. A. 659, fol. 71).

(36) Phrasis hæc ex Alcorano est (vid. edit. Hinckelr. sur. XVI, v. 9). Eadem
verba dixisse (excepto uno تقوم pro تكون) Iracæ præfectum Ohmarum ben-
Hobaira, quum anno 106, misso Chaledo ben-Ahbd-Allah Alkesri, Heschamus
ei provinciam adimeret, narrat codex A. 659, fol. 82.

(37) Vox Arabica برج *borj* Græcæ originis *πυργός* esse videtur. Beidhawius, in
surata quarta, hujus vocis significationem a quinta forma verbi برج derivat, dicens:
البروج في الاصل بيوت على اطراف القصور من تبرزت المرأة اذا ظهرت
« Vox بروج significat in principio domos super arcium extremitates exstructas, a
» loquendi modo تبرزت المرأة [quum apparet]. » Vocem autem برج a verbo non
posse derivari, in Kamuso probatur; quartam et secundam verbi conjugationem
significationem *quæ turrem exstruere*, habere dicit: وابرج بنا برجا كبرج تبريجا
« Vox ابرج idem est ac برجا بنا *turrem exstruxit*, ut برج *برج* cujus nomen actionis
» تبرج est. »

(38) De hac expeditione vid. Abulphar. p. 202 sq., Abulphed. t. I, p. 434,
nec non Ebn-Challescannum in Vita Abu-Hiobi Solaimani ben-Ahbd-Almassic ben-
Merwan. E Syria exercitum centum et viginti millium eduxit. Idem Muslima,
anno 93, incursions in regiones Græcorum facta, arcem Alhadid et castellum
Ghesalah, nec non locum Sendara ditiosis Græcorum, expugnavit. Anno 95
oppidum portus Armeniæ expugnatam destruxit, postea autem refecit (cod. A.
659, fol. 72 sqq.).

(39) De hoc loco habet Sojuthius in Lex. geogr. خنامرة بلدية من اجمال
حلب تحادى قنسرين نحو البادية وهي قصبة كورة الاحص باسم الذى بناها
« Chunazara oppidulum ditiosis Halebi est, Kinnesriao versus desertum confine,
» qui est locus præcipuus regionis Alahaz. Nomen a conditore accepti. »

(40) Liceat nobis adnotare quomodo inter chalifas tributa in ærarium publicum deferebantur. Auctor libri inscripti اخبار مجموعة في فتح الاندلس « Nuncii collecti de Andalusia expugnata », quæ est secunda pars codicis n.º 706, dæm de causis loquitur, cur Ahbd-Allahus ben-Jasid ex Africæ provincia ab Ohmaro ben-Ahbd-Alahsis revocatus et Ismahiles ben-Ohbaid-Allah in eam missus sit, dicit: وذلك ان الخلفا كانوا اذ جاتم جبايات الامصار والافاق ياتيهم مع كل جباية عشرة رجال من وجوه الناس واجنادها فلا يدخل بيت المال من الجباية دينر ولا درهم حتى يحلف الورد بالله الذي لا اله الا هو ما فيها دينار ولا درهم الا اخذ بحقه وانه افضل اعطيات اهل البلد من المقاتلة والزرية (والذرية والسرية .f. 1.) بعد ان اخذ كل ذى حق حقه واتي وفد افريقية بخراجها وذلك انها لم تكن يومئذ ثغرا وكان ما فضل بعد اعطيات Ubi tributa urbium et regionum

ad chalifas mittebantur, veniebant cum tributo cujuslibet provinciae decem viri ex proceribus incolarum copiarumque electi; neque vero aut denarius aut dirhemus in ærarium publicum deferebatur, donec legati jurejurando per Deum unicum affirmaverant, in eo tributo nec denarium neque dirhemum sine jure acceptum esse; residuum donorum copiis dandum esse, posteaquam unus quisquis cui deberetur, suum ex eo acceperit. Legati Africæ tributa provinciae afferebant; hæc enim provincia tum temporis confinium non erat, ut residuum donorum copiis dandum et lege hominibus assignati ad chalifam mitteretur. Ex fine hujus loci autem sequi videtur, hostibus confines provincias tributum chalifæ non dedisse, vel, si datum fuerit, ad chalifam non missum, in pium usum erogatum esse.

(41) Mortuus ibi est (Abulphar. p. 204) post morbum viginti dierum, remedia adhibere nolens, ibique sepultus est. Abulpheda, t. I, p. 440, dicit Chuzaræ mortuum cum esse, sepultum in monasterio Simeonis. Adducit et aliorum opinionem, eum in monasterio Simeonis diem obiisse. Hoc monasterium idem esse quod monasterium البقرة, posterioris temporis auctoritate judicis Djemal-Eddin Alwazil affirmatur. De voce بقرة vide Reiskii notam. Codex habuit النقرة, quam vocem Reiskius Elmacinii auctoritate fretus correxit. Elmacinus inter monasterium Simeonis et Albakræ distinguit, quorum prius in regione Maahræ-Alnohman, posterius in Emessæ regione situm esse, dicit. Ibn-Chaldunus (cod. A. 769) eum sepultum esse in monasterio Simeonis apud Emessam narrat, id quod idem esse videtur; nam, quum Maahræ-Alnohman apud Emessam sita esset, fieri potuit, ut alii monasterium Simeonis ad Emessam, alii ad Maahræ-Alnohman esse contenderent. Ergo Elmacinii distinctio ex errore fortasse orta esse videtur. In Kamuso, sub voce دبر ومع, non idem affertur.

In priore, ودير ركي بالرها وه بدمشق ودير سمعان ه بها وفيها دفن عمر بن عبد العزيز وهى مجهولة وع بانطاكية وع بالمرعة يقال فيه قبر عمر والاول الحجج, In altero, دبر سمعان بالكسرح بحلب وع بحمص به دفن

دير سمران بکسر السین وفتحها وهو دیر نواحی دمشق فی موضع نزه ولسانین محدثه به وقصور قال وفيه قبر عمر بن عبد العزيز مات بنواحی حلب وانه كان نازلا بناحية منها وانه مات بنواحی المعرة ويقرب معرفة النعمن قبر مشهور انه قبر عمر بن عبد العزيز فی قرية تعرف بالنقيرة وان موضعه كان ديرا محروب فسالت بعض المعرة عنه فقالوا الدير الذي قبر عمر بن عبد العزيز به يعرف بدير النقيرة ودير سمران دیر اخر قريب منا ولعل الدير الذي بالنقيرة قد كان يسمى دیر سمران هو سمران الصفا فلعله «Dair-Simân monasterium in tractibus Damasci, in regione amœna hortis cincta, palatiis referta, situm est. Dicit (Jakutus): Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis in eo sepultus est, quum in regione Halebi, ubi habitaret, mortem obiisset. Sed in regione Maahræ-Alnohman diem obiit, et prope Maahræram in vico Nakirah sepulcrum existit, quod Ohmari ben-Ahbd-Alahsis esse notum est. Ejus autem locus monasterium erat, quod postea destructum est. Rem incolarum Maahræ aliquos interrogavi. Dixerunt: Monasterium, in quo Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis sepultus est, nomen *Dair-Alnakirah* habet; *Dair-Simân* aliud monasterium est, haud longe a nobis distans. Sed fieri potuit, ut monasterium in vico Alnakirah *Dair-Simân* [monasterium Simeonis] appellaretur, i. e., Simeonis Petri; et fortasse illud monasterium in ejus memoriam conditum et de eo nominatum est: nam plura ejus monasteria sunt.» In iis quæ sequuntur, auctor duo alia Simeonis monasteria memorat, unum prope Antiochiam situm, alterum in regione Halebi inter Djebel-Bani-Ohlaim et Djebel-Alahla. Jakutus trium mentionem facit: 1.º apud Damascus, ubi Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis sepultum esse dicit; 2.º apud Antiochiam vel in confiniis; 3.º in tractu Halebi. Ex locis citatis autem sequitur, Reiskium cel. nimiam Elmacino fidem habuisse, quippe cujus textus vitii abundet, et veriolem lectionem in falsam commutasse, dum in libris geographicis, quos in usum adhibuimus, monasterium *Bakra* appellatum non invenitur. Codex 659, fol. 78, et 638, fol. 119, eum diem obiisse in monasterio Simeonis narrat; sed manuscriptum 638 addit, « die Jovis quinto mensis Redjebi », in quo vitium esse videtur.

(42) De hoc oppido vide Schult. in *Vit. Salad.* Antea hoc oppidum a situ nomen *Maahræ-Himz* [Maahræ Emessæ] habebat. Nomen *Maahræ-Alnohman* ab Alnohmano ben-Baschir Anzarita (apud Schult. العزازي, Muhammedis sodale) accepit, qui Muahwijæ tempore huic cum Emessa præerat. Cognomine autem a Maahræ-Mazrin distinguitur.

(43) Vex تَوَفَّى in codice nostro semper in passivo legitur; et id quidem rectius, nam proprio sensu verbum *mori* non significat, sed, in quinta forma, *totam accipere rem*. Hoc modo in Alcorano, sur. IV, v. 94, occurrit الذين ان تَوَفَّى الله تَوَفَّاهُم الملائكة et aoristum significare potest, lectores sunt, qui legant تَوَفَّاهُم, alii تَوَفَّاهُم

aoristo passivi secundæ formæ, quod verbum commentarius Beidhawii hoc modo explicat: Deus totas eorum animas concessit et hi (angeli) totas eas accipiunt, *i. e.*, angelis potestatem concessit, ut totas eas acciperent, et hi totas acceperunt. Ab hoc autem loquendi modo, in Alcorano usitato, significatio verbi *mori* per ellipsin in usum venisse videtur. Hanc rem se ita habere ex eo clarum est, quod huic verbi conjugationi in activo nomen Dei tanquam subjectum et pronomen tertię personæ postponatur tanquam objectum. Hæc vero formula *توقاه الله* in Kamuso per *قبض روحه* accipit *spiritum ejus*, explicatur.

(44) De hoc loco Sojuthii Lexicon geogr. habet القعقاع بينه الحيار بنى اليعاقبة « Hajar Bani-Alkahkah, inter quem locum et Halebum duorum dierum itineris distantia, est tractus in campo Kinnesrinensi » (*vid.* et Abulph. Tabul. Syriæ, ed. Kœhleri, p. 25, et add. ad h. locum; ex Kamuso autem manifestum est pro *مرید* legendum esse *برية*). Ex situ hujus loci colligi posse videtur, eundem esse ac Hajar Bani-Alahbbas textus nostri.

(45) Sojuthius in Lex. geographico habet *منبع وحلب* فابا كورة كبيرة بين منبج وحلب « Faja nomus amplius inter Menbidjum Halebumque ditionis Menbidji prope vallem Buthnan sita est. »

(46) Jasidus ben-Ohmar ben-Hobairah Emir Abu-Chaledus, qui et Abu-Ohmarus Alfesari appellatur, vir fortis, orator poëtaque, cum Ahbd-Alrahmano Constantinopoli in bellum sacrum profectus est. Anno 103 Iracæ utriusque dominus erat. Anno 132, cum filio Davide et scriba Ohmaro ben-Hiob pluribusque ex clientibus suis, securitate ab Abu-Alahbbaso concessa, quum Abu-Muslima ejus cædem vellet, necatus est (cod. A. 659, fol. 102).

(47) De his rebus gestis conf. Abulphed. t. 1, p. 460. Abulpheda legit *البحرة* et in codicibus geogr., quos in usum adhibuimus, locus *البحرا* non occurrit; hac ratione ducti textum correximus. Plures hujus nominis loci existunt, tres habet Jakutus: بحرة بفتح أوله وسكون الحاء المهملة بلفظ تانيث البحر الأول بحرة من اسما مدينة الرسول صلى الله عليه وسلم وبحرة قرية بالبحرين لعبد القيس وبحرة موضع (قرب) لية من الظايف يقال له بحرة الرعا سلكه رسول الله صلى الله عليه وسلم منصوره (منصورا) من حنين وبني به *بهم*. « Bahrah primo est nomen oppidi legati (Muhammedis), tum vicus in Bahrain sub potestate Ahbd-Alkaisi, denique locus prope Lijam (sine teschdido Lijah est vallis, cum teschdido Lijjah mons) ad Althasjefum pertinens, cui nomen Bahrah-Alruha; quem in locum legatus ab Hanino (est vallis prope Meccana sita) recessit. In eo templum ædificatum est ». Sojuthius brevius loca describit.

(48) Locum ex codice A. 659, f. 101, addere placet, quum Merwani cognomina explicet et alia haud inutilia contineat. وفيها كانت قبلة مروان الحمار وقد تقدم ذكره ايضا وهو مروان بن محمد بن مروان بن الحكم بن ابي

العاص بن أمية بن عبد الشمس آخر خلفا بنى أمية وكنيته أبو عبد الله القائم بحق الله وأمه أم ولد كردية وكان يعرف بالحمار وبالجمعدى وتسميته بالجمعدى نسبة لمولده جعد بن درهم والحمار (لان *v. d.*) يقال فلان اصبر من حمار في الحروب ولهذا لقب بالحمار فانه كان لا يفتر عن محاربة الخوارج وقيل معنى بالحمار لان العرب تسمى كل مائة سنة حمارا فلما قرب ملك بنى أمية (ماية *add.*) سنة لقبوا مروان هذا بالحمار واخذوا ذلك من قوله تعالى في موت حمار العزيز (العذير) وانظر الى حمارك الالية وكان مولد مروان (132) Hoc anno . الحمار سنة اثنتين وسبعين بالجزيرة وابوه متولى عليها *cædes Merwani Alhimar erat, cujus mentio jam antea facta est. Hic est Merwanus ben-Muhammed ben-Merwan ben-Alhacem ben-Abi-Alahz ben-Umajjah ben-Ahbd-Alschems, ultimus chalifarum gentis Umajjæ, cujus cognomen erat Abu-Ahbd-Allah Alkajim Bihakk-Allah. Matre usus est serva Curda origine. Notus erat nominibus Alhimar et Aldjahdi, quorum posterius ei a magistro suo Djahdio ben-Dirhem impositum est, prius vero a loquendi modo, « Aliquis est patientior quam onager [حمار] in præliis »; eam ob causam ita nominatus, quod cum rebellibus bellare non cessavit. Sunt qui dicant, cum Alhimar appellatum esse, quoniam Arabes quoslibet centum annos Himar nominare soleant, et quum Omajjadarum imperium centum annos durasset, Merwano nomen hoc indidisse; quem loquendi modum ex Alcorano, ubi de morte asini Esdræ sermo sit in verbis, وانظر الى حمارك, *adspice asinum tuum*, et sic porro deduxissent: Merwanus anno septuagesimo secundo in Mesopotamia, cui pater præerat, natus est. » Est locus ex Alcorano citatus, *sur. II, p. 159*, de quo videndi commentarii.*

(49) De hoc loco Sojuthius in Lexico geogr. habet, خشاف بعنم اوله وتخفيف، ثانيه واخر فا قيل مفازة بين الحجاز والشام قال والصواب انها بريد (ل. بريد) الفراديس (vid. in voce بين بالس وحلب مشهورة وبها اثر عمارة وقرى تمتد

Chusaf desertum inter Hedjasum Syriamque esse dicitur. Dicit (Jakutus): « Rectum est, campum esse inter Balesum Halebumque notum, in quo » culturæ et vicorum vestigia reperiuntur. In quindecim milliaria extenditur. »

Prior locus apud Zamachscharium [Chussaf] effertur. Codex Pers. B. nonnulla, quæ ad rebellionem Solaimani pertinent, habet. « Ex numero eventuum qui hoc anno accideret, rebellio Dhahhaci ben-Kais erat, cujus descriptionem auctor libri inscripti *Raudhat-Alzafa* talem fecit: Tempore quo Merwanus Himar in oppugnanda Emessa occupatus erat, Dhahhacus et Solaimanus ben-Hescham ben-Ahbd-Almalic, ex oppido Cufa profecti, Mosulam venerunt, hujus oppidi præfectum occiderunt, et, ad centum millibus equitum collectis, ad bellum Merwano faciendum parati erant. Quum Merwanus, Emessa expugnata, contra eos profectus esset, post multa prælia commissa Dhahhacus neci datus est. » In libro inscripto *Herat-Aldjenan-Bakehi* narratur: « Hoc die sex millia utriusque partis, quorum

major pars ex sociis Dhahhaci erat, ceciderunt. Occiso Dhahhaco, rebelles in Ebn-Djisa fidem jurarunt et pugnam renovarunt. Ebn Djisa, in medium hostium agmen impetu facto, magna eos clade affecit, ut Merwanus in fugam se converteret, et ille, tentorio ejus potitus, hujus funes amputandos curaret. Interim Ahbd-Allahus ben-Merwan, alae dexteræ dux, et Ishacus ben-Salam Ohkail, qui alae sinistræ præerat, quum Ebn-Djisam cum parva manu illa audere viderent, uno impetu facto eum occiderunt. Rebelles, eo occiso, in Schaibani ben-Ahbd-Alahsis Deschceri fidem jurantes iterum prælium redintegrarunt; sed, quum aliquot dies inter utramque partem pugnatum esset, a Schaibanis socii recesserunt, ut plus quam quadraginta millia hominum cum eo non remanerent. Illo autem tempore, Solaimano ben-Hescham rem probante, versus Mosulam rediit, et Merwanus, eos sequens, Mosulam venit, ubi per novem mensium spatium inter utramque partem pugnatum est, donec aliquo die Muahwijjam ben-Hescham captivum factum ad Merwanum adduxerunt, quem Merwanus, antea manibus amputatis, in conspectu fratris Solaimani capite truncari jussit. Tandem Solaimanus Schaibanusque pugnando impares in Chorasanam abierunt et cum Chadiho Carmani foedus inierunt. Inde in Sistanam fugientes, Solaimanus ben-Hescham in Indiam profectus est, Schaibanus vero cum Chadiho foedus pepigit. » Et sic porro.

(50) In hoc noster cum aliis dissentire videtur; nam Abulpheda et codex Ar. 774 rem anno 127 gestam narrant. In Abulpharagio sine dubio est textus lacuna, quam versio latina explavit. In Abulpharagii codice Bibliothecæ regiae, n.º 147, nil sani; habet enim *وسلهن بن هشام بن عبد الملك بن مروان بن محمد* و. *وانهزم اهاب سليمان*. Fortasse auctor noster errorem commisit, nisi (id quod verisimile est) dicere velit, bellam anno 127 initium cepisse, sed exercitum ejus anno 128 deletum esse. Codex Ar. 659 Solaimanum, quum rebellaret, Ruzafæ fuisse narrat.

(51) Codex Pers. B. eum *Jasid ben-Ahbd-Allah Kesri* appellat. Quum Ghute incolæ contra Merwanum rebellarent et Damascum oppugnatum proficiscerentur, hic vir dux ab iis creatus est. Merwanus contra eos Abu-Atwardum et Cautserum ben-Safar cum exercitu misit, qui post plura prælia commissa occisi caput Merwano miserunt (vid. eund. cod.). Ejus patri, anno 105 Ohmaro ben-Hobaira revocato, Iracæ Chorasanaque provincia data est. Anno 106 Chorasanam ei ademtam iterum anno 117 accepit; ubi Asadum fratrem vicarium creavit. Anno 120 quo Asadus obiit, Chaledo provincia adempta est (cod. A. 638).

(52) Codex A. 659, fol. 96, ad annum 127 dicit: « Hoc anno Alhacimus ben-Alwalid ben-Jasid ben-Ahbd-Almalic ben-Merwan ben-Alhacim e gente Umajjæ, quem cum fratre Ohtsmano successores in chalfatu creaverat, occisus est. Alhacimus Damasco, Ohtsmanus Emessæ, donec eos Isidus ben-Alwalidi e provincia revocavit, præerat. » De cæde utriusque Mirchondus in tertia operis parte habet: *واز اسيران هرگه (post præl. Ibrah.) بيش مروان می آوردند مروان بنام حکم وعثمان بيعت ایشان می ستاند وجون ابرهيم وعبد العزيز ويزيد بن خالد بن عبد الله بن العسرى (القسرى) از جنگاه کریخته بدمشق رفتند و با هم مشورت کردند و گفتند که اگر بسران ولید حکم وعثمان از حبس خلاص شدند و حکومت بایشان رسد از قبیلته*

بدر هیکنس را زندگ نگذارم (نگذارند) اکنون قتل این دو شخص
متضمن حیات ماست بس یزید بن خالد بن عبد الله یکی از غلامان
خود را امر کرد تا حکم عقابان را (کشتند) بکشند) ویوسف بن عمر نیز
از زندان بیرون آورده کردن زد و سلیمان بن هشام که در آنولا با ابرهیم
بیعت کرده بود بیت المال دمشق را غارت کرده بر نوکران خود قسمت

Omnem vero captivum, quem ad Merwanum adducebant, hic in fidem Hacimi Ohtsmanique jurare coëgit. Quum vero Ibrahimus, Ahbd-Alahsisus et Jasidus ben-Chaled ben-Ahbd-Allah Alkesri ex prælio Damascus fugam cepissent et consilio habito in eo consensissent, quod si Hacimus Ohtsmanusque, ex carcere liberati, imperio potiti essent, hi neminem ex ipsorum familia vivum relinquerent, ut eorum cædes ipsorum vitæ conservandæ causa necessaria esset, hanc ob causam Jasidus ben-Chaled unum ex satellitibus suis Hacimum Ohtsmanumque occidere jussit, nec non Josephum ben-Ohmar ex carcere eductum truncavit. Solaimanus ben-Hescham, qui illo tempore in Ibrahimî fidem juraverat, thesauro publico Damasci direpto et pecuniis inter servos suos distributis, urbe excessit."

(53) Præter ea quæ noster habet, addit codex A. 659, fol. 112, ad ann. 146: Hoc anno mortem obiit Ahbd-Allahus ben-Ahli ben-Ahbd-Allah Alhaschemi Alahbasi (Abu-Muhammedes Alazghar, ab aliis cognominatus Alschammach, cod. A. 675, fol. 240), chalfiæ Manzuri avuncululus. Mater ejus fuit barbara Henadah appellata, e qua, secundum nonnullos, anno 103, secundum alios 102, fine Dsu-Alhedjæ natus est. Quum Damascus expugnaret, destruens mœnia, templum magnum per septuaginta dies jumentorum stabulum fecit, et octoginta ex Umajjæ gente proceres ad fluvium Abu-Photrus (medio Dsu-Alkahdæ, die Merc.) (cod. vit. نهر ابى فرطس), ditionis Ramlæ, necavit. Ab Abu-Alahbbase Damasci provinciam obtinuerat.

(54) Abulpharagus, t. I, p. 214, vitiose بالزباب, t. II, p. 138, in margine, al Alzabi vel Alzabati. Noster recte scripsit nomen. Quatuor hujus nominis fluvios Golius in Alfarg. p. 235, duos Schultensius in Vita Sal. nominat. Sunt الفربند superior, quem et الفربندون ob cursus vehementiam appellant, et الاسفلر أو الاسفلر minor vel inferior. Prior, inter Arbelam Mosulamque originem habens, in Tigrin ad oppidulum Haditsam Mosulæ (locus est in orientali Tigridis ripa, iracæ terminus, e regione Mosulæ: duo alii sunt Haditsah Alnurah supra Hit, et Haditsah Hars vel Harsch vicus in Gutha Damasci) effunditur. Ebn-Atwardius (cod. A. 590, p. 104) dicit: « Est fluvius inter Mosulam Arbelamque nascens in (in finibus) Aderbidjana, qui in Tigrin exoneratur. Ob cursus vehementiam Sabus furibundus appellatur. » Dixit Kaswini: « Aquam ejus summa æstate bibi frigidiorum nive et glacie, et hoc ob cursus vehementiam, quæ solis vim non admittit. »

(55) Ampliorem hujus pugnæ descriptionem vide apud Abulphedam, t. I, p. 484 sqq. Merwanus cum exercitu centum et viginti millium (cod. A. 675 habet centum millium, f. 240, v.) ad fluvium castra collocaverat et muniverat (cod. A. 774, f. 55, v.), tum in alterum fluvii latus traduxerat. (Conf. Abulphar.

p. 214, et Mirchondum (*pars III*), sub articulo ذكر محاربه عبد الله بن علي بن عبد الله بن العباس بامر حمار, qui plures cladis Merwani causas adducit.

(56) Merwanus fugatus Harranum et inde Damascum tendit, ubi Alwalidum ben-Muahwijja ben-Merwan ben-Ahbd-Almalic ben-Merwan reliquit, qui oppido expugnato occisus est. Secundum alios autem ad Abu-Alahhbasum missus, trucidatus et cruci affixus est (*cod. A. 675, fol. 240*).

(57) De hoc fluvio Sojuthius in Lexico geogr. scribit: نهر ابي فطرس بعم الفا وسكون الطا وضم الرا وسين مهلة موضع (نهر) قرب الرملة من ارض فلسطين قيل على اثنى عشر ميلا من الرملة في سمت الشمال ومخرجه من اعين في الجبل المتصل بناבלس ويصب في البحر الملح بين مدينتي ارسوف ونابا (نهر) . « Fluvius Abu-Potrus est in propinquo Ramlæ ditionis Palæstinæ, ut volunt, ad duodecim milliaria in septentrione Ramlæ. Ex fontibus in monte cum Neapoli cohærente nascitur, et inter duo oppida Arsufum (ita efferendus est locus, nec vero *Orsuf*) et Joppen in mare Mediterraneum effunditur. (Conf. Abulphed. Tab. Syriæ, ed. Kœhleri, p. 154, et add. ad h. l.)

(58) Zalehus ben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Alahhbas ben-Ahbd-Almuthallah Alhaschemi Alahhbasî anno 96 in Sewado, secundum alios in loco Alserah ditionis Albalkæ, natus est. Quum Alsaffahus Ahbd-Allahum contra Merwanum misisset, Zalehum ejus fratrem cum reliquis Iracæ copis Ahbd-Allaho auxilio misit, qui in via Alesmawæ profectus ad fratrem Damascum oppugnantem pervenit. Uterque oppidum expugnavit. Post cædem Merwani ab Abu-Alahhbaso initio mensis Muharremi anni 133 Ægypto præficitur; sed pluribus mensibus post litteræ Alsaffahi de Palæstinæ provincia ipsi data et de successore sibi in Ægypto creando certiores eum faciunt. Creato Abu-Auhno ben-Ahbd-Almalic, mense Schahbani anni 133 in provinciam profectus est. Hic quum per duos annos octoque menses provinciam tenuisset, Abu-Alahhbasus Zalehum Ægypti et Africæ provincia ornat, eumque in Africam, ut huic terræ bellum faceret, cum exercitu proficisci jubet. Die quinto Rabiæ posterioris, exercitibus Africæ Abu-Auhnum præficit eumque in Africæ [أفريقيه] provinciam præmittit, nec non naves ex Alexandria Barkam mittendas præparat. Qua in re occupatus de Alsaffahi morte et Almanzuri in chalfatam successione certior fit. Almanzurus, avunculum suum in Ægypti provincia confirmans, Abu-Auhnum ex bello Africano revocat, qui, hujus rei a Zaleho certior factus, post undecim menses Barkæ peractos in Ægyptum exercitum reducit. Mittit eum Zalehus contra rebelles in Palæstinam, quos vicit. Post has res gestas, Zalehus ben-Ahli ex Ægypto in Palæstinam proficiscitur, filio suo Alfadhlo precibus faciendis præposito; sed quum Bulbaisum in itinere pervenisset, revertitur et usque ad quartum mensis Ramadhani Mizri permanet. Iterum in Palæstinam proficiscens, in itinere occurrentem Abu-Auhnum precibus faciendis et tributis in Ægypto colligendis præponit, ex quo tempore, Zaleho in Palæstina imperante, Abu-Auhnus Ægypti provinciam possidebat. Anno 138, Zalehus, Græcis bellum inferre jussus, Malathiam, quam aliquot annis ante Græci in potestatem suam redegerant, expugnavit, et Græcorum regem Constantinum centum millia ducentem prælio vicit. Anno 141

iter sacrum suscepit, sæpius Græcos expeditione æstiva inuasit, Dabekum arcem extruxit. Quum Emessæ Kinnerinque provinciis præses, ut contendunt, in valle Aihn-Obagh (est vallis in occidentali Euphratis ripa post Alanbarum oppidum sita), duodesexaginta annos natus, filio Alfadhlo successore creato, quem Almanzurus probavit, anno 154 diem obiit. Quinque ejus filii, Ahbd-Allahus, Alfadhlus, Ismahilus, Ibrahimus, Ahbd-Almalicus, noti sunt (cod. A. 769, et 659, fol. 102 sqq.).

(59) Plura sunt loca, quæ nomen *Buzir* et *Abuzir* gerunt; cognominibus distinguuntur a Buziro sine cognomine. (Conf. de hoc loco *Relation de l'Égypte par Abd-Allatif*, ed. perill. de Sacy, p. 206). Est Buzir-Bena in provincia Charbijjah, Abuzir Alsidr in provincia Djiseh, et Abuzir-Defdechwa in provincia Fajjum.

Noster diverso effertur modo, كوريدس vitiose, tum كوريدس, sed melius قوريدس, et quod apud Eutyrium, in *Annal. t. II; p. 393*, لورندس est, editoris vitium esse videtur pro كوريدس; littera enim ل a ك interdum in codicibus non multum differt, et, punctis diacriticis deficientibus, ن pro ى scriptum est.

Hunc autem locum indicari Elmacinus, p. 96, dicit: فاذركه بقربة من

قوى الصعيد يقال لها بوميو قوريدس. Hic vicus est in Zahido (superiore

Ægypto) ditionis Bahnesæ. (Vid. *Relation de l'Égypte*, p. 490 et 685; conf. et Reiskium ad Abulphed. t. I, p. 487, not. 242.) Placet, ex codice A. 659, f. 99, eventus

hujus ampliolem descriptionem addere. Mortuo Mughaira, Merwanus filio suo

Ahbd-Almalico, mense Djumadæ posterioris anni 132, totam Ægypti provin-

ciam tradidit. Primo Coptos contra ipsum rebellantes vicit; tum Ahmruus ben-

Sohail ben-Ahbd-Alahis ben-Merwan, quocum copia incolarum Kaisi' in Haufo

orientali ditionum Ægypti (perill. S. de Sacy, *Relation de l'Égypte par Abd-Allatif*,

p. 396, auctore Kamuso, dicit: *Kais*, nom d'un district dépendant du Hauf occidental,

dans la basse Égypte; le Hauf, et non Djauf, est la partie orientale de la basse Égypte)

consensit, contra Merwanum surrexit et homines ad ipsi obsequium præstan-

dum invitavit. Contra quos quum Ahbd-Almalicus exercitum mitteret, ex Syria

Merwanus chalifa, die Martis octo dies ante finem Schawwali, secundum alios

tertio ante finem hujus mensis anni 132, advenit. Quum Mizrum Merwanus

intraret, populus Haufi, Alexandria et Zahidi [Ægypti superioris], vestes nigras

sumentes, Ahbbsidarum partes secuti erant, quibus rebus adductus Nilum

trajicere constituit. Flumen versus Djisam transgressus, pontem et domum

دار الذهب appellatum combussit et exercitum versus Alexandriam misit,

qui cum iis qui in Alcarjun erant (vide Abd-Allatifum, p. 661), pugnavit.

Merwanus in Abyssiniam fugere in animo habebat (cod. A. 769). Interim

et Copti rebellant, quos exercitu misso fugavit; exercitum autem versus

Zahidum expedituro Zalehus ben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Alahbbas, quo-

cum Abu-Auhns Ahbd-Almalic ben-Jasid erat, advenit. Ahbd-Almalici in

Ægyptum adventus die Martis mensis Dsu-Alhedjæ ejus anni erat. Cum eo

pedem non conferens, Merwanus, comitantibus eum Ahbd-Allahus Ægypti

præfecto, pluribus servis, emiris et propinquis ex Umajjæ gente, per Aldjis

Buzirum contendit, ubi inter utramque partem pugnatum est, donec die

Veneris nono ante finem Dsu-Alhedjæ Merwanus occideretur. Zalehus, rediens

die solis octavo mensis Almuharremi anni 133, Fosthatum intrat et occisi caput

in Iracam mittit. Aliam vero, præter adductam, de cæde Merwani opinionem

apud Mirchondum in tertia operis parte legis: أبو حنيفة دینوری گوید کہ

چون مروان مهزم گشته بجانب شام توجه نمود عبد الله بن هلی ابو عون را بر اثر مروان روان کرد ابو عون بعد از قطع منازل و طی مراحل بدمشق رسید جمعی کثیر از اهالی شهر بکشت جناحه هشتاد تن از اولاد مروان حکم در آن میان بودند انگاه از دمشق بیرون آمد از عقب مروان بجانب مصر شناخت و چون خبر توجه ابو عون بمع مروان رسید با بیست هزار کس که همراه داشت آماده حرب کشت وتلاقی فریقین دست داده اصحاب مروان اکثر در معرکه بقتل رسید بقیه السیف کریختند ومروان با طرف افریقیه (f. vii.) متوجه مصر شد جمعی انرا تعاقب نمودند وشب در میان هر دو گروه حایل شد مروان در کشتی از نیل عبور نموده با علام خود گفت اگر امشب افتی بها نرسد جنان کم که دشمنان تا خراسان در هیچ موضع قرار نگیرند وبعد از آن زره از تن بیرون کرده بر زمین بکسترد وبر زیر آن بخواب رفت واز اصحاب ابو عون مردی عامر بن اسماعیل نام در طلب مروان شناخت بکنار نیل رسید ودر همان کشتی که مروان نشسته بود از رود گذشته بود سر او بمکانی که مروان بخواب شک بود رسید فرصت غنیمت دانسته بضرب شمشیر آن منگوب بقطع رسانید

« Abu-Hanifa Dinaweri narrat : Quum Merwanus prælio victus in Syriam au- fugisset, Ahbd-Allahus ben-Ahli ad eum persequendum Abu-Auhnam misit, qui, magno itineris spatio confecto, Damascus perveniens, magnam incolarum partem et in eorum numero octoginta ex filiis Merwani ben-Hacem necavit, et, his rebus peractis, Damasco pro ectus, Merwanum in Ægyptum secutus est. Ubi nuncius Abu-Auhni adventus ad aures Merwani pervenit, socios, qui viginti millia erant, ad pugnam paratos esse jubet. Prælio commisso et majore Merwani militum parte in campo occisa, a gladio relictis in fuga salutem petunt; Merwanus autem, in Africam profecturus, Mizrum tendit. Parte hostiam eum persequente, et nocte utramque dirimente partem, Merwanus, Nilum navi tra- jiciens, satelliti suo dixit : Quod si hac nocte interitus nobis non superveniat, ut hostes usque in Chorasanam in fuga perseverent, efficiam. Nave egressus Ioricam exiit et super hac in terra expansa jacens somno opprimitur. Ex sociis Abu-Auhni vir quidam, cui nomen Ahmirus ben-Ismahil erat, Merwani quærendi causa exiit, ad Nilum pervenit et in eadem ac Merwanus nave flumen trajecit. Ad locum ubi Merwanus dormiebat, accessit, et, occasionem pro præda habens, illum miserum gladii ictu percussit. »

(60) Hic antea in ejus fidem juraverat. Quum contra Merwanum Ghuthæ incolæ rebellarent, hic cum Ohmaro eos vicit. (Abulphed. t. I, p. 468. Breviorem hujus rebellionis relationem vide apud Abulphed. t. II, p. 3.)

(61) Mos induendi vestes albas signum rebellionis contra Ahbbasidas est. Exstitit ab initio imperii Ahbbasidarum, ut ex loco nostro clarum est, mos ut illi qui contra Ahbbasidas rebellarent, vestibus albis se distinguerent. Causa,

cur Ahbbsidæ vestibus nigris vexillisque uterentur, luctus ob Haschemitarum cædem fuisse videtur. Mamunus anno 201 sumtis viridibus, ne vestibus nigris uterentur, interdixit, quæ res magnos excitavit tumultus, ut anno 204 usum nigrarum restituere cogeretur. Verbum أخذ بلباس البياض idem est ac لبس البياض vel لبس البياض. (Vide præcipue perill. S. de Sacy, Chrestom. Ar. t. II, p. 42, 392 et 370 sq., et conf. Reiskium in Abulphed. t. II, p. 663.)

(62) Humaidus ben-Kahthebah ben-Schahib ben-Chaled ben-Mahdân Althajji, anno 137, Mesopotamiæ præerat. Initio anni 143, ex provincia Ægypti Muhammede ben-Alaschats revocato, precibus faciendis tribuitisque colligendis præponitur, et die Veneris quinto mensis Ramadhani h. a. Mizrum pervenit cum exercitu viginti millium, quem exercitum, additis sex equitum millibus, dato duce Abu-Alachwazo Ahbd Allahi liberto (أبو الأخوص عبدي). Vox عبدي adjectivum relativum ex vocibus عبدي, a quibus vocibus aliter عبدي derivatur, ut ex vocibus عبديشمس eodem modo adjectivum relativum contrahitur, derivatum esse videtur) ad bellum Africæ provinciæ inferendum misit. Ad Barkam cum Abu-Alchaththabhi Alanmathi concurritur, quo prælio Abu-Alachwazus victus in provincias Ægyptiacas fugam capit. Qua re adductus Humaidus ben-Kahthebah ipse proficiscitur, et, prælio ad Barkam commisso, Abu-Alchaththabium in fugam dat. Victoria potitus Mizrum rediit et ibi permansit, donec Ahlius ben-Muhammed ben-Ahbd Allah ben-Hasan ben-Alhasan, ut patris sui partes sequerentur, invitaturus in Ægyptum venit: ad quem quum Humaidus ben-Kahthebah clam de periculo monens mitteret, factum est, ut ille se subduceret; sed Almanzurus, litteris de re certior factus, ira contra eum exarsit eique mense Dsu-Alkahdæ, misso Jasido ben-Hatim, provinciam ademit. Per unum annum duosque pæne menses Ægypto præfuerat, quum octavo ante finem Dsu-Alkahdæ anni 144 ad Manzurum proficiscens rediret, qui advenientem, inter Emiros suos loco concessio, honore ornavit. Posthac anno 148, missus ad bellum sacrum Armeniæ inferendum, quum exercitui non occurreret, rediit. Anno 152 ad bellum Cabulo faciendum eum misit, et tum eum Chorasaniæ ditioni præfecit, ubi usque ad mortem, quam in chalifatu Almehdii anno 159 oblit, commemoratus est. Fuit vir fortis, audax bellique peritus. (Cod. A. 659, fol. 105 sqq.)

(63) Certi quid de consuetudine vestium rubrarum, dum rebellabant, sumendarum afferre non possumus. Signum rebellionis contra Ahbbsidas esse videtur. Secta erat, quæ vestibus rubris uteretur et pars Karmathitarum fuisse dicitur. Hæc secta الحمرّة appellatur. In Kamuso legitur الحمرّة مشددة فرقة من الحمرية المبيضة وأحدهم محمر vestibus albis utentium (itaque dualismo dediti erant) est. Singularis est محمر « (conf. Abulphed. t. II, p. 686).

(64) Sojuthii Lexicon geogr., quis sit locus, explicat: أحم بالخرميك موضع بالشام قرب الفراديس من نواحي حلب Halebi prope Alfaradisum. situs. «

(65) Quum Ahbd-Allahus ben-Ahli ad bellum sacrum profectus esset, nuncius ad eum adlatus est, Abanum cum quatuor millibus contra eum castra movisse. Quo nuncio permotus Ahbd-Allahus, contra eum tendens, Humaidum ben-Kahthebah et Alahbbasum ben-Sobaid cum primo agmine præmittit, qui hostem post pauca prælia in fugam conjiciant. Quum ille cum sociis in oppido

Cisum se defenderet et Ahbd-Allahus contra eum castra metaretur, illius socii securitatem petierunt et obtinuerunt, dum ipse fuga se subripere studuit; sed, rei nuncio ad Ahbd-Allahum perlato, in spelunca captus, pedibus manibusque amputatis, capite truncatus est. (Cod. A. 675, fol. 243.)

(66) Hic loci in margine, quasi in textu omissa sint, legis verba quæ sequuntur :

وذكر ابن الكلبي ان عبيد الله بن العباس بن يزيد من بنى هجر بن وهب بن ربيعة بن معوية بن الحرث بن معوية بن الحرث بن ثور بن مرتع الكندى ولى قنسرين لابي العباس السفاح وانه ولى بعد ذلك ارمينية

لابي جعفر مات بها « Ebn-Alcalbi narravit, Ohbaid-Allahum ben-Alahbbas ben-Jasid ex gente Hedjri ben Wahab ben-Rabiah ben-Muahwjjah ben-Alharts ben-Muahwjjah ben-Alharts ben-Tsaur ben-Murtih Alcendi Kinnesrino sub Abu-Alahbaso Alsaifiæ præfectum fuisse; postea vero sub Abu-Djahfaro Armeniæ, in qua diem obiit. » Quæ tamen verba textui nostro inserere non ausi sumus, quippe quæ ordinem, quem in enarrandis Ahbd-Allahi rebus gestis susceperit auctor, turbare viderentur; plura quoque sunt, quæ a scriba eodem negligentiore omissa sint. Fortasse qui textus nostri vitia correxit, ad marginem verba, quæ ibi locum habere possent, scripsit. Causam vero, cur Ahbd-Allahus se successorem esse declaraverit, et quam eandem apud Mirchondum legisse memini, codex A. 675, fol. 240, explicat. « Quum Abu-Alahbbasus, ut contra Merwanum proficiscerentur, homines incitaret, hi autem repugnarent, qui ex sua gente proficisceretur, successorem declaravit, quam rem Ahbd-Allahus successionis causam adduxit. Quum Ahbd-Allahus chalifatu potiri in animo haberet, inter Dolucum et Rahbanum homines, ut partem suam sequerentur, invitavit; testesque adhibuit Abu-Ghassanum et Alhaitsum ben-Sijad, qui ad eum pervenerant, quorum alterum, quippe rem testari recusaret, occidit. Homines in ejus fidem jurarunt, non excepto Humaido ben-Kahthebah. Re peracta, iter ingressus Kinnesrinum pervenit, ubi Sofarum ben-Ahzim præfectum constituit. Damasco autem Ohtsmanum ben-Ahbd-Alahla, Palæstinæ Alhacimum ben-Dhabahn, præfecit. Litteras quoque invitandi causa misit ad Alhasanum ben-Kahthebah, qui in Armenia erat, ad Masidum ben-Alhaitsum in Aderbidjanam, ad Muhammedem ben-Zul, qui Somaisathæ cum quinq; millibus erat; hi vero ejus voluntati non satisfecerunt. Profectus Harranum, cui oppido Mukatilis ben-Hacim Alahcci præerat cum quatuor millibus, oppugnavit bellique machinas strui jussit. Mukatilo pacem petente, Ahbd-Allahus oppidum mense Zafari anni 137 intrat. Inde Raccam castra movens, Mesopotamiæ fratrem Ahbd-Alzamadam ben-Ahli præponit eademque successionis jus concedit. Quum autem Abu-Muslima et Ahbd-Allahus ben Ahli quatuor menses dimicavissent, aliquo die, acriter pugnat et Ahbd-Allahi exercitu diminuto, ad Abu-Muslimam auxilia perveniunt: qua re permoti Ahbd-Allahi socii in fugam se dant. Ahbd-Allahus autem Harranum, tum Raccam, ponte post transitum combusto, contendit, et inde terra Bazram fugit. » (Cod. A. 675, l. c.)

(67) Sofarus anno 156 et 157 expeditionem æstivam suscepit. Anno 160 Medinæ præfectus erat. Anno 163 Mesopotamiæ provincia ab Almedhio ornatus erat, quæ tamen eodem jam anno ei erepta est. (Cod. A. Th., et cod. A. 659, fol. 124.)

(68) Abu-Muslimæ Ahbbsidarum gens, quippe qui in Chorasaniæ provincia homines, ut in fidem eorum jurarent, invitaret, imperium præcipue debuit. Eam

ob causam cognomen *صاحب الدعوة*, quæ verba proprie eum significant, qui ad rem aliquam advocat, accepisse videtur. Muneri clam homines ad obsequium Ahbbasidis præstandum invitandi primum a Muhammede ben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Ahbbas præpositus est. Quum in Chorasana turbas moveret, hanc provinciam Nazrus ben-Sijar tenebat, ipse anno 132 hac provincia ornatus est. Nomen Chorasanaensis, non quia in Chorasana natus esset, sed ob res ibi gestas, accepisse videtur; nam ubi natus sit, maxima auctorum dissensio est. (Abulphed. t. I, p. 472 sq., t. II, p. 625 sq.; cod. A. 659, fol. 105, et Mirchond.

in tertia parte, sub articulo *أبو صاحب الدعوة* ذكر شهة از حالات نسب صاحب الدعوة مروزی.)

(69) Ahbd-Allahus verbo nempe Sofarum ben-Ahzm ex Kinnesrini provincia revocaverat eamque Humaido dederat, causa adductus, ut Humaidus suspicionem carens ad Sofarum proficisceretur et ab hoc occideretur. (Cod. A. 675, ol. 241.)

(70) Quæ de Ahbd-Alzamado pluribus locis leguntur, narrare juvat. Ahbd-Alzamadus ben-Ahli ben Ahbd-Allah ben-Ahbbas Emirus Abu-Muhammedes Haschemita Ahbbasida anno 105 vel 106 natus est. Matre usus est serva Cabira (كسوة, sine p. diacr.) nominata, quam Ahbd-Allahus ben-Kais carmine celebravit. Quum Ahbd-Allahus ben-Ahli rebellaret et vinceretur, Ahbd-Alzamadus, pro eo Ihsa ben-Musa apud Manzurum intercedente, securitatem obtinuit (cod. A. 659), anno 155 Medinæ præfectura ornatus est, quum antea Meccæ præsesset. Anno 159 ex Medinæ provincia revocatus est; sed anno 157, secundum quorundam opinionem, Meccæ præerat. Anno 161 in Mesopotamiæ provinciam missus (cod. A. Th.) est, quæ anno 163 a chalifa Almehdio, misso Sofaro ben-Ahzm Helalita, ei erepta est (cod. A. 659). Anno 166 a Mehdio e carcere emissus et anno 176 e Damasci provincia, cui præerat, revocatus est (cod. A. Th.). Anno 177, quo mense Ramadhani Alraschidi mater Alchairsana iter sacrum suscepit, Emir-Almausim erat. Anno 181, quo Alraschidus, impetu in Græcorum ditionem facto, arcem Zaghnaf (l. Zafzaf) vi expugnavit, Ahbd-Alzamadus cum exercitu profectus in illorum regione arcem expugnavit. Anno 185 (Aldsehebius anno 210 mortuum eum esse dicit) diem obiit. Damasci (sub Alraschido, anno 176) præfectus et Emir-Almausim sæpius fuit. Medinæ et Bazræ semel præfuit (cod. A. 659).

(71) Mortuus est anno 139 (Abulphed. t. II, p. 10); secundum Elmacinum, qui mortis modum describit, anno 147 periit. Initium rebellionis fine anni 136, prælia anno 137 erant (cod. A. 659, fol. 105). Ejus pater Ahlius anno cædis Ahlii (ann. 40) natus est, a quo nomen inditum. Diem obiit anno 117. (Cod. A. 639.)

(72) Quum Abu-Muslima cum exercitu, cujus primum agmen Humaidus ben Kahthebah ducebat, procederet, Ahbd-Alzamado in oppido Beled occurrerunt, quem Humaidus post prælium secundo marte commissum captivum fecit. Alii dicunt, Abu-Muslimam, tempore quo cum Ahbd-Allaho pugnaret, Humaidum contra Ahbd-Alzamadam, qui in Mesopotamia esset, misisse, qui pugna fugatam et Ruzafæ captivum factum ad Abu-Muslimam duxerit. Alii aliter rem referunt. (Conf. cod. A. 678, fol. 242.)

(73) Quum anno 164 homines cum fratre chalifæ Meccam peregrinantes vehementi laborarent siti, Almehdus magna contra eum ira exarsit; quippe cisternis præpositus esset. Anno 167, quum Almehdus Meccæ templum am-

plificari jussisset, rei Jakhthinum præfecit (cod. A. Th.). Anno 186 (secundum Aldshebium, anno 185), Bagdadi diem supremum obiit. Ei ingenii, scientiæ, prudentiæ peritiæque laus tribuitur. (Cod. A. 659.)

(74) Vox استوحش uno verbo in lingua Latina vix reddi potest. Proprie « statum hominis, qui ab aliquo alienus ejus societatem fugit », indicat. Vox وحش significat « desolata fuit terra et vacua hominibus », inde وحشة « hic status, quum ab hominibus separati in solitudine vitam agimus », tum « alienatio mentis a societate alicujus », denique « timor et inimicitia ». Vox وحوش « animalia in solitudine viventia », eodem modo derivatur.

(75) Ex codice Pers. B. nonnulla, quæ rem explicant, addere placet. Veritati convenit, quod Abu-Djahfarus, victoriæ nuncio adlato, Abu-Alchezebum prædæ opumque rerum componendarum causa in castra Abu-Muslimæ misit, qui hac de re vehementer iratus dixit: « Mirum est, quod in sanguine tot millium effundendo fidelis fuerim, in opibus eorum autem infidelis factus sim. » In libro *Tarich Gusideh* inscripto relatum legimus, « Manzurum clientem suum Jakhthinum, ut opum » Ahbd-Allahi res componeret, ad exercitum Abu-Muslimæ misisse. » Sunt qui dicant, Abu-Muslimam, in illo bello, gladio Ahbbasi ben- Ahbd-Almuthalleb potitum esse, cujus ab illo postulandi causa Manzurus aliquem miserit, et quum Abu-Muslima, durum responsum dans, se gladium daturum esse negaverit, hanc unam ex causis Abu-Muslimæ cædis fuisse. Ut brevi dicam, Abu-Muslima, vana spe deceptus, in illo consessu de Abu-Djahfaro vocibus superbis locutus est et contra eum rebellionem facere constituit; ita ut, ipsius chaliifæ epistolam de opum rebus scriptam summo contentui habens, eam in terram proficeret. Humaidus ben-Kahthebah, qui in illo consessu præsens erat, ad chaliifam has litteras dedit: « Dæmon ille, qui in cerebro patruî tui sedem fixerat, jam in capite Abu-Muslimæ habitabat. » Has ob causas ira Abu-Muslimæ in dies crevit, et Abu-Djahfari mens in eo, ut illum occideret, versata est. Abu-Muslima vero, bello cum Ahbd Allaho ben-Ahli finito, sine venia Abu-Djahfari in Chorasanam profecturus castra movit, cujus rei nuncio adlato, mente turbatus Abu-Djahfarus Abu-Muslimæ scripsit: « Ægypti Syriæque provinciis te ornavi; illæ multo meliores quam Syriæ provinciæ sunt: oportet in Syria ipse sedem figas; in Ægyptum vicarium mittas ». Abu-Muslima dixit: « Quamnam ex Ægypti Syriæque provinciis utilitatem percipere possum? Chorasanam gladii ictu in potestatem redegi. » Tum, quum ex Mesopotamia castra moveret, Manzurus quendam misit, qui Abu-Muslimam arcesseret. Abu-Muslima responsum dedit: « Deo sint laus et gratiæ, quod principis fidelium imperio nullum supervenerit malum, ut nobis opus eset. Ego principis fidelium servus vilis in obedientia firmo pede sto; sed mutatum in me majestatis chaliifæ animum mecum cogito et de vita timeo, eamque ob causam tantam audaciam, ut ad eum non profisciscar, ostendo. Cæterum huic toto animo incumbo, ut fidem conservem et pro ejus salute vitam profundere paratus sim. » .....
 Ut paucis rem explicem, quum illa Abu-Muslimæ verba ad Abu-Djahfarum perlata essent, litteras, quibus summo eum honore affecti, ad eum dedit, nec non patruo ipsius Ihsæ ben-Musa, ut epistolam, quæ ipsi conciliaret ejus animum, scriberet, imperavit; nullam tamen hæc utilitatem habuere. Abu-Muslima in Chorasanam profecturus castra movit, et in via Hulwani (plura hujus nominis loca sunt; nostrum est in Iraca et in extremis Alsewadi, ubi Iracæ Alahdjam contiguum est, finibus situm) processit. Manzurus, hac de re summa affectus tristitia et vehementer mente turbatus, Abu-Alhamido Merwerudi dixit: « Te ad Abu-Muslimam profiscisci, omnibusque, quibus fieri potest, artibus, ut ad me veniat,

» eum commovere oportet. Sin autem de ejus fide spem abjicere cogaris et
 » nulla ratione eum rediturum esse cognoscis, dic : » Princeps fidelium dixit :
 » Ne ex Ahhbasidarum gente natus sim, sim Muhammedi Dei prophetae ino-
 » bediens! Quod si Abu-Muslima sine venia mea in Chorasanam proficiscitur, ego
 » ipse contra eum cum exercitu proficiscens ne laver, donec eum occiderim.»
 Abu-Alhamidus, ut mandato satisfaceret, ad Abu-Muslimam iter suscepit. Quum
 ad eum pervenisset et loqui incepisset, sermonem eo perduxit, ut diceret,
 » Abu-Muslimae ut, antequam ad chalfam profectus sit, in Chorasanam non
 abeat, convenit.» Maximam quidem illi rei perficiendae operam dedit; sed Abu-
 Muslima omni ejus sermone convenienter respondit. Tandem, Abu-Hamido in
 illam rem perficiendam summopere incumbente, Abu-Muslima cum Malico
 ben-Haschim consuluit. Malicus dixit: « Cave, ne verbis Abu-Alhamidi satis-
 » facias: sed, rebus tuis consulens, in Chorasanam abi; nam si ad chalfam iter
 » facis, etsi mille vitas habeas, ne unam quidem salvam conservabis.» Post hunc
 Abu-Muslima cum Bireco consilium inivit. Dixit hic: « In oppido Rei sedem
 » figas, hoc enim prope Chorasanam situm est, et, si pecuniarum opus esse videbitur,
 » ex illo abundanter mittentur.» His consiliis iactis, Abu-Hamido dixit: « Redi,
 » ego vero versus oppidum Rei castra moturus sum.» Ut brevi dicam, quum
 ille de reditu Abu-Muslimae spem perdidisset, quae ex Manzurum audiverat, verba
 ei dixit. Eodem quoque tempore Abu-Davides, qui ab Abu-Muslima praefectus
 in Chorasana constitutus erat, litterae adlatæ sunt: « Nos contra Merwanum
 » ejusque socios, non nisi ob mala familiae Muhammedis legati Dei inlata, rebel-
 » lionem fecimus. Ne ullo modo Imamo adversari pro licito habeas, neque sine
 » ejus venia in Chorasanam tendas.» Ut brevi reddam, Abu-Muslima ex litteris
 Abu-Davidis, eum sine venia Manzuri ipsi in Chorasana locum non concessu-
 rum esse, intelligens, consilio in Chorasanam proficiscendi abjecto, ut ad
 chalfam proficisceretur, constituit. Eam ob causam Abu-Hamido dixit: « Ut
 » in Chorasanam proficiscerem, consilium iniveram; nunc vero, hoc mu-
 » tato, Abu-Ishacum ad chalfae servitium mittere et post ejus reditum chalfae
 » limini oscula infigere, in animo habeo.» Abu-Hamido, illo consilio vehementer
 probato, cum Abu-Ishaco ad aulam chalfae iter ingressus est. Quum vero
 Abu-Ishacum in chalfae thalamum admissus, majore, quam expectaverat, favore
 se exceptum, non minore vero Abu-Muslimae mentionem factam intelligeret,
 reversus Abu-Muslimae dixit: « Nullum chalfae in te mutatae mentis signum
 » vidi, imo summum tibi habuit honorem.» Totque res Abu-Muslimae narravit,
 ut hic deceptus ad aulam chalfae proficiscendi consilium confirmaret. Birecus,
 hac re percepta, Abu-Muslimae dixit: « Quippe qui proficiscendi consilium cepe-
 » ris, Manzurum capite trances et in aliam imperii dignitatem conferas, oportet;
 » nemo enim tibi adversabitur.» Aliæ adducuntur opiniones, quas vero, ne
 longiores essemus, omisimus.

(76) De hoc loco in Sojuti Lexico geograph. legitur: بطيئس بكسر الباء:

وسكون الطاء ولا اختلاف بين أهل حلب ان بطيئس قرية على باب حلب
 بين النيرب وبابى كان بها قصر لاميرحلب وخربت القرية والقصر

« Non est inter Halebi incolas dissensio in eo, quod Bithjas vicus ad portam
 Halebi inter Ainirebum Babeliumque sit. Fuit in eo palatium Emiri Halebi.
 Nostris temporibus vicus et palatium destructa sunt.» Nirebum autem Halebo
 ab oriente situm fuisse ex folio 263 codicis nostri sequitur, ubi auctor narrat:
 Quum anno 638 nuncius de Chawaresmicorum adventu Halebum perlatus
 esset, Almaticum Ahmanzurum, oppidum egressum, in Halebi latere orientali in

terra Nirebi et Habria castra collocasse وضربها شرقى حلب على ارض النيرب وحبرين.

(77) De Ravenditis vide Abulphed. t. II, p. 12, et not. Reiskii doct., nec non Herbelotium, sub voce *Ravendiah*. Codex A. 659, fol. 105, idem, quod apud Abulphedam, narrat; solummodo addit, eos Haitsemum ben-Muahwijjah Gabrielem esse credere, et Manzurum, qui incuriosior ad eos exierit, pæne occisum esse. In prælio Ohtsmanus ben-Nihik sagitta occisus est, ex quo clarum fit, quod Reiskius cl. ad Abulphedam (t. II, p. 627, not. 10) dixerit, a veritate alienum esse.

(78) Vocem فكسروا restituimus; in codice enim vox mutilata est, ut ex ea nil præter وا et ر supersit. Secunda manus فتسكروا correxit; quod vero sensum non præbet. In Vita Timuri (t. I, p. 456, ed. Mang.), vox انكسروا in sensu, qui hic convenit, legitur; sed spatium litterarum omissarum plus quam tres litteras vix pati videtur. Supplendum aut فكسروا, fracti sunt, aut فنكسروا, capite inverso deciderunt, quæ vox in libro cui titulus كليله ودمنه, ed. perill. de Sacy, p. 65 textus, فوقع على ام راسه منكسا, occurrit.

(79) Nonnulla ad vitam Alfadhli ben-Zaleh pertinentia leguntur in codice A. 659, fol. 129, quæ hic loci narrare juvat. Alfadhhus ben-Zaleh ben-Ahli ben-Ahhd-Allah ben-Ahbbas Emirus Abu-Alahbbasus Haschemita Ahbbasida ab Almehdio post revocatum Ihsamum ben-Ahmru in Ægypto precibus faciendis et tributis colligendis præficitur, et, antequam in provinciam profectus esset, moriente Almehdio, initio mensis Almuharremi anni 169 ab ejus successore Alhadio in provincia confirmatur. Alfadhhus, in provinciam profectus, Mizrum die Jovis sine Almuharremi ejusdem anni pervenit, ubi ante ejus adventum Ihsamum ex provincia revocatus Alfadhli nomine precibus faciendis præfuerat, quem et Alfadhhus, antequam imperii rebus occuparetur, in hoc munere confirmavit. In Alfadhli adventu res Ægypti vehementer perturbatæ erant, primo ob rebellionem populi Haufi in regione septentrionali (بالوجه البحرى), tum ob Dahjæ Umajjadæ in Zahido (Ægypti parte superiore), quocum Ægypti principes jam diu res habuerant, rebellionem. Alfadhhus, quocum Syriæ copiæ erant, statim post adventum contra Dahjam copias misit, quæ, prælio facto, eum fugarunt, et post plura prælia commissa captivum factum Fosthatum miserunt, ubi Alfadhhus, mense Djumadæ posterioris anni 169, capite truncati corpus cruci affixit. Qua re glorianti fine ejusdem anni, nondum in provincia anno peracto, de successore ipsi misso Ahlio ben-Solaiman nuncius affertur, quo audito cædem Dahjæ ægerrime fert. Alfadhhus Damasci, cui per temporis spatium præerat (sed nescio, num Damasci provinciam ante Ægypti, an post eam obtinuerit), templi magni cameram, quæ in impluvio est, portasque ædificandas curavit. Anno 172 quinquaginta annos natus diem obiit. Erat fortis, audax, poëta, disertus, bene instructus, eloquentia ornatus.

(80) Alahkbah locus quidam est in oppido Halebo : nam noster ad annum 569 narrat, quum a Schihtarum turba motus in oppido Halebo ciceretur, domum Abu-Djahfari ben-Almundsir in loco Alahkbah sitam prædatos esse, et quum terræ motus nocte diei lunæ, vicesimo octavo mensis Djumadæ posterioris anni 508, Halebi esset, in hoc loco plures domos destructas esse (fol. 133).

(80 bis.) Jus typi monetalis erat principis, non praefectorum, ut omnibus notum est; sed solummodo in denariis et dirhemis valere, non in obolos extendendum esse videtur. Noster (fol. 222), dum rerum statum post obitum Zelah-

Aldini (anno 589) describit, dicit: ودعوتہ على المنابر من اقصى حضرموت في الجنوب الى اوائل بلاد اراينه في الشمال عرضا ومن طرابلس الغرب الى باب همدان طولا ونقودها من الدراهم والدنانير مضروبة باسمة وعساكرها مطيعة لامره سايرة تحت لوائه ومن جملة ملكه ديار مصر والشام جميعه والجزيرة وديار بكر واليمن.

« Preces in suggestibus factæ sunt pro eo ab extremo Hadhramauto in meridie usque ad initium regionum Arajenæ in septentrione, si latitudinem spectas, et a Tripoli Africæ usque ad portam Hamdani, si longitudinem, et harum regionum monetæ, nempe dirhemi et denarii, nomine ejus signabantur; earum exercitus ei obediebant, et, quum imperaret, ipsius signa sequebantur. Regni ipsius autem erant Ægypti provinciæ, tota Syria, Mesopotamia, Diyar-Bêcr et Iemen. » Videtur autem auctor excepisse obolos, quippe qui non dicat *ومن الفلوس*; et quamvis hæc nostra opinio ab omni dubio vacua non est, mirum tamen esse videtur, quod auctores, quum juris monetalis mentionem faciant, nunquam, ut equidem credo, obolos, semper denarios et dirhemos memorent, quæ res, in quam a viris doctis amplius inquiratur, haud indigna esse videtur. Cæterum oboli non magni momenti habebantur. (Videas *Traité des monnoies Musulmanes, traduit de l'arabe de Makrizi, par S. de Sacy, p. 55 sqq.*) Typus in obolis his signatus alius est quam in dirhemis et denariis ejusdem temporis. Quum anno 615 Halebi imperium inter tres divideretur, nomen duorum, ut jam anno 598, pace facta inter Almalic-Alahdîlum et Almalic-Althasaherum, ut utriusque nomen in monetis signaretur, factum erat (fol. 231), in monetis signatum est. Codex enim noster (fol. 240 v.) hæc habet: فاتفق الحال

بين اتابك وبينه برأى القاضى بها الدين وسيف الدين بن علم الدين وسيف الدين بن قلع على ان خطب بحلب واعمالها للملك الكامل وبعده للملك الاشرف ثم للملك العزيز وضرب اسم الملك الكامل والملك العزيز على السكة

« Auctoribus consilii judice Boha-Aldino, Saif-Aldino ben-Ahlam-Aldin et Saif-Aldino ben-Kaldj, res cum Atabeco (Schehab-Aldino) ei (Almalic-Alaschraf) convenit, ut pro Almalic-Alcamilo, tum Almalic-Alaschrafo, et post hunc Almalic-Alahsisi, in oppido Halebo preces fierent; nomina vero Almalic-Alcamili et Almalic-Alahsisi in monetis signarentur. » Legitur apud Tychsenium cf. (in introductione, p. 72), Mutawaccili tempore primum alteram verborum seriem uni dirhemorum lateri additam esse. Res vero se aliter habet: nam, quum ante aliquod tempus nobis nonnulli dirhemi in Curlandia reperti, ut verborum sensum eruereamus, offerrentur, inter illos unus anno 208 (jam tempore Mamuni) Bagdadi signatus, duplici serie verborum et eodem modo gaudebat, quam Mutawaccili tempore signatus.

(81) Anno 162 Ahhd-Alselami ben-Haschem Aljeschceri, qui in oppido Halebo et in Mesopotamia rebellans (anno 160 in regione Mosula rebellavit, cod. A. Th.), multis eum sequentibus, plures duces (in quorum numero Schabibus erat) fugaverat, cædes facta est. Nam, Schabibo ben-Wah Almerwerudi

cum mille equitibus electis, quibus decies centena milia dirhemorum dono data erant, contra eum misso, fugam capit, sed Kinnesrini capitur et necatur. (Cod. A. 659, fol. 123; cod. A. Th.) De cognomine الخارجي, vide Specimen hist. Arab. ed. Pocock. p. 269.)

(82) Vide Abulphedam, t. II, p. 44.

(83) Codex A. Th. locum hunc, corruptum quidem, pæne iisdem verbis habet.

(84) Voces في اعناقنا in eodem modo ut في رقبتى, in sermone vulgari, juramenti loco adhibentur, ut major dictis fides sit. Idem significare videntur ac si dixisset عنقى افتضرب منه والا فتضرب عنقى, « per Deum Muslimæ gratiæ debentur; capite me trunca, si mentior. » Confer. librum inscr. كتاب مسابقة البرق والنعام في سعاة الحمام, La colombe messagère plus rapide que l'éclair, par Mich. Sabbagh, trad. par S. de Sacy, p. 93, not. 25. Fortasse tamen hæc verba jurisjurandi sensum non habent et aliunde originem traxerunt. Arabes, quum aliquis sibi officium esse dicere volunt, verbis uti possunt وهذا في عنقى, « hoc in collo meo est. » Quum, anno 534, Atabecus Abu-Alfadhlo Halebi judicis munus traderet, dixit: وقد تركت اياه في عنقى وفلدهتك اياه في عنقى.

Hanc rem jam a collo meo deposui et tibi imposui; convenit igitur, ut Deum timeas et inter litigantes recte iudicium reddas. » Nisi fallor, hic loquendi modus ex Alcorano deductus est: homines enim, ex ejus sententia, crimina commissa die iudicii in collo suspensa habebunt. Et quum Scherus-Almolucus Abu-Atfatahus Ismahiles Damasci princeps, inter ipsam et Emiros inimicitias contractis, eorum vindictam timens Atabecum Senci anno 529 Damascum, ut ipsi oppidum traderet, venire invitavit, addidit verba:

ان اهلكت هذا الامر استدعيت الفرخ وسلكت دمشق اليهم وكان اثم المسلمين في عنقك, « Quod si vero rem negligis, Francos advocabo et iis Damascum tradam, et peccatum in Muhammedanis admissum in collo tuo est. » Dicunt quoque له قلادة في عنقى ومنه في رقبتى « illi torques est in collo meo et gratia », i. e. ille magna beneficia in me contulit, ut mihi gratia agenda esset. Ab hoc significatio vocis قلادة, « provincia aliquem ornavit », non multum remota est.

(85) Ahlius ben-Solaiman ben-Ahbd-Allah ben-Ahbbas Emirum Abu-Alhasan Haschemita Ahbbasida, qui anno 162 ex provincia Iemen revocatus erat, anno 168 Mesopotamiæ præfectus, quum Græci pacem fregissent, equitatum duce Jasido ben-Albâdr ben-Alchaththab contra eos misit, qui victoria potitus prædæque onustus rediit. Fine anni 169, revocato Alfadhlo ben-Zaleh ab Alhadio, Ægypti provinciæ precibus faciendis tributisque colligendis præpositus est. Mizrum mense Schawwâli anni 169 intrat, et, Alhadio mortuo, Alraschidus provinciam ei prorogat. Homo erat justus, rectum jussit, illicitum interdixit. Ubi Ægypto præerat, homines vino et musica interdiebantur. Christianorum quoque ecclesias destruxit, quam rem ut intermitteret, Coptis ei quinquaginta denariorum millia frustra offerentibus (nil legis in Hist. Patr. Alex.), et quum ipse magnam in elemosinas pecuniam erogaret, hominum animos sibi conciliavit. Qua re superbia

elatus, quum palam chalifatu se dignum jactaret et se eum ita cupere ostenderet, ut subito prorumpere in animo haberet; litteris Alraschidus certior factus, die Veneris quarto ante finem Rabihæ prioris anni 171 eum ex provincia revocare cunctatus non est. Anno 172 diem eum obiisse ferunt. (Cod. A. Th., et cod. A. 659, fol. 129 sq.)

(86) Ab Halebo sequens filium profectus est, donec Græcorum regionem intravit et Djebhanum pervenit. Harunum Ihsa ben-Musa, Ahbd-Almalicus ben-Zaleh, Rabiahus, Alhasanus ben-Kahthebah, Alhasanus Solaimanusque filii Barmeci, et Jahja ben-Chaled ben-Barmec, cujus curæ exercitus res, expensa, litteræ aliæque res commissæ erant, comitabantur. Arcem Semalu (hæc arx vel oppidum in confiniis septentrionalibus in propinquo Mazizæ et Tharsi situm est. Ubi Alraschidus hanc arcem expugnat, pro decem ædificiis, in quibus dux erat, securitas rogata conceditur. Partes paciscuntur, ne incolæ in varias regiones abducantur. Sedes illis ad Bagdadi portam *Alschamasijjah* appellatam traduntur. Illi loco nomen est *سَمَالُو* *Semalu*, mutata littera *z* in *s*; inde monasterium ita appellatum nomen traxit), post oppugnationem triginta octoque dierum, securitate promissa, in potestatem suam redegit. Multæ victoriæ reportatæ sunt. (Cod. A. 659, fol. 124, et cod. A. Th.)

(87) Sindikos primum fuisse nomen sectæ, quæ, Zoroastri religionem sequens, ex Perside originem duxisse videatur, tum vero in omnes hæreticos eodemque infestissimos translatum esse putamus. In Bar-Hebræo pro Sindikis Manichæi nominantur (conf. Bar-Hebræi Chronicon Syriacum, p. 131); cui si addas, quæ in Kamuso ad hanc vocem leguntur, opinionem nostram confirmare videntur:

الزنديق بالكسر من الثنوية او القايل بالنور والظلمة او من لا يؤمن
بالاخرة والروبية او من يبطن الكفر ويظهر الايمان او هو معرب زندين
المرأة « Vox *Sindik* cum vocali *hesre* est, qui dualismo favet, aut qui lucem tenebrasque (summa numina) profitetur, aut qui nec summum numen nec vitam futuram credit, aut qui in corde incredulitatem abscondit, veram autem religionem palam ostendit, aut est Persica vox *زندين*, ad Arabicæ linguae normam conformata, quæ feminae religionem significat. » Hæc vero secta præsertim Mehdi tempore prodiisse videtur; nam præsertim anno 167 in iis quærendis maximum studium consumsit. Eorum rebus Ohmarum Alcilduwanium præfecerat; qui quum anno 168 diem obiisset, in ejus locum Muhammedes ben-Ihsa ben-Hamruja successit, qui magnum eorum numerum necavit. Anno 169 multos Mehdi occidi jussit, ut qui pauci ex Sindikis anno 170 in vivis superessent, in lucem prodire non conarentur. Codex A. Th., ex quo hæc retulimus, narrat non solum qui Halebi, sed quoque in ejus tractibus, e Sindikis degenerent, occisos eorumque libros sacros cultro discissos esse, id quod haud levis momentū est. (Conf. Vitam Timuri, ed. Mang. t. II, p. 558; d'Herbelot, sub voce *Zendik*, et Abulphed. t. II, p. 637.)

(88) Codex A. 659, f. 124, et cod. A. Th. dicit: « Anno 163, Almehdius filium » suum Harunum omnium occidentis terrarum et Aderbidjanæ Armeniæque » provincia ornavit, qui tributorum Tsabetum ben-Musa creavit, epi- » stolis Chaledum ben-Barmec præfecit. »

(89) Nonnulla ad vitam hujus viri pertinentia addere placet. Mater ejus erat serva Merwani, quam post hujus cædem pater Zalehus emerat, ut nonnulli contendunt, gravidam ex Merwano, ita ut Ahbd-Almalicus Merwani filius

habear, quam rem Atrachidus, ubi cum in vincula conjecit, ei exprobrasse dicitur. Anno 173 expeditionem æstivam obiit, et anno 175 Græcorum regiones felici successu invasit. Anno 177, quo, secundum nonnullorum opinionem, Mosulæ præfuisse dicitur (cod. A. Th.), ab Atrachido Damasci provinciam obtinuit. Anno 178, Hartsema ex illa revocato, Ægypti provinciam ei addidit, in quam non ipse profecturus Ahbd-Allahum ben Almusaïjah vicarium misit; sed jam fine ejusdem anni ex provinciis revocatur. Anno 181 Græcorum ditiones invasit, Ancyram pervenit, Mathmura (est ditio Græcorum oppidum in Tharsi tractibus situm) expugnavit. Anno 182, quum Atrachidus Almamum post fratrem Almamum jus in imperium succedendi daret et eum Bagdadum mitteret, cum Almamum profectus est. Menbidjum in feudam, ut ita dicam, ei assignatum erat. Raccæ anno 199 diem obiit (cod. A. Th; cod. A. 659; fol. 137 sqq., et 731, fol. 393).

(90) Quum dicit « gentis meæ », non dicere vult Zalehitarum, sed Ahbbasidarum, ut Atrachido grati quid dicat. Ahbd-Almalicus ab Ahlio ben-Ahbd-Allah ben-Alahbbas, avo Ahbbasidarum, originem traxit. Ahlio enim erant septem filii, Muhammedes, Ihsa, Davides, Solaimanus, Ahbd-Alzamodus, Zalehus et Ahbd-Allahus (qui 186 Salmijæ diem obiit). A Muhammede Ahbbasidæ, a Zaleho Zalehitæ, genus duxere (cod. A. 639 ad ann. 117, cod. A. Th).

(91) Odium inter Jemanenses et Nasaritas inveteratum erat. Ebn-Chaldunus (cod. A. 769), loquens de causis odii mutui inter Omajjadas et Ahbbasidas, hanc ex Masuhdio adducit. Poëta Alcumait nomine *Atherasadak* notus Nasaritas supra modum laudaverat, qua de re super Jemanenses se extollentes gloriati sunt. Ahbd-Allahus ben-Muawwijjah ben-Ahbd-Allah Ebn-Djahfar ben-Abi-Thaleb per Haschemitas circummivit dicens: « Hic Alcumait carmine vos laudavit, quum homines laudem vestram tacite relinquerent; et merita vestra memoravit, quum homines laudem vestram negligerent. » Quibus verbis commoti omnes aurum argentumque quod possidebant, projecerunt, et mulieres monilia dederunt. Ahbd-Allahus cum his rebus ad Alcumaitum tendens dixit: « Quæ tibi offero egeni studium produxit; nos enim sub inimicorum imperio tenemur: his, pro laude qua nos honore affectisti, contentus sis. » Dixit poëta: « Laus mea solummodo Deum ejusque prophetam spectat; pro ea divitias hujus mundi accipere non possum. » Dixit alter: « Num carmen componere potes, quo bellum inter inimicos nostros excitetur! » Dixit, « Possum »; et carmen composuit, quo eorum inimicos graviter reprehendit. Contra eum Dahbalus ben-Ahli Alchesaïh carmen condidit, quo illud carmen redarguit, Jemanenses multum laudavit, alios vehementer castigavit. Hoc odium finitum inter Nasaritas et Jemanenses erat. Ex duabus partibus ad Alahrakibum homines turbatum convenere, et inter utramque partem in locis desertis habitatisque pugnatum est, donec Merwanus ben-Muhammed Aldjahdi genti suæ opem ferens surroxit. Tum vero homines, ut Ahbbasidas chalifas salutarent, invitationi satisfecerunt, et, labentibus Omajjadarum rebus, imperium ad Ahbbasidas translatum est.

Codex A. Th. res inter utramque partem gestas melius explicat, quas addere nihil liceat. Anno 176 bellum intestinum inter Modharitas et Jemanenses exarsit. Modharitarum princeps erat Abu-Alhaidamus, cui nomen est Ahmiro ben-Harim Alnaih ben-Ahmru ben-Alharets Ebn-Charedjah ben-Senan ben-Abi-Haretsah ben-Marah ben-Noschbah ben-Ghaidh ben-Marah ben-Auhf Abu-Sahd ben-Dsaïban ben-Baghidh ben-Raits ben-Ahthfan Almari, unus ex equitibus Arabum celeberrimis. Causa belli intestini erat, quod præfectus quidam ab Atrachido constitutus fratrem quendam Abu-Alhaidami necaverat, cujus necis ulciscendæ causa Abu-Alhaidamus in Syria magna cum turba rebellionem fecit. Hunc

Alraschidus per fratrem quendam, quem ille habebat, deceptis, qui primo desiderio eum implevit, tum vero ligavit, et manibus in tergo ligatis ad Alraschidum adduxit, qui, venia data, eum dimisit. Sunt qui dicant, belli intestini in Syria initium fuisse, quod vir quidam, ex Balkin (fortasse huic voci vitium est) cum tritico, ut in mola Balkæ moleretur, exiens, ad hortum viri cuiusdam ex tribu Lacham vel Djadsam, in quo melones cucumeresque essent, transierit, nonnullosque eorum abstulerit. Quam ob rem quum horti dominus contumelia eum afficeret, uterque inter se dimicavit. Illo profecto, cui melones erant, plures ex Jemanensibus, ut redeuntem percuterent, congregavit. Quod quum fecissent, redeuntes alii auxilium præstitissent, unus ex Jemanensibus vita privatus est, cujus cædis ulciscendæ causa hi congregati sunt. Tum temporis Damasci præfecturam gessit Ahbd-Alzamadus ben-Ahli. Timore adducti, ne grave et magnum evaderet negotium, viri bene meriti principesque pacem inter utramque partem conciliaturi se conjunxerunt. Primum gentem Banu-Alkain adiere, quibuscum quum sermonem contulissent, hi quod vellent, se facturos esse promiserunt; et Jemanenses, quibus post illos rem exposuerunt, dixerunt, « Redite a nobis, ut consilium incamur »; tum vero profecti et nocturno impetu gentem Banu-Alkain aggressi sexcentos eorum, secundum alios trecentos, necarunt. Qua clade affecta gens Banu-Alkain Kodhaihtarum et Solaihtarum auxilium implorarunt, sed non impetrarunt; a Kaisitis vero adjuti, cum iis versus Alahwalicum ditionis Balkæ profecti ex Jemanensibus octingentos occiderunt. Multa cædes in utramque partem facta et sæpius pugnatam est. Revocato tum ex Damasci provincia Ahbd-Alzamado ben-Ahli, in eam Ibrahimus ben-Zaleh ben-Ahli missus est. Hoc malum circiter per biennium duravit; ad Batsanijjam pugnatum est, ubi ex Jemanensibus circiter octingenti cecidere. Post multa tandem mala pace composita, Ibrahimus ben-Zaleh ben-Ahli ad Alraschidum profectus est. Animo Jemanenses fovens Kaisitas accusavit; quos tamen Ahbd-Alwahidus ben-Baschar Alnazr et gente Banu-Nazr excusavit. Alraschidus excusatos habens eos reverti jussit. Ibrahimus ben-Zaleh Damasci vicarium constituit filium Ishacum, qui, ut pater, propenso erga Jemanenses animo affectus erat; quam ob causam plures ex Kaisitis cepit, carcere inclusit, et percussis barbam tondi jussit. His rebus permoti multi in fuga salutem posuere. Ghasanitæ impetu facto quendam ex filiis Kaisi Ebn-Alihsa occiderunt, cujus frater nonnullorum e familia Alrawakil apud Hauranum habitante auxilium imploravit, quibus adjutus nonnullos ex Jemanensibus cædit; Jemanenses tum Colaibum ben-Ahmru ben-Aldjanid ben-Ahbd-Alrahman, et hospitem qui apud eum commorabatur, impetu facto occiderunt. Mater occisi quum ejus vestes ante pedes Abu-Alhaidami projiceret, ille dixit: « Abi, ut de re cogitemus; ego autem nif imprudenter faciam [فانى لا اخبط خبط العشوا], donec Emirus ipse advenit.

Quum advenerit, ad eum sanguinis causam referemus; et si rem curæ sibi habet, bene est; sin secus, princeps fidelium rei curam impendit. » Ishacus mittens Abu-Haidamum ad se venire jussit, advenientem vero non admisit. Post has res gestas, nonnulli e gente Alrawakil virum ex Jemanensibus, Jemanenses vero virum e gente Salm occiderunt et Bolonbasæ (Bolonbasa, dicit Sojuthius, est regio, oppidulata et arx in tractu Emessæ littorali ad mare sita) incolas prædati sunt. Hi quum gentis Mohareb essent, illi ad Abu-Haidamum se contulerunt, qui, equo consensu, cum iis ad Ishacum tetendit. Ishacus promissis eos placavit; tum vero, quum retroversi essent, mittens Jemanenses in Abu-Alhaidamum instigavit, qui congregati e porta Aldjabbæ contra illum profecti sunt: Abu-Alhaidamas, paucas contra eos educens copias, illis fugatis Damascum in potestatem suam redegit et omnes in carcerem inclusos dimisit. Hac clade Jemanenses afflicti copias contraxerunt et tribum Calb aliasque auxilia vocarunt. Hi quum auxilia

misissent, Abu-Alhaidamus, rei certior factus, ad Modharitas misit, quorum auxiliis, ubi cum Jemanensibus apud portam *Tuma* appellatam (nomen hæc porta Damasci a vico in Ghuta sito hujus nominis accepit) pugnavit, advenientibus, prælio Jemanenses fracti et altera copiarum parte cum iis congregentibus, eodem modo in fugam acti sunt. Auxiliis advenientibus, eum iterum ad portam *Tuma* aggressi, non minus fugæ se commiserunt, ut uno die quater vincerentur. Copiæ a persequendo ad Abu-Alhaidamum rediere. Ishacus, ne majorem in eos cædem faceret, Abu-Haidamo interdixit. Cui mandato quum satisfecisset, ille ad Jemanenses misit: Virum jam a vobis retinui, aggregimini eum; nudus enim est. Illi, his verbis commoti, a porta orientali eum inopinanter adorti sunt: sed, nuncio auxilii petendi causa adveniente, Abu-Alhaidamus, cum familiæ suæ equitibus profectus, hostes prælii fugat; et nuncio adlato, alterum hostium agmen versus portam *Tuma* procedere, eos quoque in fugam conjecit. Jemanenses post hanc cladem Jordanis Aldjaulanique populi et tribus Calb auxilium imploraverunt. Abu-Alhaidamus, rei certior factus, speculatores, qui eorum motus indicarent, misit: sed, nullo posthac nuncio misso, contra eum, a latere quod ob ædificia ibi exstructa ab hostium incurso securum habebat, profecti sunt; et, medio die nemine hostium apparente, quum, sociis in oppidum dimissis, ipse procubitores relinquens urbem intrasset, Ishacus, re cognita, missis, qui ædificia destruerent, Jemanenses transire jussit. Quod quum fecissent, procubitores illi, qui apud portam *Alzaghir* dictam erat, rem nunciavit; dum Jemanenses urbem intrantes in eum invadunt. Ille autem, pedem non referens, nonnullos ex suis in hostem a tergo invadere jussit; qui quum mandata peregerint, Jemanenses, *insidia! insidia!* clamantes, in fugam se convertere, ita ut Abu-Alhaidamus armis et equis potiretur. Initio mensis Zafari Ishacus copias in unum locum convenire jussit. Ad locum *Kazr-Alhadjadj* appellatum (est locus magnus extra Damascum a latere portæ *Alzaghir*) castra posuere. Ad Abu-Alhaidamum, qui socios rei certiores fecerat, gens Alkain aliique conveniunt; Jemanenses autem cum Ishaco se conjunxerunt. In prælio tum a parte copiarum commisso Jemanenses fugati pluresque eorum occisi sunt; Abu-Alhaidami socii autem partem vici Aldarijja (est vicus magnus dittonis Damasci in Ghuta situs, ubi sepulcrum Abu-Solaimani Aldarani, quo homines iter sacrum suscipiunt) diripiunt et flammis delent. In pluribus posthac præliis commissis semper Jemanenses fugam capessunt, ita ut filia Aldhahhaci Ebn-Raml Alsacsi, quæ a tribu Iemen originem ducebat, ab Abu-Alhaidamo securitatem petat, quam concedit et scripto confirmat; Jemanensium vicos in tractibus Damasci prædatur et igni cremat. Quam rem quum Jemanenses viderent, Ebn-Charedja Aldjerschi, Ebn-Ghassa Alchaschemi, vicus Alausah (est vicus ante Damascum a latere portæ *Alfaradis*), Alaudhab et Mukra (vel Makra, est vicus dittonis Damasci), nec non populus vici *Cofr-Susija* (*ibidem*) et Alhomairijun (est locus vel vicus extra Damascum ad canales situs), in ejus fidem se receperunt. Hominibus in otium venientibus et securitate gaudentibus, Abu-Alhaidamus suos dimisit, paucos solummodo ex Damasci incolis apud se retinuit: qua re incitatus Ishacus ejus invadendi desiderium concepit; copiis, ut eum adorirentur, veniam dans, Alahdaferum cum copiis misit. Prælio commisso, Alahdaferus fugatus est: sed inter copias et Abu-Alhaidamum a meridie usque ad vesperam acriter pugnatum est, quadringentis vulneratis, nemine occiso. Hæc res medio Zafari gesta sunt. Sequenti die non ad vesperam dimicatur. Fine hujus diei Ishacus copias adduxit, et tota nocte, cum iis qui in oppido erant, pugnavit. Matutino tempore prælium inter utramque partem redintegratum est. Copiarum numerus decem millia erat, exceptis Jemanensibus, qui se cum iis conjungebant. Abu-Alhaidamus suos ex oppido educens dixit: « Descendite. » Mandata fecere et ad portam Aldjabija, donec hostes ab ea repellerentur,

pugnatum est. Quum interim nuncius adferretur, partem incolarum Emessæ vicum, qui Abu-Alhaidami erat, diripere, hic turbam ex suis contra eos misit, qui Emessæ incolas prælio fuderunt, multisque eorum necem pararunt. Victoriis his potiti, vicos Jemanensium in Ghuta valle sitos, domosque flammis vastarunt. Post hæc res gestas plus quam septuaginta dies bellum quievit. Initio mensis Rabi hæ prioris ab Alraschido Alsendius missus cum exercitu advenit, quem Jemanenses ad eum profecti contra Abu-Alhaidamum excitarunt; Abu-Alhaidamus vero, se ei obsequium tribuere, nuncium misit. Alsendius Damascum intravit, dum Ishacus in domo Alhadjdjadjî erat. Mane diei sequentis Alsendius ducem cum tribus millibus misit, contra quos Abu-Alhaidamus mille exire jussit, quos videns dux rediit et dixit: « Concede illis quod velint; vidi enim » homines qui mortem vitæ præferunt. » Quam ob causam cum Abu-Alhaidamo pacem composuit et populo Damasci veniam concessit. Tum Abu-Alhaidamus Hauranum profectus, Alsendius tres dies Damasci commoratus est. Ihsa ben-Musa, qui Damasci præfectus constitutus erat, adveniens Abu-Alhaidami incuriam pro præda habuit, et, qui eum adducerent, milites misit. Quos, quum in domum ejus impetum facerent, ipse cum filio Choraimo et servo quodam suo exiens, in fugam coniecit, ut ex periculo eriperetur. Fama vero rei permoti equites ab Abu-Alhaidamum ex omnibus regionibus convenere, quibuscum Bozram tetendit (est caput Haurani tractus), et in extremitate Alladjæ (est nomen quod datur luto nigro in terra Zarchad, in quo multa arva sunt), pugna Musæ copias vicit. Inde profectus, quum mane diei sequentis quinque equites advenientes cum eo collocuti essent, mandata dans suos reliquit. Hæc res decimo ante finem Ramadhani anni 177 gestæ sunt. Nil præterea addit. De hujus belli civilis causis videas et Abulphed. t. II, p. 64. Quod si vero nostrum cum Abulpheda compares, dissensio inter hos auctores esse videtur. Res vero aliter se habet: plura enim bella civitatis erant, ita ut Musa ben-Jahja bello, qui anno 176 exarsit, finem imponeret; Djahfarus ben-Jahja ben-Chaled autem anno 180, cum copiis, armis et pecunia in Syriam profectus, hunc iterum exortum tumultum sedaret. Nec vero bellum omnino extinctum esse videtur, nam anno 183 rursus gerî incepit; sed cura Alraschidi jam eodem anno confectum est (cod. A. Th.). Abulpheda pro نزارية *Nasarita*, habet المضرية *Modharita*, quos et بنى كين *Banu-Kain* appellat. Bar-Hebræus, Chron. p. 134, qui hujus belli levem facit mentionem, *Kaisitas*, ut cod. A. 659, fol. 135 r., appellat. Locus modo adductus ex codice A. Th. hæc nomina explicat. (Conf. Tab. Syr. p. 17.)

(92) Ismahiles ben-Zaleh in patris sui palatio Bithjas extra Halebum natus est. Anno 182, ex Ægypti provincia, qua ab Alraschido, quum coram eo cantasset, ornatus erat, et cui per sex annos præfuisse dicitur, revocatus, Kinnesrini et Alahwazimi provinciam obtinuit. Intimam cum Alfadhlo ben-Jahja ben-Chaled amicitiam exercebat, quæ tanta erat, ut quum Alfadhilus cum Alraschido Raccæ esset, ille Ismahilem, qui tum temporis Halebi esset, ad se venire invitaret. Adventanti autem, ob gravissima, quæ intermissionem non paterentur, negotia impeditus, quum ipsum videndi facultatem non statim concederet et hic offensus Halebum rediret, imo verbis acerbissimis de injuria sibi inflata quereretur, multum aberat, ut Alfadhilus ei amicitiam renunciaret, ut potius ejus animum centum millibus denariorum, quorum singuli decem dirhemorum pretio signati essent, missis recuperare vellet. Secundum librum inscriptum تاريخ *al-imir مختار الملك المسجى*, die Jovis septimo mensis Ramadhani anni 181, ab Alraschido Ægypti provinciam obtinuit. Ejus loco Auhnus ben-Wahab Al-chorai usque ad quintum ante finem h. m., quo die ipse Mizrum pervenit,

preces publicas fecit (cod. A. 659, fol. 141). Quum Alraschidus diem obiret, Membidjo præfuisse videtur (sed lectio incerta est). Minor natu filiorum patris poëta, generosus fuit, in cithara pulsanda cantaque excelluit. Per maximum vitæ spatium Halebi degens, ibi diem supremum obiit (cod. Ar. 716, s. h. v.).

(93) Codex A. Th. filium Ahbd-Alrahmanum appellat, et dicit, non solum hunc, sed et patris scribã Kemamam ad Alraschidum detulisse. In carcerem eum apud Alfadhlum ben-Alrabiah inclusit; postea vero, quum Ahbd-Allahus ben-Malic, qui cohorti prætoriæ præerat, virum insontem esse, Alraschido dixisset, hic, si probaret, se eum e carcere dimissurum promisit. Ahbd-Allahus rem non probante, sed ut eum modo honorifico in vinculis retineret, suadente, Alraschidus Alfadhlum ben-Alrabiah misit, qui, quid viro opus esset, cognosceret. Omnia Alraschidus administranda curavit. Codex rem amplius, quam fecimus, exponit.

(94) Hic loquendi modus significat: « Pro Dei causa eum in bellum sacrum proficisci iussit, ut, si occideretur, Deo sacratus esset. »

(95) Anno 187 in Ægypto precibus faciendis præfectus est. Die lunæ quinto ante finem Djumadæ posterioris ejus anni Mizrum pervenit. Ex hac provincia die lunæ decimo-octavo mensis Schahbani anni 189 revocatus est, succedente Ahbd-Allahus ben-Muhammed Ahbbasida. Per duos annos, mensemque vel mensis dimidium, provinciam administravit (cod. A. 659, fol. 146).

(96) De hoc viro vid. Abulphar. p. 231. Diem obiit mense Schahbani anni 303 (cod. A. Th.).

(97) Hic loci in margine codicis adnotatio, quæ Almuhaitheri rebellionem explicat, legitur; sed tali modo mutilata est, ut sensum inægram ex ea eruere non possim.

(98) Raccæ enim sedem habebat (cod. A. Th.).

(99) Hic Alwalidus ben-Tharif Altaglebi anno 178 in Mesopotamia rebellavit, et, Ibrahim ben-Chasim ben-Chusaimah in Nisibi, in quem incursum inopinatum fecerat, victo, in Armeniam magnis cum copiis tetendit. Anno 179 ex Armenia cum magno exercitu versus Mesopotamiam castra movit. Alraschidus contra eum Jasidum ben-Jasid Akshaibani (cod. A. Th. Jasidum ben-Masid ben-Jasedah Alshaibani), qui anno 185 in oppido Bardsaah (est in extremo sine Aderbidjanæ situm, hujus provinciæ caput) fato functus est, cum exercitu misit, qui primum per aliquod temporis spatium cum eo congredi dolo evitans, tum apud oppidum Hit (situm est ad Euphratis ripam supra Anbarum in deserti latere) incautum aggressus, prælio vicit, victum occidit et caput ad Alraschidum misit (cod. A. 659, fol. 138).

(100) De Thahero vid. Abulphar. p. 240 sqq. Ex eo Thaheridæ nomen traxerunt, quorum imperium persice descriptum ex Mirchondo, Viennæ, sub titulo *Hist. priorum regum Persarum post firmatum in regno Islamismum*, editum est anno 1782. De iis quæ sequuntur, ex codice P. B. addendum est: « Quum imperium Mamuni post Alamini cædem stabilitum esset, ad Thaherum, Bagdadæ tum temporis commorantem, nomine Mamuni mandatum missum est: Mesopotamiæ, Mosulæ, Syriæ, Ægypti omnibusque Africæ provinciis te ornatum vult ea conditione, ut statim Raccam proficiscaris et Nazri ben-Schabib [Schabets], qui in illa regione obsequium in chalfam exiit, caput Bagdadæ mittas. » Chorasane provincia Hartsemæ tradita est.

(101) De hoc loco in Sojuthio legitur: كيسوم بالسین معملة قریة من اعمال سھيساط فيها سوق و دكاكين و افره و فيها حصن كبير على تلعة
 « Cisum, vicus ditionis Somaisathæ, forum et multas officinas habet. In ea arx magna in colle exstructa est. »

(102) Mirchondus in libro citato (Hist. pr. reg. Pers.) cum nostro non convenit, dicens خبر وفات طاهر بهع مامون رسيد در شهر سنة تسع و مائتين :
 جهت طلعه مثال و تشریف فرستاده حکومت خراسان را برای ورافت
 Sed vox septem pro novem ex vitio pro septem
 orta esse videtur; nam cum nostro codex A. 659, fol. 166 (qui provinciæ ejus initium anno 105 fuisse narrat), et Abulpheda, qui eum ex febris obiisse refert, consentiunt.

(103) De arce Alcofr nil relatatum legi; de arce Hunac Sojuthius hæc habet:
 الحناك بالكسر و اخره كاف من قري دمار (ل. ذمار) بالهمز و حناك بالهمز
 حصن كان بمعرة النعم و كان حصينا خربه عبد الله بن طاهر بعد المائتين
 « Alhinac in provincia Iemen ex vicis Dimari
 (l. Dsimali; est vicus in hac provinciâ duorum dierum spatium a Zanah distans. Sunt qui dicant, Zanaham hoc nomen habere); sed Hunac arx munita apud Maahrham-Alnohman erat, quam Ahbd-Allahus ben-Thaher post annum ducentessimum, quum plures Syriæ arces vastaret, destruxit.

(104) Nomen, quod apud nostram نصربن سبت legitur, apud Mirchondum (vid. Hist. prior. reg. Pers. p. 77, et Bar Hebræi Chronic. Syriac. p. 144 sq.) et alios نصربن شبيب scribitur, sed falso: in codice A. Th. enim nomen singulis litteris, ut apud nostrum scribitur. Codex A. 648, f. 68, narrat: « Ahbd-Allahus » ben-Thaher post bellum quinque annorum Nazrum ben-Schabib [Schabets], » qui Mesopotamia Syriaque positus erat, in arce Cisum ditionis Halebi, Euphrate » trajecto, obsedit, eumque (anno 209, cod. A. Th.) securitatem petere coëgit. » Captum Ahbd-Allahus Bagdadum misit, quo mense Zafari anni 210 pervenit.

(105) In codice A. 659 præfecturæ Thaheri in Ægypto nulla fit mentio, sed narrat (f. 165 sqq.): Die Martis nono mensis Schahbani anni 206, quum, mortuo fratre Muhammede ben-Alseri (cod. 640, f. 11 v., Kabet السمرى vit.), ab exercitu Ohbaid-Allahus ben-Alseri Ægypti præfectus creatus obsequium in Mamunum exuisset, hic Ahbd-Allahus ben-Thaher contra eum misit, qui ex Iraca profectus Ægypto appropinquavit. Cujus rei Ohbaid-Allahus certior factus copias armat et castra fossa cingit; mox vero extra Ægypti fines copias producit, ibique cum Ahbd-Allaho confligit. Ab utraque parte acriter pugnatur; tandem vero Ohbaid-Allahus, in fugam conjectus, interiores Ægypti regiones munimentis se defensurus cum parvo militum numero petit. (Codex 640, quocum codex A. Th. consentit, rem aliter narrat. Post bellum Nazri ben-Schabib [Schabets] finitum, Almamunus Ahbd-Allaho mandatum misit, ut in Ægyptum, qua Ahbd-Allahus ben-Alseri (ita habet codex) positus erat, proficisceretur. Ahbd-Allahus, cum eo prælio dimicans, victoriam reportavit, ita ut sociorum ejus major pars in fossam, quam se defendendi causa fecerat,

se conjicere cogeretur. Tum in oppido Fosthato Ebn-Alserius oppugnatus ad Ahbd-Allahum dona misit. Captivus factus Bagdadum mittitur, quo septimo die ante finem mensis Redjebi anni 211 pervenit.) Ibi ab Ahbd-Allaho obsessus et in tantas, ut mors ei immineret, angustias pulsus, nocte amplissimis donis missis, oppidum ea conditione, ut, quas ipse faceret condiciones, Ahbd-Allahus impletet, se traditurum esse promisit. Donis vero ab Ahbd-Allaho remissis pacem sine conditionibus petit. Ahbd-Allahus pacem cum illo confirmavit, ille exiit, dona dedit et in obsequium juravit. His rebus gestis, in mensis Zafari fine anni 211 die Martis Rabihae prioris Mizrum intravit, nec vero prius exercitum dimisit, donec medio mensis Djumadae prioris Ohbaid-Allahus ad Mamunum profectus erat. Anno 212, quum copiae Hesperiae ex Andalusia venientes duce Abu-Hafzo Alexandriae appulissent, contra eos profecturus exercitum armavit; nec vero a pugna destitit, donec eos ex Alexandria depulisset, qui, secundum aliorum opinionem (quibuscum cod. A. 640, f. 71, consentit), timore impulsus ante ejus adventum recessere. Codex A. Th. habet: Ahbd-Allahus ad eos, ut in obsequium jurarent, legatos misit. Faciunt mandata, et ea conditione, ut in aliquam terram, quae ditionis Muhammedanorum non sit, abeant, pacem petunt et impetrant. (Ibn-Alkauthija in Historia expugnationis Andalusiae (cod. A. 706, f. 21 v.) eos quindecim millia ex numero incolarum Cordovae suburbii, qui contra Alhacimum rebellaverant, et conditione, ut sedes relinquerent, pacem impetraverant, fuisse narrat, qui vero ab aliis auctoribus multum discrepat. Dicit enim, quum lanuis sociorum aliquem in facie vulnerasset, majorem incolarum partem gladio occiderunt. Alraschidus, hujus rei nuncio adlato, Harsemam ben-Ahjan Alhadjib misit, qui magnis pecuniis datis oppidum ab iis redemit. Iis quoque conceditur, ut ubi in Aegypti ditionibus vel maris insulis vellent, sedes figerent. Cretam eligunt.) Fugientes Cretam perveniunt, ibique sedes figunt, ubi proles eorum usque ad tempora nostra habitat. Ahbd-Allahus post eorum discessum mense Djumadae posterioris rediit, et de templo magno amplificando mandata dedit, quod duplo majus factum est. Quarum rerum Mamunus certior factus versus a nostro citatos ei scripsit. Quum per annum, quinque menses decemque dies provinciam administrasset, quinto ante finem Redjebi anni 212 successorem sibi constituens Ihsam ben-Jasid Aldjeludi, mari iter Bagdadum ingressus est, ibique in adventu a Mamuno, qui anno 211 ei, ut adveniret, scripserat, magno honore exceptus est. Secundum librum inscriptum بغية الطلب في تاريخ حلب, anno 182 natus et bene in pueritia instructus, Alcorani jurisque scientiae operam dedit. Magistris Wakia et Ahbd-Allaho Almamuno usus et in scientiis et poesi excelluit. Aegyptus prima, quam tenuit, provincia fuisse dicitur; quem tamen, ut narrat codex A. 659, f. 164, Mamunus jam anno 205 Mesopotamiae praefectum creaverat. Hic melones Ahbdaliticus, qui ex eo nomen العبدلى [Alahbdali] traxerunt, primus plantasse fertur. In oppido Merw anginae morbo, qui tres duravit dies, oppressus diem obiit. Antea ad Deum se convertens, loca voluptati dedicata destruxit, testamento bona legans hospitia exstruenda curavit et a Turcis pro decies centenis millibus dirhemorum captivos redemit. Justitiam erga subditos colens, ab iis amatus et veneratus erat, purae Muhammedis religionis fautor, fortis et audax in praелиis. In thesauro suo quadragies centena millia dirhemorum, iis exceptis pecuniis quae in thesauro publico erant, reliquit. Codex A. Th. dicit: Anno 205 Ahbd-Allahus ben-Thaher ex Racca, ubi pater eum vicarium, cum mandato Nazri ben-Schabets debellandi, constituerat, Bagdadum pervenit. Ibi a Mamuno cohortis praetorianae dux creatus anno 206, secundum alios, jam anno 205, Aegypti provincia cum imperio contra Nazrum ornatus est.

(106) Hi versus in codicibus 640 et 659 leguntur. Prior omittit in fine versus **الله** لك, posterior habet ذلك pro **ذلك**. Spe adducti fore, ut qui his litteris operam dent, non ægre id ferant, horum versuum metrum, in aliis breviores, paulo ampliore modo explicamus. Versus sunt carminum generis **الهزج** nominati, quod ad circulum **الدائرة المثلثة** pertinet, qui **مثلث** ob frequentem usum nominatus videtur. Circuli autem nomen inde ductum est, quod Arabes metri normam in circuli formam componunt (Clerici Prosodia Arabica, p. 9). Senarii (**مسدس**) genus est, quippe versus pedem (quem Arabes **جزو** appellant, quia versus sectio, pars est) **مفاعيلن** sexies repetitum habeat. Pes **مفاعيلن** duabus partibus consistit, quarum prior est **مفاعيلن**, quæ *paxillus conjunctus* **وتد مجموع** appellatur: *paxillus* nominatus, quia pes versus **[بيت]** sunt tanquam tentorii, quocum versus comparatur, *paxilli*; *conjunctus* autem, quum e tribus litteris, quibus *paxillus* compositus est, priores motæ sint **[مضرك]** (vocali nempe gaudent), tertia quiescente (*i. e.* vocali destituta); quo fit, ut duæ syllabæ jungantur (non separentur ut **مستقن**, in quo **ن** *جزم*, secundum hujus verbi significationem, in syllabis separationem producit, eodem modo ut in voce **سال** [fluxit] **ن** *eliph quiescens*). Altera pars **عيلن** duabus chordis **[اسباب]** consistit: litteræ enim **ع** et **لن** chordæ nominatæ sunt, eadem ratione qua, syllabas **مفاعيلن** *paxillum* nominantes, usi sunt. Non omnes versus nostri regulæ conformes sunt, sed pedum mutationes admittunt, quæ aut **زحاف** [pedis cameli lapsus], aut **علة** [morbus] appellatur. Versuum nostrorum mutatio ad eam, cui **زحاف** nomen est, pertinet; et quum in pede littera septima abjiciatur, vocali manente, ut ex **مفاعيلن** fiat **مفاعيلن** (*ex* **مفاعيلن** fit **مفاعيلن**), huic mutationi **كف** nomen est, ut videtur, quia pes restrictione adhibita clauditur. Omnes autem pedes mutationem hanc admittunt, et in ultimo versus pede (qui nomen habet **الضرب** [fixio tentorii] vel quoque **العجز**, *i. e.* postica rei pars et puppis navis, oppositus primo versus pedi, qui **الصدر**, *i. e.* initium rei et prora navis, appellatur), hæc mutatio, abjecta ipsa vocali, ut **مفاعيلن** fiat **مفاعيلن**, tanquam regula observanda est. Versus in duo hemistichia **مصرعان** (quia per duas januæ biforis partes in tentorium vel versum introitus est) nominata, dividenda sunt. Finis priorum hemistichiorum in verbis **ومولان** et **شي - امر -** **ذلك** est. Littera **س** in fine nil valet, semper quiescit; **تغاف** et eodem modo **ن** **مولان** in voce **مولان**, ut prius versus primi hemistichium cum posteriore ejusdem versus simili exitu claudat. Syllaba **ل** in voce **الله** longa est, ut in voce **لكن**. Hebraice **לאדן**, ob litteram *eliph* omissam; vox enim **الله** nil aliud est, quam **أل إله** numen articulo definitum, postea contractione adhibita et littera **ل** *eliph* omissa. In lingua Hebraica prolongatio littera **ל** in voce **אלה** indicatur quæ in lingua Arabica *phata* perpendiculari indicari solet. Hinc factum, ut syllaba **س** non idem valeat, quam pro-

nominis, quippe quod ex voce هو, Hebr. הוּ contractam semper longum sit. Metri norma est:

مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ) مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ) مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ) مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ)
 • - - • | • - - •
 مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ) مَقَاعِيْلُنْ (مَقَاعِيْلٌ) • - - • | • - - •

(107) Codex A. 659, f. 173, habet: Anno 213 Almamunus filio suo Alahbaso Mesopotamiae provinciam dedit (conf. Elmac. p. 137); codex A. Th. addit Altsoghuri et Alahwazimi provinciam; fratrem Almohtazimum Ægypto Syriacque ornavit: habet præterea pro quingentis millibus denariorum, totidem dirhemos, quos his duobus et Ahbd-Allah ben-Thaher solvi jussit.

(108) Ishacus ben-Ibrahim ben-Muzahb ben-Dsoraik Abu-Ohmarus ben-Alhusain anno 205 Bagdadi præfectus a Mamuno constitutus erat. Anno 234, quum Mutawaccilus Ihtadjo, additis Ægypti, Cusæ, Hedjasi Tehamæ, Meccæ Medinæque provinciis, irasceret, Ishaco ben-Ibrahim ut, si posset, secreto eum in vincula conjiceret, scripsit. Quo facto Ishacus siti eum occidit. Bagdadi præfecti prætorio munus a regno Mamuni usque ad annum 235, quo diem obiit, succedente filio, tenuit. Fuit liberalis, multum laudatus, cognominatus ماحب الحسر [hebes visu]. Eo præside literati tentabantur, ægre id quidem ferentes, quum durus, superbia elatus, ingenique difficilis esset. (Cod. A. 659, f. 164, 175, 196; cod. A. 638, ad an. 235.)

(109) De hac expeditione vid. Abulphed. t. II, p. 152.

(110) ابلينا عداونا. Hic loci observandum est, in codice nostro loco *eliph* sæpius conservari *je*.

(111) لا ولا كرامة. Negationem perfectam hæc verba indicant, partem et totam rem negant. Reiskius ad Abulphed. t. I, p. 398, horum verborum explicationem dedit, cui vero assentire non possumus. Contrarium hujus negationis est لا ولا كرامة, quæ verba partem et totam rem concedunt, ita ut لا ولا كرامة sit pro لا حبا ولا كرامة. Veram hujus formulæ explicationem in Kamuso legimus sub voce: حبب الما والرمل معظمه كحبيبه وجبيبه او طرايقه: حبب الما والرمل التى تطوقها القوارير والشببات الاربع يوضع عليها الحجر ذات العروتين والكرامة غطاء الحجر ومنها حبا وكرامة والحب الحجر او الخنة منها. « Quum dicis الما والرمل, hæc verba magnam earum partem significant, ut voces حَبَب et جَبَب, cum his verbis conjunctæ, vel viæ his impletæ, vel bullæ aquæ, quæ supernatant, quasi ampullæ vitreæ sint, et quatuor ligna in quibus situla duabus ansis prædita collocatur. Et vox كرامة situlæ tegumentum significat, unde loquendi modus حَبَّا وَكْرَامَةً ortus est. Et vox حَبَّب situlam vel copiosam ex iis significat. » Voces لا ولا كرامة, ad verbum, nec situla nec tegumentum significant; nam in prioribus لا addendum est حَبَّا.

(112) De morte Mamuni videas Abulphar. p. 245; Abulphed. t. II, p. 156 et 680, not. 153; et Mirchondum in Chrestomat. Wilkenii cct. p. 112 sq. Quæ tamen ultima verba Mamuno apud Mirchondam et Abulpharagium tribuuntur, pæne eadem ab Elmacino, p. 146, Watseki ultima afferuntur: يا من لا يزول ملكه « O tu cujus regnum non finit, miserere cujus regnum finivit.

(113) De voce *Badendun* Lexicon geograph. Sojuthii habet: بدندون قرية

ببلاد الثعور بينها وبين طرسوس يوم مات بها المأمون ودفن بطرسوس
 « Badendun vicus provinciae Altsoghuri, inter quem Tharsumque dici iter est. Ibi Mamunus diem obiens Tharsi sepultus est ». (Conf. Reisk. ad Abulphed. t. II, p. 680.)

(114) Codex A. 638 et Th. ad annum 223 rem explicant. In hac expeditione bellica Alahhbasus ben-Almamun cum pluribus in Almohtazimo de improviso occidendo convenit. Ahdjifus ben-Ahnbesah, unus ex ducibus Mamuni (medii agminis dux. Quum Almohtazimus Græcorum regiones invaderet, ægre tulit, quod cum aliis ducibus in auxilium incostarum Sibtheram (oppidum est inter Malatiam et Somaisatham) contra Græcorum regem misso ipsi non eandem quam Afschimo in expensis potestatem dedisset), quum semper, quod patrum chalisam agnoverit, improbaret, eum, ut poenitentiam post patris obitum non occupati imperii ageret et de improviso patrum occidere promitteret, induxerat. Haretsum Samarcandensem virum sibi intimum misit, qui pro ipso fidei iurandum occulte recepit, quibus fidem habens, quum patrum suum occidisset, quos ex principibus sociorum Almohtazimi, ut Alafschinum, Aschnasum aliosque ex primoribus necarent, indicavit. Quum igitur in Græcorum regionibus essent et Ancyram inleque Ahmmurijam proficiscerentur, Ahdjifus Alahhbaso, ut, in illis angustiis patris occiso et fidei iurejurando accepto, Bagdadum reverteretur, consuluit. Alahhbasus respondit, se nolle hominibus expeditionem irritam facere. Ahmmurijia expugnata, quum homines in præda occupati essent, idem ei Ahdjifus repetit consilium, quod in viarum angustiis se facturum pollicetur. Almohtazimus vero in reditu rem cognoscens, ut sibi caverent, corporis custodes auferent et maximam curam adhiberent, imperavit, et Haretsum Samarcandensem, quæ res esset, interrogavit. Rem hic affirmat, et se a pluribus Emirorum, quorum nomina citat, pro Alahhbaso iurandum accepisse edicit. Almohtazimus de veritate dicti dubitat, et plures Emiros fuisse, putat. Interim advocatum patruelam vehementer iratus in vincula conjicit et ignominia afficit; non multo post autem se veniam dedisse simulans, eum ex carcere dimissum nocte ad potum in aulam invitat et advenientem in recessum secum abducit. Ibi poculum largiter propinans, ut, quid facere decreverit, exponat, ab ebrio petit. Ille rem a verbis Haretsi non diversam narrat. Almohtazimus matutino tempore, ab Haretsu adducto, quæ sit res, iterum quærit. Idem quum repeteret, Almohtazimus dixit: Bene te: te occidere animus me impulit; sed, quum tanta erga me veritate usus sis, tui occidendi ratio deest. Patrum in vincula connectum Alafschino tradit (ex quo clarum est, causam cædis Alafschini a Reiskio, p. 686, in notis ad Abulphed. t. II, adductam probari non posse); Ahdjifum autem aliosque singulos vario modo necat. Alahhbasus ben-Almamun Menbidji mortuus et sepultus est. Almohtazimus ei in suggestibus maledici jussit et eum maledictum nominavit.

(115) Codex A. 638 ad ann. 228 (conf. et cod. 659, f. 188) narrat: Anno 228

Watsikus Aschnasum Turcam in imperio vicarium sibi creavit, quem primum Chalifarum, qui in califatu vicarium sibi constituerit, fuisse puto. Sed placet ex codice A. 728 cum aliis collato ejus vitam succincte narrare. Aschnasus Turca dux celeberrimus cum Almamuno in bellum sacrum proficiscente Halebum pervenit, et missus contra arcem Sendes (سندس huic tamen voci videtur vitium inesse), ejus praefectum ad Mamunum adduxit. Quum Almohtazimus Ahmmurijjam expugnaret, primam ejus aciem ducebat (Codex A. 638, in quo res amplius describitur, dicit : Quom Almohtazimus exercitum suum in partes tres dividisset, ipse medium ducens agmen, dextræ alæ Alafschinum, sinistræ Aschnasum praefecit. Aschnasus primus erat, qui die Jovis quinto mensis Ramadhani anni 223 ad Ahmmurijjam pervenit.) Codex A. 726 narrat : Quom Ahmedes ben-David ob verba ipsi nunciata de Afschino iraceretur, Almohtazimo exercitus inter Afschinum et Aschnasum dividendi consilium dedit. Quod quom Almohtazimus fecisset, maxima in eum Alafschinus ira exarsit. Anno 224 Alhusaino ben-Alafschin filiam suam Baterdjam in matrimonium collocavit (cod. A. 638 ad h. a.). Alwatsikus regnans Mesopotamiæ, totius Syriæ, Ægypti et Africæ provinciam ei tradidit et in eam proficiscentem duobus balteis gemmis distinctis ornavit (cod. A. 659, f. 188; cod. A. 638 ad. a. 228). Ejus autem quod Almohtazimus dono ei dedit, summa quadragies centena millia dirhemorum est. Secundum Ebn-Abi-Alanharum, mense Rabi hæ anni 230 diem obiit (cod. A. Th. et Abulpheda, novem dies post Ahbd-Allahum ben-Thaher; codex A. 659, anno 230, quom circiter duodecim annos Ægypto præfuisset). Secundum aliorum opinionem, anno 252, relinquens quingenta millia dirhemorum, quæ Almohtassus sibi vindicavit, diem supremum obiit. Vino deditus, quom ebrius esset, durum malignumque se gerebat : quam ob causam ab uxore, quæ ejus imperium exercebat, dura sapius poena afflicus est. In quibus noster cum aliis dissentiat, nemo non videt.

(116) Baltei descriptio in Kamuso legitur : الوشاح بالغم والكسر كرسان من لولو والجوهر منظومان يخالف بينهما معطوف احدهما على الآخر او ادم عريض يرصع بالجوهر تشك المرأة بين عاتقها وكشحيها ج وشح وأوشحة ووأشاح. «Vox وشاح vel وشاح significat duas margaritarum gemmarumque series, inter quas interstitium est, una super altera pendente; vel corium rubrum, latum, gemmis distinctis, quod mulier inter humeros lateraque alligat. Pluralis formas وشح وأوشحة et وأشاح habet» (vid. et cel. Reiskium in not. ad Abulphed. t. II, p. 689).

(117) Hic Muhammedes ben-Zaleh anno 229 ab Alwatsiko Medinæ præpositus est.

(118) Vox ماقه originis Chaldaicæ vel Syriacæ est, a radice Chaldaic. ܡܩܗ, Syr. ماقه, ruber, rubicundus fuit. Adjectivum ܡܩܗ appposito articulo & esse videtur. Idem cognomen in Vita Timuri, ed. Mang. t. II, p. 92 et 396, legis.

(119) Ex nostro loco aliquam inter voces برطيل رشوة et برطيل differentiam esse intelligitur. In Kamuso nulla; dicit enim : برطيل بالكسر جر او حدين

طوبيل صلب خلقة تنقر به الرحي والمحول والرشوة. Inter has voces nobis illud interesse videtur, quod الرشوة sponte iudicibus dono daretur, بطوبيل autem ut jussum ex officio, ut post hoc tempus voce, quæ Græcæ originis esse videtur (ex vocibus *παροσι πειλος* contracta, ut tanquam tributum datum sit; ob quam causam vox cum *phata* in initio, ut in codice nostro, non cum *hesre* vocali potius efferenda esse videtur), uteretur. Vox enim بطوبيل, quamvis et in Persica lingua usitata sit, in hanc ex Arabica vel Græca translata esse videtur.

(120) Voci أوقع in lexicis significatio *decreto jubere* non datur; sed formam secundam وقع hanc habere significationem, jam S. de Sacy viro illust. in nota (5), p. 54, p. II, *Chrestomathie Arabe*, probatum est. In Alcorano, sur. IV, v. 98, verba leguntur الله اجره على الله « Hujus præmium Deo officium » factum est. » Et licet hi loci paulummodo diversi sint, quum in uno præpositio على personæ, in altero rei tribuatur, attamen modo, quo Alcorani commentarius auctore Beidhawio locum explicat, lux afferri videtur; dicit enim: الوقوع والرجوب متقاربان والمعنى ثبت اجره عند الله ثبوت الامر الواجب « Significationes verbi وقع et وجب [necessarium est] simillimæ sunt; et sensus est: Præmium apud Deum certum est, ut certitudo rei necessariæ. » Voces أوقع اثبت عليه هذا الاسم ثبوت الامر عليه هذا الاسم, verbis explicari possunt ثبوت الامر الواجب, et hoc idem est ac *decreto jubere*.

(121) Metrum horum versuum brevior explicare placet modo, dum, ne nimia amplitudine lectores fatigemus, veremur. Metrum est من البحر الكامل *circuli المتوافقة dicti*. Pedem متفاعلن ٥ ٥ — ٥ — sexies, ut senarius versus sit, repetitum habet. Hujus versus pedes plures mutationes permittunt, quarum usitator est, pedem متفاعلن ٥ ٥ — ٥ — in متفاعلن — — ٥ — contrahere, ut pes fiat مستفعلن — — ٥ —, quæ contractio voce technica الاضمار et pes contractus المضمّر appellatur. Pes quoque, abjecta littera finali ن cum vocali antecedente, ut متفاعل vel مفعولن — — — fiat, mutatur. Vocalis finalis in versibus his efferenda non est, ut الاروس &c. legendum sit. Versus autem cum pede متفاعل vel مفعولن — — — finiunt, excepto secundo, in quo pes متفاعل ٥ ٥ — — versus claudit. Contra usitatiores metri hujus regulas esset, quod *eliph* articuli in voce الجاعل cum *wesla* efferres, ut pes — ٥ — alterum hemistichium inciperet; licentia poetica mutandæ litteræ *eliph* cum *wesla* in litteram *eliph* cum *hamsa* adhibita est, quæ et poetarum more, ut semper prius primi versus hemistichium simili modo quam posterius claudat, ita ut vox المتتكين non cum vocali in fine, sed cum *djesma* المتتكين efferenda sit,

necessaria facta est. (Conf. S. de Sacy, *Gramm. Arab.*, t. II, p. 371.) In tertio versu forma antiquior *الاله*, apud poetas non inusitata (*Historia Joctanidarum* Schultens. ed. p. 126), pro *اله* scripta est. In versu quarto prius *eliph* vocis *أبوه* longum est, quippe quod ex duobus contractum sit. Hemistichia in verbis *المتنكس* *أبوه* *نعة* *يد* *المتنكس* et separanda sunt. Norma est:

$$\begin{array}{c|c|c} \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - & \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - & \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - \\ \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - & \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - & \bar{\circ}\bar{\circ} - \bullet - \end{array}$$

Versus primus in codice vitiosus est, *لا دردرمانك*. Correximus eum ex formula vituperandi usitata *لا دردره*, quæ in Kamuso explicatur verbis *لا زكا عمله*, et in Siha-Alloghat *لاكثر خبره* (conf. Reiskium in not. ad Abulphed. t. II, p. 418). Hic contrarium est *درك* *بغيبض* apud Harir. Cons. 71, 244, et *دره*. Hæc formula ex nomadum moribus originem traxisse videtur, nam proprie significat « non fluix hac ejus ». Vox *نوحس*, vers. 2, Persicæ originis est *نوكس*. Versu quarto voces *من قبرس*, *وكانه من قبرس*, sed quasi ipse ex Cypro esset, significant vitam Christianum, oppositum nobilissimis Mahamedanorum Meccanis. De hac insula, vid. Schultensium in Vit. Salad. et Golium ad Alfarganum. In codice A. 590, ubi Francorum terris accensetur, auctor dicit: *جزيرة قبرص وهي جزيرة كبيرة مقدار ستة عشر يوما وبها معدن الزاج القبرصى الذى ليس فى البلاد مثله وبها من المواشى ما يكفى بلاد الفرنج ومن مدن الافرنج المشهورة*. « Cyprus est magna insula, cujus spatium [circuitus] sexdecim dierum est. In ea fodina chalcanthi Cyprici est, cui in terris par non existit. Pecudum autem tot, quot Francorum terris sufficiunt, in ea vivunt. Est inter Francorum civitates celebris. »

(122) Sojuthius in Lexico geogr. dicit (ل قرى): *معواتا قرية من قرية (ل قرى)*: « Mahratsa est vicus ex vicis Halebi. » Noster cognomine ab aliis, qui ditionis Halebi erant, distinguitur. (Præcipue vide, apud Abulphed. Tabul. Syriæ, addenda in not. p. 21, n. 97.)

(123) Vide de hac captivorum redemptione Abulphar. p. 257; Bar-Hebraei Chron. Syr. p. 161. Captivorum, qui mense Almuharremi remittebantur, numerus 4362 erat (cod. A. 638, ed. ann. 231).

(124) Vide Abulphar. p. 257.

(124 bis.) Quum Turcæ magnam in chalifarum imperio potentiam adepti essent, post chalifam primus erat sultanus, qui provinciis, ut ex hoc loco et ex p. 30 versionis clara est, præfectos præponebat. Hoc nomen idem esse videtur ac vicarius in vita Aschnasi (not. 115) memoratus. In Ægypto, ubi magnam Westri potentiam adepti erant, sultani cognominabantur (vid. Vitam Salad. Schult. ed. p. 30).

(125) Domairius (cod. A. 906) dicit, hanc avem esse albo nigroque variegatam, forma aquilæ simili gaudentem. Præter nomen *رخصة* [Rachmah] et nomen

أُنُوقٌ [Anuk] gerit, et eam ob causam eam appellant ذَاتُ الْأَسْمِينِ [duobus nominibus præditam]. In Kamuso vox أُنُوقٌ explicatur voce Arabica عقاب [aquila] et alibi Persica اسفونان رند [ossifraga]. Plura habet cognomina أم جعران Om-Djihran, أم رسالة Om-Risalah, أم عييبة Om-Ahdjibah, أم قيس Om-Kais, أم كبير Om-Cabir. Habitat montes solitarios et loca longe remota ab inimicorum suorum locis petrasque accessu difficillimas; quam ob causam inter Arabes proverbium, « rarius quam ovum Rachmæ », usitatum est. Avis feminae uni mari solummodo sui copiam faciunt, unumque pariunt ovum, quod interdum relinquunt. Vilibus ex avibus corvo nocturnæque adnumeratur. Quum præterea magis manifestet stultitiam, proverbium in usum receptum est أحق من رحمة « stupidior quam Rachma. » Aliud dictum a Rachma deductum in proverbii usum venit; dicunt enim: أنطق يا رحمة فانك من طير الله تعالى: « Loquere, o Rachma, nam tu es ex avium Dei numero », quum se ad hominem convertunt, sed non ejus verba audiunt: cujus origo inde orta est, quod, quum aves clamorem tollunt et tunc Rachma clamorem tollit, dicunt ejus deridendæ modo: « Loquere, nam tu ex avibus Dei es. » Hæc avis merdam humanam et cadavera devorat. Singularis est رَحْمَةٌ, pluralis et nomen generis رَحْمٌ; eodem modo, quam Hebraicum רַחֵם, Deut. c. XIV, v. 17, et nomen generis רַחֵם, Levit. c. XI, v. 18 (conf. et Bochart, in Hierozoico, p. II, p. 310, et Russ. Nat. Hist. sec. ed. t. II, p. 295.)

(126) In pluribus codicibus eadem narrantur. Codex A. 659, f. 207, avem clamasse narrat يا معاشر الناس: اتقوا الله اتقوا الله اتقوا الله. Codex 640, f. 150, idem narrat; sed quod avis postridie ejus diei mane reversus est, omittit.

(126 bis.) Vir perill. S. de Sacy, in libro inscripto *Magasin encyclopédique*, in fine observationum de nomine pyramidum, p. 61, locum ex Makrizio (Descriptio Ægypti) adduxit, ubi auctor eum qui primos veredos instituerit, nominat et de origine vocis بريد loquitur. Non inutile hunc locum libro nostro inserere videtur. « Dara, fils de Bahman, fils de Ghiasaf, fils de Lohrasf, l'un des rois de Perse, est le premier qui ait établi des chevaux de poste. Sous l'islamisme, cet établissement fut fait, pour la première fois, par le khalife Mahdi, dont le nom étoit Mohamed, fils d'Abou-Djafar Mansour. Cette poste étoit établie entre la Mecque, Médine et le Yemen, et servie par des mulets et des chameaux. L'origine du mot berid [poste] vient de burid d'héneb [il a coupé la queue]; car Dara avoit placé sur les routes où la poste étoit établie, des animaux qui avoient la queue coupée. On les nomma, à cause de cela, burid d'héneb; mais ensuite cette dénomination ayant été adoptée dans la langue Arabe, on en retrancha la seconde partie, et on prononça béríd. Vir perill. in hac etymologia cum Makrizio non consentit; sed vocem Persicam بريد berid a latino veredes derivari præfert. Abulpheda vero (t. I, p. 380) Muahwijjam primum veredos instituisse narrat; et apud alios scriptores eorum mentio jam ante annum 166 occurrit. Observare nobis liceat, in oppido Halebo ad nuncios celeriter perforandos columbis uti in usu fuisse: sed quum anno 613 sultanus Almalic Althsaherus judicem Halebi in Ægyptum ad patrum suorum

mitteret, quo celerius ad ipsum rerum nuncii pervenirent, veredos disposuit:

فرتب السلطان خيل البريد تطالعه بما يتجدد من اخبار عمه لينظر في امره
 « Et disposuit sultanus veredos, qui ipsum de rebus quæ apud patruum suum gererentur, quarum in rebus suis rationem haberet, certiozem facerent » (cod. nost. f. 257 r.).

(127) Liceat nonnullas hujus viri res gestas ex codicibus addere. Anno 220, quum Alafschinus contra Babecum pugnaret, Almohtazimus Bugham Alcabit cum magnis pecuniis ad eum misit. Qui quum Alafschinum hujus rei certiozem non faciens profectus esset, anno 221 Babeci copiaz eum invaserunt, et majore sociorum ejus parte occisa, copiisque dispersis, ipsum in fugam conjecerunt. Eo ad Alafschinum de auxilio mittente, hic primo fratrem suum Alfadhlum ben-Kaus misit, tum ipse eum secutus Babecum in fugam vertit (cod. A. 638 et 640, ad. h. a.). Anno 229 (cod. A. 640, quocum cod. A. Th. consentit, habet annum 230), quum Arabes circa Medinam grassarentur, Watsikus eum cum magno exercitu misit. Plures eorum occidit (cod. A. Th. habet circiter quinquaginta), reliquos captivos fecit; et tum eos ad pacem componendam invitavit. Re probata, circiter mille homines secum ducens, Medinam reversus et inde Meccam profectus est. Tempore peregrinationis sacrae finito, castra movens tribu Banu-Helaf easdem condiciones proposuit, et, iis acceptis, circiter trecentos ex sontibus Medinæ, quo rediit, in carcerem inclusit. Ante eum infelici successu Hamadus ben-Djarir Tiberiade natus contra eos pugnaverat; nam, omnibus cum ipso sociis occisis, totum exercitum deleverunt. Bugha circiter mille Arabes Medinæ in carcerem conjecit (cod. A. 659, f. 190; cod. A. 640, f. 129). Anno 231 contra tribum Banu-Morrh castra movit (cod. A. Th.). Anno 232, tribu Banu-Nomair Hedjasi Tehamæque regiones hostili incursu infestante, Bugha profectus cum tribus equitum millibus, quos contraxerat, cum tribu (in mense Djumadæ posterioris, cod. A. Th.) conflixit. Prælio victus, promissis ad obsequium eos reducere tentavit et ex adverso eorum pernociavit. Mane postridie, iterum incursu facto, Bughæ socii in fugam conjiciuntur, quum, interitu Bughæ jam imminente, illi tympana pulsantes redierunt; qua re Bugha confirmatus impetu facto hostes fugavit, et inter persequendum, pluribus occisis, octingentos eorum captivos fecit. Tum secum captivos ducens Samirram rediit (cod. 659, f. 151). Quæ in Armenia anno 237 sq. ab eo gesta sint, vide Abulphar. p. 260; sed codex A. 659, f. 201, habet pro verbis *triginta occisorum millia*, ex Armeniis tredecim millia, et addit: Anno sequenti Tefisam oppidum, in quo Ishacus ben-Ismaihil cliens gentis Umajjæ erat, obsedit. Hic ad pugnam copias educens captus est. Oppido incenso, multæ hujus regionis arces expugnatae sunt (quinquaginta millia hominum in flammis perierunt, reliqui in captivitate abducti sunt: cod. A. Th.). Anno 244 Bugha Turca magnam ditionis Græcorum arcem expugnavit. Eum anno 248 diem obiisse narrat codices A. Th. 659, f. 213, et 638 ad h. a. cum Abulpheda, t. II, p. 208. Addit codex A. 659, mense Djumadæ posterioris, quum plus quam nonaginta annos natus esset, nullo in prælio vulneratus (cod. A. 638), quamvis in multis pugnasset. Fuit Mohtazimi libertus [المعتصمي] notus nomine Alscherabi [الشراحي], in quo cum Abulpheda, t. II, p. 204, non consentit, qui rectius hoc nomen alteri Bughæ Parvo [الصغير] nominato tribuit. Addit codex A. 638, eum Alhasani ben-Sahi Wesiri Mamlucum (ut ita dicam) fuisse. Codex A. 668 ad annum 253 narrat (in quo error est), Almohtassum misisse Bugham Alcabit in regiones Aldjebf [Parthia], duobus millibus quadringentis et triginta-tribus ex Turcis et aliis eum comitantibus.

(128) Anno 248, inter Wazifum et Ahmedem ben-Alchazib Wesirum inimicitis excitatis, Wesirus Almutaziro, metum Wazifi injiciens, ut eum a se amandaret, consilium dedit. Quibus verbis Almutazirus commotus ad eum nuncium misit, Græcorum regem [طاغمة الروم] versus Muhammedanorum copias, qui eas invaderet, exercitum misisse (conf. cod. A. Th.; cod. A. 638: regem tendere in Syriam); se velle, ut contra has copias proficisceretur. Illum autem excusatione utentem arcescari jussit, et advenientem ita allocutus est: Visne ut ego proficiscar an tu? Dixit: Ego proficiscar. Tum Almutazirus decem millia electorum, inter quos pecuniam distribuendam curat, cum eo mittit (codex A. Th. eum in Malathiaë confinia proficisci jubet), et profectum quatuor annos in confinibus manere jubet. Jam eodem anno (cod. A. Th. anno 249), Bagdadum reversus, in tumultu lapide vulneratur (cod. A. 638). Anno 253, mensis Schawwali tertio ante finem in tumultu militum stipendium flagrantium (cod. A. 668, qui rem melius describit: a militibus rebellantibus, quum Almohtasso, in quem imperium exhiberet, omnium opum usu sibi in commodum interdiceret), ad eorum verba animum non applicans, occisus est. In ejus munera Bugha Alscherabi successit. Fuit ex Almohtaziri servus, qui eum in libertatem vindicaverat. (Cod. 659, fol. 217 sq.)

(129) Codex A. 659, fol. 215. Anno 250, Emessæ populus contra Alfadhsum ben-Karin rebellavit et eum mense Redjebi ejusdem anni occidit. Hujus rei certior factus Musa ben-Bugha, contra eos profectus, ad Rustenum (codex A. 640, f. 173, dicit, « inter Emessam et Rustenum », quocum codex A. Th. et Abulpheda, t. II, p. 212, consentit) cum iis concurrat eosque in fugam conjecit. Emessa expugnata et magna in incolas cæde facta, oppido flammam immisit et plures proceram in captivitate abduxit (secundum codicem 640, et moenia destruxit).

Quæ veto apud Abulphedam, t. II, p. 208, de Emessenorum contra Caidarum præfectum rebellionem leguntur, his ex codice A. 659, f. 213, addendum est: Quum incolæ præfectum ex oppido depulissent, hic legationibus missis eos decepit, ut ipsum in oppidum intrare paterentur. Ille autem, quum intrasset, pluribus eorum occisis, centum ex oppidi nobilibus captivos in Iracam misit et moenia evertit (cod. A. Th. « quum populus Emessæ præfectum suum Caidarum ex oppido depulisset, Alfadhsum, contra eos missus, eos decepit, multos neci dedit et centum ex iis Samirram abduxit »).

(130) Quæ ad hujus viri vitam pertinentia, in codice A. 640, f. 202, collata nobis cum aliis codicibus, referuntur, narrare placet. Anno 252, Raccam, hujus oppidi præfectus constitutus, vicarium misit (codex A. Th. nec non Abulpheda, t. II, p. 214). Vicarius erat Abu-Almohtassus. Anno 269, Ihsa ben-Alschaich ben-Solaic, dominus Amedi et Dijar Becri, quibus eum Almohtassus præfecerat, et quas provincias post ejus obitum tenebat, diem obit (codex A. 660, eum anno 285 diem obiisse, narrat). Alhafithsus ben-Alahsacer retulit dicens: Ihsa ben-Alschaich Abu-Musa Aldsohli Alschaibani, a Dsohlo ben-Schaiban originem ducens, regnante Almohtadio et initio regni Almohtamedi, Damasco potitus est, quem et Abu-Alhusainus Alrasi inter Damasci principes nominat, dicens: Anno 255, Damasco potitus, rebellionem fecit et Syriæ opes cepit. Ihsa Palestinæ, Ramlæ et Jordanis provinciæ præfectus, tempore quo Turcæ in oppido Sorra-man-raah [letatur, qui videt] tumultuabantur, creatus erat, quare adjutus milites conscripsit et divitias rapuit. Forte tum temporis Ebn-Almadirus, ex Ægypto septingenta et quinquaginta millia denariorum, Samirram tendens, devexit, quibus Ihsa potitus est. Hujus rei causa ex oppido Sorra-man-raah Husainum eunuchum cum Alcutsairo et Abu-Nazro Almarusi, ut pecunias ex Ægypto adlatas reciperent, miserunt. Hi ei Armeniæ provinciam, cum Syria conjunctam, tradunt. (Codex A. 668 ad annum 269 dicit: Almohtamedus Armeniæ provinciam et

obtulit, dum ille putabat, se Armeniæ Syriæque præfectum esse.) Ad annum 256 dicit: Hoc anno ad Ihsam ben-Alschaich missus est Ismahiles, qui Armeniæ provinciæ ipsi datæ, si, quas Syriæ partes occupasset, ex iis secure recedere vellet, certiorum eum facerét. Almohtamedus autem Amadjurum Turcam Damasco ejusque ditioni præfecit, qui quum, in eam prefecturus, cum exercitu Syriæ adpropinquaret, Ihsa contra eum filium suum (cod. 668, eum Manzurum appellat) cognominatum Abu-Alzahba [أبو الصهايا] misit, quem Amadjurus (cod. A. 668, in prælio fugatum) captivum fecit et capite truncatum ad portam Damasci cruci affixit. His rebus gestis, Ihsa fugiens in Armeniam tetendit et ibi usque ad annum 259 (vit. pro 269), quo mortem cum vita commutavit, imperium exercuit (consentit cod. A. 668). Hæc narrat Ebn-Alsacerius, qui Abulhusaini auctoritate nititur. Ejus quoque Aldar-Kothni [الدارقطنى] mentionem fecit dicens: Ihsa princeps Amedi erat. Dicit Alzulius [الزولى]: Bugha-Alcabir Ihsam ben-Alschaich Palestinæ Jordanisque tractibus anno 255 præfecit. Tum Damasco potitus est, et, inde in Armeniam profectus, anno 269 fato obiit (cons. cod. A. Th.). Addit codex A. 669, f. 33 v.: Post mortem patris filius Muhammedes rebus potitus est, quem Almohtadhedus, cum copiis profectus, oppidum Amedi post oppugnationem quadraginta dierum, securitate promissa (mense Rabihiæ posterioris, cod. A. Th.), anno 286 tradere coëgit. Tum huic regioni præfectos suos præposuit (conf. Abulphed. t. II, p. 214). Habuit alterum filium Ahmedem, qui anno 279 arce Maredino, quæ sub potestate Ishaci ben-Cendadj erat, potitus est (cod. A. Th.).

(131) De Ahmede ben-Thulun vid. Reiskium ad Abulphedam, t. II, p. 704, not. 198. Liceat nobis ex codicibus n.ºs 640, 659, 668, 669 et 731, nonnulla addere. Thulunus Ahmedis ben-Thulun pater, Alsitr cognominatus, unus gentis Thagharghari erat, quem anno 200 Noa ben-Asad, præfectus Bocharæ Chorasnæque, Mamuno (cod. P. B. habet falso *Atraschido*) cum aliis servis dono miserat. A Mamuno, cui placuit, inter Emiros exceptus, anno 230, vel, cui major fides habenda, anno 240, diem supremum obiit. Ahmedes ben-Thulun Samirræ, tertio mensis Ramadhani anni 220, ex puella Haschim vel Kasim nominata, secundum alios, jam anno 214 Bagdadi vel Samirræ natus est. Sunt autem (cod. P. B. hanc opinionem ex Ebn-Challecano adducit) qui Ahmedem ben-Thulun filium Thuluni non fuisse, sed e Maliho Turca et Kasima, Thuluni puella, natum esse contendunt, quem Thulunus ob præclaras ingenii dotes in familiam suam adoptaverit. Priori autem opinioni convenit, quod Almuwaffikus, quum ei in suggestibus malediceret, eum Thuluni filium, nec vero Malihi, esse dixerit. Post patris obitum a chalifa Almutawacillo patris muneribus ornatus est; tum Altsoghuri provinciæ, deinde Damasci, obtinuit. Vicarius Bac-Baci tempore Mohtadii Syriæ provinciæ, tum anno 254 Ægypti, ornatus est. Mizrum die Mercurii, nono mensis Ramadhani, intravit triginta et quatuor annos unumque diem natus. Occiso Bac-Baco, tempore Almohtamedi Ahmedes ben-Thulun imperio potitus est, ut terras ab Africa usque ad Euphratem sub ditione teneret. Codex A. Th. habet: Bac-Bacus anno 254 Mizro oppido, exceptis aliis ditionibus, ex gr. Alexandria, eum præferebat, quum, Bac-Baco a Mohtadio occiso, anno 257 Jarcuhus Ægypto præponeretur. Hic Ahmedem ben-Thulun, secum amicitia conjunctum, toti Ægypti provinciæ præfecit, quam anno 258, quum mense Ramadhani Jarcuhus animam exspirasset, ipse obtinuit. (Conf. Histor. patriarch. Alexandrinorum, p. 230.)

(132) Habet codex A. 668 ad ann. 261, et cod. A. Th.: Mense Schawwalî hujus anni, Almohtamedus, in curia sedens, filium suum Djahfarum successorem

sibi creavit, eumque Almfawwedh-ila-Allah [المفوض الى الله] cognominavit, nec non, Musam ben-Bugha ei addens, Africae, Aegypti, Syriae, Mesopotamiae, Mosulae, Armeniae et viae Chorasanae cum praeposuit. Post filium in imperium succedendi jus fratri suo Abu-Ahmedij concessit, eique cognomen Alnazir-ledin-Allah [الناصر لدين الله] dedit, dum Orientem, Sewadum, Bagdadum, Cufam, viam Meccae Medinaeque, Iemen, Cascarum (est nomen regionis in Iraca, cujus caput oppidum Waseth est. Interdum et Bazra ejusque tractus hujus ditionis esse habentur), Tigridis tractum, Ahwasum (أحواز a Persis in أهواز mutatum, quum careant littera ح. Tempore Persarum nomen huic regioni erat Charistanae; secundum alios, nomen هرمزبنهر *Hormosbenahr*, habuit: est magna regio, quae, inter Bazram, Wasethum et Persidem sita, septem tractus (puto novem), qui in Kamuso nominantur *Ramhormos* رامهرمز, *Ascar-Mocram* عسكر مكرم, *Tustar* تستر, *Djondaisabur* جَنْدَيْسَبُور, *Sus* سوس, *Nahrirri* نهر تيرى, *Ebdsah* ابذح, et *Manadsir* مناذر appellatur, et quorum singuli nomina sua habent, complectitur. Hujus regionis incolae *Chur* nomen gerunt.), Persidem, Izpahanum, Komm (Komm est oppidum inter Izpahanum et Sawam, cujus incolae omnes Schiitae, Imamo dediti, sunt; a Sawa duodecim pharasan-gas distat), Caradjum, Dinawerum, Rei, Sendjan (زَنْجَان a Persis زنگان nomen oppidi magni et celebris Iracae Adjem est, et non multum a Kaswino et Abharo, quod a Persis أهر appellatur, distat), et Sendan (سَنْدَان est caput Indiae) ejus imperio subjecit. Utrique duo vexilla, nigrum et album, dedit, et legem tulit, quod si mors, dum Djahfarus ad maturam nondum pervenerit aetatem, ipsum abriperet, ut sibi frater Ahmedes, huic Djahfarus in imperium succederet (conf. Elmac. p. 165).

(132 bis.) Est via in oppido Halebo, Darb-Albenat درب البنات appellata, ad quam pervenis, quum, intrans oppidum per portam Kinnestrinensem, via recta pergis (vid. cod. nostr. fol. 78 r.). فكموا لمعر الدولة باب قنسرين ودخل. « Et aperuerunt Muhiss-Aldewlae portam Kinnestrinensem, et intraverunt ejus socii, donec pervenirent ad viam Albenat, »

(133) Metrum hujus versus idem est, quam in nota 121 explicatum الجمر الكامل; est autem versus quaternarius مربع, et hypercatalecticus, ut ex pede مُسْتَفْعِلَاتُنْ . . . . . fiat مُسْتَفْعِلَاتُنْ . . . . ., quae mutatio in prosodia ترفيل et pes hoc modo mutatus مرقل appellatur. Vox الغامة cum *djesmo* in fine الغامة efferenda est. Hemistichium prius in voce العوام finit, ut العوا prius claudat, ثم posteriori incipiat.

Modus est: $\begin{array}{c|c|c} \circ\circ-\circ- & \circ\circ-\circ- & \\ \circ\circ-\circ- & -\circ-\circ- & \end{array}$

(134) Abu-Ahbbada Alwalidus ben-Ohbaïd ben-Jahja ben-Schamlat ben-Djabir ben-Salama ben-Mushir ben-Alharits ben-Haschem ben-Abi-Haritsah ben-Djadi ben-Nadsal ben-Bohtar ben-Ahtud ben-Ahna ben-Selaman ben-Tsahl ben-Ahmru ben-Djulhema, quæ est tribus Thai ben-Asdad ben-Said ben-Cahlan ben-Saba ben-Jaschhob ben-Jahsob ben-Kahtnan, Tajjita Albohtari, poeta celebris, Menbidji, secundum alios Sadafnæ, vico hujus oppidi, anno 206 natus est (sed est auctorum dissensio: sunt enim qui eum anno 205 natum esse contendant; alii anno 200); ibique, adolescens ætatem consumens, litteras humaniores edoctus est; tum in Iracam profectus, ex chalisif primum laudavit Mutawaccilum et spatium ex magnatibus carminibus celebravit. Post magnam Bagdadi temporis spatium peractum in Syriam rediens, multa in Halebi oppidi dominorum laudem carmina dixit, nec non plura carmina amatoria pepigit. Zalehus ben-Atazbah Altanuchi, Menbidji natus, se eum, antequam in Iracam profectus esset, sæptus in Menbidji templo magno in veniendo et abeundo carmina recitantes vidisse, narravit. Dicit Abu-Becrus Alzuli, in libro quem de iis quæ de Abu-Tammamo Althajji referuntur, composuit, Bohtarium dicere solere: « Initium in carmine et finis erat, quod ego ad Abu-Tammamum » Althajji, qui Emessæ degebat, profectus, ei carmen meum, omnes enim poetæ » illi carmina sua recitare solebant, recitabam, qui quum me recitantem au- » diret, ad me solum se convertit, et, quum cæteri abiissent, dixit: Tu omnium » qui mihi carmina recitarunt, maximus poetæ es; et quænam est tua conditio! » Paupertatem questus sum. Hæc, litteris ad populum Maahrræ-Alnohman datis, » ingenium meum laudans, me de meliore nota illis commendavit, mihi que » dixit: Carmen in eorum laudem compone. Ego tum ad eos profectus et benigne » exceptus, quatuor millium dirhemorum stipendio ornatus sum, quæ fuit prima » mihi donata pecunia. Bohtarius dixit, se primo apud Abu-Sahidum Muham- » medem ben-Jusuf vidisse Abu-Tammamum. Abu-Sahidus quum, carmine » quo eum laudaverit, aliquo die lætatus, exclamaret: Tibi, o vir, benefaciat » Deus! quendam sibi ignotum dixisse: Te Deus gloria augeat! quod hic reci- » tavit carmen, meum est; ante me hoc tibi dixit. Abu-Sahidus mutatus mihi dixit: » In propinquitate tua causa sufficiens est, ut de nobis animo tranquillo spem » habeas; ne vero hoc facias. Dixi: Carmen meum est, honore te afficiat Deus! » Dixit tum homo ignotus: Laus sit Deo! ne hoc dicas; et versus ex carmine » recitare cepit. Dixit mihi Abu-Sahidus: Quod vis, tibi concedimus; idem vero » id facias. Vehementer tum attonitus abivi nesciens quid dicerem; in animo » autem habui, ut quis homo esset, interrogarem. Sed, quum haud longe abiissem, » Abu-Sahidus me revocavit dicens: Injuria te affeci, veniam concedas. Scisne, » quisnam hic sit? Dixi: Nescio. Dixit: Hic est patruelis tuus Habibus Ebn-Aus » Althajji Abu-Tammam; accede ad illum. Accessi et brachia collo injeci. Tum » carmen describens et me laude ornans, dixit: Tecum jocus sum. Ab hoc tem- » pore, magna, quod celerrime memoria teneret, admiratione affectus, ejus con- » suetudine usus sum. » Matrem Albohtarii Abu-Tammamo nupsisse, idem Al- » zuli narrat. Aliquis Abu-Alohlan Maahrræensem interrogavit, quis trium » poetarum Abu-Tammami, Albohtarii et Almoenabbii melior esset. Respondit: » Duo sapientes sunt, et Albohtarius poetæ est, et quam bene eum Ebn-Alrumi his » versibus descripsit:

والفتى الجعوى يسرق ما قال ابن لوس فى المدح والتشبيب

كل بيت له يجرد معناه فعناه لابن اوس حبيب

» Vir Bohtarius furatur, quod dixit Ebn-Ausus in laude et amore;

» Quilibet versus, cujus sensus præstans est, sensus est Ebn-Auso Habibo. »

Et quum quidam poetam interrogasset, quisnam esset melior poeta: ipse, an Abu-Tammamus? respondit: Ejus cervix mea pulchrior est; pallium meum ejus praestat. Erat Bohtario servus, cui nomen Chasimo erat; quem quum Abu-Alfadhlo ben-Wahb scribae vendidisset, aliquo tempore post poenitentia ductus, se deceptum, non ex voluntate, servum vendidisse, carminibus declaravit. Carmina Bohtarii multum celebrata fuisse, ex eo colligi potest, quod, quum Ahmedes ben-Jahja ben-Djabir ben-Daüd Albeladori in coetu Almestahini esset, et plures poetae ad eum accederent, hic dixerit, se a nemine carmen accepturum esse, nisi qui simile quid verbis Bohtarii, Mutawaccilum, quum die solvendi jejunii Ramadhani ad locum Muzalla dictum exiisset, laudantis,

فلوان مشتاقا تكلف غيرما في وسعه لمشي اليك المنبر

« Quod si amans, quae in potestate sua non est, rem perficere posset, profecto, ipse suggestus ad te accederet. »

cecinerit, modo nominatus Ahmedes ben-Jahja, domum abiens, versus composuit, et cum his ad Almustahinum accedens dixit: « In laudum tuam meliores feci versus, quam Bohtarius. » Almustahini jussu cecinit.

ولو ان برد المصطفى اذ لبسته يظن لظن البرد انك صاحبه
وقال فقد اعطينه ولبسته نعم لك اعطافه ومناجبه

« Quod si Mustafae (Muhammedis) vestis striata, quum tu eam indueres, putare posset, profecto, te esse dominum suum (Muhammedem) putaret; »
« Et (se alloquens) diceret: Tu ei data es, te induit; vere! haec sunt ipsius latera et brachia. »

Quibus recitatis, dixit chalifa: Redi in domum tuam. Id quum fecissem (dicit Ahmedes), septem denariorum millia cum mandato mihi misit: Haec malis, quae me mortuo accidere possunt, reserva; quamdiu in vivis sum, tui curam habebam. Narrant, quendam in oppido Halebi centum millia denariorum, a patre relicta, poetis, iter sacrum facientibus et in pium usum erogavisse. Bohtarium, quum ipsi ex Iraca Halebum pervenienti, illum virum ob aes alienum domi sedere, homines narrarent, carmen in ejus laudem compositum cum quodam ipsius clientium ad eum misisse; virum autem, lecto carmine, lacrymas fundentem, servo, quem haberet, advocato dixisse: Domum meam venunda; et servo dicente; Domum vendere et hominibus molestiam ferre vis! dixisse virum: Non effugium est, vendatur domus; et, re peracta, centum denarios crumena involutos Bohtario cum his versibus misisse:

لو يكون للجا حسب الذي انت لدينا به محل واهل
لمحبت اللجين والدر والياقوت حتوا وكان ذلك يقل
والاديب الاريب يسم بالعدر اذا قصر الصديق المقل

« Quod si donum esset sufficiens loco quem apud nos tenes, »
« Certe argento, margaritis gemmisque, parvo quidem dono, nam et hoc paucum esset, donareris; »
« Sed vir cordatus intelligensque amicum egenum, quum minus fecit, quam debuit, excusatum habet. »

Versibus adlatis, Bohtarium denarios reddidisse, et scripsisse:

ياي أنت أنت البر اهل والمساءى بعد وسعيك قبل
والنوال القليل يكثران ها مرجيك والكثير يقل
غير اى رددت برك اذكان ربا منك والربا لا يحل
واذا ما جزيت شعرا بشعر قصى الحق والدنانير فصل

- « Per patrem meum ! tu, tu dono es dignus ; nam stūdiū tuum erat prius ,
  - conatusque (mei) posteriores ;
  - » Et donum parvum, magnum est, si ille vult, qui a te boni quid sperat ,
  - » magnumque parvum.
  - » Ego vero donum tuum remisi, quia usura a te accepta esset : usura enim
  - » illicita est ;
  - » Nam quum mihi pro carmine carmen dederis, debitum redditum est et
  - » denarii nimium sunt. »
- Illum autem, quum denarii redditi essent, crumena soluta, quinquaginta denarios addidisse, et, ne pecuniam remitteret, Bohtarium obsecrasset : qui, pecuniam accipiens, hos versus scripserit :

شكرتك ان الشكر للعبد نعمة ومن يشكر المعروف فانه زايد
لكل زمان واحد يقتدى به وهذا زمان انت لا شك واحد

- « Gratiam tibi ago, nam gratia servo beneficium est, quum Deus eum ,
- » qui pro benefacto gratias agit, honore augeat ;
- » Cuilibet tempori unus est, quem imitantur, et hoc est tempus, cui sine
- » dubio tu ille unus es. »

Dijō cognomina poëta noster habuit : Abu-Alhasan et Abu-Ahbbadah ; quorum prius, quum aliquis, tempore Almutawaccili, ut uno, Abu-Ahbbadah, nobiliore contentus esset, consilium dedisset, abjecit. Bohtarius, quum aliquo tempore iter faceret, Mosulæ, vel, ut alii conuendunt, Ras-Aihni morbum gravem nactus est ; quo sublato, anno 283 Menbidji vel Halebi diem obiit. Ab hoc anno, quem Abulpheda indicat, Ebn-Challecanus dissentit, qui, nonnullos esse qui, eum mortem obiisse anno 284, narrent, dum alii uno anno post, priorem opinionem præferens refert. Hadji-Chalifa annum 280 habet. Ebn-Aldjusi in libro inscripto *اعمار الاعمار* eum, quum diem obierit, octoginta annos natum fuisse refert. Idem Ebn-Challecanus, eum Menbidji animam exspirasse, opinioni majorem fidem habet. Auctore Bohtario, similis Abu-Tammami (qui anno 228 Mosulæ obiit) Hamasa existit, et liber inscriptus *معاني الشعر Maahni-Aschihhr* [sensus carminis]. Carmina ejus *سلاسل الذهب* [catenæ aureæ] appellabantur, quæ sine ordine erant, donec Abu-Becrus Alzuli secundum litterarum seriem in diwanum ea redegit. Ea quoque collegit Ahlius ben-Hamsah Alizpahani [Izpahanensis] eodem modo quem in Abu-Tammami carminibus adhibuerat, ut speciei carminum rationem haberet. Abu-Alohla Ahmedes ben-Ahbd-Allah Maahrrensensis (idem qui Abu-Tammami et Motenabbii diwanum excerptis et explicavit. Die Veneris tertio ante finem Rabihae prioris anni 363, Maahrreæ natus est, ibique mense eodem anni 449 mortem cum vita commutavit) Bohtarii diwanum excerptis et explicavit sub titulo *غيت الوليد* [Alwalidi nubes] (est Ebn-Challecani sententia) ; secundum aliorum sententiam autem, vitia Albohtarii in diwano suo commissa in viginti foliis collegit. Commentarium in Bohtarii carmina Ahbd-Ahahus ben-Ibrahim, qui diem anno 407

obiit, scripsit, et auctore Hasano ben-Baschr Alamedi (qui diem obiit anno 371) liber, qui una Alchesrii carmina complectitur, in Bohtarii carmina scriptus existit. His, quæ partim ex Ibn-Challicano, partim ex Hadji-Chalifa, collegimus, addas Reiskii doct. adnotationem (Abulphed. t. II, p. 727), et conferas Herbelotium sub *Bakheri* et *Bokheri*.

(135) Versus metri sunt الطويل [longi] nominati, quod ad circulum discrepantem [الدائرة المختلفة], ita nominatum, quia pedes in eo diversi sunt, pertinet. Versus octonarius مقنن est, cujus hemistichium regulis conforme est

فـعـولـن مفاعيلن فعولن مفاعيلن
 0 -- | 0 ---- | 0 -- | 0 ----

Pedes vero mutationes patiuntur, ut ex pede فعولن 0 -- fiat فعول 0 -- 0, et ex مفاعيلن 0 ---- مفاعلن 0 -- 0, quæ mutatio in prosodia قبض appellatur. Quum autem in versu nostro prioris hemistichii pes ultimus, العروض dictus, idem sit ac posterioris ultimus, الضرب dictus, scilicet مفاعلن 0 -- 0, noster versus rhythmicus مقفى appellatur. Vox نحاوله cum *he* muta هاساكتة efferenda est. Prius hemistichium post امرنا finit.

(136) Codices A. 668 et Th. rem ita narrant. Anno 264, Amadjurus, cui Damascus in feudum (ut ita dicam) assignata erat, diem obiit, in ejus locum filio succedente. Quo nuncio adlato, Ahmedes ben-Thulun exercitum, ut in Syriam, qua potiturus erat, proficisceretur, armans, Amadjuri filio, sibi a chalifa Syriam in feudum assignatam esse scripsit, nec non eum, ut in ipsius fidem juraret, invitavit. Ebn-Amadjurus, dicto obtemperans, Ahmedi usque ad Ramlam obviam ivit, qui, eum in provincia confirmans, Damascus tetendit et Amadjuri ducibus, quæ iis assignata erant, feuda prorogavit. Inde versus Emessam, Hamam Halebumque castra movens, hæc oppida in potestatem redegit. Quibus rebus peractis, Simæ Antiochiam, ut ipsi obsequium tribueret, se ei provinciam prorogaturum esse scripsit; et quum Sima id facere recusasset, Antiochiam profectus est. In illo oppido Simam oppugnantem incolæ, qui in Simam odium conceperant, Ahmedi nudas oppidi partes indicarunt, qui, contra has machinis bellicis exstructis, oppidum vi cepit. Acerrime se defendens Sima in prælio occisus est, cujus caput dux quidam suorum Ahmedi atulit. Jam anno 262 inter Ahmedem Almuwaffikumque inimicitia ortæ erant, ut hic alium Ægypto præficere vellet: quum vero neminem, quem præficere posset, inveniret, quippe Ahmedes ben-Thulun frequentissima dona in Iracam ducibus proceribusque mitteret, se Ahmedem ex provincia revocaturum esse minitatus est; et, Ahmede duris verbis respondente, Musam ben-Bugha cum magno exercitu misit, qui, interim hujus rei nuncio in Ægyptum adlato et Ahmede provincias Ægypticas muniente, quum usque ad Raccam processisset, ibi decem menses commoratus, deficiente pecunia et militibus rebellantibus, dum stipendium flagitabant, redire coactus est. Quum anno 269 Almuwaffikus Almohtamedum, ut Ahmed ben-Thulun in suggestibus maledici juberet, incitasset, in ejus locum Ægypto aliisque regionibus, quibus præerat, Ishacum ben-Cendadj præfecit, ut terras a porta Alschamasijjah appellata (est campus in superiore Bagdadi parte, a quo hæc porta nomen duxit, non, ut Reiskius putavit, suburbium, Abulphed. t. II, p. 753) usque in Africam ejus arbitrio permitteret.

(137) De voce قونا, quæ in textu nostro legitur, neque in Kamuso, neque in libro

Sihah-Alloghat aliquid, quod loco nostro conveniat, occurrit. Auxilium a lingua Syriaca et Chaldaica, quarum jam in adnotatione 118 haud inutilem usum fecimus, petendum est: ex illo enim loco, jam superfuisse in Syria illis temporibus voces Syriacas, clarum est, ita ut vocibus, quarum significatio ex lingua Arabica explicari non potest, lingua Syriaca usui esse possit. Vox **مهفل**, Chald. **מפלה** et **קופה**, *pericam, vectem, phalangam* significat; id quod a nostro alienum non esse videtur, ut hanc significationem pro vera habere ausi simus.

(138) Codex A. 668 et Elmacinus hanc rem anno 265 gestam esse narrant.

(139) Metrum versus idem ac in nota 135 explicatum est. Pauca solummodo addere liceat. In versu sexto vox **مختتم** efferenda est **مختتم** — — — — —, ut in Motenabbii carminis (*not. 211*) versu sexto, et in voce **ينجيه** *v. 9.*, pronomen δ contra regulas breve est — — — — —, ut in eodem carmine citato et in versu secundo et tertio, *t. II, p. 428* Vitæ Timuri, ed. Mang. et ibid. *p. 496*. Versu quarto. Vix opus est observari, δ *eliph* in fine versuum in pluribus vocibus non aliam causam quam metri et rhythmici habere. Vocem **أتيجت**, quæ versu tertio occurrit, schollastes in versu Motenabbii, quem puer composuit,

يا ليت في ضربة أتيج لها
كما أتيجت له محمدها

« O si ictus, cui ille, qui gloriam eo (ictu) adeptus est, decretus fuit, sicut
» hic (ictus) illi (viro) decretus fuit, mihi fuisset! »

ita explicat **اتاحة** Vox «*الاتاحة التقدير يقال اتاح الله له كذاى اى قدر* idem est ac *تقدير*, δ *decerni a Deo*, et dicitur **اتاح الله له كذاى**, eodem sensu quam *قدر*, *Deus hoc ei decrevit.* » Vox **مهموصب** ejusdem versus, a radice **عصب** *ciazit, circumdedit*, derivanda, est participium conjugationis duodecimæ, quæ significat «*congregati sunt homines*»; et hujus participium, tanquam substantivum usitatum, significat «*congregata hominum caterva.* » Voces **قص السبيل** versus quarti, Alcorani sunt verba (*sur. XVI, p. 9*, ed. Hinckelm.). Versus quinti vox **تلهين** proprie id significat, *quod hereditate acceptum est*, et in hoc sensu opponitur voci **طريف** *super comparato* (Vita Timuri, ed. Mang. *t. I, p. 226*), «*وجم طريفهم وتلادهم* » et collegit opes eorum nuper comparatas et opes eorum hereditate acceptas «*(i. e. omnes)*, ut ibidem, *t. II, p. 542*, **حديث وقدم**, opposita sunt. Poëta gloriam Ahbbastidarum cum ædificio comparat, cujus fundamentum jam ab eorum majoribus jactum est, qua in metaphora nostrum jam Lebidus poëta præcessit in Moallakæ versu:

قبني لنا بيتا رفيعا بهكه
فما اليه كهلها وغلامها

« Exstruxit nobis domum tecto alto præditam, in quam senes ejus (tribus) et
» juvenes adscendunt. »

ubi scholiastes vocem بيت [domus] vocibus بيت شرف [domus gloriæ] explicat. Versus octavia verba وإنما يجازى &c. ex Alcorano deducta esse videntur. Sensus versus esse videtur: Illi, sc. Zalehitæ, de Sima optime meriti erant, quum vero hic hujus rei gratias non egerit, per Ebn-Thulunum Alcorani sententiæ satisfactum est.

(140) Quum Ebn-Thulunus in Ægyptum rediret, Harrani, ex quo oppido Muhammedem ben-Atamisch depulerat, duce Ahmede Ebn-Djahwija, Raccæ vero exercitum duce Luluo reliquit (cod. A. Th.).

(141) Codex A. 668 et cod. Th. res mense Dsu-Alkahdæ, inter Salmiffam, Halebum (Emessamque, cod. Th.) gestas esse narrant. Nomen ducis, quem Luluus post Celabitam misit, codex A. 668 Nures نورز; codex A. Th. يوزن appellat.

(142) Codex A. 668 et Th. anno 268, Luluus obsequium in dominum suum exuisse narrant; sed ad annum 269 dicunt: Luluus rebellans (in cujus potestate erant Emessa, Kinnesrinum, Halebum et Djar Modhar ex Mesopotamia, cod. A. Th.), Balesum castra movet, et hoc oppidum diripit. Tum, conditionibus inter ipsum et Abu-Ahmedem, qui Raccæ erat, confirmatis, Karakisium se convertit. Post prælium cum Ebn-Zafwano Alohkaili commissum, oppidum in potestatem redactum Ahmedi ben-Malic ben-Thauk tradit: ipse, tertio mensis Almuharremi, cum Almuwaffiko, qui tum temporis bellum cum principe Sendjorum gerebat, magnas copias secum ducens, se conjungit.

(143) Codices A. 660 et 668 ad annum 269 rem magis explicant. Chalfus Farganeensis, Turca, Ahmedis ben-Thulun in confinibus Syriæ legatus [خلق] (صاحب عامل 660), ejus præfectum, illis præpositum, Basmasum eunuchum, clientem Muffehi (cod. 660 Alfatahi) ben-Chakan, impetu facto, in vincula conjecit, qua re permotæ copiæ irruerunt, et Chalfum occisuri illum liberaverunt. Chalfus, Damascus aufugiens, morti se eripit; dum incolæ pro Ahmede ben-Thulun preces publicas facere omittunt. Ebn-Thulunus contra eos profectus, ad Adanam, in quo oppido Tharsi populus cum Basmaso se defendit, castra collocat. Ebn-Thulunus, eos relinquens, per Emessam Damascus rediit.

(144) Quæ Reiskius doct. de origine hujus sectæ habet, vide ad Abulphedam, t. II, p. 229, 260, 706 et 718, quocum codex A. 660 et 774 (hic ut solet) consentit. Codex A. 668 et codex A. Th., quamvis Sendjorum res gestas narrent, non immemores quidem Lului sociorumque ejus in illo bello fortitudinis probatæ, attamen Sendjorum ducem a Luluo occisum non dicunt. Narrat codex A. 668, servum ex Lului sociis occisi caput saltantem attulisse. Injunctio rebellionis die Mercurii vicesimo septimo mensis Ramadhani anni 255 erat. Die sabati tertio mensis Zafari anni 270 occisus est. In Nowairio plura sunt.

(145) Consentiant codices A. 668 et Th. cum nostro, et addunt: Nec vero (post illud tempus) res ejus diminui cessare, donec pauper evaderet. Anno 282, Luluus ex carcere dimissus, in oppido, sedens in jumentis et mulis, circumductus est. Tempore Haruni ben-Chumaruffah, solus cum uno servo in Ægyptum rediit; et quum Muhammedes ben-Solaiman, Karmathitis fugatis, in Iracam rediret, Luluus et Fajekus, qui Damasci erant, ad eum litteras dederunt, ut Damasco potiretur, se ipsi auxilium laturos esse (cod. A. 675).

(146) Vox خزانة obscura. Sensus usitatus loco non convenit, nec vero aut in Siha, aut in Kamuso, melius quid invenimus. Nomen cujusdam navis, fortasse onerariæ, in lexicis omissum, esse, ex nostro clarum est; qua in sententia, quod primum cum سفن conjunctum, tum in verbis خزانة مائة خزانة زها ثلاث مائة خزانة solum occurrat, confirmamur.

(147) Observandum est, orthographiæ regulam, quum inter duo nomina propria vox ابن collocata sit, ut *ab eliph* unionis abjiciatur, in pluribus locis a nostro, ut in aliis codicibus, violatam esse (conf. Gramm. Ar. t. II, p. 77).

(148) Conf. Abulphed. t. II, p. 260, et adnotat. Placet ex codicibus Arab. 640, 659, 669, 731, et Th., nonnulla addere. Quum bubalæ lactis multum bibisset et ex eo molestiam traheret, medicus, quem habebat, Saahdus Theophilus (secuti sumus codicem 660; codex enim 640 habet موقيل et 659 نوفيل), Christianus, ab eo rogatus, quid consilii daret, dixit: « A prandio hodie abstinens. » Sed tempore prandii, quum fame maxima laboraret, agni pullorumque aliquid comedit; quam ob causam ventris fluxus, qui jam impeditus erat, rediit. Ab Antiochia profectus, in lecto a viris portabatur; sed, infirmior, qui hoc ferret, mari Mizrum iter fecit. Mizri medicis advocatis, inter quos Alhasanus ben-Sirec erat, se eos ante mortem capite truncaturum esse, si omnem in ipsum sanandum operam non impendissent, dixit. Morbo ingravescente, Muhammedani cum Corano, Judæi cum Pentateucho, Christiani cum Evangelio, et magistri cum pueris, in campum exeuntes, pro eo preces faciebant, dum Muhammedani in templis Coranum perlegebant. De vita quum desperaret, dixit: O Domine, miserere ejus, qui sui ipsius pretium non noscit, et clementia tua erga eum age. Tum fidem professus (*i. e.* dixit: لا اله الا الله محمد رسول الله

« Non est Deus præter Deum verum, et Muhamedes Dei legatus est »), Mizri die lunæ, decimo octavo mensis Dsu-Alkahdæ, mortem cum vita commutavit. Ante obitum vero judicem Baccarum ben-Kotaibah Hanefitam, qui per viginti-quatuor annos, sex menses sedecimque dies judicis munus administraverat, ex carcere dimisit. Erat Schafeitarum fautor: arcem Joppen, quum antea hoc oppidum arce non gauderet, condidit. Moriens Ebn-Thulunus triginta-tres liberos, inter quos septemdecim filii erant, reliquit. Abu-Alahbbasus (placet eorum præcipuos nominare) natus anno 242, quum pater contra Simam profectus esset, anno 265, Ægypti provinciæ vicarius creatus, obsequium in patrem exiit et Barcam profectus est. Pater ad eum persequendum exercitum misit, qui post plura prælia commissa captivum factum reduxit. Vinculus in carcere, quum Chumarujjæ in obsequium jurare nollet, duodecim post patris obitum diebus dilapsis, occisus est. Chumarujja (de quo *vile* quæ sequuntur); Adnan, qui anno 325 diem obiit; Schaihan (*vid.* adnot. 169), Modhar, Rabiah (conf. de hujus cæde adn. 169), Abu-Alaschajer, Musa; Nazr, qui a Djeicho ben-Chumarujjah anno 283 necatus est (conf. adn. 168). Reditus Ægypti Ahmedis tempore 4,300,000 denarii quotannis erant (conf. *Notices et Extraits des manuscrits*, t. VIII, p. 35), ex quibus post expensa 1,000,000 denarii in thesauro deponerentur. Quum diem obiret, in thesauro 10,000,000 denarios, 7000 Mamlucos (ut ita dicam), 7000 equos, mulorum asinorumque sex millia, centum, quas in belli usum adhibuit, naves, servorum viginti-quatuor millia, camelorum decem millia, et equorum onerariorum immensam multitudinem reliquit.

Causam, quæ adductus modo nominatum Baccarum ben-Kotaibah in carcerem conjecit, adduxit jam Reiskius doct. (Abulphed. t. II, p. 717); sed nonnulla ex

codice A. 731 addere liceat. Litteris inter Mohtamedum et Ebn-Thulunum, quum hic Damasci esset, missis, ille in Ægyptum profecturus, tempore quo frater Almuwaffikus bellum contra Sendjorum ducem gessit, iter ingressus est. Almuwaffikus, hac de re certior factus, copias duce Ishaco ben-Cendadj misit, qui Almohtamedum repulerunt et Sahido ben-Muchalled tradiderunt, ut eum arcte haberet. Quibus rebus Ahmedes ben-Thulun adductus, ex Damasco mandato misso; iudices, jurisconsultos nobilioresque Damascum convenire jubet, et scribit, Almuwaffikum cum fratre foedus fregisse. Ibi congregati omnes Almuwaffiko succedendi jus adimendum esse consentiunt, excepto Baccaro, qui Ahmedi dicit: « Tu mihi Almohtamedi litteras, quibus Almuwaffikum successorem suum creavit, misisti; da mihi quoque litteras quibus succedendi jure » eum privat. » Dixit Ebn-Thulunus: « Ille victus est et impeditus; te vero, » donec litteras miserit, carcere includam. » (Conf. *Histoire générale des Huns*, t. II, l. IX, p. 134 sq.)

(149) Chumarujja, anno 255 (cum hoc codex 731 non consentit; dicit enim, quum imperium obtineret, eum viginti annos natum fuisse), in oppido Sorra-man-raah e matre serva, *Mijas* nominata, genitus, patris successor in provinciis Syriæ, Ægypti confiniorumque administrandis ab exercitu die solis, decimo mensis Dsu-Alkahdæ anni 270, creatus est (conf. *Histoire générale des Huns par Deguignes*, t. II, p. 136, qui totum hunc locum ex codice A. 660, cujus auctor Abu-Almahasenus est, excerptis. Nomen *Jahres Almansuri*, quod in margine legis, vitiose pro *Bibars Almanzuri* est); ex eodem nonnulla addere et corrigere liceat. Abu-Ahbd-Allaho Ahmedi, qui cognomen Alwasethi gerebat, sexto mensis Dsu-Alhadjæ anni 271, imperium exercitus Syriæ traditum est. Deguignes,

vir doct. Abu-Almahaseni verba *وقد انعم اليه الحق* *فاقبل الموفق من بغداد* gallice vertit: *Il sortit de Bagdad, accompagné d'Ishaac fils de Kennadje et de Muhammed fils d'Aboussadje*. Sensus autem est: « Et advenit Almuwaffikus ex Bagdado (profectus), et jam in itinere » (hunc vero verborum sensum esse, et ex auctore nostro clarum est) « secum Ishacum » ben-Cendadj et Muhammedem ben-Abi-Alsadj conjunxerat. » Quod vero Almuwaffikum ipsum, ex Bagdado profectum, Chumarujjæ duces fugasse, et, Kinnesrino potitum, Damascum intrasse dicat, in eo Abu-Almahaseni verbis nimiam fidem habuisse videtur, quippe idem codex, narrata pugna inter Chumarujjam et Ahmedem ben-Almuwaffik, nullam Almuwaffiki ipsius mentionem fecerit, qua ex re difficultas non negligenda legenti non potest non sese offerre. Aut

Abu-Almahaseni, aut scribæ, in eo vitium latet, ut *ابن الموفق* pro *الموفق* scriptum sit; nam cum nostro et codex A. 668 et Th. consentit. Ex codice A. 668, quum nonnulla non levis momenti referat, quædam addere placet. Hoc anno (271) prælium inter Abu-Alahbbasum et Chumarujjam ad Althawahinum factum est; Almohtamedus enim, Damasco potitus, versus Ramlam contra Chumarujjæ copias profectus est. Ibi de Chumarujjæ, multas copias secum ducens, apud exercitum adventu nuncio adlato, redire in animo habuit, quum Chumarujjæ duces, qui ad eum perfugerant, eum retinerent. Ab eo vero læsi Ebn-Cendadjus et Ebn-Abi-Alsadjus jam erga eum animum propensum abjecerant. Chumarujja, Ramlam perveniens, ad aquam, ubi molæ exstructæ erant, castra posuit. Quum post Chumarujjæ fugam (hic loci pugna memoratur) insidiæ in Abu-Alahbbasum impetum facerent, hic, putans, Chumarujjam ex fuga rediisse, fugæ sese commisit, et, Damasci populo in ejus adventu portas oppidi claudente, usque ad Tharsum in fuga perrexit, interim uterque exercitus,

ducibus fugientibus, a pugna non desistit, dum Saahdus Alaisar, qui Chumarujjam frustra quesiverat, in ejus locum fratrem Abu-Alaschajerum substituit; et victoria reportata, multi enim ex Iracæ copiis aut capti aut occisi erant, nuncium Mizrum mittit. Chumarujja, nuncio adlato, multas erogat elemosynas et erga captivos benigne agit, sociis suis dicens: « Hi hospites vestri sunt; bene eos tractate. » Adductis ad ipsum libertatem donat, nec non aut manendi, ut eos honore afficiat, aut ad suos redeundi veniam concedit. Pars manet, pars redit. Chumarujja ex oppido Mizri decimo mensis Zafari cum copiis profectus erat; rediit in fuga tertio mensis Rabihae prioris.

De loco quo praelium commissum sit, apud virum cl. Deguignes, in libro citato legis: *Il rencontra Ahmed fils de Mouaffek auprès de la rivière Abu-petros, connue encore sous le nom de Touahin, dans la Palestine*; quum in codice Abu-Almahaseni, quem secutus est, legatur *بن الموفق بن احمد بن الطواحين* فالنقا مع احمد بن الموفق بن الطواحين من ارض فلسطين. Sed in hoc loco vitium esse videtur, ut scribendum sit *على الموضع المعروف*, quum, fluvium illum nomen *Alhawahin* non habere, sed locum esse ita appellatum a *المولى الطواحين* ibi constructis, nullis non notum sit. Deguignes, in eo quod de caede Saahdi-Alaisar dixit, Abu-Almahasenum secutus est, a quo codex A. 668 differt. « Anno 275, Saahdus Alaisar *الاعسر الابسر*, qui et *الابسر* appellatur, Damasci Emirus, vir justus, benignusque erga subditos, unus ex sociis intimis Ebn-Thuluni, qui Abu-Alahbasum die Alhawahini in fugam conjecerat, vitam perdidit. Die enim pugnae, ira in Chumarujjam inflammatus, dixerat: « Adolescens hic ludo occupatus est. » Quae verba ad Chumarujjam delata, quum Ramlæ versaretur, ut a Damasco advocatum sua manu occideret, eum incitarunt. Cujus rei nuncio Damascum perlata, oppidi populus rebellat, Chumarujjæ in suggestibus maledicit, et, magnum ob viri cadem luctum edens, ad Almuwaffikum scribit. Chumarujja autem, itinere sacro indicto, multis pecuniis donisque datis, hominum animos placat. Cum his dictis codex A. 640 consentit; addit autem, eum, secundum nonnullorum sententiam, jam anno 273 occisum esse.

(150) Ishacus ben - Cendadj anno 279 diem obiit, succedente in provinciam Mosulæ et Dijar-Rabihae filio Muhammede. Nomen *كنداج* in pluribus codicibus et *كنداجيق* *Cendadjik* scribitur (cod. A. Th.).

(151) Ebn-Abi-Alsadjus Muhammedes ben Diudad patre usus est Abu-Alsadjo, Diudado, qui anno 288 Bardahæ (cod. 669 *مدينة ادربيجان* in Aderbidjanae capite; quod idem est) peste, quæ inter socios grassabatur, abreptus est. Post ejus mortem socii filium Diudadum principem sibi crearunt; sed, quum ejus patruus Josephus ben-Abi-Alsadj ei adversaretur et impetum in eum faceret, cum paucis, qui se cum ipso junxerant, in fugam actus est. Hæ res mense Ramadhanî gestæ sunt (cod A. 668 et 669). Ni fallor, in Eutychiî Annalibus, p. 476, nomen viri vitiose scriptum est.

(152) Codex A. 668 et Th. ad annum 270 nonnulla habent, quæ rem explicant. Chumarujja, qui patris in imperium successerat, contra Damasci præfectum rebellantem copias misit, quæ eum inde depulerunt et tum Schaisarum profectæ sunt. Eodem anno, Ishacus ben - Cendadj Mosulæ Mesopotamiæque

praefectus, qui, conjunctus cum Ebn-Abi-Asadjo, mortuo Ahmede ben-Thulun, Syriae provinciam in potestatem redigere in animo habebat, in Syriam profectus est. Uterque ad Almuwaffikum, auxilium rogans, litteras misit. Quibus promissis et copiis collectis, regiones vicinas, irruptione facta, sibi subiecit; et quum ipse Damasci praefectus eos adjuvare promitteret, omnes in Syria duces ex Antiochia, Halebo et Emessa recesserunt. Interim Chumarujjæ copiae ex Damasco Schaisarum, ad bellum Ishaco ben-Cendadj faciendum, procedunt, qui tamen, ob auxilia quæ ex Iraca expectat, pugnam differt. Utrique parti hiems supervenit, et Chumarujjæ exercitus, tempore vehementer afflictus, in loca circa Schaisarum se dispergit. Tum Abu-Alahhbasus Ahmedes ben-Almuwaffik auxilia adducens, inopinato impetu facto, Chumarujjæ copias invadit multosque eorum occidit. Qui fuga evadunt, Damascum petunt, quod oppidum Abu-Alahhbasus mense Schahbani anni 271 intrat.

(152 bis.) Nomen hoc in codice sine punctis diacriticis legitur. Habuit puncta supra خ, sub ب et ی, sed scalpello erasa sunt. In codice A. 668 idem nomen invenimus, sed solummodo cum punctis ی و, ut in codice, quod ex bibliotheca viri cl. Rousseau amicus noster, juvenis doct. Reinaud, in hoc verbo contulit. Quomodo effereendum sit, dubitamus. Fieri tamen potest, ut idem nomen sit, quod in adnotatione 140 *Ahmedes Ebn-Djahwija* scriptum est.

(153) وهاضرطى لطفى. Vox حاضر jam antea (adn. 6.) explicata, cum voce طى conjuncta, nil aliud esse videtur ac حاضر قنسرینى ut حاضر السليمانية, et حاضر حلب idem est quam حاضر كلب. Cui si addideris, quæ sub voce الفراديس in Lexico geogr. Sojuthii leguntur, nil erit, quod dubites: جمع فردوس وهو البستان موضع بدمشق هو الآن محلة كبيرة ينسب اليها احد ابواب دمشق والفراديس موضع بحلب قرب برية خساف وحاضر احد ابواب دمشق والفراديس موضع بحلب قرب برية خساف. « طى من عمل قنسرین signficat, est locus apud Damascum, jam magnus locus habitatus, a quo una portarum Damasci nomen duxit, et vox الفراديس est locus dittonis Kinnesrini apud Halebum in propinquo campi Chusaf et Hadhiri «Thai»; nam apud Jakutum sub eadem voce legis: الفراديس موضع قرب حلب بين برية خساف وحاضر قنسرین, « Alfaradis est locus prope Halebum, situs inter campum Chusaf et Hadhirum Kinnesrini. » Hic locus a situ nomen حاضر قنسرین, ab incolis حاضرطى nomen traxit, ut حاضر حلب et حاضر كلب. Iterum hæc vox fol. 143 r. occurrit.

(154) الطواحين قرب الرملة من الهملايى. Sojuthii Lexicon geographicum habet الطواحين قرب الرملة من الهملايى, locus prope Ramlam situs, Palestinae dittonis in Syria est. »

(155) Codex A. 668 et Th. ad annum 273 narrat: Hoc anno inimicitiae inter Muhammedem ben-Abi-Asadj et Ishacum ben-Cendadj, qui in Mesopo-

tamia consentiebant, exortæ sunt. Causa erat, quod Ebn-Abi-alsadjus ditiones Ishaco invideret, et præcedere vellet; Ishacus vero eum ab ista re impediret. Ebn-Abi-alsadjus Chumarujjæ ben-Ahmed ben-Thulun, litteris missis, se adjunxit, et, pacis pignori filio suo misso, in provincia Kinnerrini preces pro eo fecit, quum Chumarujja ei ejusque ducibus magnas mitteret pecunias. Hoc fœdere pacto, Chumarujja, in Syriam profectus, cum Ebn-Abi-alsadjo, qui Balesi erat, se conjunxit. Ebn-Abi-alsadjus Euphratem apud Raccam trajicit et cum Ishacu ben-Cendadj prælium committit, quo omnes Ishaci fugati opes in hostium potestatem veniunt. (Habet codex A. 660 ad annum 273: Hoc anno, mense Djumadæ prioris, prælium inter Ishacum ben-Cendadj et Muhammedem ben-Abi-alsadj commissum est, in quo Ishacus fugæ se tradere coactus est. Iterum, mense Dsu-Alhedjæ, prælio factò, Ishacus, ut antea, in fuga salutem posuit.) Chumarujja autem, Euphrate trajecto, Rafikæ (est oppidum prope Raccam ad Euphratis ripam situm. Inter utrumque oppidum trecentorum cubitorum distantia est.) sedem figit, dum Ishacus Maredinum arcem tendit, in qua ab Ebn-Abi-alsadjo oppugnatur. Ebn-Abi-alsadjus, de expugnatione desperans, eam relinquit, et versus Sendjarum castra movens, hunc locum copias, ex Arabibus collectas, invadere jubet. Ishacus autem, ex Maredino versus Mosulam profectus, iterum ab Ebn-Abi-alsadjo ad oppidulum Barkahid (est locus in extremo nomi Bakah-Mosulæ fine, tractus Nisibis, e regione Baschassi, qui nomo Bakah adnume-

ratur. Ab ejus incolis proverbium deductum est, quum dicitur **لص برقميدى** *Fur ex Barkahido*) prælio commisso, fugæ se mandare cogitur. Redit hic Maredinum; sed Ebn-Abi-alsadjus, his victoriis auctus, Mesopotamiam Mosulamque in potestatem redigit, et pro Chumarujja, post hunc vero pro se, preces publicas facit. Mittit quoque servum suum Fatahum, fortitudine præditum, sibi inprimis carum, in regionem Mardj-Almauzil [campus Mosulæ] (regio, nota nomine **مرج ابى عبيدة** [campus Abu-Ohbaidæ], Mosulæ ab oriente sita, inter montes est. Hæc vallis, similis valli Ghur, campos et vicos habet, et in ejus montibus arces exstructæ sunt.) appellatam cum parte copiarum, ut ibi tributum colligat. In propinquo ejus Jacobitæ erant, quibuscum pacem composuit; tum vero, improvise impetu eos adortus, fugatis viris, eorum opibus potitus est. Illi tamen collecti, summo consensu eum aggressi, octingentos occiderunt, ut a mille militibus, qui cum eo essent, circiter centum fuga evaderent, centum in vicos dispersi se occultarent. Redierunt tum Mosulam ibique permanserunt.

(156) **ابن ابا خذ عكم** Hæc voces in codice, ob angustum, quo continentur, spatium, difficiles sunt lectu. Quum aliquod tempus de sensu priorum dubitavissemus, in voce **ابن** omissionem vocis **له** et in voce **ابا** exceptionem regulæ grammaticæ, quam perill. S. de Sacy in Grammatica, tom. II, pag. 78, §. 137, explicavit, quum **يا ابا** scribendum fuisset, esse putavimus: sensus tum esset: Dixit filius, quem habebat: O pater! Dubitantes tamen ob litteras **ع** abbreviatas vocis **عجم** *rectum*, quæ in margine codicis leguntur, amicum nostrum supra laudatum, ut codicem viri cl. Rousseau inspiceret, rogavimus, et codicem eadem verba habere, responsum tulimus. De casu rarissimo consulentibus nobis præceptorem fauoremque nostrum, huic scribere placuit **ابن ابا** idem significare quam **يا نفسى** [o anima mea], et addidit **هذا هو العجم لا ريب فيه**, [hoc verum est et dubio caret].

Vocibus يا نفسى Arabes utuntur, quum se alloquuntur; ابا vero est pro ابى (S. de Sacy, Gramm. Arab. tom. II, pag. 78, s. 135), et particula يا omissa est.

ثنية العقاب عقبة مشرفة على غوطة دمشق: (157) Apud Jakutum legis: وفيها طريق القاصد اليها من الشرق وقال ابن الكلبي وسيف بن عمرو سميت بذلك لان خالد بن الوليد لما ورد من العراق مددا لاهل الشام ودخل هذه الثنية واشرف على الغوطة ركز بها رايته التي اعطاه اياها النبي صلى الله عليه وسلم وكانت تسمى العقاب علما لها وقيل بل العقاب اسم جنس لكل راية وقيل بل سميت بعقاب عرش في موضع منها والله اعلم Tsanijja Aluhkab est « وثنية العقاب ايضا بالتغور الشامية قرب المصيصة collis Ghuthæ Damasci imminens, in quo via ejus est, qui ab oriente (Sojuthius ab Emessa) Damascum tendit. Dixit Ebn-Alcalbius Wasifus ben-Ahmru, ita nominatus est, quia Chaledus ben-Alwalid, quum ex Iraca Syris auxilium ferret, hoc colle conscenso, Ghuthæ imminens, ibi vexillum, quod a propheta (Muhammede) acceperat, defixit, in ejus rei memoriam nomen colli datum est. Dicitur, sed vox *Uluhkah* nomen generis cujuslibet vexilli est; dicitur, collis potius ab eo, quod aquila (vox enim *Uhhak* et aquilam et vexillum significat) in loco quodam hujus collis nidum habuit, appellatus est. Quid verum sit, Deus scit. Vox *Tsanijja-Aluhkab* et nomen loci est, in confiniis Syriæ prope Mazizam sicut. » Codex A. 660, quamvis vitiose ibi legatur القعدة في ذي العسكرة في خروج بعسكرة في ذي القعدة في دمشق ut videtur pro قرب دمشق in hunc tamen locum apud Damascum indicat.

De rebus gestis codex A. 668 et Th. nonnulla habet, quæ addere placet. Hoc anno (275) discordia inter Ebn-Abi-alsadjum et Chumarujjam, post amicitiam mutuatam et obsequium huic ab illo tributum, ciata est. Chumarujja, ex Ægypto profectus, in Ebn-Abi-alsadji, qui etiam castra moverat, occursum, apud Tsanijjam Aluhkab, prope Damascum sitam, venit. Primo Chumarujjæ dextra ala fugata, quum altera exercitus pars Ebn-Abi-alsadjum cingeret, hic fugam cepit, et, exercitu deleto, omnia impedimenta, jumenta opesque in hostium potestate reliquit. Quum vero Ebn-Abi-alsadjus magnas Emessæ reliquisset divitias, Chumarujja cum duce quodam equitum turmam versus hoc oppidum misit, qui, antequam Ebn-Abi-alsadjus advenisset, iter emens, eum, quominus oppidum intraret et in eo se defenderet, impediverunt. Raccam tum fugit; sed quum Chumarujja, qui versus Mosulam eum præcessisset, a persequendo non desisteret, a Mosula deflectens Alhaditsam pergit, dum Chumarujja Beledum proficiscitur ibique permanet. (بلد *Beled*, sæpius بلط *Beleth* scriptum, est oppidum antiquum ad Tigrin supra Mosulam, septem pharasangas ab hoc oppido distans.) Ebn-Cendadjus autem, qui, ab eo tempore quo Ebn-Abi-alsadjum fugerat, eodem loco commorabatur, a Chumarujja adveniente ad illum persequendum magno cum exercitu pluribusque ducibus mittitur. Hic Ebn-Abi-alsadjum ipsum præcedentem usque ad Tecritam sequitur; et dum Ebn-Abi-alsadjus Tigrin trajicit, Ebn-Cendadjus, navibus collectis pontem confecturus, in ripa consistit, ubi inter utramque partem telis pugnatur. Ebn-Abi-alsadjus duo equitum millia, Ebn-Cendadjus viginti millia secum habuit. Quum Ebn-Abi-alsadjus

naves collectas esse videret, a Tecrita Mosulana noctu profectus est, quo die quarto pervenit et ante oppidum castra posuit. Tandem cum Ebn-Cendadjo concurrere coactus, cum parva manu hostium impetum fortiter sustinuit, et Dei auxilio victoriam reportavit. Fugiens Ebn-Cendadjus Raccam petit, quo Muhammedes eum persequitur, et Almuwaffikum de rebus gestis certiozem faciens, ut, versus Chumarujjæ ditones in Syria, Euphratem trajicere sibi permittatur, rogat. Almuwaffikus, gratias agens, ut transire cunctaretur, donec auxilia miserit, ab eo petit. Ebn-Cendadjus vero, ad Chumarujjam perveniens, ab eo iterum cum copiis mittitur; et dum Ebn-Cendadjus ad Syriæ latus, Ebn-Abi-Alsadjus ad Raccam castra habet. Hoc ducem, qui illum a fluminis transitu impediatur, mittente, ab Ebn-Cendadjo copiarum missarum alio loco Euphratem trajiciunt; nec vero eorum transitus ab hostibus prius cognoscitur, quam in eos impetum faciant. Ebn-Abi-Alsadjus, suis fugatis, a Racca Mosulam tendit et ab oppidi incolis auxilium petit. Ibi circiter mense peracto, Bagdadum proficiscitur, et anno 176 apud Almuwaffikum advenit, qui, in Parthiam iter facturus, eum veste honorat, divitiis donat et socium sibi adjungit. Ebn-Cendadjus autem in provinciis Diyar-Rabihae et Diyar-Modhari permansit.

(158) Metrum البسيط appellatum est, quod ad circulum discrepantem *مثنى الدائرة المختلفة* pertinet. In principio octonarius *مثنى* pedibus *مستغلق* — — — — — *فاعلن* — — — — — quater repetitis, versus est. Noster octonarius in pedibus plures admittit mutationes: 1) *مستغلقن* — — — — — fit *متغلقن* — — — — —, abjecta secunda littera quiescente, id quod *خبن* et pes ita mutatus *مخبرن* appellatur; est pes *مفاعلن*. 2) *فاعلن* — — — — —; a) eodem modo mutatur, ut fiat *فعلن* — — — — —; β) abjecta littera quiescente | et sequentis litteræ *ع*, abjecta vocali, ut fiat *فعلن* — — — — —. Modus metri est:

◦	—	—	—		◦	—	—		—	—	—		◦	◦	—
◦	—	—	—		◦	—	—		—	—	—		◦	◦	—

Hemistichia post verba *منزلة* et *بكرة* separanda sunt. In versibus verborum lusus est.

(159) Hæc verba ex Alcorano sunt (*vid.* sur. VI, 64; LIII, 38, edit. Hrnck.) Sensus est: « Sed absit, ut filius tuus pro te pœnas det! »

(160) Codex A. 660 et Th. ad annum 276 habet: Medio mensis Rabihae prioris h. a. Almuwaffikus, frater Chalifæ Almohtamedi, Izpahanum ad Ahmedem ben-Ahbd-Alahsis ben-Abi-Dulf iturus, Bagdado profectus est. Advenienti Ahmedes domus suæ cum omnibus ejus utensilibus usum permisit, ut Almuwaffikus in ea habitaret. Advenit quoque Ebn-Abi-Alsadjus apud Almuwaffikum, Chumarujjam fugiens post plura inter utrumque prælia commissa, quem Almuwaffikus veste donavit et honore affecit. (Causa itineris Almuwaffiki fuit, quod Almarsai scriba Adjuteclini ei, magnas opes ibi esse, litteris indicaverat: si ipse iter susciperet, omnes in potestatem redacturum esse.)

(161) In Jakuto legitur: *الجبل اسم ساحل للادقليم المعروف بين العامة*

بهران العجم منه همدان والدينور وجرباذقان (جرباذقان) واميهان.....
 والجبل ايضا موضع بالاندلس معروف عندهم..... والجبل ايضا كورة بمصر
 « *Aldjebel* nomen tractus littoris regionis inter vulgum nomine *Ihrak-
 Aladjem* notæ est, in cujus ditione sunt Hamadan, Aldinawer, Djerbadskam
 (v. Djerbadfan) et Izpahan oppida..... et *Djebel* etiam locus in Andalusia
 inter ejus incolæ notus..... nec non nomus notus apud Emessam.»

(162) Qui apud nostrum appellatur *ياسمار* *Iasmar*, modo *بازماز* *Basmas*, modo
بازمان *Basman* scribitur apud alios. Codex A. 668 et Th. ad ann. 277 omittit
 triginta millia denariorum, quæ ante preces miserat, ut ea in pium usum erogaret;
 habet porro pro 150 vestibus numerum 500, et eodem modo 500 equos nobiles.
 Cum hoc consentit codex A. 669. Codex A. 660 habet triginta millia denariorum,
 500 vestes, totidem jumenta multaque arma, cum quo codex A. 640 consentit;
 sed addit, post dona illa missa, quum *Basmasus* pro *Chumarujja* preces faceret,
 hunc illi iterum quinquaginta millia denariorum misisse.

Basmasus eunuchus *Alfatahi ben-Chakan* fuit. Codex A. 668 et Th. eum
 anno 279 diem obiisse narrat (cod. A. 668, anno 278). Causa mortis fuit:
 Quum mense *Djumadæ* posterioris anni 279 *Ahmedes Alahdjifi Tharsum* venisset,
Basmasus cum eo in expeditionem æstivam profectus est. *Schelendam* (cod. A. 669)

عندنا, cod. A. 668 سليمان. Nil de his locis in Lexico geogr. *Sojuthii* legimus.
Masuhdius habet *sub arce Cancab*; sed arx hujus nominis in Palestina, quæ
Jordani imminet, esse non potest) perveniunt, in quo oppido obsidendo occupato
 lapidis segmentum a machina missum costas lædit, ut jamjam locum in potesta-
 tem laturus redire cogatur. Medio mensis *Redjebi* diem obiit (idem *Masuhdius*:
 Ad portam *Djihad* sepultus est) et *Tharsum* abductus ibi sepelitur. Magna fortitudi-
 nis laude et studii in bello mari terraque contra *Græcos* gerendo a *Masuhdio*
 ornatur. Milites maritimos, quibus pares non erant, habuit, ita ut hostibus magnas
 clades afferret. In ejus provinciam *Ebn-Ahdjifus* successit, quem et *Chumarujja* provin-
 ciam ornavit, et equis, annonæ aliisque rebus adjuvavit. Hunc provinciam adema-
 tam patrueli suo *Muhammedi ben-Musa ben-Thulun* dedit, quem *Tharsi* populus,
 eodem jam anno impetu factæ, domo direpta, *Haremo*, ut ita dicam, læso, in
 vincula conjecit, quia *Chumarujja*, qui tunc temporis *Damasci* erat, *Almuwaffiki*
 eunuchum *Raghebum*, qui post hujus mortem bellum sacrum decreverat, et, suis
Tharsum missis, *Chumarujjam* visitaturus *Damascum* profectus erat, ab itinere,
 quippe ex cujus præsentia voluptatem caperet, retinuit, ut socii, qui *Tharsum*
 venissent, a *Chumarujja* in vincula conjectum eum putarent. Quo rumore in popu-
 lum sparsa, hic iratus *Muhammedem* invasit, se eum non prius e vinculis emis-
 surum esse dicens, donec *Chumarujja* *Raghebum* dimiserit; qua de re *Chumarujja*
 certior factus illi statim abeundi veniam dedit. *Muhammedes* verò dimissus, quum
 hujus populi viciniam turpem haberet, *Hierosolymas*, ibi vitam peracturus, pro-
 fectus est, ut iterum *Ebn-Ahdjifus* *Tharsi* imperium tenebat.

(163) Loco nostro, quæ ab *Abulpheda*, tom. II, pag. 272, afferuntur, melius
 explicantur. Vir cl. *Reiskius* in adnotationibus ad locum citatum (*ibid.* pag. 725) ex
Renaudoto nonnulla hæc levis momenti attulit. Constructionem verbi زوج
 rarissimam quidem esse, sed usitatam, perill. *S. de Sacy* in tomo II *Chrestomath.*
Arab. pag. 477 sq. adnotatione, quæ in margine *Kamusi* est, probavit. Eadem

verborum باع *vendidit* et وهب *dedit* constructio in nonnullis locis « nobis observata est, ex. gr. vox باع in Vita Timuri edit. Mang. tom. II, pag. 500, v. 15, et in codice 728, fol. 124: « ومنعوا الناس من الماء وباعوه منهم » Et homines ab aqua repulerunt eamque iis vendiderunt. » Vox وهب in eodem codice fol. 113: « وامر تاج الدولة بعد 113: وجمع الاسرا ووهبهم من محمد بن هرف الدولة Tadj-Aldewla captivos colligi jussit, eosque Muhammedi ben-Scharaf-Aldewla dedit. »

(164) Conferas *Histoire générale des Huns, tom. II, liv. IX, pag. 138*. Chalifa eam in matrimonium ducere volebat, ut majore, qui faciendus erat, apparatu Chumarujja pauper evaderet. Chalifam spes non fefellit: nam Chumarujja, filiam suam maximo splendidissimoque apparatu instruxisse non contentus, in initio cujuslibet stationis inter Mizrum Bagdadumque palatium, in quo omnia, quae necessaria erant tali virgini, praeparabantur, ut in patris domo esse videretur, exstrujussit, et ob locorum distantiam et ob itineris modum, quum, secundum Abu-Almahaseni verba, modo itineris infantis in cunis iter facerent فكانوا يسيرون بها سيرا في المهد, multa palatia fuisse putandum est (Histor. patriarch. Alexandr. pag. 334 sq.).

(165) Immensum Chumarujjae apparatus fuisse, in eo omnes auctores consentiunt. Plures auctores mille mortaria aurea in ejus apparatu fuisse narrant. Abu-Almahasenus uno loco mille, Dsehebius secutus, altero centum, ut noster, habet. Plures praeterea res pretiosissimas addunt, non omnes easdem: omnium rerum pretium 1020000 denariis codex A. 668 taxat; et Abu-Almahasenus, Chumarujjam 1000000 dirhemos (cons. cod. A. 731 et Almasuhdius) doti dedisse, dicit. Praeterea, terris ab Euphrate usque ad Barcam in triginta annos concessis, quotannis 200000 denarios pro praeterito et 300000 denarios quotannis pro futuro solvit (cod. A. 731 habet 200000).

(166) Abu-Almahasenus narrat: Chumarujja filiae suae fratrem suum, Chesredjum ben-Ahmed ben-Thulun, socium in itinere adjunxit. Primo mensis Almuharremi anni 282 Bagdadum pervenere (ut narrat Masuhdius, jam mense Dsu-Alhedjæ anni 281), quo tempore Almohtadhedus Mosulæ erat, qui vero, nuncio adventus adlato, statim Bagdadum rediit. Quinto mensis Rabihæ prioris ad eum deducta est; et Ahlius ben-Alahbbas Alrumi, poeta tum temporis, versus, quos Masuhdius citat, cecinit:

يا سيد العرب الذى له قدرت باليمن والبركات سيده العجم
اسعد بها كسعودها بك انها ظفرت بما فوق المطالب والعمم
ظفرت بملاى ناظر بها بهجة وضميرها نبل وكفيها كرم
شمس الحى زفت الى بدر الدجى فتكشفت بها عن الدنيا الظلم

- « O Domine Arabum, cui propter fortunam secundam et virtutes eximias »
» Deo domina barbarorum decreta fuit,
» Sis felix per eam, sicut illa per Te felix est; nam, quae desiderio et cura com-
» parari non possunt, ea adepta est;
» Tibi adest multitudo, quae in ea pulchritudinem, in ejus animo ingenit
» pulcherrimas dotes, in ejus manibus liberalitatem cognoscit!

» Sol diei rutilans ad lunam plenam noctis tenebræ deductus est; et per
» utrumque ex mundo injustitia depulsa. »

Pauca, quæ versus explicent, addo. Poëta duas voces العرب *al-ʿArab* et العجم *al-ʿAjam* unam alteri opposuit. Filia Chumarujjæ enim ex Arabibus originem non duxit, et voce عجم omnes nationes, Arabibus exceptis, intelliguntur. Arat es feminas cum sole, nec vero cum luna, comparare solent; nam شمس *šams* sol est generis feminini, بدر *badr* luna vero masculini. Vox الضحى *al-ḏuḥā* est diei pars paulo ante meridiem, quum sol plene splendet; quo epitheto significatio vocis شمس *šams* explicatur; huic vox الدجى *al-ḏuǧī* noctis obscuritas opposita. Vox البدر *al-badr* est plena luna; qua viri pulchritudo describitur. Ut voci الظلم *al-ẓalīm* duplex sensus *injustitia* et *tenebrarum* tribuatur, poëta voluisse videtur. Kathronnada (cui nomen erat Asma) anno 287 diem supremum obiit (cod. A. 668, 669, 731).

(167) De causa modoque cædis auctorum dissensio est. Schems-Aldinus in libro inscripto مرآة الزمان [Speculum temporis] eum in balneo occisum esse dicit, quum servis in odium venisset: nam aliquo die in balneo, quippe a servorum aliquo rem indecentem postulasset, hic vero pudore aliorum servorum retentus eam facere recusasset, eundem, donec exspiraret, cædi jussit (conf. Histor. patriarch. Alexandr. pag. 334 sq.). Alii dormientem eum in lecto occisum esse volunt. (Mizri quum degeret, a læena custodiebatur dormiens, et nemo ad eum accedere audebat.) Sunt qui narrent, servum cum quadam Chumarujjæ concubina rem habuisse, eosque, rei pœnam timentes, cum aliis servis conjunctos, eum occidisse. (Hanc opinionem de Guignis in libro citato secutus est.) Servi qui eum occiderant, plures quam viginti, quos in fuga Thoghhdjus ben-Djof Damasci præfectus assecutus erat, occidebantur et cruci affigebantur. Ubi occidebatur, secundum codicem A. 731, triginta, secundum codicem A. 668, viginti septem annos natus erat. Eum occisum esse volunt medio mensis Dsa-Alhedjæ, alii autem paucis hujus mensis diebus præterlapsis.

(168) Djeischus decimo-quarto Dsu-Alkahdæ anni 282 Ægypti præfectus creatus est. Aliquot dies Damasci permansit; tum vero in Ægyptum rediit. Plures erant causæ, cur non multo post provincia privaretur. 1) Quum ejus pater Chumarujja tanto apparatu filiam suam Kathronnadam, quam chalifa in matrimonium ducebat, instruxisset, in thesauro, ubi Djeischus in imperium successit, sufficientes non erant pecuniæ, ut eodem quo pater modo erga Emiros agere posset. 2) Imperii initio non Emiros virosque meritos, sed servos viles socios sibi adjunxit, et, Emiros subditosque suos negligens, ludo potuique cum illis indulisit. 3) Hi eum, ut patrelem suum Abu-Alaschajerum occideret, incitarunt; et quamvis aliam provulgaret causam, ad unum omnibus vera nota erat. 4) Quum aliquo die in vino bibendo cum istis hominibus vilibus occupatus dixisset, se his illorum dignitatem; domos divitiasque daturum, quippe quos canibus istis digniores haberet, his verbis ad Emiros delatis, unus apud alterum de injuria inlata questus est. Djeischus, hujus rei certior factus, multum aberat, ut eorum animos sibi conciliare studeret, ut pedites in eos se dimissurum esse minaretur: qua re adducti plures Emirorum, ex gr. Muhammedes ben-Cendadj, Chakanus Albalchi et Badrus ben-Djof, cum trecentis satellitibus viam llehi (llehi oppidum antiquum Judeorum est ad mare Kolsum [rubrum] situm, quod Hedjasum finit et ubi Syriæ initium est) carpentes, fugam capiunt. Hi in via errantes, multis molestiis afflicti et siti pæne consumti, Cufam

tandem perveniunt. Chalifa, de eorum adventu nuncio adlato, alimenta jumentaque iis mittit, et ipsos advenientes magno excipit honore. 5) Post has res gestas Damasci præfectus et confiniorum præfectus Ebn-Taghdjanus rebellavit, et Djeischii nomen in precibus publicis omiserunt. 6) Quæ vero res quam ejus animum nullo modo agitarent, qui ex satellitibus patris Chumarujjæ in oppido Mizri supererant, inter se, quid faciendum esset, quæsierunt, et omnes, ut imperio eum privarent, consilium ceperunt. Unus ex illis nomine Barnesoh ejus occidendi consilium cepit, postea vero a cæde abstinuit. 7) Mane postridie duces in loco domi Chumarujjæ convenere, et, coactis urbis notariis et re in medium prolata, consilium ceperunt: quod si vitæ præteritæ poenitentiam ageret, ut ei imperium prolongarent; sin vero indignum se probaret, ut in ejus locum alium crearent. Adductus talem se gessit, ut eum imperio exuerent.

Præter hanc opinionem et aliæ existunt, quas brevi modo explicare nobis liceat.

Quum a ducibus res modo narratæ gererentur, Djeischus, nil curans, ad locum amœnum, quem Munijjæ-Alazbagh (est locus in oriente Mizri situs, qui nomen ab Alazbagho ben-Ahhd-Alahsis ben-Merwan accepit: Jakuti tempore in Ægypto talis locus non erat; sed vicum esse dixit, *Alchende* nominatum prope Kahiram ab oriente situm) possidebat, exivit. Ibi commemoranti de exercitu in ipsum irruente nunciatus adfertur, qui in ejus locum patrum Nazrum ben-Ahmed ben-Thulun substitutus, ut imperium deponeret, postulabat. Scriba Djeischii Ahlius ben-Ahmed Almaredani exiens, ut hujus diei mora concedatur, rogat. Concedentibus illis, Djeischus statim patrum suum Nazrum et alterum patrum, quos in vincula conjecerat, truncari jubet; et quum exercitus mane postridie redit, capta occisorum, verbis additis « Accipite Emiros vestros », iis objicit: qua re exercitus commotus, impetu facto, Djeischum cum matre occidit, domum antea directam comburit et Djeischii fratrem ejus loco principem creat; nec non Djeischii scribam Ahlius ben-Ahmed Almaredani obruncat. Tanta autem fuit præda ex domo Djeischii direpta, ut plures ex militibus, militiam relinquentes, ripam habitarent, et aut agriculturam aut mercaturam exercerent.

Adducitur tertia opinio ex libro inscripto *مرآة الزمان* [Speculum temporis], auctore Schems-Aldino, secundum quam Djeischus, jussu fratris Haruni carcere inclusus, a servis decimo mensis Djumadzæ posterioris anni 283, post imperium ademptum paucis diebus, occisus est. (Vid. cod. A. 668 et 669; nec non *Histoire générale des Huns, tom. II, liv. IX, pag. 141.*)

(169) Post cædem Djeischii, frater Harunus omnium consensu, nullis donis exercitui datis, die decimo mensis Djumadzæ posterioris anni 283 in ejus locum successit, ipsi vicario Wesiroque Abu-Djahfaro ben-Abali dato. Ex Djeischii sociis nemo præter Ahhd-Allahum ben-Alfatah a morte se eripit, dum Rabiabus ben-Ahmed ben-Thulun ab Abu-Djahfaro ben-Abali cum suis Alexandriam in exilium mittitur, qui, aliquo tempore ibi in pulcherrima agendi ratione peracto, a fato impulsus, quum nonnulli ejus agendi rationem prudentiamque laudantes ad eum litteras dedissent, quod si palam se ostenderet, omnes in fidem juratos esse, ab Alexandria protectus, quippe homines ejus adventum non prius cognoscerent quam ad montem Almukattem (est pars Fustati, ubi postea Mizri populi sepulcra erant: ibi Ahmedes ben-Thulun sepultus est) pervenisset, omnibus eum deserentibus, post pugnam acriter pugnatum in vincula-conjectus et mane postridie centum flagelli ictibus occisus est. Interdicto dato, ne in gentis suæ sepulcro conderetur, in rupe prope locum Bir-Aldjeladi dictum sepultus est. Fajekus vero et Zafius singuli singulam exercitus partem in ipsorum servitium administrabant; et secum eam conjungentes, ut pro ea stipendium aliasque res, quarum jus ei concessum erat, fla-

gitarent, in domum suam facultates ejus ferri jubebant, ut ita dona ei præbenda susciperent, eamque pro satellitibus haberent. Post has res gestas, Badrus et Alhusainus ben-Ahmed Almareyani, in Syriam profecti et Damasco Thoghhdjum ben-Djof præficientes, Syriæ provinciarum statum restituere; tum, re peracta, in Ægyptum redierunt. Quum vero Harunus ducem quendam, Lahdjum nominatum, qui in numero minorum ducum patris fuerat, personæ suæ adjungeret et in locum primorum eveheret, Badrus, Zafius Fajekusque, se hac re digniores habentes, Haruni inimicitiam in animo conceperunt; et quum posthac Harunus Zafium Ramlam relegaret, parum absuit, quin inter eos inimicitia palam fieret. Karmathitis ab Ebn-Solaimano devictis, chalifa huic, ut in Ægyptum proficiscens Haruno bellum faceret, imperavit. Muhammedes ben-Solaiman, cum copiis suis mense Redjebi profectus, ad Damjanum, Basmasi servum (diem obiit anno 301), qui tunc temporis præfectus classis erat, ut cum navibus suis versus Ægyptum se converteret, scripsit; et quum ipse ad Damascum appropinquaret, Badrus Fajekusque cum omnibus suis, odio in Harunum impulsus, obviam ei venientes cum ipso versus Mizrum castra moverunt. Harunus, hujus rei certior factus, ad bellum se armavit et de castris collocandis mandatum dedit. Castris ad portam urbis positus et pecuniis inter milites distributis, omnes itineri paratos esse jussit. Tum in Syriam profecturus, Ahbbasam (est oppidulum quindecim pharasangas a Mizro distans, ditionis Ægypti, et primus locus in quem ex Syria in Ægyptum iter faciens pervenit: antea nomen قصر عباسه *Kazr-Ahbbasa* habuit) castra movet, ubi aliquot dies commoratur et Badrum Fajekumque litteris sibi conciliare tentat. Aliqua autem nocte ibi potu ebrius in tentorio, quum securus dormiret, a nonnullis ex servis suis occisus est, quod facinus patris auxilio peractum esse narrant. Quis vero eum occiderit, in eo non omnes consentiunt. Occisi patris Schaibanus ben-Ahmed ben-Thulun homines, ut in ipsius obsequium jurarent, invitavit; et quum hominibus bonum rerum regimen sponderet, iis autem, qui eum adjuverant, se benefactorum promitteret, in fidem homines jurarunt.

Auctororum pars rem alio modo narrat. Harunus Ægypti imperio, nemine adversante, fungebatur, donec chalifa Almohtadhedus b'illah mense Rabihae posterioris anni 289 diem obiit, et ejus filius Muhammedes Almoctafius in imperium successit. Anno 290, Karmathitæ in Syria grassantes Haruni duces in fugam egere, et interim dissidiis inter Harunum et Almoctafium excitatis et in dies crescentibus, Almoctafius Muhammedem ben-Solaiman contra Harunum misit. Muhammedes a Bagdado profectus quum Emessam pervenisset, a confiniis naves versus Ægypti littus misit et ab Emessa castra mota in Palæstina collocavit. Harunus autem, ad bellum se armans, naves cum militibus mittit, quæ ad Tannisum cum navibus Muhammedis ben-Solaiman configentes fugam capiunt, qua victoria illæ potitæ Tannisum Damjathamque occupant. Harunus, qui ex Mizro copias jam eduxerat, hujus eventus certior factus, versus Ahbbasam, cum Muhammede ben-Solaiman dimicaturus, castra movet, et, quamvis sociorum magna pars se ab eo separet, nihilominus tamen in lusu potuque occupatus est. Ibi patris ambo, Schaibanus Ahdiusque, filii Ahmedis ben-Thulun, qui ejus occidendi consilium ceperant, ebrium nocte diei Solis, undecimi ante finem mensis Zafari anni 292, occidunt. Octo annos, octo menses et aliquot dies Ægypti imperium exercebat.

Sebethus ben-Aldjusi, in historia quam composuit, dicit: Mense Zafari anni 292, Muhammedes ben-Solaiman in Ægyptum, ut Haruno bellum faceret, profectus est. Harunus, contra eum copias educens, plura cum eo prælia commisit. Quum vero aliquo die inter Haruni socios dissidia exorirentur, et ipsi inter se armis contenderent, Harunus ad eos exiens, ut inimicitias componeret, ab aliquo Magharebicum occisus est (cons. cod. 668). Illis post hanc rem peractam se disperserunt, Muhammedes ben-Solaiman Mizrum intrat.

Sunt qui dicant, Muhammedem ben-Solaiman chalifæ litteras accepisse, quibus ipse Ægypti provincia ornaretur, Harunus autem ad aulam chalifæ cum gente et familia proficisci juberetur; Harunum litteras ducibus ostendisse, qui rem detrectaverint; in prælio autem quum Harunus alta voce, o Manzure! clamaret, duces, clamorem cædem ipsorum significare putantes, servum contra eum incitasse, qui eum in lecto trucidaverit, et Schaibanum, cui, illo occiso, imperium tradidissent, egressum in Muhammedis ben-Solaiman fidem se commisisse. (Cod. A. 669.)

Codex A. 668 habet: Finito bello cum Karmathitis, Muhammedes ben-Solaiman Bagdadum redire volebat, quum Badrus Alhemami et Fajekus, qui tum temporis Damasci erant, declarantes litteris, se ei auxilium laturos esse, ut in Ægyptum proficisceretur, eum invitarunt. Muhammede redeunte, res chalifæ indicata causa fuit, ut hic eundem cum copiis mitteret. Muhammedes mense Muharremi versus Ægypti fines profectus est. (Conf. *Histoire générale des Huns*, tom. II, liv. IX, pag. 145.)

(170) Vide *Histoire générale des Huns*, tom. II, liv. IX, pag. 141 et 142.

(171) Hic anno 283, Haruni tempore, iudicis munere post Ahbd-Allahum Mizri fungebatur. Quum Muhammedes ben-Solaiman ex Mizro abiret, cum multis aliis abductus est. (Cod. A. 669 ad h. a.)

(172) Hic Alhasanus, cujus nomen et Alhusain scriptum reperimus, anno 282 Mosulæ præfectura, Boctemro ben-Taschtem in vincula coniecto, ornatus est. Anno 287 Halebi præfectus erat, unde anno 288 Bassasum ben-Muhammed Wesirum suum in expeditionem æstivam contra Græcos misit, qui, multis Græcorum arcibus expugnatis, secum captivos ducens rediit. (Cod. A. 668 ad h. a.)

(173) Codex A. 668 et Th. ad ann. 287 narrat: Hoc anno, Wazifus Muhammedis ben-Abi-Alsadj eunuchus, Bardaha Malathiam versus ex ditionibus domini sui fugiens, Almohtadhedum, litteris missis, ut ipsum Altsoghuri provincia ornaret, rogat. Hoc autem legatos causam, qua commotus a domino discesserit, rogante, dixerunt, « Utrumque inter se convenisse, ut, quum Wazifus Altsoghuri provinciam obtinisset, conjunctis copiis in Ægyptum tenderent. » Quibus rebus commotus Almohtadhedus, contra eum profectus, ad Aihn-Alsudam castra metatur; inde in via Almazizæ (hic locus a nonnullis *Mazziza* scribitur; est oppidum ad ripam Djihani [fluviî, qui oritur in Græcorum ditione, transit ad vicum prope Mazizam, Cofr-Bajja appellatum, et apud Mazizam ponte antiquo a Græcis lapidibus exstructo jungitur; tum post spatium quatuor milliariorum in mare Syriæ exoneratur] inter Antiochiam ditionesque Græcorum, ubi antiquis temporibus Muhammedani excubias agere solebant. Ita appellatus vicus et apud Damascum existit; cod. vitiose legit المصيفه) profecturus, nuncio adlato Wazifum Aihn-Sarbam (est oppidum in confiniis Syriæ, non multum a Maziza distans) tendere, quæ brevior ad illum locum sit via, querit, et in ea, præmissa exercitus parte, procedit. Illa autem, Wazifo obviam veniens, prælium committit, et ipsum comprehensum ad Almohtadhedum ducit, qui, sociis ejus securitate concessa, mandatoque, ut quidquid milites iis eripuissent, redderetur, dato, adductum vinculis mandat. Post has res gestas Almohtadhedus Almazizam profectus, Tharsi principes, quos ad Wazifum litteras dedisse compererat, ad se adduci, et naves, quibus in bello utebantur, omniaque belli instrumenta comburi jussit; qua re magno Muhammedanos damno afflixit et eorum vires vehementer debilitavit, quum Græci sine periculo mari bellum inferre possent. Rem Damjani, servi Basmaji, qui in hujus oppidi incolas odium conceperat, consilio peractam volunt. His rebus permotus, Altsoghuri pro-

vinciæ Hasanum ben-Ahli Curam præficiens, per Antiochiam, Halebum atque oppida, Almohtadhedus Bagdadum rediit. Wazifus (mense Dsu-Alhedjæ, cod. Th.) anno 288 Bagdadi occisus, et occisi corpus cruci affixum est. Secundum alios, fato periit. Codex 669 dicit (*fol. 35*): Almohtadhedus in Iracam cum Wazifo, qui in Altsoghuri provincia contra eum rebellaverat et quem captivum fecerat, pervenit. In camelo sedentem in oppidum eum introduxit, ubi paucis diebus post in carcere diem supremum obiit. Corpus cruci affixum est.

(174) Codex A. 675, in Vita Thoghddji ben-Djof, narrat: Quum Thoghddjus, ex Damasco magnum contra Karmathitas exercitum educens, in fugam actus esset, Almocstafius, re nunciata, Abu-Alagharrum cum exercitu decem millium ex copiis, clientibus Arabibusque collecto, misit, et decimo-tertio ante finem mensis Rabi hæ posterioris anni 290 veste honoris donavit. (Consentit cod. Arab. 647.)

(175) Codex A. 669, *fol. 39*, dicit: Karmathitæ Damascum, ubi Thoghddjus ben-Djof præfecturam gerebat, obsidione cingebant; et quum Thoghddjus infirmior, qui illi resisteret, esset, oppidi incolas in angustias compellebant. Inde Alhusainus ben-Sicrujjah, qui post fratris Jahjæ ben-Sicrujjah cædem dux creatus erat, copiarum partem contra Halebum misit.

Multo amplius codex A. 668 et Th., ad annum 290, rem narrant. Hoc anno, Karmathita Damascum oppugnans, pæne omnibus Thoghddji sociis occisis, oppidi incolas ad tantas angustias adduxit, ut præter interitum nil exspectare possent. (Nowairius, cod. A. 647, qui Karmathitarum res gestas narrat, amplius rem describit: Thoghddji exercitu a Karmathitis in fugam acto et magna copiarum parte occisa, Thoghddjum per septem menses in oppido Damasci oppugnatum fuisse, et, quum in Ægyptum auxilium implorans mitteret, Ægyptios Badram Alcabir, servum Ahmedis ben Thulun, nomine Alhamani cognitum, auxilio misisse, quocum conjunctus Thoghddjus Karmathitas debellaverit. Ille Karmathita Zahib-Alnahkah cognominatus ante cædem denarios et dirhemos cudendos curavit, in quorum

uno latere, *قل جالحق وزهق الباطل* « Dic: Venit verum et abiit vanum; » in altero latere, *لا اله الا الله* « Non est Deus præter Deum (verum) », et *قل لا اسلكم*

قل لا اسلكم « Dic: A vobis pro hoc præmium non postulo, nisi amore sinceriolem. ») Quibus rebus commoti, plures ex Bagdadi incolis ad chalifam rem detulere, qui auxilium illis promisit. Interim Ægypti populus plures duces Damasci incolis auxilio mittit, qui prælium cum Schaicho Karmathitarum duce committunt. Occiditur hic Magharebicum (*vide de his copiis Abulphedam, tom. II, pag. 705*) cujusdam ictu confossus, vel, secundum alios, naphthæ jaculatorum igne crematur. Hic Karmathita pro certo affirmabat, si manum versus regionem, in qua contra ipsum pugnarent, moveret, hostes in fugam se dare. Post occisum Jahjam, nomine Alschaich notum, fratrem ejus Alhusainum ducem creant, qui Ahmedem cognomine Abu-Alahbbas se ipsum appellavit. In ipsius fidem jurare camporum incolas invitavit, quorum major pars voluntati ejus satisfecit, et in facie rævum ostendens, signum hoc esse, quo cognoscatur, dicit. Multis jam copiis auctus, versus Damascum castra movet, cuius incolæ pacem sub tributisolvendi conditione impetrant; et, tributo soluto, ab oppido copias reducit. Inde in Eressæ regiones proficiscitur, quibus potitus, insuggestibus preces pro se fieri, se ipsum Almehdium, principem fidelium, appellans, jubet. Patruellem autem suam, Ihsam ben-Mehdi Ahbd-Althum ben-Ahmed ben-Ismaihil, cognominat Almudatstserum, et cujus in Alcorano (*sur. 74: conf. Sale, 471*) mentio fiat, hunc esse dicit, dum juvenem gentis suæ Almuthawwikum appellat,

eumque captivorum a Muhammedanis factorum cædi præficit. Quum Emesse populus in ejus obsequium jurasset et metu adductus portas ei aperuisset, Hammam, Maahrûm-Alnohman et versus alia oppida tetendit, eorumque incolas cum mulieribus et infantibus neci dedit. Inde Bahibeccum profectus, incolas, paucis relictis, necat. Salmijjam tum castra movet, cujus incolæ primum ab introitu eum impediunt, tum pace facta et securitate concessa, portas aperiant. Ibi Haschemitarum gentem cadere incipiens, ipsas in bestias et pueros in scholis sævit. Excedit ex oppido, ne relictis quidem, qui casum deplorarent; vicos circumjacentes cæde implet, et multos in captivitatem abducit. Quibus malis impulsus Syriæ et Ægypti populus ad Almoctasium, questum de sceleribus a Karmathitis commissis, legatos mittit. Copias chalifa armari jubet et ex Bagdado (cod. A. 645, mense Ramadhani; codex A. 675 duodecimo hujus mensis Raccam profectum ipsum, ejusque copias inter Halebum et Emessam dispersas esse narrat) per Mosulam in Syriam tendit, præmisso Abu-Alagharro cum decem millibus, qui vero, prope Halebi oppidum castra collocans, a Karmathita Zahib-Alschahmah [nævo prædito, quod idem est ac *Zahib-Alchal*], mense Ramadhani, majore copiarum parte occisa, in fugam agitur. Ipse fuga evadens, cum mille hominibus oppidum Halebi intrat. Karmathita versus oppidi portas se convertit, dum Abu-Alagharus cum reliqua suorum parte in oppido contra eum pugnat. Karmathita, tum hos relinquens, contra Almoctasium proficiscitur et ad Raccam castra ponit; contra quem chalifa, duce Muhammede ben-Solaiman, copias mittit. (Cod. A. 645 cum nostro consentit.) Pauca ex codice 647, modo citato, addenda sunt. Primo Karmathitæ anno 288 et 289, tum anno 290, Damascus oppugnasse videntur. Anno 290 Muthawwikum contra Halebum misit. Initio anni 291, Karmathitarum dux contra Raccam profectus, cum cliente chalifæ Almoctasii, qui hujus oppidi præfectus erat, confligit et victum occidit. Tum rediens, ut jam dictum est, Damascus se convertit, et Bastarum, satellitem Thoghdi cum magno exercitu missum, cum multis suorum pugna occidit. Hujus rei nuncio adlato præcipue commotus chalifa Abu-Alagharum mittit. Causa cladis fuit, quod, quum media ætas esset, plures, ut se recrearent, in aquam descendissent, alii huc illic dispersi essent, ita ut quilibet, Karmathitis inopinatum impetum facientibus, salutis suæ curam haberet.

(176) Codex Lexici geographici, auctore Sojuthio, hæc habet: **بطنان** بالضم ثم السكون ونون بينهما الف وهى من الاودية المواضع التى يستريح فيها الماء من السيل فيلزم بناها بذلك واحدا بطن وهو اسم واديين منبع وحلب وبينه وبين كل واحد من البلدين مرحلة فيه انه رجارية وقرى **بطنان** « Vox *Buthnan* [Buthnan] significat loca in vallibus, ubi a fluctu aqua quiescit, et quæ ob hanc causam necessario culta fiunt; singularis est **بطن**. Hæc vox nomen est vallis inter Membidjum Halebumque, inter quam et quodlibet horum oppidorum diei itineris distantia est. In ea sunt fluvii perennes et vici una serie conjuncti. Locus ejus præcipuus est Bisaah (hic et **بِزَاعِه** et **بِزَاعِي** Busaah effertur). »

(176 bis.) Hic in textu versus omissi esso videntur; nam post vocem **قُلَاهَايَة** legitur شهر, rubro colore distincta vox.

(177) Codex A. 659, fol. 52, ad annum 306 habet: Hoc anno Emir Abu-Ahbd-Allahus Alhusainus ben-Haradun Taghlebita, patruus Saif-Aldewlæ, mortem obiit. Magno in honore apud plures chalifas erat. Chalifa Almoctasius bello

Thulunidarum eum præposuit (primo Muhammedis ben-Solaiman agmini præfuisse videtur). Diebus Almoktaderi bello Karmathitarum præerat. Posthac Dijar-Rabihæ præfectus, Græcis bellum inferens, plures arces expugnavit et magnam Græcorum copiam occidit. Quum obsequium in chalifam exuisset, Rajekus missus ab eo fugatus est. Hic vero, cum Muniso eunucho se conjungens, in bellum contra eum gerendum rediit et victum captivum fecit. Ad chalifam Bagdadum ductus, in vincula conjicitur et in carcere necatur. Vir magni roboris et fortitudinis, primus regum Hamdanidarum erat, qui sibi imperium vindicare voluit.

Nonnulla ex codice A. Th. addere liceat. Anno 296, Alkasimus ben-Sima pluresque duces ad Alhusainum ben-Hamdan persequendum missi sunt; qui venientes Karkisiam et Aldahmam victoriam non reportarunt. Quibus rebus commotus Almoktaderus, Abu-Alhaidjam Ahbd-Allahum ben-Hamdan, qui Mosulæ princeps erat, fratrem persequi jussit. Ille et Alkasimus ben-Sima profecti, prælio apud Teeritam commisso, Alhusainum in fugam egere, qui ad fratrem Ibrahimum ben-Hamdan securitatem petiturus misit. Re concessa, Alhusainus Bagdadum proficiscitur, et honorifice exceptus, provincia Kom et Kaschan

(قاشان Kaschan est oppidum præpe Ispahanum situm; unde scutellæ Kaschaniticæ [الغصائر القاشاني] portantur. Incolæ hujus oppidi omnes Schiitæ, Imamo dediti sunt. Hoc oppidum a Kommo duodecim pharasangas, ab Ispahano trium dierum itinere distat), cui Alahbbasus ben-Ohmar præerat, ornatur. (Jam anno 301, Abu-Alhaidja in oppido Mosulæ rebellavit. Munisus contra eum missus, mense Rabihae prioris Bagdado profectus est. Abu-Alhaidja obviam proficiscens, in ejus tutelam se recepit et Bagdadi honorifice exceptus est.) Causa rebellionis ab Alhusaino anno 303 factæ erat, quod Wesirus Almoktaderi, Ahlius ben-Ihsa, ab eo tributum ob possessionem provinciae Dijar Rabihae, cujus præfectus erat, impositum flagitabat. Rem differentem provinciam præfectis Alsulanti tradere jussit; quod vero quum facere recusaret, Wesirus Rajekum cum exercitu contra eum misit, et Muniso in Ægyptum litteras scripsit, ut, finito bello cum exercitu Almehdii, in Mesopotamiam ad bellum contra Alhusainum copias duceret. Rajekus post pugnam acerrime pugnatam ad Munisum fugit, qui ut Mosulæ consisteret ei imperavit, dum ipse, socio Ahmede ben-Cighalgh, magnis itineribus contra Alhusainum profectus est. Muniso appropinquante, Alhusainus litteris excusationem petit; sed frustra inter utramque partem legationes mittuntur. Munisus castra movens ex adverso Djesiræ ben-Ohmar (جزيرة بن عمر) insula filii Ohmari] est oppidum supra Mosulam trium dierum itinere ab ea distans, cui pagus herbas producens est: Tigris tria oppidi latera circumfluit in formam lunæ bicornis; quartum latus cum tribus fossa ducta conjunctam est, ut totum oppidum aqua circumdet) substitit. Alhusainus cum impedimentis et liberis Armeniam petit, dum ejus copiae ad Munisum perfugiunt. Munisus interim copias, duce Baliko, ad eum persequendum mittit, quæ post prælium commissum, reliqua sociorum parte in fugam se dante, eum filiumque Ahbd-Alwahhabum cum familia sociisque captivos faciunt. Munisus, eorum facultatibus potitus, in via Mosulæ Bagdadum redit, dum Alhusainus filiusque pileis oblongis, citicis longis et tunicis crinibus rubris confectis vestiti, vehuntur. Alhusainus cum filio apud Saidanum Alkahrmanam carcere includitur. Abu-Alhaidja, eodem tempore, in vincula conjectus, anno 305 cum fratribus et familia libertate donatur.

(178) Muhammedes ben-Solaiman Lului Thulunida scriba fuit. Narrant, aliquo die, quo Ahmedes ben-Thulun una cum Luluo in loco amœno sedebat,

hic adolescens ex Iraca scribæ muneris quærendi causa advenerat. Ahmedes ben-Thulun eum videns, quippe qui in libro legeret, per hunc filiorum suorum imperium finiturum, ejus occidendi Luluo mandatum dedit; qui, quum adolescentem, quæ patria, quæ ars, interrogasset, se eum occisurum negans, reversus est; quod enim si Deus facere decreverit, eum beneficiis sibi conjungere, ut gratiarum officio obligatus esset, se melius putare dixit. Tum scribæ sui munus ei tradidit. (Cod. A. 669, fol. 31.) Quum contra Karmathitas imperator crearetur, præfectus diwanî donorum erat et ille cui lustrandi exercitus cura commissa erat. صاحب ديوان العطا وعارض الجيش. (Cod. 675 in Vit. Thoghdtji et cod. 645.)

(179) In textu nostro sine dubio vox ommissa, quam in margine et in versione, nil in textu addentes, verbo omisso incluso indicavimus. Est mensis Schawwali, qui est tertius a fine anni: auctor enim noster narrat, Muhammedem ben-Solaiman aliquot dies Halebi commoratum esse; et quum Ihsa cum eo ultimo mensis Schawwali iter ingressus sit, ut auctor noster paulo post narrat, tempus quo Halebum pervenit, aliud quam mensis Schawwali esse non potest: præterea observandum, annum quo Muhammedes ben-Solaiman Halebum pervenerit, cum antea ab auctore nostro dictis non consentire. Auctor narravit, jam anno 291, chalifam Raccam profectum, Muhammedem cum exercitu misisse. Quæ si res ita se habet, fieri non potest, ut Muhammedes anno 290 Halebum pervenerit; non potest non pervenisse anno 291; cui vero contrarium est, quod Muhammedes Karmathitas sexto mensis Almuharremi, qui est primus anni, vicit. Vitium in anno est, quo chalifa Raccam profectus est. Quum Karmathitæ tot tantisque malis regiones affligerent et Damascus tenderent, litteræ mercatorum aliorumque ex Damasco aliisque oppidis perlatae sunt, quibus commotus chalifa, duodecimo mensis Ramadhani anni 290, in via Mosulæ Raccam profectus est. Codex A. Th. anno 291 Muhammedem ben-Solaiman, mense Redjebî a Bagdado cum decem millibus profectum, magnis itineribus in Syriam tetendisse dicit.

(180) Voce حمله sensu prægnante usus fuisse videtur auctor, ut sit pro « Equum eum conscendere jubet, eumque in exercitu circumducit »; quod honoris causa, quum et vestibus pretiosissimis vestirentur, factum est. Conf. librum Califa et Dimna, pag. 282 textus Arabici. Idem et ignominie causa fecere, et singularis ut inter Persas sic inter Arabes mos existit, ut qui in prælio turpiter fugam cepissent, mulierum vestibus tecti circumducerentur. In Sahdii Gulistano, pag. 5 libri primi, edit. Gladwini, London, 1809 « O viri, fortiter pugnate, ne mulierum veste contegamini »; et in Vita Timuri, pag. 256, tom. I, ed. Mang., quum Sultanus Ahmedes contra Timurum cum magno exercitu ducem nomine Sunatani misisset, hic vero a Timuri exercitu in fugam actus Bagdadum rediisset, Sultanus Ahmedes eum cædi, tormentis excruciarî et calantica obiectum in oppido Bagdadî circumduci jussit. المقتدة (استناني) قال بس السلطان احمد سبناني (اشهره في بغداد بعد ان ضربه وأوجعه) (Confers Hist. de Timur-Bec. tom. I, pag. 471.)

(181) Codex Lexici geographici, auctore Sojuthio, habet: البلدة في قوله تعالى: بلدة طيبة قالوا هي مكة وفيه بعد بلدة من مدن ساحل بحر الشام قريب

من جبله وبلدة مدينة بالاندلس من أعمال رية وقيل من أعمال قبرة
 « Vocem بلدة in vocibus طيبة , in Corano occurrentibus, Meccam significare contendunt; quod vero veritati non convenire videtur; et Buldah oppidis littoris Syriaci, prope Djebelam (nomen pluribus locis commune est: hic arcem celebrem ditionis Laodiceæ, non multum ab Halebo distantem, significat) situm, adnumeratur. Nec non nomen oppidi in Andalusia ditionis Rajjæ, vel, ut alii volunt, Kabræ, est. »

تل منس بفتح الميم وتشديد النون وفتحها والسين (182) Sofuthius scripsit
 « مهملة حصن قرب معرفة الشام وتل منس من قري حصن » Tel-Mannes arx prope Maahrram-Alscham, et Tel-Mannes vicorum Emessæ unus est.

(183) Codex A. 675 in Vita Thoghdi ben-Djof dicit: Sexto mensis Almu-harremi anni 291 cum Karmathitis in propinquo Hamæ occurrit, et, multis eorum occisis, Alhasanus ben-Sicrujja in fuga capitur. Idem Abulpheda, t. II, p. 290. Nowairius in codice A. 647 citato hanc pugnam secundum relationem, quam Muhammedes ben-Solaiman Wesiro Almoctafii Alkasimo scripsit, narrat; et hic loci, quæ ibi leguntur, addi, haud inutile putamus. Observandum vero est, quum codex in plurimis locis punctis diacriticis careat, fieri potuisse, ut in nominibus propriis haud usitatis scribendis errori obnoxii essemus. Sunt Nowairii verba: « Prælium inter Muhammedem ben-Solaiman Alcatib et Karmathitas commissum, Karmathitarum fuga, Alhasanus ben-Sicrujjah (Zahib-Alschamah) cum sociis capitur. Retulit Alscherifus Abu-Alhusainus, cui Deus faveat, quum annus ducentesimus nonagesimus primus intrasset, Alkasimus ben-Ohbaid-Allah Wesirus Almoctafii b'Allah, Muhammedi ben-Solaiman Alcatib, ut in bellum contra Karmathitas proficisceretur, scripsit. Profectus, cum iis die Martis, sexto mensis Almuharremi anni ducentesimi nonagesimi primi, ad locum qui ab oppido Hamæ duodecim milliaria abest, concurrat. Usque ad noctem inter utramque partem acriter pugnabatur, omnes Karmathitarum pedes occidebantur. Muham-medes ben-Solaiman Alcatib litteræ ad Alkasimum ben-Ohbaid-Allah perlatæ sunt, quibus relatum erat, quomodo agmina instructa fuerint, quomodo pugnatum, quis fuerit in cornu dextro, quis in sinistro, quis in medio agmine, quis in duabus alis, ex ducibus exercitus sui. Karmathitæ in sex catervis congregati erant. In cornu sinistro erant mille et quingenti equites, pone quos quadringenti equites in insidiis collocati erant; in medio agmine erant quadringenti equites et tria millia peditum; in cornu dextro mille et quadringenti equites, pone quos ducentos equites in insidiis collocaverant. Tum memorat quoque multis verbis eorum impetus factos, dimicandi modum et quomodo in fugam conjecti sint; quæ, ne longiores essemus, omisimus (verba sunt Nowairii); quibus autem, Karmathitas maxima clade afflictos esse, expositum est. Narrat, catervam Karmathitarum, quæ in cornu sinistro erat, in Alhusainum ben-Hamdan, qui in ala cornu dextri exercitus chalifæ erat, impetum fecisse. Ibi acerrime pugnabatur, donec lanceæ fractæ et gladii disrupti essent. In primo impetu sexcenti ex Karmathitis cecidere. Alhusaini socii quingentorum equorum et quadringentorum torquium argenteorum prædam ceperant. Quum Karmathitas fugientes Alhusainus ben-Hamdan persequeretur, illi se convertentes prælium redintegrarunt; sed, illo continuo in eos irruente, iterum in fugam acti sunt. Dum hæc gerebantur, alia eorum agmina unum post alterum prosternebantur, donec omnibus, minus ducentis exceptis, qui fuga evasere, Deus altissimus interitum pararet. Narrat: Caterva, quæ in dextro Karmathitarum cornu erat, in Alkasimum ben-Sahel et Jumnum (s. p. diacr.) eunuchum impetum fecit. Exceperunt eos lanceis, quas in hostium pectoribus fregerunt, et unus alterum manibus collo immissis apprehendit, ut multi ex incredulis cæderentur. Dixit: Tribus Banu-Schaiban tercentis equis et centum torquibus argenteis,

socii autem Chalifæ ben-Almubarec totidem potiti sunt. Retulit in litteris, se ipsum in medio agmine in Karmathitas irruisse; sociosque suos per spatium quinque milliariorum Karmathitas, tam equites quam pedites, prostrasse; neque vero Alhasanum ben-Sicrujjah hujus prælii testem fuisse; se Salmijjam ad eum misisse. Dixit Alscherifus, cui Deus faveat: Alhasanus ben-Sicrujjah de adventu hostium certior factus, lustrans socios suos, robustos ex iis prodire jussit et hos contra hostes misit, ipse vero cum infirmis retro mansit. Quum socii in fugam acti essent, perterritus quum timeret, ne hostes ipsum persequerentur, statim profectus et socios fugientes, qui ad eum pervenerant, ita adlocutus est: « Ipsos animis suis incitatos ob crimina commissa, quum Deo fidem non habuissent, in fugam actos esse »; ut prælium redintegrarent, eos incitaturus: sed nemo, omnibus se excusantibus, quod pedites defecti essent, ipsi multa vulnera accepissent, ejus voluntati satisfacit. Hac spe deceptus, dixit: Nonnulli incolarum Bagdadi in fidem meam jurarunt, meque, ut Bagdadum venirem, invitarunt dicentes, se mea mandata expectare. Quum vero hoc tempore Sultanus absens sit, ego Bagdadum profecturus sum, ut ibi me palam ostendam. Vicarium meum relinquo Abu-Alhusainum Alkasimum ben-Ahmed socium meum, ad quem litteras, in quibus mandata exponam, dabo. Huic omni modo obsequium tribute. Hoc se facturus promiserunt; ille autem itineris socios propinquum suum Ihsam, filium sororis Mahrujjæ Mudatstserum appellatum, socium suum Almuthawwikum, et servum Græcum, quem habuit, adsumsit, et itineris ducem secum conjunxit. Versus Sewadum Cusæ se direxere, et, ab oppidis et vicis declinantes, per deserta viam fecere; donec prope Aldalijjam (est oppidulum in occidentali Euphratis ripa inter oppidum Ahnah et Alrahahah, tempore Sojuthii ignotum) adveniens, consumto comæatu, itineris ducem ipsos prope ad illum locum adducere jussit. Ibi pone vexillum suum constitit, et aliquem sociorum, qui in illo loco res necessaria emeret, misit. Quum hic locum intrasset, incolarum quidam vestitum hominis ignorans, quis sit status, ex eo quarit. Hic, rem celare studens, in verbis hesitat: quæ res illi suspicionem facit, ut captivum factum ad oppidi præfectum, cui Abu-Habræ nomen (vox sine p. diacr.), vicarium Ahmedis ben-Cesmerd, bello in via Euphratis præpositi (dicit, Aldalijjah est vicus ditionis Euphratis), adducat, qui terrore incusso, quis sit status, interrogat. Certiorem eum facit, Karmathitam, ad quem persequendum princeps fidelium Almoctafius exierit, pone vexillum suum, quod digitis indicat, constitisse. Abu-Habra, cum agmine armatorum ad illum locum tendens, homines captivos facit eosque ligatos ad dominum suum Ben-Cesmerd adducit, qui cum iis ad chalifam, tum temporis Raccæ commorantem, proficiscitur. Chalifa eos in oppido circumduci jussit. Mandatum peractum est, et die Mercurii, quarto ante finem mensis Almuharremi anni 291, Alhasanus ben-Sicrujjah in camelo piloso [پشتی], tunica Attalica et pileo serico obtectus, Almudatstserus autem et Almuthawwikus, eodem modo vestiti, in camelis [جمال] sedentes circumducebantur. Interim Muhammedes ben-Solaiman Alcatib Raccam cum copiis, omnibus, qui ex Karmathitis restabant, aut captis aut necatis, pervenit: quem Almoctafius cum copiis Raccæ relinquens, cum sociis intimis et satellitibus, sequente ipsum Wesiro Alkasimo ben-Ohbaid-Allah, Bagdadum iter ingressus est. Secum abduxit Karmathitas cum sociis iisque qui in prælio captivi facti erant. Hæ res accidere die primo mensis Zafari. Quum Bagdadum proficisceretur, Damjanus servus Jasmari solium, cujus tecti altitudo duos cubitos et dimidium erat, fabricandum curaverat. Hoc solium elephanto imponebatur, soliumque ascendere Alhasanus ben-Sicrujjah jubebatur. Urbem Almoctafius intravit, ante eum Alhasanus cum sociis suis et captivis, tunicis Attalicis et pileis sericis obtecti. Almuthawwikus vero adolescens in medio captivorum super camelo sedebat: cujus in ore lignum decorticatum, quod in cervice ejus sicut frænum adligatum erat, posue-

rant; hic enim, quum Raccam iatrarent, homines, qui multum contra eos Deum advocabant, contumelias lacerat. Secundo die mensis Zafari prioris h. anni Bagdadum intrarunt. Quum Almoctafius ad domum suam pervenisset, illos, in vincula coniectos, aliis custodiendis tradidit. His rebus peractis, Muhammedes suavia Euphratis, omnibus Karraathitis, qui supererant, collectis, advenit, et ad portam Alanbari (oppidum, ex quo haec porta nomen traxit, in occidente Bagdadi ad Euphratem situm est) die Jovis, duodecimo mensis Rabihae prioris, castra collocat. Almoctafius ducibus exercitus et cohortis praetoriae, ut ei obviam irent eumque in urbem introducerent, imperavit. Muhammedes urbem, ante ipsum septuaginta vel pluribus captivis ductis, intrat, quem chalifa pretiosa veste, torque aureo et duabus armillis aureis ornat, dum omnes caeteri duces vestibus pretiosis, torquibus et armillis donantur. Almoctafius, quum urbem intrasset, catastam quadratam, cujus singula latera viginti cubitorum longitudine erant, totum opus autem altitudinem decem cubitorum habebat, et quae gradibus adscendebatur, in loco Almuzalla Alahik [Muzalla antiqua] nominato, a latere orientali exstrui iussit. Die Lunae, quarto ante finem mensis Rabihae prioris, Almoctafius chalifa ducibus, omnibus satellitibus, imperatori exercitus Muhammedi ben-Solaiman et duci cohortis praetoriae, ut ad illam catastam convenirent imperavit. Quum omnes convenissent, dux [الموجوه] eam ascendit; reliqui in jumentis manebant. Mercatores quoque et populus, ex urbe egressi, ut rem viderent, aderant. Omnes captivi cum multis, qui Cusae erant aliisque eorum sectae adscriptis, in camelis adducebantur numero tercenti et sexaginta; secundum alios, tercentos et viginti adducebant. Alhasanus ben-Sicrujjah vero et Ihsa filius sororis Mahrujjae, obtecti, arabo in una sella sedentes adducebantur. Hi in superiorem catastam ducti considerare jubebantur: tum triginta quatuor ex ducibus Karraathitarum captivorum, qui, damno Muhammedanis dato et inimicitia contra illos insignes, rabie canina sanguinem effuderant, mulieres violaverant, infantes necaverant, adducebantur. His in faciem projectis primo manus dextra pesque sinister amputabatur, amputati e catasta dejiciebantur; tum manus sinistra pesque dexter amputati a catasta dejiciebantur, ut omnes viderent; denique caput amputatum dejiciebatur. His finitis cum Almodatsero eodem modo agitur; tum uritur, ut tormenta patiat; denique capite truncatur. Post hos Alhasanus ben-Sicrujjah adductus ducentis flagelli ictibus verberatur, et, manibus pedibusque abscissis, uritur capiteque truncatur. Hujus caput in ligno erigitur, aliorum ad pontem cruci affiguntur. Alhasani corpus paene annum cruci affixum manebat, donec murus in id incidit. Corpora captivorum apud catastam, quae haud multo post destructa est, sepeliebantur.

Si his ex eodem auctore epistolam hujus Alhasani ben Sicrujjah ad quendam praefectorum suorum missam, cum textu Arabico, addiderimus, futuros non esse, qui hoc aegre ferant, speramus, quum ex ea, quantam hic auctoritatem sibi arrogaverit, manifestum fiat.

قال الشريف ومن كتب اللعين الحسن بن زكويه الى بعض عماله
 بسم الله الرحمن الرحيم من عند المهدي المنصور الناصر لدين الله القائم
 بامر الله الداعي الى كتاب الله الداب عن حریم الله المختار من ولد رسول
 الله امير المؤمنين وامام المسلمين ومذل المنافقين وقمام المعتدين ومبيد
 الملحدين وقاتل القاسطين ومهلك المفسدين وسراج المنتصرين ومشتت
 المخالفين والقيم بسنة المرسلين وولد خير الوصيين صلى الله عليه وعلى

اله الطيبين وسلم كتاب الى جعفر بن حميد الكردي سلام عليك فاني احمد اليك الله الذي لا اله الا هو واسله ان يصلى على محمد جدى رسول الله صلى الله عليه وسلم اما بعد فقد انهى الينا ماحدث قلبك من اخبار اعداء الله الكفرة وما فعلوه بناحياتك من الظلم والعبث والفساد فى الارض فاعظمنا ذلك وراينا ان ننفذ الى ما هناك من جيوشنا من ينتقم الله به من اعدائنا الظالمين الذين يسعون فى الارض فسادا فانفذنا جماعة من المؤمنين الى مدينة حصن ونحن فى اثرهم وقد اوعزنا اليهم فى المصير الى ناحياتك لطلب اعداء الله حيث كانوا ونحن نرجوا ان يجربنا الله فيم على احسن عوايد عندنا فى امثالهم فينبغى ان يكون قلبك وقلوب من اتبعك من اوليائنا وثيقا (١) وثيقا) بالله وينصرة الذى لم يزل يعودنا فى كل من مرق من الطاعة وانحرف عن الايمان وتبادر الينا باخبار الناحية وما يحدث فيها ولا تخفى عنا شيئا من امرها سبحانه اللهم وتحيتهم فيها سلام واخر دعوانم ان الحمد لله رب العالمين وصلى الله على جدى رسوله وعلى اهل بيته وسلم كثيرا

Dixit Alscherifus : Hæc est epistola a maledicto Alhasano ben-Sicrujjah ad quandam præfectorum suorum missa :

« In nomine Dei misericordis et clementis. (Hæc est) a Directo, Victore, pro religione Dei dimicante, mandati Dei executore, ad librum Dei invitante, Deo sacrați defensore, electo ex filiis legati Dei, fidelium principe et Muhammedanorum Imamo, hypocritarum oppressore, malorum debellatore, hæreticorum perditore, injustorum occisore, corruptorum delente, (a Deo) adjutorum lucerna, rebellium dissipatore, gubernatore secundum statutum legatorum et prole optimi mandatariorum, cui cum tota familia proba Deus propitius sit, (missa) epistola ad Djahfarum ben-Alhamid Alcurdi : salutem tibi. Ad te me convertens Deum unicum laudo, eumque rogo, ut Muhammedî (cui Deus favet) avo meo, legato Dei, propitius sit. His præmissis; ad nos pervenerunt litteræ tuæ, quibus de inimicis Dei incredulis, et de injuria inlata, tumultibus in regione tua motis et criminibus in terra ab eis commissis certiores nos facis : neque vero id levis momenti habuimus; sed visum est nobis, mittere ad copias quæ in hac regione sunt, per quas Deus ab inimicis nostris injustis, qui per terram grassantur, pœnam expetit. Misimus agmen ex fidelibus, quorum vestigia premimus, versus oppidum Emessæ. His imperavimus, ut in regiones tuas proficiscerentur ad persequendos inimicos Dei, ubi terrarum essent, et fore, ut Deus, pro favore erga nos in aliis probato, in his (debellandis) auxilium nobis præstet, speramus. Decet igitur te et assecras tuos ex amicis nostris animus plenus fiducia Dei et auxilii ejus, qui non cessavit adjuvare nos contra eos qui ab obedientia recesserunt et a vera fide defecerunt. Quam citius de regione tua, et de rebus quæ ibi geruntur, nuncium nobis mitte : ne nobis time aliquid ab ejus re. Laus tibi, o Deus, sit ! in eorum benedictione est salus ; ultimum, quod prætendunt, est laus Deo, Domino mundorum. Multum propitius sit Deus avo meo legato suo ejusque familiæ ! »

(184) Res gestas post Harunum occisum addere placet. Schaibanus Haruni occidendi consilium ceperat, et nonnullos Haruni servorum ad hanc rem perficiendam, solummodo occasionem captans, qua id peragere posset, sibi propitios reddiderat. Undecima nocte ante finem mensis Zafari, ad ipsum aliqui servorum nuntiantes, Harunum ebrium, somno profundo demersum, jacere, ut, si vellet, rem peragere posset, venerunt. Schaibanus statim accessit, et cultro, quem secum habebat, in cubile jacentem Ahbbasæ mactavit. Postero die, Schaibanus imperio potitus est. At Abu-Djahfarus ben-Abali et Jahja (sic videtur nomen legendum) Alrumi dux, de cæde Haruni certiores facti, cum intimorum suorum multitudinæ ad Thoghhdjum ben-Djof, Damasci præfectum, profisciscuntur, quo Muhammedes ben-Solaiman, nec non Fajekus aliique ex clientibus Chumarujjæ, pervenerant. Interim nuntius adfertur, Husainum ben-Hamdan a Ferma Djordjrum tendere, qua re adducti cum copiis suis Ahbbasam profisciscuntur, quam Schaibanus, Mizrum cum fratribus patruelibusque suis profisciscens, reliquerat. Schaibanus Mizri res suas disponit, dum Muhammedes ben-Solaiman die Mercurii mensis Zafari anni 292 ad urbem propius accedit et ante portas castra ponit. Schaibanus, rei certior factus, ex urbe exercitum suum, multi enim equites peditesque cum eo se conjunxerant, educit, ut hostes repellat, dum et Muhammedes ben-Solaiman copias ad pugnam instruit. Quum per horæ spatium pugnatum esset, pugna quiescente, Muhammedes ben-Solaiman ad Schaibanum litteras misit, quibus ei cum gente, opibus, liberis patruelibusque securitatem concessit. Schaibanus, litteris perceptis, quæ sit exercitus sui paucitas, copiarum Muhammedis quæ multitudo, considerans, et promissis Muhammedis fidem habens, noctu fratres patruelisque ad se venire jubet, et cum iis ad Muhammedem ben-Solaiman profisciscitur, qui eos captivos habet. Schaibani vero, exercitus in eodem statu permanebat, ita tamen, ut equites Schaibani factum non ignorarent; pedites, hujus rei nescii, a pugna non desisterent. Mane diei Jovis sine defensore et duce cum copiis Muhammedis ben-Solaiman concurrunt; sed fracti ab equitibus irruentibus delentur. Inde equites ad habitacula nigrorum Thufunidarum tendunt, et quos ex iis possunt, captivos factos ad Muhammedem adducunt, a quo, ut occiderentur, mandato dato, tanquam oves coram ipso mactantur. His rebus peractis, Muhammedes ben-Solaiman, nemine resistente, die Jovis, fine mensis Zafari, exercitum in urbem introducit et cum Muhammede ben-Abali multisque Ægyptiorum copiis, iis exceptis qui fugam ceperant, in urbe circumequirit. Qui autem aut in pugna aut in fuga captivi facti erant, capite truncabantur; habitacula nigrorum qui Maidanum cingebant, multis eorum incolis antea in iis occisis, comburebantur. Schaibanus per novem dies Mizri imperium exercuerat, per quatuor eorum, absolutum. Tum Arabes Chorasaneses ex exercitu Muhammedis ben-Solaiman urbem intrant, et, fractis urbis copiis et ex urbe ejectis, populi domos invadunt diripiuntque: omnibus rebus turpibus peractis, incolas ex domibus depellunt et ipsi in iis sedem figunt. Multi ex Mizro fugam capiunt; qui remanent, per multos dies magna mala perpetuantur. Tum ad Nilî ripam in loco

Almeks المقس (est locus ante Kahiram ita appellatus, quod apud eum exactor tributî sedebat لان يقعد عندها العامل على المكس ante Islamismum

nomen Om-Danain habebat) Muhammedes ben-Solaiman, cum exercitu suo et Ægyptiorum copiis quæ ad Ahbbasam se cum eo conjunxerant, castra posuit. Ibi captivos Ægyptiorum, a Damjano in adventu a Damjatha captos, ad se adduci jubet, qui adducti cum pilis longis ad unum omnes in exercitu circumducuntur. Post has res gestas, inter socios provincias distribuit: Wazifum Albocemri cohorti prætoris exercitus præficit, et Abu-Ahbd-Allaho Muhammedi ben-Ahbdah

Mizri iudicis manus tradit. Hæ omnes res septimo mensis Rabiæ prioris, die Jovis, gestæ sunt, Plures tum incolarum Mizri, ex. gr. scribarum aliorumque, capit, et dure eos tractans, post tormenta minasque pecuniis eosdem mulctat. Nec non Muhammedem ben-Abali, qui ab Alahbasa ad eum pervenerat, capit, et dure tractans, ut sexcenta denariorum millia solvat, exigit. Talis Muhammedis modus imperii exercendi erat, ut homines capite truncaret, manus pedesque amputaret, dorsum flagellis dissecaret et eos palmis tanquam cruci affigeret, donec die Jovis, fine mensis Redjebi anni 182, Schaibanum cum patruelibus et liberis suis, numero viginti personas (cod. A. 668, decem), in vinculis secum in Iracam abducens, ex urbe profectus est. Nec non duces dehonestatos Bagdadum proficisci jubet. Maidanum aliaque palatia, a poetis sæpius celebrata, destructa sunt. Auri signati, quod Muhammedes ben-Solaiman secum abduxit, plus quam decies centena millia denariorum, annonæ, ornatus, lectorum autem viginti-quatuor millia camelorum onera, immensis opibus exceptis, quas ejus socii rapuerant, fuisse dicant. (Vid. cod. A. 669 ad h. l.)

(185) Codex A. 669, fol. 40, nonnulla memorata dignissima refert. Post cædem Schaiban ben-Ahmed ben-Thulun, die Jovis, initio mensis Rabiæ prioris anni 292, Muhammedes ben-Solaiman, in provinciarum Ægyptiacarum suggestibus pro nemine nisi chalifa Almoctafio faciens preces, imperium exercebat. Tributis colligendis, loco Ahmedis Almareyani, Abu-Ahlium Alhusainum ben-Ahmed Almareyani præfecit. Nec vero diu ibi commorato litteræ chalifæ, quibus Ihsæ ben-Muhammed Alnuscheri Mizri provincia data est, afferuntur. Vicarius Ihsæ decimo-quarto Djumadæ prioris advenit, cui a Muhammede omnes ad provinciam res pertinentes traduntur. Quum Muhammedes ben-Solaiman quatuor menses in Ægypto commoratus sit, plures de ejus provincia existunt sententiæ. Sunt qui ex numero Ægypti principum eum non esse dicant, quippe qui ad eam expugnandam missus, nil nisi copiarum dux fuerit, quorum sententiæ plurimi auctorum adhærent, et quam ea ratione, quod chalifa, quum veste cum ornaret, ad bellum huic provincie faciendum eam misit, nec vero ditionibus ejus eum præfecit, nec non, quam chalifa de Mizri expugnatione certior factus esset, statim Ihsam Alnuscheri ei præposuit, secutus sum. Alii vero Ægypti principibus eum adnumerant, quippe qui ibi imperium exercuerit et arbitrio suo usus sit.

Ihsa ben-Muhammed Alemirus Abu-Musa Alnuscheri a chalifa Mizro præfectus est, quo vicarium suum misit, qui usque ad ejus adventum septimo mensis Djumadæ posterioris anni 292 imperium exercebat. Ihsa Alnuscheri inter Muhammedis, quum Ægyptum invaderet, socios erat, et Mizro urbe expugnata, Muhammedes eum, quippe qui inter præstantiores haberetur, ut chalifæ hujus eventus nuncium adferret, misit. Ihsæ in Iracam proficiscenti, quum Damasco adpropinquaret, chalifæ litteræ, quibus Mizro præpositus, adferuntur, qua re commotus statim revertitur. Adventientem Muhammedes ben-Solaiman veste ornat et ornatum in urbe circumducit. Interim chalifæ litteræ, quibus plures ex ducibus, qui in exercitu Muhammedis ben-Solaiman militiæ munus sustinebant, provinciis ornabantur, adlatæ sunt. Ahli ben-Hasan Alexandriæ ditiones, Mahadjero ben-Thalik confinia Tannis Damiatheque, viro nomine Alcindi cognito Haufi partes, Musæ ben-Ahmed Barka regionesque circumjacentes, Muhammedi ben-Rabiah Zaidum et Oswahum, Abu-Senburo Alhusaino ben-Ahmed Almareyani tributa in Ægypto, quorum munus quinto ante finem Djumadæ posterioris administrare incepit, tradebantur. Damjanus autem præfectus classis, a Mizro recedere jussus, octavo ante finem Djumadæ posterioris profectus est. Ihsa Alnuscheri in domo, quam Badrus Alhemami et

Muhammedes ben-Solaiman post Mizri expugnationem habitaverant in loco Saak-Althair sitam, sedem fixit. Quum Muhammedes ben-Ahli Alchelendji victus esset, Mizrum rediens totam Ægypti provinciam obtinuit, cui usque ad mortem, quam vicesimo-sexto mensis Schahbani anni 227 obiit, præerat. Provinciam quinque annos duosque menses et dimidium, incluso tempore quo Muhammedes rebellabat, tenuit. Hierosolymis sepultus est. Post ejus obitum, filius Muhammedes ben-Ihsa, donec Tacinus mitteretur, administravit provinciam. Erat vir generosus, audax, peritus rerum gerendarum. Plures administravit provincias, Damasci imperium sub Almutaziro et Almostahino exercuit; sub Almoctafio cohorti prætoris Bagdadi, tum Izpahanæ et regioni Aldjebi [Parthiæ] præerat, donec Mizro præfectus creatus est.

(185 bis.) Jam anno 570 hic locus nomen *Tel-Firus* habuit. (Conf. fol. 188 r., ubi auctor nonnulla, quæ in nostro loco dixit, repetit.)

(186) Quum Muhammedes ben-Solaiman Halebi commoraretur, chalfæ litteræ adlatæ sunt, ut divitias, equos, vestes, aurumque, quod secum haberet, cui ut traderentur, imperasset, ei traderet. Divitiarum autem, quas ex Ægypto secum abduxit, pretium vices centena millia denariorum definiunt (conf. Cod. A. 669, fol. 40, sq.).

(187) Est media in occidentali latere porta. In oppido Halebi nostris temporibus باب الجنين scribitur et effertur. De situ nomen accepit. (Vid. Russel, *Natural History of Aleppo*, p. 9, not. 18.)

(188) Rem e codice A. 669, fol. 41, sqq. enarrate placet; sed, ut hujus belli causæ melius cognoscantur, a Muhammedis ben-Solaiman abitu ex Ægypto incipiendum est.

« Urbe Mizro Muhammedes ben-Solaiman initio mensis Redjebi anni 292 excessit, et, secum ducens omnes qui supererant, Thulunidas multosque alios, in Syriam iter direxit. Erant Abu-Djahfarus Muhammedes ben-Abali ejusque filius Alhasanus, Thoghdius ben-Djof Damasci præfectus cum filio et fratre, Badrus et Fajekus Græcus thesaurarius, Zafius Græcus alique ex clientibus Ahmèdis ben-Thulun et Chumarujjæ, omnes custoditi. Præter hos, et alios secum abduxit, non tanta quidem dignitate præditos, sed tamen regni proceres ducesque magnos, inter quos Muhammedes ben-Ahli ben-Ahmed Almaredani, Abu-Sorah judex alique gentis Thuluni et exercitus erant, quos omnes, quum Mizro exiret, copiis adjunxit. Plures Damasci et aliis locis remanebant; pars Halebum in vinculis ducebatur, ex. gr. Musa ben-Tharhik, Ahmèdes ben-Adjes, cohortis prætoris præfecti, et Ebn-Bajechschius Farganensis. Pars autem exercitus Ægyptiaci dimissi, quæ cum sequebatur, partim in Iracam, partim in Ægyptum ad suos sibi relictos tendebat. Inter eos qui in Ægyptum revertebantur, vir quidam Muhammedes ben-Ahli Alchelendji (cod. A. 645 et 668 eum Ibrahimum Alchelendji appellant), cognominatus Abu-Ahbd-Allahus Almizri Althuluni, qui in exercitu Ægyptiaco stipendia fecerat, et inter eorum numerum erat, quos Zafius Græcus ducebat. Hic dum, ad suos rediturus, quæ mala in gentem Thulunidarum irruerint, cogitat, et, auxilium iis laturus, consilium suum cum multis Ægyptiis communicat, hi ipsi in fidem ejus jurant. Tum cum parva militum caterva versus Ramlam proficiscitur, ubi mense Schahbani anni 292 advenit. In regione portæ Alsitun appellatæ cum suis castris positus, Ebn-Wazifus ben-Sewar Tacin Alazghar, qui in illo oppido erat, ad pugnam copias parat, et, adveniente Muhammede ben-Jesdad cum copiis, suos in occursum Muhammedis ben-Ahli educit. Muhammedes ben-Ahli, quamvis parvum numerum secum haberet, hostem, multis cæsis, aliis in fugam conversis, vicit et

oppido potitus est, in casus suggestibus pro chalfā, tum pro Ibrahimō ben-Chumarūja, denique pro se, die Veneris preces fecit. Homines ad quos rumor huius rei pervenerat, quippe ægre ferrent, quod e patria deducti et a liberis et penatibus separati et dispersi essent, ex omnibus regionibus ad eum confluerent, ut sine sumptibus exercitus in dies augetur. Inde copias quæ, ejus adventu audito, Alahrischam venerant, Alfermam et Alahbbasam redeuntes secutus est. Ihsa Alnuscheri, qui tunc temporis Mizri præfectus erat, quum de Muhammedis Djordjirum adventa certior factus esset, quippe qui ex Mizro, magno cum exercitu, sociis adhibitis Alhusaino ben-Ahmed Almarehani Ægypti tributorum præfecto et Schafio Lufai liberto cursus publici præfecto, Alahbbasam profectus esset, Mizrum rediit et ad portam constitit; inde autem, simul Muhammedis adventum nunciabatur, in urbem recessit. Sed jam die Martis, decimo-quarto mensis Dsu-Ahmedjæ, cum Abu-Senburo aufugiens, pontem orientalem et occidentalem, ut ne una quidem navis relinqueretur, nam pontes in navibus facere tum temporis in Ægypto mos usitatus erat, combussit; et dum ipse in Aldjise territorio sedem fixit, in urbe sine præfecto turbæ grassabantur, et, in domos, nemine impediente, irruentes, divitias rapiabant. Ihsa Alnuscheri fuga Muhammedes valde adnatus, a Djordjirum profectus, nemine repugnanter, die vicesimo-sexto mensis Dsu-Alkahdæ Mizrum intrat. Muhammedes juvenis erat fortis et audax, sed vino lusuque deditus, rebellis et injustus. In urbe Mizro natus, et ibi adoleverat. Statim post adventum in urbe circumit, et, templum magnum intrans, lætras pro ipso post chalfam et Ibrahimum ben-Chumarūja preces faciente, die Veneris precatur. Quum vir res in pristinum ordinem adduceret et improbos domaret, homines ex eo tantum gaudium perceperunt, ut ipsius sociorumque equorum capitibus oscula figerent. Non multo post adventum, exercitum dux Chafio Nubiensē ad persequendum Ihsam Alnuscheri instruit, et eum, qua via pergat, persequi jubet, qui ubi castra movet, Ihsa Alnuscheri, hac de re certior factus, Alexandriam proficiscitur, ejus vestigiis Chafio instante. Muhammedes Alchelendji interim muneribus publicis socios suos præfecit; et quum ex omnibus regionibus homines ad ejus vexilla convolarent, brevi tempore exercitum quinquaginta millia hominum excedentem numeravit. Iis stipendia pulchra designavit, sed ad ea solvenda pecunia ei opus erat. In urbe quidem circiter nonaginta millia denariorum in cistis, ut ad chalfam veherentur, apud Abu-Senburum et Ihsam Alnuscheri parata erant; sed, quum urbe exirent, inter plures ea distribuerunt, ut nullum horum in urbe vestigium reperiretur, et Alhusainus ben-Ahmed (tributorum præfectus), antequam urbe egrederetur, omnes fibros qui de tributis solvendis agebant, ex diwanis comportatos, ex urbe emiserat, ne eorum auxilio opum fundus in prædiis cognosceretur et ab eorum possessoribus debita tributa exigi possent: ipse verò multos et scribarum numero secum abduxerat, ut pæne nemo Mizri remaneret; quam rem magni quidem momenti Muhammedes neglexit. Postea scribas nonnullos, quos invenerat, rebus præfecit. Ex tentorio, quod ad Nili ripam habitaverat, in domum Badri Afhemami, quam et Ihsa post abitum Muhammedis ben-Solaiman possederat, se transtulit. Rebus autem, quarum mentionem fecimus, adductus, non poterat non homines dure tractare, ut ab iis pecunias exigeret, quas quidem tributis solutis se redditurum esse promisit. Interim Ihsa Alnuscheri et Abu-Senburus in fuga cum exercitu prope Alexandriam perveniunt, Chafio eorum vestigia premente, dum jam antea Abu-Senburus Alhusainus ben-Ahmed scribas aliosque, quos secum abduxerat, Alexandriam, ut ibi munimentis se defenderent, miserat. Muhammedes Alchelendji autem plures duces terra marique ad Alchalfam cum copiis auxilio misit, inter quos Muhammedes ben-Lamdjir, cum sex navibus armis virisque impletis missus, die Jovis, medio mensis Dsu-Ahmedjæ, Alexandriam pervenit, et, prælio inter ipsum et Alexandria incolas

commisso, oppidam intravit et partem scribarum Mizrum abduxit. Alnuscheri et Abu-Senburi opes ibi captas inter milites distribuit. Quam aliquot dies extra oppidum contra Ihsam Alnuscheri castra habuisset, Mizrum rediit, dum Ihsa Alnuscheri in regiones Tarudjæ (est vicus in Kura [nomo] Albohairah dittonis Alexandriae) iter flectit. Ibi Chaffus Nubiensis adveniens in eum impetum facit: sed, acri prælio victus, cum sociis qui supererant, Mizrum fugam capere cogitur; quæ res Muhammedi tum in rebus ordinandis occupato nullius momenti videtur. Sed quam nuncios de copiis ex Iraca, ducibus Fateko, Badro Achemamf aliisque, adventantibus adferretur, exercitum ad bellum Ihsæ Alnuscheri faciendum, qui versus Ægypti superiorem partem processerat, armat et exercitum Alahrischam (est oppidum primum dittonis Ægypti in finibus Syriæ ad litus maris Medterraneæ situm, postea a Francis vastatum) educit. Dum inter ipsam copiasque Iracæ et Ihsæ Alnuscheri pugnatur, in urbe Mizro, deficiente ob multas turbas frumento, maxima annonæ caritas est, donec Muhammedes infirmior, qui Iracæ copiis et Abu-Alagharro in loco Munijja-Adazbagh resistat, Mizrum rediit. Ibi, quum potentiam suam diminui intelligeret, Muhammedem ben-Lamdjur, unum sociorum jam antea memoratum, honoris veste ornavit, eoque, ut clamævem longam ascenderet, filium et quantas posset opes mari imponeret, ipsumque expectaret, se velle cum ipso in aliquam terram mari aufugere, imperavit. Muhammedes ben-Lamdjur mandata peregit, dum Muhammedes ben-Ahli Alchelendji modo copias chalfiæ, modo Ihsæ Alnuscheri, ab urbe repulit. Viribus tam deficientibus, urbe excessit et ad Muhammedem ben-Lamdjur totendit, qui, quum advenientem conspexisset, anchoras tanquam ad eum accessurus solvit; sed, quum propius ille accessisset, et ab eo, ut venisset et ipsum secum in nave abduceret, petiisset, conviciis eum consectans dixit: «Moriâris in superbia tua, et jam Deus tui copiam fecit.» His dictis, recedensævem remis impulit et in Nilum abiit causâ adductus, quod ob verba dura contra se prolata in illum animo odium conceperat. Muhammedes ben-Ahli Alchelendji, perfida ejus cognita, quum fugere non posset, in urbem, ubi copiæ ab ipso defecerant, rediit, et tertio mensis Redjebi in domo viri quisdam, qui refugium promiserat, se occultavit. Hic vero, timore inductus (codex A. 668 dicit, et hunc virum in vincula conjectum esse), statim rem ad Sultânum defert, qui cum primoribus et copiis profectus matutino tempore die Lunæ, octavo mensis Redjebi, captivum eum facit (codex A. 668 dicit, quinto mensis die, postea quam Muhammedes se occultavisset, Ihsam Mizrum intrasse, et decimo Fajekum cum copiis suis). Tempus rebellionis a die quo Mizrum intravit, usque ad captivitatem, septem menses et viginti-duos dies duravit. Ad Fajekum et Badrum Achemami, qui ad Nili ripam, urbem cum copiis intrantes, castra posuerant, Ihsa Alnuscheri quinto mensis Redjebi accessit. Multi vero ex sociis Muhammedis ben-Ahli Alchelendji in regiones dispersi, alii captivi facti sunt, in quorum numero Muhammedes ben-Lamdjur erat, qui urbem intraverat. Hic una cum servo Muhammedis ben-Ahli Alchelendji in urbe circumductus tormentis oruciabatur, ut omnes ab eo extorquerentur divitiæ. Muhammedes ben-Ahli Alchelendji, sexto mensis Schahbani mari Antiochiam missus, in Iracam ad chalfiam abducitur, ubi adventens (mense Ramadhani, cod. A. 668), primo verbis vituperatur; tum, doloribus cruciatus, in camelo sedens cum sociis in urbe circumducitur et cruenta cæde necatur. Post hæc res gestas Ihsa Alnuscheri et meridionalibus septentrionalibusque Ægypti partibus usque ad Hedjasum proficitur.

Nonnulla de Abu-Alagharri rebus gestis idem codex addit: «Quum Muhammedes Alchelendji provinciis Ægyptiacis potitus esset, chalfia Almoctafus ad bellum ei inferendum Abu-Alagharrum cum exercitu, inter cufus duces et

Emirus Ahmodes ben-Cighalgh erat, misit. Muhammedes, de eorum adventu certior factus, copias eduxit et tertio die mensis Almuharremi anni 193 (in propinquo Alahrischæ, cod. A. 645 et 668) prælium commisit, in quo victor magnam hostium partem, reliquis fugæ turpissimæ se tradentibus, captivam fecit. Abu-Alagharrus octavo ante finem ejusdem mensis in Iracam rediit. Quam cladem chalifa ægerrime ferens, iterum copias armat, quæ, Fateko Mohtadhedi siberto duce, mense Schawwali proficiscuntur, et simul Damjanum classis præfectum mari proficisci jubet. Fatekus usque ad Alnuwairam processit; cujus de adventu, Muhammedes certior factus, ante portam castra collocat, et noctu quatuor millia ex suis, Fatekum inopinato incursu oppressurus, secum abduxit; qui vero a via aberrantes quum lucescente die nondum Alnuwairam pervenissent, Fatekus, horum adventus nuncio adlato, suos eduxit et Muhammedem prælio acerrimo fugavit (cod. A. 669).

Codex A. 645 habet: Fatekus mense Schawwali profectus, mense Zafari ad fines Ægypti pervenit. Ex ducibus quos secum habuit, Ahmedes ben-Cighalgh præcessit et prælio apud Alahrischam commisso in fugam se convertit. Interim a Bagdado alii duces, ex. gr. Ibrahimus ben-Cighalgh, mense Rabihiæ prioris proficiscuntur. Mense Schahbani chalifa ipse contra eum proficisci statuit; sed jam eodem mense Fateki litteræ adlatæ sunt.

Codex A. 668 refert: Ahmoctafius certior factus, quomodo in dies Muhammedis ben-Ahli Alchelendji vires crescebant, ipse profecturus, mense Redjebi ad portam Alschamasijjah copias produxit, quum mense Schahbani Fateki litteræ de ipsius et ducum consilio in Ægyptum redeundi chalifam certiorent facerent.

(189) Vir doct. Schultensius, in Vita Saladini, quæ Abulpheda de loco Rahaba scripsit, recensuit. Addere nobis liceat, quæ Lexicon geographicum Sojuthii habet: رجبہ بعم اوله وسكون ثانيه وبا موحك ما لبني روبر (ل. قوبر) باجا والرحبه ايضا بقرب القادسية على مرحلة من الكوفة على يسار الحجاج اذا ارادوا مكة خربت ورجبة قريبة من صنعاء اليمن على ستة اميال منها وهي اودية تنبت الطلح فيها بساتين وقرى والرحبة ناحية بين المدينة والشام من وادي القرى وفي طرفي الحاه (ل. الجاه) من اعمال صلخد قرية يقال لها الرحبة ورجبة بالفخ هو الموضع المنتع بين اقبية (ل. ابنيية) البيوت والرحاب كثيرة والمنسوب منها رحبة حامر وقد ذكر في حامر ورجبة خالد بدمشق تنسب الى خالد بن اسيد ورجبة حبيش (Jaki حنيس) حلة بالكوفة وتنسب الى حبيش (Jaki حنيس) بن سعد ورجبة دمشق قرية من قراها ورجبة صنعاء اودية تنبت الطلح على ستة اميال من صنعاء ورجبة مالك بن طوق على الفرات بين الرقة وعانة احدثها مالك بن طوق في خلافة المأمون ورجبة الهدار بالهامة هرا مستوية ورجبة يعقوب ببغداد ويعقوب Rohbah est aqua tribus Banu-Korair ad Adjam, et Alrohbah est prope Alkadisijjam locus circiter diei iter a Cufa, peregrinantibus,

quum Meccam tendunt, ad latus sinistrum situs. Destructus est. Et Rohbah prope Zanaham in provincia Iemen (nam alter hujus nominis locus est in Ghutha valle apud Damascum): sunt valles ad sex milliaria ab ea, in quibus Ettalches arbor crescit et horti vicique sunt. Alrohah quoque est regio inter Medinam Syriamque ad vallem Alkora pertinens, et in extremitate (nomi) Alladjæ ditionis Zalhedi est vicus cui nomen Alrohah. Rahbah est amplius locus inter ædificia domorum, qui multi sunt. Inde denominatus est Rahbah Alhomair (ita leg.), cujus jam in voce *Homair* mentionem fecimus (est locus in occidente Zanahæ), et Rahbah Chaled ad Damascum, qui locus ad Chaledum ben-Asid refertur, et Rahbah Habisch, locus apud Cufam, refertur ad Habischum ben-Sahd; et Rahbah Damasci est vicus ex vicis hujus oppidi, et Rahbah Zanaha valles, in quibus Ettalches arbor provenit, ad sex milliaria a Zanaha, et Rahbah Malic ben-Thauk ad Euphratem inter Raccam et Ahnam, quem locum Malicus ben-Thauk in chalifatu Mamuni condidit, et Rahbah Alhidar est campus planus in Iemama, et Rahbah Iakub ad Bagdadum. Iakubus ben-Daüd Wesirus Almehdii erat. »

(190) Versus metri *الرجز* nominati, ad circulum *المتجلبة* pertinentis, sunt, cujus mensura primitiva est pes *مستفعلن* — — — — — sexies. Nostris ternarii *تمثلت*.

Pes *مستفعلن* duplici modo in nostris mutatur: 1) in *مُتَفَعِّلَان* — — — — — quæ mutatio *طى* appellatur; 2) in *مفاعيلن* — — — — — quæ *خبين* nomen habet. Modus est,

— — — — — | — — — — — | — — — — —

(191) Ahmedes ben-Muhammed ben-Alhasan Abu-Becrus, nomine Alzenuberti notus, Halebensis, poëta, anno 334 diem obiit. Imamus erat excellens in litteris hmanioribus, disertus et facundissimus (cod. A. 660 ad h. a.).

(192) Hoc gymnasium, ut videtur, ab Almalic Alahdilo Nur-Aldino Abu-Alkasim ben-Senci ben-Ak-Sonkar, qui a decimo mensis Rabihae posterioris anni 541 usque ad undecimum Schawwali anni 569 Halebi imperium tenebat, et sub cujus regno Halebum florebat, nomen traxit. Auctor noster plura gymnasia, ex. gr. *مدرسة العصورنية* pro Hanefitis anno 543, *مدرسة الحلاويين* pro Schafehitis, nec non *مدرسة النفري*, ab eo renovata esse narrat; nullius vero ab ipso conditi mentionem facit (conf. fol. 171, r.). Sed ejus tempore (ut videtur) Djemal-Aldinus Schadbacht, eunuchus Indicus, Nur-Aldini manu missus, qui arcis præfectus tempore Nur-Aldini erat, gymnasium Hanefitis exstruxit (fol. 185 v.).

(193) Tacinus ben-Ahbd-Allah Alchesri (*الجزري* lego pro *الجزري* et *الجزري*) in manuscriptis: est enim Turcarum gens ad mare Caspium, a qua mare nomen accepit; vid. cod. A. 590, pag. 11), Almohtadhedi libertus, mortuo Ihsa Alnuscheri anno 297, decimo mensis Schawwali, Ægypti provinciam obtinuit. In eam secundo Dsu-Alhedjæ ejusdem anni profectus, decimo-quarto mensis Dsu-Alkahdæ anni 302 ex ea revocatus est. Iterum Ægypto a mense Rabihae prioris anni 307 usque ad decimum-quartum ejusdem mensis anni 309 præerat; tertio, a vicesimo-sexto Rabihae prioris usque ad vicesimum-nonum ejusdem anni; quarto, a die tertio Dsu-Alkahdæ anni 311, quo die ejus legati Mizrum pervenere, usque ad mortem, quam die decimo-sexto mensis Rabihae prioris anni 327 obiit. Hierosolymis sepultus est. Vir prudens, fortis, instructus, præfuit bonis provinciis; et quum gubernandi artem bellique scientiam possideret, tempus sub eo peractum fortunatum erat (cod. A. 668 ad h. a. et 669 fol. 57).

(194) Codex A. 669 refert : « Mense Schahbani anni 301, Almoxtaderus filio suo Abu-Alahbbaso, veste honoris causa data, provinciam belli gerendi (codex A. 645 voces *belli gerendi* omittit) in Ægypto et in Africa tradidit, eique quatuor annos nato (codex A. 645 addit in Ægypto) Munisum vicarium creavit. »

Antea codex A. 669, fol. 47 v., Munisum anno 302, decimo-quarto mensis Dsu-Alkaha, tanquam Tacinum in provincia secutum, appellavit, qui ab hoc tempore suo nomine provinciam administrabat, et postea, Emirum Abu-Alhasanum Dsucam Alrumi Alaghar, post revocatum Tacinum, a chalifa Almoxtadero precibus faciendis prepositum esse narravit, qui vir e Bagdado (cons. cod. A. 668) profectus, die Sabbati, duodecimo mensis Zafari anni 303, Mizrum pervenit.

Dsua Alrumi ex Mizro primo mensis Almuhrremi anni 304 Alexandriam iter fecit; sed jam octavo mensis Rabihae prioris Mizrum rediit. Quum rediisset, plures ex Ægyptiis ad Almehdium in Africam litteras dedisse certior fit; quos cognitos dura poena affligit, ut alios in carcerem includat, alios pedibus manibusque truncet. Post has res gestas populum Launijjae et Marakijjae ex Mizro Alexandriam depellit (Marakijja primum oppidum proficiscenti ex Alexandria in Africam, tum sequitur Launijjah). Rixa autem ipsi cum exercitu populoque, ob indecentia quae protulerat verba de sociis et fuga Muhammedis, contracta, copiae Almehdii Ohbaid-Allahi Fathemite ex Africa versus Launijjam et Marakijjam castra movent, et octavo mensis Zafari anni 307 Alexandriam intrant. His rebus permoti homines ex Ægypto mari terraque in Syriam fugam capessunt; eorum magna pars perit. Dsua copias collectas educit et in Aldjrae territorio castra ponit, dum Alhusainus ben-Ahmed Almareyani, tributorum praefectus, copiarum contra Dsucam rebellantium animos donis reconciliat. Dsua autem, in castris muniendis occupatus, in morbum implicatur, quo undecimo mensis Rabihae prioris anni 307 perit. In Kerata sepultus est. Erat vir fortis et audax, sed injustus et violentus, nec non pravæ fidei addictus, quamvis scientiis ornatus prudentiam et gubernandi artem possideret.

(195) De itinere ex Syria in Ægyptum noster voce *صعد* ascendere, ut fol. 180 v., et de itinere ex Ægypto in Syriam voce *ورد* descendere, saepius utitur, ut in Veteri Testamento voces *היב* et *היר* de itinere Hierosolymas et inde in alias regiones, unde in Novum Testamentum voces *ἀναβαίνει* et *καταβαίνει* translatae, usurpatae sunt. In Veteri Testamento, quod contrarium nostri est, de itinere ex Ægypto in Palestinam (vid. Exod. 1, 10) vox *היב* adhibetur. Placet annotare vocem *تصعدون* in Alcorano, sur. III, v. 150, a Beidhawio hoc modo explicari:

الاصعاد الذهاب والايعاد في الارض يقال اصعدنا من مكة الى مدينة
« Vox اصعاد significat ire et longe abire in terram. In usu est dicere اصعدنا quum proficiscimur a Mecca Medinam. »

(195 bis.) Anno 292 diem obiit (Masahdi).

(196) Forum Alsarahn anno 575 flammis haustum est. Hujus maxima incendii, quo magna pars oppidi Halebi deleta est, causa erat, quod Almalic Alzalehus vicum Djahira appellatum ex praediis Nokrah ben-Asad, qui sub potestate Ismaelitarum erat, in potestatem redegerat, et quum Senanus Ismaelitarum princeps plures, ut redderetur, epistolas frustra misisset, nonnullos cum naphtha et igne Halebum misit. Primo ignem in tabernas, quae initio loci Alsadjadja erant, haurisere; et dum Raisi vicarius in igne extinguendo occupatus erat, Ismaelitae ignem et naphtham in fora commercialia jecere (conf. fol. 196).

(197) Hic anno 305 loco Alhusaini ben-Ahmed tributis praeficiebatur. Inter pri-

mores ducum erat, quos timens Almunisus anno 303 ex Ægypto, quum ob rebellionem Alhusaini ben-Hamdan revocaretur, reduxit (cod. A. 668 ad h. a. et 669, fol. 50).

(198) Hæc verba sunt initium carminis, cujus partem cl. Reiskius inter carmina Motenabbii exceperit, quæ Germanice versa cum notis edidit.

(199) Metrum idem est quam in adnotatione 158 explicatum. Versus autem hi sunt senarii مسدس, cujus modus est:

--	o	--	--	o	--		o	--		o	--	مستفعّلن	فاعلن	فعلولن
--	o	--	--	o	--		o	--		o	--	مستفعّلن	فاعلن	فعلولن

Pes tamen مستفعّلن in versibus nostris duplici modo nütatur : 1) in مُتَفَعِّلِنَ -- o o -- ; 2) in مَفْعُولِنَ -- -- . Hemistichiorum priorum finis est هببه et قرحي .

(200) Anno 307, quum Ibrahimus ben-Cighalgh exercitum Dsucæ auxilio in Ægyptum duceret, cum hoc profectus est. Mense Rabi hæ prioris Mizrum pervenere. Anno 309, mense Rabi hæ prioris, a Muniso Ægypto præfectus est; sed quum exercitus, parvi eum habens, rebellaret, post trium dierum præfecturam die Martis, decimo-sexto Rabi hæ prioris, ex provincia revocatus est. Munisus ab Almoktadero dux exercitus missus, anno 308 in Ægyptum perveniens, ejus res composuerat. (Cod. A. 669, fol. 54, ubi noster بن حميل ben-Humail appellatur.)

(201) Anno 305, bello gerendo et provinciæ Dijar-Modhari post obitum Alahbbasi ben-Ahmru Alghanewi præpositus, non multo post, huic muneri impar, revocatur. (Cod. A. 668 ad h. a.)

(202) In codice Lexici geographici auctore Sojuthio legitur : قطر بسل بالضم ثم السكون وفتح الراء وواحدة مشددة معنومة ولام وقد روى بفتح اوله وثانيه والباء مشددة معنومة في الروايتين قرية قال بين بغداد وعكبرا قلت بين بغداد والمزرفة لان عكبرا من الجانب الشرقى وهى في الغربى وبينهما فراسخ واليهما ينصب الطسوج التى هى (الذى هى) فيه فيقال طسوج قطر بل وما فوق الصراة من اسافل سقى دجيل فهو من طسوج قطر بل وهى شمالى بغداد يضاف اليها الخمر والجبانات وهى الان خراب ومقابل مدينة امد « قرية من ديار بكر يباع فيها الخمر ايضا Kothrabbul vel Katharabbul » قرية من ديار بكر يباع فيها الخمر ايضا قطر بسل vel قطر بيل est vicus, dicit (Jakutus), inter Bagdadum et Ohcbaram; dico (Sojuthius), inter Bagdadum et Almasrefam, quoniam Ohcbara in latere orientali, illa autem in occidentali (Tigridis) sita est, et inter utrumque locum pharasangarum distantia. Regio in qua vicus situs est, ab eo nomen accepit, nam Thassudj-Kothrabbul appellatur; et quæ depressiores terræ supra Alzeram (fluvium), a Dudjailo (fluvio) rigatæ, sitæ sunt, ad illam pertinent. Ipse vicus,

Bagdado a septentrione situs, vinum et oenopolia habet; nunc destructus. Idem nomen gerit e regione oppidi Amed vicus ad provinciam Dijar-Becri pertinens, in quo etiam vinum venditur.»

(202 bis.) In libro inscripto *العصر* *أهل العاصم* في *محاسن الدهر* في *بيتة الدهر* في *محاسن أهل العصر*, ubi in prima parte nostri mentio fit, appellatur Abu-Alfatah, nomine Alboctamri notus, Ebn-Alcatib Alschami [Syrus]. Eo auctore carmina existunt, in quorum maiore parte pulchritudinem et tenerum habitum describit. In eodem libro, hujus auctoris versus citantur, quorum nonnullos addere liceat. Dolorem amoris sui describens dicit:

قالوا بكيت دما فقلت محبت من خدى خلوقا
ابصرت لؤلؤ ثغره فنثرت من جفنى عقيقا
لولا القسك بالهوى لحملت في دمعى غريقا

- » Dicunt: Sanguinem ex oculis demitto; et dico: A genus meis unguentum abstergo.
- » Video margaritas oris ejus, et ex ciliis meis rubinos spargo.
- » Quod si me amor non teneret, profecto! in lacrymis meis submersus auferrer!

Idem, juvenem pulchrum describens, sequentes cecinit versus:

فركان قوامه من قد غصن مسترق
وكانها اصطح الربيع بوجنتيه واغتبق
وكانها قلم الزمرد فوق عارضه مشق

- » Luna est, quasi ex statura rami tenerrimi corpus formatum esset;
- » Non aliud, quam ver genus suis potum matutinum vespertinumque absorbet.
- » Et calamus smaragdi super ejus nube ornamentum distinguens est. »

Alius quidam, non juste judicans ejus merita, hos versus in eum composuit:

ان ابا الفتح فتى كاتب والشعر من الته فضل
انشدنا شعرا فقلنا له ذا غزل وبك ام غزل
وملت عنه نحو اهابنا اسالم هل عندكم نغل

- » Abu-Alfatahus vir scriba est; carmina conditionis pars redundans sunt.
- » Carmen nobis recitavit, et nos diximus ei: Vae tibi! numi hoc Ghasafum (carmen amatorium) an Ghaslum [filium] est!
- » Eum relinquens, ad socios nostros me converti, ut eos interrogarem: Num apud vos calceus est!

(203) Munisus eunuchus, quum ejus auctoritas augetur, Almuthsaffari cognomen accepit. Erat fortis, audax intrepidusque. Quum anno 321 occideretur, nonaginta annos natus erat. Per sexaginta annos Emirī dignitatem tenebat. Ab Almohtadhedo, ut eum a se removeret, Meccam missus est; sed regnans Almoht-

taderus eum revocavit. Tanto autem honore et dignitate, quantam nullus eunuchorum ante eum possederat, gavisus est (cod. A. 669).

De cæde Munisi conferas Abulpharagium, pag. 294, sqq., qui in re enarranda maximam partem cum codice A. 645, fol. 24, sq. consentit, ita tamen, ut codex res amplius narret. Legatum, qui (pag. 296 Abulpharagii) ad Munisum venisse dicitur, Tharifum Alsobceri, qui totam rem ad chalifam detulerat, fuisse, codex narrat (multa quoque narrat codex Th.).

(204) Badrus Alcharschani, unus ex ducum primoribus, ob quasdam res quæ ipsius causa Bagdadi acciderant, ad Muhammedem ben-Thoghdj profectus, Damasco ab hoc præficitur, ubi, post duos menses in provincia peractos, mense Dsu-Alkahlæ anni 331 diem supremum obiit (codex A. 660 ad h. a.).

(204 bis.) Hic loci nomen viri, quem præfecit, omisum esse videtur.

(205) Abu-Becrus Muhammedes ben-Abi-Muhammed Thoghdj ben-Djof, cuius explicatio est Ahbd-Alrahman ben-Becrlin ben-Chakan Farghanensis, possessor throni aurei, cognominatus Alachschilds, dominus Ægypti, Hedjasi Syriaque, ex terris regum Farghanæ originem traxit. Magna hominum copia ex Farghana ad Almohtazimum ben-Harun-Alraschid deducta, multa apud eum laude Djofum aliosque ornavit. Quos quum adducendos curasset, magno eos excepit honore, iisque in oppido Sorra-man-raah bona in feudum (ut ita dicam) assignavit. Djofus semper ibi permanens, pluribus filiis relictis, nocte qua Mutawaccilus chalifa occidebatur, nempe Mercurii tertii mensis Schawwali anni ducentissimi quadragesimi-septimi, diem obiit. Post patris obitum, filii in variis orbis terrarum regiones victus quærendi causa se disperserunt; ex quibus Thoghdjus ben-Djof ad Luluum Ebn-Thulun servum profectus est, qui, tum temporis in Ægypto sedem habens, in hujus regionis rebus administrandis ejus servitio usus est. Post aliquod temporis spatium inde profectus inter socios Ishaci ben-Cendadj exceptus est; nec verò ab eo cessavit, donec, mortuo Ahmede ben-Thulun et pace inter Ishacum ben-Cendadj et Chumarujjam ben-Ahmed ben-Thulun disposita, hic in comitatu Ishaci ben-Cendadj Thoghdjum ben-Djof conspexit et viri admiratione ductus eum ab Ishaco petiit. Chumarujja virum, inter omnes socios summo loco concesso, Damasci Tiberiadisque provincia ornavit; nec vero inter socios Chumarujjæ ante ejus necem esse desivit, quo tempore Thoghdjus ben-Djof ad chalifam Almoctafium regressus summo ab eo honore exceptus est; sed quum animus excelsus, apud ejus Wesirum Alahbbasum ben-Alhusaini ipsum abjici, non pateretur, hic ægre id ferens, ut Thoghdjum cum filio Abu-Becro Muhammede ben-Thoghdj in carcerem conderet, chalifam incitavit. Patre Thoghdjo in carcere mortuo, filius aliquod tempus victus permansit, tum dimissus et honoris veste donatus est. Post hoc tempus Muhammedes ben-Thoghdj ejusque frater Ohbaid-Allahus continuo, ut a Wesiro patrem mortuum ulciscerentur (tempore quo ejus frater Ohbaid-Allahus ab Alhusaino ben-Hamdan occisus est), occasionem captarunt. Re peracta, Muhammedes cum fratre Ohbaid-Allaho anno 296 ad Ebn-Abi-Alsadjum profectus est. Abu-Becrus in Syriam fugiens, quum per anni spatium varias regiones peragrasset, cum Abu-Munziro Becs Aldjusi se conjunxit et princeps omnium sociorum habitus est. Inter res præcipuas quibus gloria ejus amplificabatur, habendum est, quod, quum anno 306 in oppido Ahmman (erat præcipuus locus nomi Balkæ in extrema Syria, sed Ohman est nomus occidentalis ad mare provinciæ Iemen situs in oriente Hadjari, qui plura oppida complectitur et cujus calor in proverbii usum venit) et montibus Seræ (est mons ingens, Ahrafæ imminens, declivis usque ad Zanaham, in quo uvæ et calami saccharini proveniunt, montium Hedjasi altissimus, sed et nomen est montium qui ab extrema provinciæ Iemen usque ad Syriam pertingunt) constitutus a Becso, noctu Alnokaibum (est locus in Syria inter Tabucum, qui est

wicus inter vallem Alkora Syriamque, et Mahanum, oppidum jam destructum quo peregrinantes ex tractibus Balkæ convenerunt), in extremitate deserti Syriæ, profectus esset, contra latrones, qui Meccam peregrinantes prædaturi se conjunxerant, parte capta, parte occisa, reliquis in fugam se dantibus, illos a periculo liberavit. Eodem autem anno, ex domo chalifæ Almoktadiri b'illah mulier quædam, Adjus appellata, iter sacrum susceperat: quæ quum post reditum ad Almoktadirum rem retulisset, chalifa illi vestes dono misit et stipendium auxit. Causa quadam adductus anno 316 a Becso se separavit et Ramlam profectus est, ubi usque ad annum 318 ætatem consumsit. Ibi chalifæ litteras, quibus Damasci provincia ornabatur, accepit, quam provinciam, donec chalifa Alkahir b'illah mense Ramadhani anni 321 Ægypti provinciam ei tradidit, administrabat. Mizrum, ubi per triginta-duos dies preces pro eo factæ sunt, non intravit, quippe cui provinciæ chalifa Abu-Alahbbasum Ahmedem ben Cighalgh secunda vice septimo mensis Schawwali anni 321 præficeret. A chalifa Alradhio b'illah, quum ejus patruelis chalifatu exutus esset, additis cum aliis regionibus Mesopotamia oppidisque duobus sacris Mecca Medinaque, iterum in hanc provinciam missus, die Mercurii, septimo ante finem mensis Ramadhani anni 323, Mizrum pervenit; et quum ejus frater Almottakius b'illah imperium obtinisset, hujus provinciæ Syriam et Hedjasum aliasque regiones addidit. Mense Ramadhani anni 329, cognomen *Alachschid* a chalifa accepit, eam ob causam ita cognominatus, quod reges Farghanæ, ex quorum prole erat, ita nominabantur. Vocis significatio eadem est ac in lingua Arabica *Malic Almoluc* [rex regum]. Omnis, qui Farghanæ imperium exercebat, isto utebatur nomine, eodem modo quo Persarum reges Chosroës, Turcarum Chakan, Romanorum Cæsar, Syriæ Heraclius, Iemanæ Tobbah, Abyssinæ Alnedjasschi cognominati sunt. Pro Muhammede hoc nomine in suggestibus preces publicæ factæ sunt, ut eo notus fieret. Vir prudens, magna vigilantia in bello rebusque imperii præditus, rerum gubernandarum peritissimus erat. Milites magno honore afficiebat; ipse magno corporis robore gaudebat, ut nemo ejus arcum tendere valeret. Muhammedes ben-Ahhd-Almalic Alhamdani in historia parva inscripta *Ohnwan Alsiran*, ejus exercitum quadringenta millia hominum complexum esse, narrat; ipsum timidum fuisse, ut octo millia servorum, quorum duo millia qualibet nocte eum custodirent, haberet; in itinere ministris ad latus tentorii sui custodiam commisisse, et tum quoque fiducia carentem in cubiculariorum tentoria ivisse ibique somnum petisse. Natus die Lunæ, medio mensis Redjebi anni 268, Bagdadi, in platea portæ Cufensis, ab illo supra indicato tempore imperio gaudere et fortuna adjuvari, donec hora quarta diei Veneris, octavi ante finem Dsu-Alhedjæ anni 334, Damasci morte abreptus est, non cessavit. Arca ejus feralis Hierosolymas translata et ibi sepulta est. Abu-Alhusalnu Alrasi, eum anno 335 diem obiisse, narrat (*vid. cod. A. 731 sub hoc titulo*).

(206) De hoc loco nil inventi.

(207) De his rebus gestis confer Abulphed. *tom. II, pag. 406*, et Elmac. *pag. 206*.

(208) Voces عقدا لل elliptice dictæ sunt pro عقدا للو، et significant provincia aliquem ornare, quum ex more illius temporis esset præfecti vexillum, et, ut ex Elmacino, *pag. 149*, clarum est, album tradere. Contrarium huic est حل اللو *solvit vexillum* (*vid. perill. Silv. de Sacy, Chrestom. Arab, tom. II, pag. 393, in loco ex Ebn-Chalduno excerpto, et ibid. pag. 570*). Verba autem hæc in nostro loco significare non videntur « provincia eum ornarunt »; significant « provinciam datæ signum ei tradiderunt », quum ab Alradhio provinciam jam accepisset. *Vide* de sensu verborum proprio et de hujus usus origine, quæ vir modo nominatus tom. IV libri inscripti *Notices et Extraits des manuscrits* adnotavit.

(209) *Abulpheda in anno paucisque aliis cum nostro non consentit; habet enim annum 328 (tom. II, pag. 408 præc. confer. Elmac. pag. 206.)*

(210) *Codex Lexici geogr. citati habet: الجفار أرض مسيرة سبعة أيام بين فلسطين ومصر أولها رفح من جهة الشام وأخرها الحسنى متصلة برمال تيه بنى إسرائيل كلها رمال سائلة بيض والجفار بها (عيون vid. om.) كثيرة شرب سكانها منها يزمعون أنها كانت كورة جليلة وفيها نخل وفي الجادة بها مواضع عامرة يسكنها السوقة للمعيشة على القوافل وهي رفح والحس والعريش والردادة وقصية في كل موضع من هذه دكاكين فيها كل ما يحتاج إليه من مأكول ومشروب وغيره « Aldjaffar est terra itineris septem dierum inter Palæstinam Ægyptumque, cujus primus locus a latere Syriæ Rafah, ultimus Alhusna, confinis arenarum Tih [deserti] filiorum Israël, quæ omnes sunt mobiles, albæ. In loco Aldjaffar autem sunt multi fontes, e quibus hujus regionis incolæ bibunt, qui eam illustrem nomum fuisse contendunt. Sunt in ea palmæ. Ad magnam ejus viam loci florentissimi, quos homines habitant, qui karawanis (ut ita dicam) ad vitam necessaria vendunt. Loci hi sunt Rafah, Alahs, Alahrisch, Alridadah et Kazijjah, in quorum singulis tabernæ sunt, in quibus res cibi potusque et aliæ reperiuntur. »*

(211) *Carmen hoc a nostro citatum, quum nec injucundum neque nimis longum sit, totum hic addere placet. Textum ex codice Bibliothecæ regiæ, n.º 1428, quod cum codice n.º 1429 minoris pretii et codice S. præceptoris nostri contulimus, excerptum damus:*

امساور ام قرن شمس هذا ام لبت غاب يقدم الاستاذ
 ثم ما انتضيت فقد تركت ذبابه قطعا وقد ترك العباد جدا
 هيك ابن يرداذ حطمت وعجه اترى الورى امها بنى يرداذ
 غادرت اوجهم بحيث لقبتم اقفاءم وكعبودم افلاذا
 فى موقف وقف للمام عليهم فى منكه واستخوذ استخوذا
 حمدت نفوسم فلما جينتها اجرينتها وسقيبتها الفولادا
 لما راوك راوا اباك محمدا فى جوشن فاخا ابيك معادا
 اعجلت السنم بضرب رقابم عن قولم لا فارس الا اذا
 فر طلعت عليه طلعة عارض مطر المنايا وابلا ورداذ
 فعدا اسيرا فقد بللت ثيابه بدم ويل ببوله الامهادا
 سدت عليه المشرفية طرقة فانصاع لا حلبا ولا بغدادا
 طلب الامارة فى الثغور ونشوة ما بين كرخايا الى كلوذا
 وكانه حسب الاسنة حلوة او ظنها البرى والازادا

لم يلق قبلك من اذا اختلف القنا جعل الطعان من الطعان ملاذا
 من لا توافقه الحيوة وطيبها حتى يوافق عزمه الانفاذا
 متمود لبس الدرود يخالها في البرد خزا والهواجر لاذا
 اعجب باخذك واعجب منكما ان لا تكون لمثله اخادا

1. « Num Musawerus an solis radius hic, an leo saltus, qui Wesirum praecedit?
2. « Reconde in vaginam (gladium), quem destrinxisti; nam ejus aciem fis-
- suris jam implevisti, et ille (gladius) corpora servilia in multas partes fidit.
3. « Concede, te Ebn-Jesdadsum ejusque socios fregisse: num vides, omnes
- homines e gente Jesdadi esse!
4. « Facies eorum, quum iis occurreres, (multis ictibus) tanquam occipitia
- reliquisti et jecora eorum in partes parvas dissecta,
5. « In loco, in cuius angustiis mors supra iis stetit et eos in potestatem suam
- redegit.
6. « Sanguis eorum congelatus erat: sed quum accederes ad eos, ut flueret,
- effecisti, et chalybem eo rigasti.
7. « Quum te viderent, patrem tuum Muhammedem lorica indutum patrum-
- que tuum Muahdsam viderunt.
8. « Quum jam ir eo essent, ut dicerent, Non est eques nisi hic, celeri ictu
- caput detruncando, quominus haec verba proferrent, eos impeditivisti.
9. « Improvido ipsi supervenisti, tanquam in caelo nubes surgens, quae mortem
- imbri et pluvia tenui demittit.
10. « Captivus factus est, quum tu vestes ejus sanguine rigavisses, ipse femora
- urina sua madefecisset.
11. « Gladii Iemanenses ei vias obstruxerunt, ita nec Halebum neque Bag-
- dadum deflexit.
12. « Confiniorum principatum obtinere voluit, iste, qui inter Carchadjam et
- Cilwadsam adolevit,
13. « Ac si cuspides pro dactylis recentibus haberet, aut eas dactylos suaviores
- putaret.
14. « Non ante te vir erat, qui, dissentientibus inter se hastis, in ictu, ut
- ictum fugeret, refugium poneret;
15. « Cui vita non conveniret, donec propositum suum executus esset;
16. « Qui, loricarum indumento adsuetus, in frigore vestem serici crassiorem,
- in aestate autem vestem tenuem eas putaret.
17. « Quam mirum est, quod tu eum captivum feceris! sed majore admira-
- tionem dignum esset, quod eum non cepisses. »

Metrum hujus carminis idem est quod in nota 121. Versus senarii sunt. In versu
 sexto vox نفوسهم efferenda est ٥ - ٥ - ٥ ut in versu 10 et 12, pag. 496,
 tom. II *Vite Timuri*, edit. Mang. pronomem هم in بينهم et منهم, et in versu
 nono pronomem ٥ in عليه contra regulam breve est.

Varias lectiones in codicibus breviter recensere liceat. V. 1, codex 1429 et
 cod. S. scribit هنا metro contrarium, si syllaba ها, abjecto ٥ eliph, brevis
 sit. Observandum vero, quum vox هذا ex adverbio ها ecce et ذا hic com-
 posita sit, et absente ٥ eliph, syllabam ها longam esse. V. 5, cod. 1429 habet
 قوبرهم, sed praeferranda est vox كوبرهم magis poetice dicta et ob sequens
 افلاذا. V. 6, cod. 1429, جينهم; praeferrandum vero ٥ جينها et quia id

magis poetice dictum est. V. 12, cod. 1429 pro وقد نشأ ونشوه habet legendum sit tanquam eliph cum wezla. V. 13, cod. 1429 فكانه ; sed præferimus وكانه, quum in hoc versu novus sensus non incipiat, sed sensus ejus cum versu præcedente cohæreat. V. 15, cod. 1429 الأثقادا, cui tamen præferenda est lectio الأثقادا. V. 16, cod. 1429 et cod. S. متعودا. Pauca alia addere placet. V. 1, Wesirus apud Ægyptios nomen *Ustads* habuit. V. 2, vox جناد duplici modo derivari potest: a جنادة quod idem est ac قطعة منكسرة, ut efferatur جناد, vel ا جنادين, quod idem est ac مجنود et مقطوع, ut efferatur ا جناد. Gladius, cujus acies fissuris impleta est, et ob hanc causam الافل nominatur, apud Arabes fortitudinis signum viro laudi honorique est. V. 4, duplici modo hujus versus sensus explicari potest: aut, tu eos fugasti, ita. ut tergum verterent, et occipitum loco faciei versus te directum esset; aut, tu gladii ictu faciem occipitio similem reddidisti. Vox فلان idem est ac الكبد من الكبد. V. 6, vario modo sensus hujus versus explicari potest. Mihi maxime placet, ob timorem congelatum hostium sanguinem gladio viri laudati fluxisse. V. 8, quum fortitudinem tuam viderent, te esse verum equitem exclamare volebant; sed tu cæde facta eos impedivisti. V. 9, simile quid apud Virgilium in Æneid. lib. x, v. 89: *Sic obrutus undique telis Æneas nubem belli, dum detonet, omnem sustinet.* V. 11, vox مشرفية derivata est a مشارف; nomen vicorum in Arabia Felici est, ubi enses cudebantur. Pro hac et vox الهماي in usu est. Vox حلبا pro حلب ob metrum scripta est. V. 12, poeta dicit, hunc confiniorum, ubi semper ad bellum faciendum parato principi contra hostes pugnandum esset, et cui provinciae nemo nisi dux fortissimus conveniret, principatum petisse, quum tamen in Sewado Iracæ (Carchadja enim et Cilwadsa sunt loci duo ibi siti) adoleverit; quippe cujus regionis arvis palmisque abundantis incolæ, in terra colenda occupati, armorum usum non haberent. V. 14, vox textus متعود est quod Arabes استيناف appellunt, id est, *nova phrasis, quæ a præcedente non regitur*; si vero admittas lectionem متعودا, conjungenda est hæc vox cum voce præcedente. من, quod, ut verbis Arabum utar, est انسانا متعودا. *انسانا definitione carens loco accusativi pro نكرة في محل النسب*. Vox لاذ significat *vestem tenuem lino confectam, qua aestate utuntur*. In hoc versu poeta licentiam in constructione sibi permisit, quæ solummodo ex sententia grammatici *Achfasch* appellati adhiberi potest. Conjunctæ enim sunt voces البرد والبرد et الهواجر nec non خزا et لاذا, id quod licitum non est; nam, ut Abu-Becrus Alsarradj refert, omnes grammatici, dici non posse *زيد بعير و بكر خالد*, consentiunt. Sed, mentione *Achfaschi* facta, vitium Castellii in Lexico heptaglotto prætereundum non est. Sub voce *اخافش* vocem *اخافش*, quæ in Kamuso vocibus *الثلاثة* في النماة ثلاثه explicatur, dilucidat vertens *in plaga tres an in grammatica*

vel *scorsim tria*; sensus vero est, vox *أخافش*, quum de grammaticis sermo est, tres, qui nomen Achfasch gesserant, significat.

(211 bis.) Nomen hoc et gymnasium *الزجاجين* habuit, fol. 146 et 148. Gens Banu-Alahdjerni, cujus paulo post mentio facta est, per longum temporis spatium Halebi magna auctoritate usa degebat.

(212) *Vld.* Abulphed. t. II, pag. 416, et Abulphar. pag. 305.

(213) In codice Lexici geograph. auctore Sojuthio legitur *السن بكسر أوله* وتشديد نونه يقال له سن بارما مدينة على دجلة فوق تكريت عند مصب الزاب الأسفل والسن قلعة بالجزيرة قرب هيساط يعرف بسن بن مطير والسن جبل بالمدينة قرب احد والسن (في omitendum) موضع من *إجمال الرى* = *Alsinn*, cui nomen *Sinn-Barema*, est oppidum ad Tigrin supra Tecritam, ubi fluvius *Aisab* *Alasfal* exoneratur, et *Alsinn* arx in Mesopotamia prope *Somaisatham* nominata *Sina ben-Othair*, et *Alsinna* quoque mons est apud *Medinam* prope montem *Ohed* situs, *Alsinna* locus ditiosis *Alraii* est. « *Consentit Jakutus.* »

(214) *Abu-Ferasum* *Alhartsun* *ben-Abi-Alahla* *ben-Sahid* *ben-Hamdun* *ben-Hamdun* *Alhamdani* anno trecentesimo vicesimo, secundum aliorum sententiam anno trecentesimo vicesimo-primo, natum esse, narrat *Ebn-Challecanus*. Mense *Redjebi* anni trecentesimi vigesimi-tertili patre *Sahido* privatus est, qui, quum pro *Alradhio* *b'Allah* *Mosulam* et provinciam *Dijar-Rabihæ* recepturus, ut rem clam faoeret, cum quinquaginta satellitibus *Mosulam* profectus esses, a *Nazir-Aldewla* captus et occisus est, *Alradhio* *b'Allah* id ægre ferente. *Abu-Ferasus* in aliquo prælio sagitta vulneratus, ut pars in femore infixæ maneret, a *Gracis* anno 348 captus, *Charschanam* (oppidum ditiosis *Græcorum* prope *Malathiam*) abducus et inde *Constantinopolin* missus est. Anno 355, *Saif-Aldewla* eum redemit. Hanc *Abu-Alhasani* *Abu-Ebn-Sarrad* *Aldalemi* sententiam rejiciunt, et duobus vicibus, una ad *Magharam-Alcoholi* anno 348 captus, nec vero *Charschanam* abducum, altera ad *Menbidjum* mense *Schaywali* anni 351 captum et *Constantinopolin*, ubi per spatium quatuor annorum vitam degerit, missum eum esse contendunt. *Cemal-Aldinus* (cod. A. 728, fol. 33 v. et 38 v.), eui in rebus in *Syria* et sub imperio *Halebi* principum gestis major fides habenda est, narrat: « Anno 348 vel 349, *Saif-Aldewla* regiones *Græcorum* invasit. Quum, multis incolarum occisis multisque captis, præda potitus, per angustias *Magharam-Alcoholi* redire animo haberet et versus eas iter fecerit, *Leoni* filio *Phocæi* *Domestico*, qui ad *Has* ipsum percesserat, occurrit. Prælio ibi commisso *Saif-Aldewla* vincitur, *Hostas* *Muhammedanis* prædam captam eripiunt, thesauro impedimentisque *Saif-Aldewla* potiuntur. Multi in hoc prælio vitam amittunt, et *Abu-Ferasus* *Atharetsus* *ben-Sahid* *ben-Hamdun* captivi facti, ab *hostibus* *Charschanam* ducuntur. Inde *Constantinopolin* missum anno 354, patriciis, quos captivos fecerat, datis, *Saif-Aldewla* eum cum illis redimit. »

Quum captivus factus esset, ex religione solatium capere studebat, et dicebat:

ما للعبيد من الذى يقضى به الله امتناع

فدفعه الأسود عن الغرابين ثم تفرستى الضمير

= Quod a Deo servo decretum est, a se retinere non valet:

= Propuli leones a præda, tum me hyæne diripuerunt. »

Nil tamen intermisit, ut e captivitate liberaretur, multaque carminaa ad Saif-Aldewlam ejusque filios misit. Ipsa poetæ mater, quæ Menbidji debebat, Halebum ad Saif-Aldewlam teteadit, ut filii redemptionem ab eo peteret. Quum vero ipsa humili quidem prece eum rogans a spe destituta reverti cogere-
retur, et interim Domesticus Abu-Feraso aliisque captivis majorem molestiam exhibere incepisset, hic ad Saif-Aldewlam carmen, quod sequitur, misit:

يا حسرة ما اكاد اجهلها	اخسرها مزج واولها
عليلة بالشام مفسدة	بات بايدي العدا معلها
اذا اطمانت وايقن او همدات	صنت لها فكرة تقلقلها
تسال عنا الركبان جامرة	بادمع ما تصاد تعملها
يا منى راى لى بحسن خرشنة	أشد عرى فى القيود ارجلها
يا من راى لى الدورب شاحنة	دون لقا للبيب اطولها
يايها الركبان هل لكما	فى حل نجوى يخفى حملها
يا امتنا هسه منازلنا	نزلها (نزلها) قارة ونزلها
يا سيدا ما تعد مكرمة	الا فى راحتك اكملها
ليست تنال القيود من قدى	وفى اتباعى رضاك احملها
لا تتهمم والما تدركه	غيرك يرمى الصخرى ويقبلها
انت بها ونحن انجبهنا	انت بلاد ونحن اجبلها
انت محاب ونحن وابلسه	انت يمين ونحن ائملها
باى عذر زددت والهسة	عليك دون الورا معلها
جانك تفتح رد واحدها	تنتظر الناس كيف تقفلها
تلك العقود التى عقدت لنا	كيف وقد احكمت تحللها
ارحمانا منك لم تقطعها	ولم نزل دايبا توصلها
سحبت منى بجمحة كرميت	انت على ياسها موصلها
ان كنت لم تبدل الفداء لها	فلم ازل فى هواك ابدلها
تلك المودات كيف تعلمها	تلك الموايد كيف تقفلها
ايمن المعالى التى عرفت بها	تقولها دايبا وتفعلها
يا واسع الدار كيف توسعها	ونحن فى حرة نزلزلها
يا ناهم الثوب كيف تبدله	تياينا الصوف ما تبدلها
يا راكب الليل لو بصرت بنا	تحمل اتيادنا ونقلها

رأيت في الضراوجها كرمت   فارق فيك الجمال اجملها
 قد اثر الدهر في محاسنها   تعرفها تارة وتجهلها
 لا يفتح الناس باب مكرمة   صاحبها المستغاث يقفلها
 اينبىرى دونك الكرام لها   وانت ققامها واجملها
 وانت ان عن حادت جليل   قلبها المرتجى وحولها
 منك تردى بالفضل افضلها   منك افاد النوال انولها
 فان سالنا سواك عارفة   فبعد قطع الرجا نسالها
 لم يبق في الناس امة عرفت   الا وفضل الامير يشملها
 نحن احق السورى برافته   فابن هنا وكيف معدلها
 يا منفق المال لا يريد به   الا المعالى التى يورثها
 اصبت تشرى مكارما فضلا   فدأونا ما علمت افضلها
 لا يقبل الله قبل فرضك ذا   نافلة عنده تنقلها

- « O suspiria ! non possum ea ferre, prima eorum me perturbant ultimaque.
 » In Syria est femina dolore gravata, quæ unum solummodo peperit filium ;
 » at in hostium manibus ille, qui ejus dolores lenit.
 » Quum tranquilla est, et ubinam est ! vel quieta, cogitatio animum turbans
 » ei supervenit.
 » Interrogat de nobis equites, ipsa velo non obteçta, et in oculis lacrymæ,
 » quarum fluxum interrompere non potest. (dicens)
 » O quis mihi vidit (tantum malum) ! In arce Charschanæ Jeonibus Scharæ
 » pedes catenis onerati sunt.
 » O quis mihi vidit (tantum malum) ! Viæ sunt altæ ; longiores earum, quo-
 » minus dilecto occurram, me impediunt.
 » O equites ! num verba mea, quorum onus leve est, perferre potestis !
 » O mater mea ! hæc est domus nostra ! ubi modo ipsi habitamus, modo
 » alios habitare jubemus.
 » O domine (Saif-Aldewla) ! non habentur res pro virtutibus, quarum per-
 » fectissima in manibus tuis non est.
 » Catenis pedes mei non sunt digni ; voluntati tuæ satisfacturus cum iis sum.
 » Ne pulvere laveris, dum aquam assequi potes ; alius parvo contentus est,
 » et idem accipit.
 » Tu cœlum es, et nos sidera cœli ; tu terra es, et nos montes sumus ;
 » Tu nubes es, et nos imber ejus sumus ; tu dextera, et nos ejus digiti.
 » Quanam excusatione utens tu lugentem repulisti, quum in te solo ex homi-
 » nibus ejus fiducia posita esset !
 » Ad te venit petens ut solus, quem habet, redderetur, et homines expec-
 » tarunt, quomodo tu eam redire juberes.
 » Hæc fœdera, quæ nobiscum pepigisti, quomodo, et jam firmata sunt, ea
 » dissolves !
 » Amorem erga nos nunquam abruptisti ; imo semper operam dedisti, ut eum
 » confirmares.

- » Cor nobile tibi a me concessum est, et a te, quamvis desperat, tamen sperat;
 » Et si redemptionis pretium ei non donaveris, ego, amore tui commotus, idem
 » ei donare non cessavi.
 » Talem amorem quomodo negligas? talia promissa quomodo inconsiderate
 » prætermittas?
 » Illæ animi excelsi dotes, quibus notus eras, quas verbis factisque ad lucem
 » proferre studebas, ubinam sunt?
 » O tu, qui in ampla domo habitas, quomodo eam amplam habere potes, dum
 » petra, in quam inclusi sumus, (ejulatu nostro) contremiscit?
 » O tu, qui pretiosa veste uteris, quomodo eam mutare potes, dum nos vestes
 » nostras lana confectas non mutamus!
 » O tu, qui equis inveheris, si tu nos conspiceres, dum cum catenis ab uno
 » loco in alterum nos movemus,
 » Videres in ærumna facies nobiles, quarum pulcherrimæ tua causa pulchritu-
 » dinem amiserunt.
 » Infortunium earum pulchritudini notas jam impressit; modo eas cognoscis,
 » modo eas ignoras.
 » Non aperiunt homines portam generositatis, quum generosus imploratus
 » sera eam claudit.
 » Ubinam inveniuntur præter te nobiles, qui generositatem exercent! tu es
 » eorum dux pulcherrimusque.
 » Tu, si iacedit malum grave, es versutus eorum, in quo spem collocant, et
 » prudens:
 » A te pallio meriti optimus eorum vestitus est, a te munificentissimus eorum
 » donum accepit.
 » Quod si ab aliis beneficium petimus, post omnem tui spem amissam petimus.
 » Non restat inter homines populus, quem principis hujus generositas complexa
 » non sit.
 » Nos hominum digniores ejus misericordia sumus, et quomodo et ubi ea a
 » nobis deflectitur!
 » O tu, qui pecuniam expendis, nil aliud ea, quam merita præclara, quæ
 » colligit, sibi comparare vult:
 » Mox emes præclara merita, inter quæ redemptio nostra, ut equidem credo,
 » excellit:
 » Deus, donec huic officio satisfacisti, donum a te oblatum grato animo non
 » accipiet. »

Pauca solummodo addere liceat. Versus nostri sunt senarii et ad carmen المنسرح
 dictum pertinent. Mensura hemistichii primitiva est — — — — | — — — — | — — — —
 مستفعلن مستفعلن مفعولات مستفعلن, quæ vario modo mutatur. Primus pes مستفعلن
 mutari potest in مفعولان — — — — et in مفاعيلن — — — —. Secundus pes مفعولات
 mutari potest in فاعلاتن — — — — et rarius in مفاعيلن — — — —. Tertius pes
 frequentissime in مستفعلن — — — — mutatur. In versu 4 poëta voce جاهرة utitur,
 quæ significat *velo non obiecta*, ut maximum dolorem stuporemque indicet; nam
 contra leges Muhammedanorum est, ut mulier viro ignoto sine velo appareat.
 Vers. 5, 6 et 7, sunt verba matris. Vers. 8, incipit loqui poëta. Vers. 5, codex habet
 أشد شري. Correximus ob metrum et sensum أسد شري, leones Schara.

Schara est pars montis Sulma (a tribu Thai habitati, *vid. adn. 8*) celebris ob leones ibi frequentes. De viro intrepido dicere solent « يستبيل أسد شري » Fecit, ut Schara leones mingerent. * Vers. 10, « شيا من قدمي est pro قدمي » aliquid ex pedibus meis. » Vers. 11, pulvere uti pro aqua Muhammedanis solummodo licitum fuit, quum aquam comparare non poterant, ex. gr. in itinere. In Alcorano pluribus locis hac de re sermo est, et Muhammedanorum jurisconsulti secundum ejus præcepta mandata dederunt. Vers. 28, codex habet « أبهرى » sensus et metrum edigunt « ابن يرى ». Vers. 29, voces « قلب وحول » pæne semper conjunctæ inveniuntur.

Saif-Akdeula, die Veneris, decimo mensis Zafari anni 356, mortuo, quum Abu-Ferasus (narrat Abu-Chalujah), ut Emessam ditionis suæ faceret, omnem operam daret, Abu-Almaahlius, Saif-Akdeula filius, rei certior factus, contra eum copias misit. Abu-Ferasus, prælio commisso, pluribus confectus vulneribus in via exspiravit. Ebn-Challecaus, in libris annualis se legisse, narrat, Abu-Ferasum die Mercurii, octavo mensis Rabihae posterioris, in prædio Zedad nominato, caesum esse. Tabetus Ebn-Senan Alzani, in historia quam composuit, narrat: Die Sabbati, tertio mensis Djumadae prioris anni 357, prælium inter Abu-Ferasum et Abu-Almaahlium commissum est, quo Abu-Almaahlius victoriam reportavit, Abu-Ferasus cecidit. Occisi corpus, capite abscisso, in campo projectus manebat, donec Arabs quidam eum sepelivit. Mater, filii caedis nuncium accipiens, palma faciem percussit oculosque sibi eruit.

Et hæc mater, quæ tantum ex filii cade factum percepit, non minus dilecta erat a filio. Quum in captivitate apud Græcos vitam ageret, ejus haud imitator frequentissimas litteras, versibus compositas, quibus, fiducia Dei pioque animo manifestato, solamen tristi ejus animo afferre studebat, ad matrem dedit. Ex pluribus unam, eamque brevem, quæ viri pium probumque animum probat, addere liceat:

لولا الهوز بمنج ما خفت اسباب المنية
ولكان لي عما سالت من الفدا نفس ابية
لكن اردت مرادها ولو اتجدبت الى الدنية
امست بمنج حرة بالحزن من بعدى حرية
فيها النقي والدين مجموعان في نفس زكية
لا زال يطرق منجيا في كل غادية تحجة
يا امننا لا تحزني وثقي بفضل الله فية
يا امننا لا تيامس الله الطاف خفية
لوصيك بالصبر الجميل فانه خير الوصية

« Quod si hæc matrona ætate gravis Menbidji non degaret, mortis pericula non timerem,

» Et profecto, a redemptione, quam peto, animus abhorreret:

» Sed ejus voluntati satisfacere volo, etsi ipse ad vilitatem attraheret.

» Menbidji femina ingenua, tristitia, quod longius absim, summo opere afflicta, vitam degit,

- » Dum in pura ejus anima pietas et religio conjunctæ habitant.
- » Ah! ut quovis matutino tempore salus a me oblata Menbidjum perveniat!
- » O mater mea, ne tristitiæ te tradas, in gratia Dei erga me fideliâ pone.
- » O mater mea, ne desperes: Deo enim beneficia abscondita sunt.
- » Pulchram patientiam tibi commendo; nam melius est, quod tibi commendo dare possum.

Versus hi sunt metri الكامل dicti, jam antea a nobis explicati. Versus sunt quaternarii hypercatalectici. Versus 8 verba الطمان خافية et الصبر الجميل ex Alcorano deducta esse, observari vix opus est.

Cemal-Aldinus (fol. 41) rem melius explicat: « Saahd-Aldewla, Saif-Aldewla filio, cum Abu-Feraso (ejus avunculo) Emesse degente inimicitii intercedentibus, quum Saahd-Aldewla contra eum profisceretur, Abu Ferasus Zadadum deflexit. Saahd-Aldewla, ad Salmijam castris collocatis, copias tribus Banu-Celab aliasque contraxit, et Karghujam Alhadjib [cubicularium], primum agmen ducentem, cum copiis tribus Banu-Celab et parte satellitum Saif-Aldewlae præcedere jussit. Qui quum Zadado adpropinquaret, Abu-Ferasus dimittaturus copias eduxit; sed, sociis in fidem illius se recipientibus, ipse turbæ se immiscuit. Karghujâ aliquem satellitum suorum eum occidere, sermone Turcico jussit, quo perieto, occisi caput amputavit et ad Saahd-Aldewlam pertulit. Corpus in campo profectum erat, donec Arabs quidam ferali amiculo involutum sepelivit. » Menbidjum in feudum (ut ita dicam) ei assignatum fuit.

Judicium de viri meritis ex libro *تجمة الدهر في هاشم أهل الحضر* *Margaria temporis super præclaris operibus gentis sacali* (auctor hujus libri est Imamus Abu-Manzurus Ahbd-Almalic Ebn-Altsahlebi, qui anno 430 diem obiit: præclarum est opus, in quatuor partes divisum, in quibus auctor de poetis Mattidarum, tum Syriæ vicinis, nec non Mosulæ et Ægypti, agit, ita ut eorum vitam non enarret, sed, fragmentis ex poematibus eorum adductis, quid quislibet in pœsi valuerit, exemplis demonstret; codex in Bibliotheca regia numero 733 designatus est, et ex eodem Abu-Ferasi carmina excerptimus), quem Ebn-Challecanus secutus est, proferre liceat: « Temporis sui incomparabilis, sol ætatis, ingenio meritisque, liberalitate et gloria, eloquentia et scientiis, arte equestri fortitudinæque excelluit. Carmina quæ composuit, elegantia, levitate, sagacitate, dulcedine, copia et gratia celeberrima sunt. In uno viro pulchra corporis forma, ingenti pulcherrimæ dotes et regni dignitas conjunctæ erant, ut neminem nisi Ahbd-Allahum ben-Mohtas ei comparandum habeas. Nostro vero a vitis rei peritissimis primus assignatur locus. Primus, qui in carminibus componendis magnam gloriam adeptus est, rex fuit, idem ultimus, nempe Ahmru-Âlkalsut et Abu-Ferasus. Poëta Motenabbi celeberrimus, ne carmina recitans aut una cum hoc prodiret, aut certaret, cavet. Licet hic poëta Abu-Ferasum, omnes quidem præter hunc Hamdanidas laudans, non ornaverit laude, multum abest, ut, eum negligens, hoc omiserit, ut, magna ejus veneratione ductus, ita egerit. Saif-Aldewla, præclaras ejus ingenii dotes vehementer admirans, majore, quam cæteros gentis suæ, honore virum auxit, ut eum socium sibi adjunctum in bella secum duceret et provinciarum vicarium eligeret. » Carmina ab eo composita in diwanum collecta sunt (conf. Ebn-Challecanum et Hadji-Chalifam).

(214 bis.) Lege in textu Arabico ابن عمه, ut codex habet.

(215) De hac re vide Abulphedam, tom. II, p. 426 sqq., et Abulphar. p. 307.

Nomen *توزون* scripsimus modo quo in codice nostro legitur, haud nesci quidem ejus quod apud Abulphedam, *tom. II, p. 422*, de modo scribendi et origine hujus vocis, legitur. In aliis codicibus, modo *Tusun*, modo *Busun*, occurrit; sed in nominibus semper nostrum secuti sumus.

(216) Abu-Almescus Cafurus ben-Ahbd-Allah Alachschidsi [Alachschidsi liber-tus], qui in Historia patriarch. Alexandr. Nigrita ex Nubia eunuchus (*p. 353*), apud Abulphedam, *tom. II, p. 442*, eunuchus niger appellatur, Ægyptii cujusdam Ebn-Alahjasch appellati, qui Mizri degebat, servus erat. Ipse castratus, submissus, labium inferius perforatum pedesque fœdos habens, ventrosus, tardus, ut inter ipsum et servam nil discriminis esset, coquo domini sui ministrans ex foro res necessarias in capite portare solebat. Quum vero tantopere somno gravi premeretur, ut voce ex eo non excitaretur, Ebn-Ahjaschus, quum dormire volebat, ejus collo funem alligare solebat, ut fune attracto, quum aliquid ab ipso peteretur, decidens expergeret. Interdum in palatium principis venit, ubi homines occipitii durtite eum designabant: nam, quotiescunque satellites eum manu percutiebant, ipse ridebat; quæ res causa fuit, cur satellites, qui eum leni animo præditum putarent, apud dominum de eo emendo verba læcerent. Ille octodecim denariis emtum his dono dedit. Apud Alachschidsum magis magisque honore auctus, tandem Atabecus filiorum creatus est.

Quum Alachschidsus diem obiisset, Cafurus pro filio natu majore, Abu-Alkassimo Anudjuro, qui Damasci, die Jovis, septimo mensis Dsu-Alhedjæ anni 319, natus erat, ab hominibus fidei jusjurandum accepit, dum homines id mandato Alachschidsi animam spirantis fieri putabant. Jam tum temporis, plena in Ægypto Syriaque potestate usus est, ut Anudjuro quotannis quadraginta millia denario-rum concederet, reliquas vero omnes pecunias, ut ipse vellet, erogaret. Imperii res optime administrabat.

In codice 1428, ante poemata quæ Motenabbius in Ægypto et Iraca composuit, nonnulla argumenti historici præmittuntur, quæ in præcedentibus in usum adhibuimus. Ibi Cafuri agendi ratio in rebus administrandis multa vituperatione reprehenditur. Præcipua, ut rebus summis potiretur, causa fuit, quod, mortuo Ebn-Thoghdo, satellites, Mizrum profecti, prædia inter se dividentes, suis rebus occupati erant, et mater principis, quippe serva esset, erga eum animo propenso affectus erat. Tanta vero in filium matremque potestate usus est, ut, quem vellet, admitteret aut removeret; et talis Mizri erat status, ut nemo vel Mamluco (ut ita dicam) vel servo vel concubinæ, timens ne Cafuro proderetur, secretum profferre, aut principi ipsi salutem dicere auderet; qui enim cum principe collocutus esse dicebatur, eum Cafurus neci dabat. Omnes Cafuri speculatores erant et ipsius principis socii ei dediti. Quum princeps adultus aliquo die in bibendo, quæ animo semper inclusa habebat, palam fecisset, verba Cafuro nunciata, ut eum veneno clam interimeret, incitarunt. Anudjurus die Sabbati, octavo mensis Dsu-Alhedjæ anni 349 (Histor. patriarch. Alex. habet annum 348), diem obiit. Post illud tempus, fratrem principis natu minorem et reliquos levi habentis Cafuri mandato Ægyptus Syriaque parebant. Semper ad servos inclinans, viros ingenuos litteris et promissis falsis ad se alliciebat; tum vero servis, equis opibusque ipsorum potitus, ad summam penuriam eos redigebat, ut coram ipso projecti lacrymas funderent. Neque tum tantum, ut contenti in loco remanerent, iis concedens, neque abundi veniam dans, sine venia profectos in Nilum submergi jussit.

Ubi Abu-Alhasanus Ahlius, anno 355, secundum aliorum sententiam, undecima nocte mensis Muharremi anni 354 (natus erat quarto ante finem mensis Zafari anni 326), mortem cum vita commutavit, rebus potitus Cafurus Westri munus Abu-Alfadhlo Djahfaro ben-Altharb tradidit. Per regni spatium,

dicat Ebn-Challecanus, viros bene meritos honore ornavit et dignitate auxit. Cafurus die Martis, decimo ante finem Djumadæ prioris anni 356, secundum alios, die Mercurii, diem supremum obiit. Reperiuntur, qui, anno 357 eum mortuum esse, contendunt. Sepultus est in Kerata parva (est locus ubi populus Mizri sepulcra habet : conf. Chrestom. arab. tom. II, p. 140), ubi ejus basilica celebris est.

Poëta celeberrimus Motenabbi, quum, Saif-Aldewlæ iratus, Mizrum profectus esset, in Cafuri laudem plura carmina composuit. Mense Djumadæ posterioris anni 346 primum carmine, quod sequitur, eum laudavit :

كفى بك ذآء إن ترى الموت هافيا وحسب المنايا أن يكتن أمانيا
تمتيتها لما تمتيت إن ترى صديقا فأعنى أو عدوا مَداجيا
إذا كنت ترضى أن تعيش بذلة فلا تستعدنّ الحسام اليانبا
ولا تستطيلنّ الرماح لغارة ولا تستجيدنّ العناق المذاكبا
ها ينفع الأسد للبا من الطوى ولا تنقى حتى تكون ضاربا
حببتك قلبى قبل حبك من نأى وقد كان غدارا فكفى لي وافيا
واعلم إن البين يشكيك بعدة فلست فؤادى إن رايتك هاكبا
فإن ذموم العين غدر برّها إذا كنّ إثر الغادرين جواربا
إذا الجود لم يبرز خلاصا من الأذى فلا لحد مكسوبا ولا المال باقيا
ولنفس أخلاق تدلّ على الفتى اكان سخيا أم تساخيا
أقلّ اشتياقا إليها القلب ربّما رايتك تُصفي الود من ليس جازبا
خلقت ألوا لورحلت إلى الصبى لغارقت هيبى موج القلب باكبا
ولكنّ بالفسطاط بحرا ازرتّه حياقي ونهى والهوى والقوافبا
وجردا مددنا بين اذانها القنا فبتنّ خفافا يتبعنّ العوالبا
تماشى بايد كئلا وافت الصفا نقش بها صدر البزاة حوافبا
وتنظر من سود صوادق في الدجى يرين بعيدات الشخص كما هبا
وتنصب للجرس اللقى سوامعا يخلنّ مناخاة الضمير تنادبا
تجاذب فرسان الصباح اعنة كانّ على الاعناق منها افاعبا
بعزم يسير الجسّم في السرح راكبا به ويسير القلب في الجسم ماشبا
قوامد كافر توارك غيره ومن قصد البحر استقل السواقبا
فجات بنا انسان عين زمانه وخلصت بيضا خلفها وماقبا
نجوز عليها المحسدين الى الذى نرى عندهم احسانه والاياقبا
فتى ما سرينا في ظهور جدودنا الى عصره الا نرجى التلاقبا

تُرَقِّعُ عَنْ قُوَى الْمَكَارِمِ قَدْرَهُ لَهَا يَفْعَلُ الْفَعْلَانِىُّ الْاَعْدَاوِيَا
 يَبِيْدُ عِدَاوَاتِ الْبَغَاةِ بِلَطْفِهِ فَاِنْ لَمْ يَبْدِ مِنْ اَبَادِ الْاَعْدَاوِيَا
 اَبَا الْمَسْكَ ذَا الْوَجْهِ الَّذِى كُنْتَ تَابِقًا اِلَيْهِ وَذَا الْوَجْهِ الَّذِى كُنْتَ اَرْجِيَا
 لَقِيْتَ الْمَرْوِيَّ وَالشَّخَايِبَ ذُوْنَهُ وَجِبْتَ هَبِيْرًا يَبْرُكُ الْمَا عِدَاوِيَا
 اَبَا كُلِّ طَيْبٍ لَا اَبَا الْمَسْكَ وَهَدَى كُلَّ مَحَابِبٍ لَا اَخْصَ الْفِرَاوِيَا
 يَدُلُّ بِمَعْنَى وَاَحَدٌ كُلُّ فَاخِرٍ وَقَدْ جَمَعَ الرَّحْمَنُ فِيْكَ الْمَعَانِيَا
 اِذَا كَسَبَ النَّاسُ الْمَعَالِيَّ بِالْمَدَى قَانِكَ تَعَلَى فِيْ ذِيْنِكَ الْمَعَالِيَا
 وَغَيْرُ كَثِيْرٍ اِنْ يَبْرُكُ رَاغِلٌ فَيَرْجِعُ مَلِكًا لِلْعِرَاقِيْنَ وَالْيَا
 فَقَدْ تَهَبَ لِلْجَيْشِ الَّذِى جَاءَ غَازِيَا لِسَابِلِكِ الْفَرْدِ الَّذِى جَاءَ عَاقِبَا
 وَتَحْتَقِرُ الدُّنْيَا اِحْتِقَارًا مَجْرَبٌ يَرَى كُلَّ مَا فِيْهَا وَحَامَاكَ قَانِيَا
 وَمَا كُنْتَ مَعْنَى اِدْرَاكِي الْمَلِكِي بِالْمَتَى وَلَكِنْ بَايَاْمِ اَهْلِ النُّوَاصِيَا
 عِدَاكَ تَرَاهَا فِي الْبِلَادِ مَسَاعِيَا وَاَنْتَ تَرَاهَا فِي الْعَا مِرَاقِيَا
 لَبِسْتَ لَهَا كُنُوْرَ الْعِيَاجِ كَمَا تَرَى غَيْرَ صَافٍ اَنْ تَرَى لِحُوصَاوِيَا
 وَقَدَّتْ اِلَيْهَا كُلُّ اَحْوَدٍ سَاجِدٌ يُوَدِّيْكَ مَهْمَا نَا وَيُنْدِيْكَ رَاغِيَا
 وَمَحْتَرِطٌ مَاحِي وَطَبِيْعِي اَبِيْرًا وَيَحْمِي اِنْ اسْتَنْتَبْتَ لَوْ حَوِيَتْ نَاحِيَا
 وَاَمْرٌ ذِيْ عَشْرِيْنَ تَرْجَاهَا وَاَرْدَا وَيَرْضَاكَ فِي اِيْرَادَةِ لَطِيْلٍ سَاقِيَا
 كِتَابِيْبٌ مَا اَنْفَكْتَ تَجْوِسُ عَابِرًا مِّنَ الْاَرْضِ قَدْ جَابَتْ اِلَيْهَا فَيَاقِيَا
 غَزَوْتَ بِهَا دُوْرَ الْمَلُوْكِ فَيَاْمُرُتْ سَنَابِكُهَا هَامَاتِمٌ وَالْمَعَانِيَا
 وَاَنْتَ الَّذِى تَعْنَى الْاِسْتِ اَوْلَا وَتَاقِفُ اَنْ تَعْنَى الْاِسْتِ تَانِيَا
 اِذَا الْهِنْدُ سَوَتْ بِيْنَ سَبِيْقِ كَرِيْمَةٍ فَسَيْفُكَ فِيْ حَقِّقِ تَنْزِيْلِ الْبَسْلُوِيَا
 وَمَنْ قَوْلِ سَامٍ لَوْ رَاكَ اَبْنَسَلَهُ فِدَى اَبْنِ اَلْحَى نَسَلِي وَنَفْسِي وَمَالِيَا
 مَدَى بَلِغِ الْاِسْتَاذِ اَقْصَاهُ رُبُّهُ وَنَفْسُ لَهْ لَمْ تَرِيْضِ اِلَّا اَلْتَنَاقِيَا
 دَعْنَهُ فَلْيَاثَمَا اِلَى الْعَجْدِ وَالْعَلَى وَقَدْ خَالَفَ النَّاسُ النُّفُوْسَ الدُّوَاعِيَا
 وَاَصْحَ فَوْقَ الْعَالَمِيْنَ بِرُوْنِهِ وَاِنْ كَانَ يَنْدِيْهِ التَّكْرُمُ نَائِيَا

1. « Morbo gravissimo languisti, cui præter mortem non erat medicus; et maximum est malum, quum mors desideranda est »
2. « Jam mortem desiderasti, quum tu amicum sincerum vel inimicum blandentem frustra optares. »
3. « Quum tu contentus vitam obscuram degere velles, ne gladium Jemæ nascam præpara. »

4. » Ne apta hastas longas ad incursum faciendum, ne equas nobiles, sarcinas
» paratos habe!
5. » Nam quid pudor famis leonibus prodest! non timentur, nisi proni ad
» venandum sint.
6. » O cor meum! te amavi, aequam illum amares, qui perfidus te reliquit:
» sis itaque mihi fidelis!
7. » Equidem non sum nescius, te ad querelas excitari, quum ille longe absit:
» sed cor meum non es, si te lamentantem video;
8. » Nam lacrymas, quum propter perfidoram absentiam manant, in nos ipsos
» perfidia sunt.
9. » Si liberalitas a noxa exenta non est, tum neque opes parate sunt, nec
» laus superstes.
10. » Animae vero qualitates sunt, quae indicant, num dona ejus a liberalitate
» animo insita, an desiderio, ut tales innotescamus, proficiantur.
11. » Diminue amorem tuum, a cor! nam te erga ingratiorem sincero amore
» affectum video.
12. » Amicorum usum amans creatus sum: nam, si ad juventutem redirem,
» profecto fletus, cum animo dolore eruciato, a canitie me separarem!
13. » Sed Fusthati mare est; ad hoc visendum vitam meam, consilia mea
» amorem, carminaque adduxi,
14. » Et equos glabros, inter quorum aures hastam extendimus, et illi nocte
» agili cursu cuspidum nutum sequantur;
15. » Sic unguis incedunt, ut, quotiescunque ad petras perveniant, in ipsis,
» quamvis nudipedes sint, falconum pectora depingant;
16. » Nigris oculis in nocte tenebrosa juste observant et e longinquo res;
» quales sunt, indicant;
17. » Auribusque arrectis sonum submissum occultumque audiunt, et animi
» deliberationem, ac si verba invicem dicta sint, percipiunt.
18. » Equites matutini temporis habentis protrahunt, quasi in collis suis viperas
» habeant:
19. » Cum firmo proposito, ut corpus ephippium in quo sederet, et animus
» studeret praevertere corpus,
20. » Dum ad Casurum tendentes alios relinquebant; nam qui ad mare pro-
» ficiscitur, rivulos sevi pendit.
21. » Et nos ad hominem, qui pupilla oculi temporis sui est, post se relinquen-
» tes albumen et angulos, advehebant.
22. » (Equis) vecti a patronis discedentes ad talem profecti sumus, quem in
» illos beneficia conferentem vidimus;
23. » Vir est quocum jam in lumbis avorum nostrorum, ad ejus tempus profi-
» ciscentes, nos conventuros esse, speravimus.
24. » Liberalior est vir, quam qui post alios apud homines beneficia collocet:
» semper primus beneficis suis ornat,
25. » Ille qui perosorum inimicitias gratia delet; sin vero ex iis non cedunt,
» inimicos perdit.
26. » Abu-Almesce! haec est illa facies cujus desiderio flagravi, haec illa facies
» quam speravi.
27. » Priusquam ad hanc perveni, desertis montiumque fastigiis occurri, et
» meridie, qui ipsam aquam sitientem reliquit, iter feci.
28. » O pater omnis odoris suavis, non solius musci, omnisque nubis, ne dicam
» nubis matutinae!
29. » Omnis praestans una solummodo virtute excellit, sed te Misericors omni-
» bus virtutibus ornatis.

30. » Hominēs quidem muneribus excellentiam sibi comparare student, tu
» vero donis tuis excellentiam das.
31. » Sunt qui pedibus euntes te adierint; rediere reges, Iracæ utriusque
» præfecti.
32. » Tu donasti exercitum, qui infestis armis contra te profectus erat, uni
» homini te roganti, qui gratiam captans venit;
33. » Tu mundum contemnis, quo modo vir experientia edoctus, omnia,
» te excepto, pereunda esse intelligit;
34. » Tu e numero eorum non es, qui votis regnum adepti sunt, sed diebus,
» qui (hostium) nobiles senes fecerunt.
35. » Inimici tui conatus laude dignos in regionibus eos habent, tu vero eos
» gradus in cælo esse putas.
36. » Induisti pro his (diebus) pulverem nigrum, quasi aërem, quum purus
» est, impurum putares.
37. » Ad eos omnes equos glabros, velociter incedentes, adduxisti, qui te
» advehunt iratum, retroducunt contentum,
38. » Et (gladios) strictos, secantes, qui jubenti tibi obtemperant, inobedien-
» tes se præbent, quum excipis (aliquem a cæde) vel interdiciis (ne occidatur),
39. » Et (hastas) fuscas viginti ulnarum, quibus se immergentibus (in hostium
» sanguinem) tu contentus es, te contentæ sunt, quum ad equites aquatum ipsas
» ducis.
40. » Tibi sunt agmina, quæ gentes (invictas) explorare non cessant, ad quas
» proficiscentes deserta peragrarunt.
41. » Regum domos cum iis invadisti, eorumque cuspides collis illorum (am-
» putandis) et habitationibus (diruendis) occupatæ erant.
42. » Tu es ille qui primus cum cuspidibus rem habet: post alium cum iis
» rem habere respuis.
43. » Quum Indi duos enses præstantiâ pares fabricati sunt, at in manu tua
» ensis æqualitatem tollit.
44. » Quod si Samus te videret, filiis suis diceret: Filium fratris mei, filiis
» meis, vita opibusque redimo.
45. » Hic est terminus ad quem dominum dominus suus (Deus) adducat: nam
» ei animus est, qui solummodo extremum cupit,
46. » Eumque advocat, ipso obediente, ad gloriam celsitudinemque, dum
» homines animis excelsis adversantur;
47. » Ipse vero super omnes homines ita sublatus est, ut, etsi generositas pro-
» pius cum adducat, remotum eum videant. »

Pauca ad explicandos versus addere liceat. Mètrum totius carminis est
 فـعـولـن مـفـاعـيلـن فـعـولـن مـفـاعـيلـن مـفـاعـلـن . . . . . | . . . . . | . . . . . | . . . . .
 repetitum. Pes فـعـولـن . . . . . interdum in فـعـولـن . . . . . mutatur. Poëta, se-
 alloquens, statum pristinum cum morbo gravissimo, quem in versu secundo
 describit, comparat. Versu tertio usque ad versum quintum dicit: Si obscure
 vitam degere volebam, cur mihi arma parata erant! Sed agendum viro est, ut
 in altiore locum evehatur. A versu sexto usque ad undecimum se incitat,
 ut amorem Saif-Aldewlæ ex animo depellat. A versu duodecimo usque ad vice-
 simum tertium, causam qua adductus Mizrum profectus sit, et qua ratione
 iter fecerit, dum equos suos describit, explicat. Versu vicesimo-quarto usque
 ad finem Cafurum laudat. V. 1, كـفـاكـي idem est ac كـفـاكـي; nam præ-
 positio بـ hic loci cum objecto, ut aliter cum subjecto, pleonastice dicta est.

V. 4, *مَدِّي* est equus sexennis, proprie qui dentes omnes habet, nam usque ad annum sextum dentes mutant. In hac vero ætate equi maximam molestiam tolerare possunt, eamque ob causam maxime æstimati sunt. V. 9, poëta dicit: Quum vir erga aliquem liberalitatem exercet, tum vero damno eundem afficit, sine utilitate opes erogat, neque laudem meret. His verbis Saif-Aldewlæ agendi ratio erga poëtam indicatur. V. 13, hic versus est, quod Arabum grammatici *استثناء* exceptionem appellant, scilicet versus præcedentis. Dicit: Talis creatus Fusthatum profectus sum, quia ibi mare est, quocum Cafurum comparat, dum reliquos rivulos appellat. Rivuli sunt Judæus gentis Tadmōri, cui nomen Ebn-Malico erat, qui Damasci, ubi a Cafuro constitutus erat, frustra ab adveniente Motenabbio laudem petierat, et huic similes. Vox *قافية* est illa *قافية*, quam poëtae in fine versuum observant; tum *carmen ipsum* significat. V. 15, signis unguularum formam pectoris falconum tribuit. Sohrabus, quum equum postularet, ut talis esset voluit:

يكي اسبي بايد مرا کام زن
م اوز فولاد خارا هکن

« Equus mihi comparandus est firmiter incedens,
» Cujus ungula chalybea lapidem durum frangit. »

(Conf. Sohrab, a poem of Firdousee, Calcutta, 1814, p. 167.)

V. 16, voce *سود*, nigra, oculos indicat. V. 18, habenas cum viperis longis semper se moventibus comparat; verba vero *فرسان الصباح* idem sunt ac *فرسان الغارة* equites incursus hostilis, qui matutino tempore fieri solebat. V. 21, appellat Cafurum *pupillam oculi temporis sui*, ratione habita coloris nigri ejus; alios vero *albumen et angulos oculi* appellat. Arabes eodem modo medium oculi *انسان العين*, *hominem qui in medio oculi apparet*, nec non *بنت العين* appellant, ac Latini *pupilla* dicunt. V. 23, poëta dicit: Jam ante multum temporis (quod exprimit verbis *antequam natus essem*) te videre speravi. Voces *الانرجي* sunt pro *المرجين*, est qualitas præcedentis *ما سرينا*, quæ in tempus aoristum mutata est *الى الاستقبال*. V. 24, *عون المكارم*, proprie sunt *beneficia mediæ ætatis*, quibus illa, quæ post alios data sunt, designat, quibus opposita sunt *عذارى*, *virgines*, primo ante alios data. V. 27, pro meridie; quo homines siti cruciantur, dicit *quo aqua ipsa sinit*. V. 28, in hoc versu est lusus verborum. Cafuri cognomen erat *ابوالمسك* *Abu-Almesc*, quod significat *pater musci*. V. 33, poëta in hoc versu blandiendi causa Cafurum a rebus interituris excipit. V. 34, vox *ايام* hic idem est ac *وقايع* *prælia*, ut quoque in Coraño, id est, dies præliis noti, quibus temporis spatium definire solebant. Hæc vero prælia, certamine gravi, nobiles hostium, senes fecerunt. V. 36, dicit: Tu colorem nigrum induisti, quum dies pugnae vehementer amares, ut tibi aër purus (die quo non pugnatur, pulvis non excitatur) impurus videretur. V. 39.

vox *ورد* *ad aquam descendere* significat, *ورد* *aquatum ducere*. Arabum poëta hastas *sitiennes* appellant, quæ, die pugnae, ad sitim sanguine extinguendam in pugnam ducuntur. V. 40, Cafurus omnes populos vicit, ita ut agminibus suis homines, quos vincant, quærendi sint. Ad hos per deserta, quia longe remoti et ignoti sunt, perveniunt. Poëta voce *عمارة*, quæ proprie *familiam hand numerosam* significat, usus esse videtur, ut indicet, non magnos populos et motos, sed solummodo parvos, longe remotos ignotosque, qui vincantur a Cafuri agminibus, superesse. V. 42, et id est indicium summæ fortitudinis, quod Cafurus ab aliis iam debellatos populos vincere repudiat. Hic lanceæ invictæ, ut arces non expugnatae, cum virginibus comparatae sunt. V. 44, Sem Noss filius est, Arabum proavus; ab Hanno Nigri originem traxerunt. Dicit poëta: Quum proavus noster *Sem* talem virum te conspiceret, diceret amore tui incensus: *Pro filio fratris mei Hamt, vos cum vita mea opibusque cedo*. V. 45, voce *استاد* utitur, quæ apud Ægyptios *Wesirum* notat: nam, quam hoc carmen poëta recitaret, imperii rebus nondum potitus, pro Alachschidsi filio regnum administrabat. V. 46, vox *عالم*, *mundus*, et homines significat. Eodem modo quam apud Franco-Gallos *beaucoup de monde*, apud Arabes *عالم كثير* usitatum est. Mense Schawwali anni 349, ultimum in laudem Cafuri carmen cecinit: post illud enim tempus, ejus presentiam timeans, ad Adhad-Aldewlam ben-Buja profectus est.

(217) Codex P. B. fol. 266, v., ex libro inscripto *Tarich-Affi* narrat, inito Saif-Aldewlam Wasethi præfecturam gessisse, et, quum Turcæ illud oppidum in potestatem redegerent, inde profectum in finibus Syriæ vixisse.

(218) Nemo non videt, Saif-Aldewlam, quum tale responsum ab interrogato tulisset, vocem *Ibram* non verum hujus veli nomen esse, sed fictum ab Abu-Alfataho, ut Saif-Aldewlam sæpius interroganti, tædio se affici interrogando indicaret, putasse, nam vox *أبرام*, a radice *برم*, *tædio afficere* significat.

(219) Causam, cur Ahmedi manus primo ademptum, tum redditum esset, noster, fol. 34 v. narravit: *وولى سيف الدولة بعد قتل ابي حصين احمد بن محمد بن مائل قضا حلب وكان قد عزله باي حصين حين ملك وذلك انه لما قدم حلب خرج للقائه ابو طاهر بن مائل فرحل له اهل حلب ولم يرحل القاضى (لاحد) فاغاط سيف الدولة وعزله ثم قدم سيف الدولة من بعض غزواته فرحل له ابن مائل مع الناس فقتل له ما الذى منك اولاً وحملك ثانياً فقتل له تلك المرة لقيتكم وأنا قاضى المسلمين وهذه الدفعة لقيتكم وأنا احد رعاياك فاستحسن منه ذلك فلما قتل ابو حصين اعاده الى القضا وولى سيف الدولة ايضا قضا حلب ابا جعفر احمد بن ابي بن محمد بن يزيد اللخمي المعروف بالحرث وكان حنقى المذهب*

« Saif-Aldewla, post occisum Abu-Hazinum, Ahmedem ben-Muhammed ben-Matsil iudicis munere in oppido Halebo ornavit, cui munus, in ejus locum Abu-Hazinum substituens, quam imperio potiretur, ademerat. Causa erat: Quam Saif-Aldewla Halebum veniret, Abu-Thaherus quidem ei obviam ivit; nec vero equo vectus cum illis in ejus occursum profectus est; quam rem ille ægerime ferens, eum munere privavit. Postea quam Ebn-Matsilus Saif-Aldewlæ, ex quadam expeditione bellica redeuntes, cum hominibus equo obviam profectus esset, ille dixit: « Quid primum, quominus hoc faceres, te impeditit; tum vero, ut faceres, te impulit! » Dixit (Ebn-Matsilus): « Turc temporis tibi obviam ivi, et ego eram iudex Muhammedanorum; nunc vero tibi obviam veni, et ego sum e numero subditorum tuorum. » Quæ verba Saif-Aldewlæ placuere, ut, Abu-Hazino occiso, eum in pristinum locum restitueret. Præfexit quoque iudicis muneri in oppido Halebo Abu-Djahfarum Ahmedem ben-Ishak ben-Muhammed ben-Jasid, Halebensem, nomine Ahhord notum, Hanefitam. »

(220) Voces *درى* et *درى* simili exitu efferrantur; et fieri potest, ut nobis ignotum proverbium sit.

Faucha de viro addere liceat. Nescio quomodo nomen ابو حصين efferrendum sit, num, ut in codice nostro scribitur, Abu-Hazin, an, ut in codice n.º 733, in adnotatione 214 a nobis citato, pluribus locis scriptum est, ابو حَصِين [pater areis parve], quod cognomen vulpis est. In codice citato inter poetas locus ei conceditur; eundemque magna in amicitia cum Abu-Feraso (vid. adnot. 214) fuisse, ex versibus, qui in codice citato leguntur, manifestum est. Quum ad Abu-Ferasum, hunc cum Saif-Aldewla mane postredie iter ingrestrum esse, fama perlata esset, Abu-Hazino hunc versum misit:

يا طول هوق ان كان الرحيل غدا لا فرق الله فيها بيننا ابدا

« Vir diu a me dilecte, quod si mane iter ingrediaris, ne Deus nostram » amicitiam in æternum disrumpere velit! »

Abu-Hazinus, carmine eodem metro composito, quod his versibus incipit, respondit:

الحمد لله حمدا دائما ابدا اعطاني الدهر ما لم يعطه احدا
ان كان ما قبل من سير الزكاب غدا حقا فاني ارى وهى للمام غدا

« Laus sit Deo perpetua, sempiterna! fortuna mihi dedit, quod nulli concessit;

» Si, ut sermo est, mane cum principe proficiscar, profecto! mane video » mortem celoriter appropinquare. »

Auctor noster, eadem narrans, qua Saif-Aldewla in expeditione *Maghara-Alcohol* dicta, quam anno 348 vel 349 suscepit, a nobis supra in adnotatione 214 memorata, afflictebatur, Abu-Hazinus in ea occisi ejusque injustitiæ mentionem fecit, dicens: *واسر على بن منقذ بن نصر الكنانى*

فلم يوجد له خير واسر مطر بن البلى وقامى حليب ابو حصين السوق وقتل وقيل ان ابا حصين قتل في المعركة فداسه سهم الدولة بجمانه وقال لا

Captivi facti sunt Ahlius ben-Munkids ben-Nazr Alcenani, de quo nuncium non acceperunt, Mathrus ben-Albaldi et iudex Halebi Abu-Hazinus Alrakki, uterque ab hoste trucidatus. Sunt qui Abu-Hazinum in praelii campo occisum esse, et Saif-Aldewlam equi pedibus eum conculcantem dixisse, « Ne Deus tui misereatur, nam tu iniustitiæ portas mihi aperiebas », narrent. Nostrum tamen Alserius Mosulensis his versibus laudavit:

لقد امنت خلال ابي حصين حصونا في الملمات الصعاب
كسائى ظل وابله وأوى غرايب منطقي بعد اغتراب
وكدت كروضة سقيت سحابا فائدت بالنسيم على العباب

« Profecto apparuere virtutes Abu-Hazini arces in calamitatibus gravibus!
» Operuit me ros imbris ejus, et peregrinantem rationem meam post peregrin-
» nationem in sede quietam collocavit.
» Ipse horto a nubibus rigato, qui per zephyrum nubes laude celebrat, similis
» factus sum. »

(221) *Vid.* Abulpharag. pag. 308 et Elmac. pag. 215.

(222) Sojuthius in Lexico geogr. dicit: والتكرير وهو عجر الصغصاف بالفخ والتكرير وهو عجر: الخلاف كورة من تغور المصيبة « Vox *Alzafzaf* salicem significat, et nomi con-
finiorum Mazizæ nomen est. » Zamachscharius habet: « *Alzafzaf* arx est. » Hæc arx
ab Alraschido anno 181 expugnata est (cod. A. 774, fol. 60; Abulphed. tom II,
pag. 76). Loci, quem Reiskius doct. in notis ad locum cit. سكود vel سكوت
appellat, mentionem aut a Sojuthio aut a Jakuto factam non inveni. Nomus
ab arce nomen traxisse videtur.

(223) Idem Sojuthius dicit: عرنسوس بالفخ ثم السكون وتكرير السين المهملته: « Ahrnesus est nomen oppidi provincie con-
finiorum prope Mazizam. »

(224) Damascus urbs et nomen *Chullak*, præcipue apud poetas, habet (*vid.*
Vitam Timuri, edit. Mang. tom. II, pag. 2). De hac urbe vide Golium cl. ad
Alfarg. pag. 128 sqq. Hujus loci vero amplissimam descriptionem in libro inscripto
Ohjun-Altawarich [fontes historiarum], auctore Ebn-Schakerio Aldimaschki, ad
annum 96 invenis. Auctor de urbis conditoribus, portis, locis in urbe, viis,
cœnobiis, pontibus, fluviis, templis et ecclesiis, locis amoenis, &c. disserit, nec
non multa in ejus laudem carmina composita citat. Est tertia totius operis pars
(cod. A. 638).

(225) Vox مطارد non omnino clara. Pluralis esse videtur *مطرّد* *hasta brevis*;
hac voce nostro loco milites indicari videntur, qui talibus hastis uterentur et
semper in comitatu principis essent. Quæ nostra opinio probari videtur loco
nostro et altero, qui ad annum 330 occurrit. Loco enim nostro Alachschildsus in
prima acie has copias disposuisse videtur, ut Saif-Aldewlæ, principem ibi esse,
opinionem adferret; altero vero loco, Westrum suum, Ahlium ben-Chalf, quem

eum majore copiarum parte, hastis levibus ornatuque instructa, equitantiem conspexisset, ut principis comitatum dignitatemque sibi arrogasse videretur, Alachschidum in carcerem duxisse, auctor noster narrat.

(226) Voci المستوفى in lexicis significatio, quæ loco nostro conveniat, non tribuitur. Telum quoddam esse nostro loco clarum est; quale esset dubitavimus. Quum de vocis significatione opinionem nostram cum viro doctissimo et in codicibus versatissimo Et. Quarremère communicarem, hic ex codice Arabico n.º 271, auctore Abu-Almahaseno, nobis locum indicavit, ubi auctor vocem explicat. Verba auctoris sunt الات يقال لها المستوفيات وهى عمد جديد طول

المستوفيات « Instrumenta bellica, quæ دراعين مربعة الشكل لها مقابض مدورة appellant. Ea sunt columnæ ferreæ, duorum cubitorum longitudine, forma quadrata, quibus capuli rotundi. » Observare nobis liceat, vocem مستوفى et hominem qui munus الاستيفاء nominatum administrat, non solum in Persica lingua, ut Meninskii in Lexico suo dicit, sed et in Arabico significare. Vox مستوفى autem idem est ac Turcicum دفنردار ديوان nostrum Finanz-Minister. Locus in margine codicis nostri fol. 235 r. addendus esse videtur. Verba sunt : وقام

بعده بكتابة الانشا والاسرار شرف الدين ابو منصور بن الحصين وشمس الدين بن ابي يعلى كان مستوفى الدواوين فلما مات ابو منصور بن الحصين اشتغل بالوزارة واطيف اليه ديوان الانشا مع الاستيفاء (Post eum (Wesirum mortuum Nithsam-Aldinum Muhammedem ben-Alhusain) in scribendis epistolis et secretis Scharaf-Aldinus Abu-Manzurus ben-Alhazin occupatus erat (erat secretorum arbiter), et Schems-Aldinus ben-Abi-Jahli erat Mustaufi Diwanorum. Mortuo vero Abu-Manzuro ben-Alhazin, hic Wesiratum obtinuit et simul Diwani componendi cum Diwano pecuniarum civitatis curam habuit. » Ex loco citato, hæc munera cum Wesiri munere interdum conjuncta fuisse, colligi potest.

(227) انوجور . Ita noster pluribus locis scribit; alii ابو جور vel alio modo. Hæc vox voce Arabica محمود laude dignus, laudatus, explicatur (conf. Abulphed. tom. II, pag. 443): sed nescio, qua ratione inductus Reiskius vir doct. vocem originis Turcicæ esse addiderit; in nullo enim codice ubi vox explicatur, hoc legi. Locum ex codice A. 660 addere placet. Imperio Abu-Djuri Damasci confirmato, hic, socio Cafuro, Mizrum tendit, et initio mensis Zafari cum copiis suis urbem intrat. Quum ibi aliquod temporis spatium transegisset, contra Saif-Aldewlam cum patruo Alhasano ben-Thoghdj et Cafuro Westro in Syriam profectus est. Saif-Aldewla, Damasco profectus, versus provincias Ægyptiacas iter direxit, donec, Ramlam perveniens, cum Ægyptiis confligeret. Ibi atrociter pugnato, Saif-Aldewla in fugam conjectus, copiis Ægyptiacis eum persequentibus, Halebum et inde Raccam contendit. Dixit Almaslhi: Inter Saif-Aldewlam et Abu-Almuthsaffarum Hasanum ben-Alhasan plura prælia commissa sunt, quibus Alachschidi filius victoria potitus est. Dixit (Almasuhdi hujus Alhasani, quum Abu-Djurus impuber esset, mentionem fecit): Prælium in Alladjuno commissum est. Saif-Aldewla fugatus et gravi clade afflicto, Damascum profectus est: sed oppidum, in quo mater erat, metu retentus, non intravit; in

campis castra posuit et omnia sua ex urbe adduci iussit. Res peracta, in via Naajarae (fortasse Bocharae; nescio quis locus indicetur) Emesam contendit, dum frater Alachschidsi et Cafurus Damascum iter dirigunt. Pax inter utramque partem conditione, ut Saif-Aldewia in possessiones Halebi aliasque rediret, composita est. Janisum, qui, fugam captus, Saif-Aldewiae, securitate promissa, Damascum tradiderat, Abu-Djurus eidem praeposit et cum Cafuro in Aegyptum redit.

(228) Codex A. 660 ad ann. 334 habet: Quum Abu-Djurus in Syria esset, Ghalbunus, Rifi [regionis maritimae] praefectus, in Aegypto cum turba rebellionem facit, urbem Mizrum in potestatem redigit et diripit. Adveniente Abu-Djuro, Ghalbunus ex urbe fugit, et ab Abu-Almuthsaffaro Alhasano ben-Theghdij Alachschidsi fratre persequente vincitur et occiditur.

(229) De voce عقيبي vide Reiskium ad Abulphed. *tom. II, pag. 765.*

(230) Codex Lexicoi geogr. auctore Sojuthio habet: الحجون بفتح الحاء وضم ثانياه وتسهديد وسكون الواو واخوة نون بلد بالاردن بينه وبين طبرية عشرون ميلا فيه محلة مدورة في وسط المدينة عليها قبة زعموا انها مسجد ابراهيم عليه السلام وتحت الصخرة عين غزيرة الماء دخلها حين خرج الى مصر وكانت المدينة قليلة الماء فشكروا ذلك اليه فضرب بعصاه هذه الصخرة فاتسعوا بذلك فقرام ورساتيقم تسقى بذلك الماء والحجون موضع ايضا في طريق مكة من الشام قرب تبها وساء الراعى في شعرة والحجون مرج طوله ستة اميال كثير من الرجل صيفا وشتا « *Alladidjun est oppidum ad Jordanem, quod a Tiberiade viginti milliaria distat. In hujus oppidi medio, rupes super qua sacellum est, quod Moecheam (ut ita dicam) Abrahami, cui Deus faveat, esse contendunt. Sub rupe fons abundanter manans est. Quum Abrahamus exiens in Aegyptum oppidum intraret, non multa aqua gaudebat, qua de re incolae cum eo questi sunt. Ille (precibus commotus) rupem baculo suo verberavit. Ob hanc causam pauperes incolarum in meliorem statum redacti sunt et pagi eorum hac aqua fruuntur. Alladidjun et locus prope Taimam, in via qua ex Syria Meccam tendunt, est, cuius Alrahi in carmine suo mentionem fecit; nec non campus in longitudinem sex milliariorum patens, ubiestate hincque aratum totum est. »*

(231) In Sojuthii codice geogr. scriptum est: حدرا بالفح ثم السكون والمد قرية: بعرة وصق معروفة واليهما ينسب مرج حدرا اذا انحدرت من ثنية العقاب رأيتها ومجدها بحلة « *Ahdra est vicus in valle Ghurina Damasci, a quo campus Ahdra nomen accepit. Quum a Tsautija Alohkab declinas, eum vides; apud ejus templum palmae est. »*

(231 bis.) Modus loquendi القبلية الى *versus Kithnae*, id est *versus Austrum*, aliter haud usitatissimus, in duobus aliis locis (*fol. 133 v. et 163 r.*) occurrit. Apud Abu-Almahasenum eundem loquendi modum invenimus, ubi iter ex Syria in Aegyptum significat.

(232) *Saditit* a Josepho ben-Abi-alsadj (conf. Abulphar. *pag. 294*) nomen

acceperunt. Loco citato *العقاب* *Abu-alsadj* appellatur, ut hujus viti satellites fuisse videantur. Multa eorum fit mentio in codice A. Th., ubi de captis Bulaiko et Muniso agitur. Erant Muniso deditissimi; et quum hic anno 320 Mosulam proficisceretur, octingenti eorum eum secuti sunt. Eodem codice probatur, eos equites fuisse. Quum vero postea Alkahirus eorum auxilio contra Bulaikum (cubicularium) et Munisum praecipue usus sit, idemque *Sadjitici* in codice citato una cum *Hadjritici* [*الجزرية*] nominentur, equites servitio principis, in quod primum vel socii Ebn-Abi-alsadj adhibiti sint, vel quorum usum chafise primum a Josepho ben-Abi-alsadj didicerint, tum vero et alii principes imitati sint, praecipue destinati fuisse videntur.

(233) Codex geogr. Sofuthii habet: *سرمين بالفخ ثم السكون وكسر ميه* (233) *Sarmis oppidulum novum ditionis Halebi est, cujus incolae Ismaelitae sunt.*

(234) Apud Sofuthiura in codice citato legitur: *ذادج بدالين معصتين وبامعجة* (234) *باتنتين من تحت اخرة خا معجة قرية من اعمال حلب قرب سرمين* *Diadich est vicus ditionis Halebi prope Sarminum situs.*

(235) Ex nostro lux Edmacio, pag. 284, oritur. In textu lacuna, quam editor, multum quidem a vero aberrans, in versione latina explavit.

(236) Noster in fol. 76 r. nonnulla a nobis haud negligenda adfert. Quum de Halebo, a Graecis, die Martis, octavo ante finem Dsu-Alkahdae anni 351, occupato, loquatur, dicit: *واقام نقفور بحلب ثمانية ايام يتهرب ويقتل ويسبي باطنا* (236) *وظاهرا وقيل انه اخرب القصر الذي انشاء سيف الدولة بالحبشة وتنامى في حسنه وعمل له اموارا واجرى نهر قويق فيه من تحت الحناقية (الحناقية) يمر من الموضع المعروف بالسقايات حتى يدخل في القصر من جانب ويخرج من اخر فيصب في المكان المعروف بالغيص وبني حوله اصطبل ومساكن لجامعته قليل ان ملك الروم وجد فيه لسيف الدولة ثلثماية وتسعين بدره دراهم. ووجد له الفا واربع مائة بطل فاخذها ووجد له من خزائن السلاح ما لا يحصى اكثره ققبص جيمها واحرق الدار فلم تعمر بعد ذلك وانارها* *Nicephorus Halebi per octo dierum spatium commoratus est, diripiens, caedem edens et captivos faciens occulte et palam. Eum palatium, quod Saif-Aldewla in Alhalaba extruxerat, diruisse ferunt. Saif-Aldewla in palatio exornando omnem curam posuerat, palatium muris cinxerat, et fluvii Kuwaik, sub *Alhannakijam* (est nomen proprium loci ad portam Halebi: iterum occurrit fol. 99 v. et in versibus fol. 100 r. nec non fol. 202 v.) praeterfluentis, cursum in idem direxerat, ut a loco *Alsehajaz* appellato profunderet, donec ab altero latere palatium intraret, ab altero exiret. In loco *Alghaidh* nominato se effudit. Stabula quoque*

circa palatium ædificavit, domosque famulis suis. Græcorum rex in eo 390 badras dirhemorum (badra est decies mille), quæ Saif-Aldewlæ erant, 1400 mulos et innumerabilem armorum copiam, invenisse fertur. Omnes res cepit, et palatium combussit. Post illud tempus, palatium iterum exstructum non est; sed ejus vestigia ad nostra pervenere tempora. » Ex his verbis, palatium ad latus occidentale oppidi fuisse, quippe fluvius Kuwaik hoc oppidi latus præterfluat, colligi potest; quæ nostra opinio, loco altero apud nostrum *fol. 150 v.* occurrente, probatur. Quum nempe die Lunæ, vicesimo-sexto mensis Schahbani anni 518, Balduinus, Francorum dux, Halebum oppugnaturus adveniret, in latere occidentali

oppidi, in Alhalaba castra posuit: فنزل بعدوين مقدم الفرج من الجانب الغربي من Tertius locus apud nostrum *fol. 54 r.* legitur, quo situs Alhalabæ paulo melius indicatur. Auctor dicit: وسير مرتضى الدولة الى صالح بن مرداس وهو في المحبس والزمه باطلاق زوجته طرود وكان من اجمل اهل عصرها فطلقها وتزوجها منصور وهي ام عطيه بن صالح واليهما ينسب مشهود طرود خارج باب الجنان منصور *Murtadhi-Aldewla ad Zalehum ben-Murdas* carcere inclusum misit, et ab eo exegit, ut uxorem suam Tharud, quæ inter pulcherrimas temporis feminas habenda erat, repudiaret. Quod quum ille fecisset, Manzurus eam in matrimonium duxit. Est mater Athhijjæ ben-Zaleh, eique locus Maschhud-Tharud extra portam Aldjenan in extrema Alhalaba, ubi ejus filius sepultus est, tribuitur. » De situ hujus portæ *vid. adnot. 187.* Nomen Alhalabah et magnus locus in oriente Bagdadi prope Bab-Alasdj (est locus) situs habet.

ADDENDA.

(Adn. 13) Vox *الدرب* pluribus locis communis est; sed absolute dicta regionem inter Tharsum ditionesque Græcorum significat, ut Sojuthius dicit, quoniam illa angusta est, sicut via [*الدرب*]. Inde sequitur, significationem a nobis voci *مدربة* tributam, rectam esse. Inter hanc et vocem *مايقف* solummodo discrimen est, quod vox prior de omnibus expeditionibus contra Græcos susceptis, altera vero de expeditionibus æstate susceptis, ut primis Islamismi temporibus moris erat, usitata est.

(Adn. 16) Masuhdius (libro quem citamus, titulus est *مروج الذهب ومعادن الجوهر* *Prata auri et Fodina gemmarum*) refert: Hoc ex provincia revocato, Ahmmarum ben-Jasid confinisi, Ohtsmanum ben-Hanif tributis, Ahbd-Allahum ben-Masuhd thesauro publico præfecit. Ahmmaro, ut homines Coranum doceret et in religione instrueret, mandatum dedit, et pro singulorum dierum stipendio ovem iis assignavit, ita ut Ahmmari dimidium cum partibus decidentibus [*السواقط*] Germ. *Alfall*], dimidium alteram vero Ahbd-Allahi ben-Masud et Ohtsmiani ben-Hanif esset.

(Adn. 29.) Masuhdius quoque auctorum dissensionem in numero occisorum et militum qui pugnae aderant, non præterivit. Dicit, secundum quosdam, in spatio centum decemque dierum, quo ibi pugnatum esset, ex utroque exercitu centum et decem milia hominum vitam perdidisse, ita ut ex Syris nonaginta millia, ex Iracensibus viginti millia ceciderint; secundum alios vero, septua-

ginta millia animam exspirasse; ex Syris nempe quadraginta et quinque millia, ex Iracæ populo viginti et quinque millia. Numerum occisorum vero, observat, solummodo summam definiri posse, quum alii ignoti occisi sint, alii aqua submersi, alii in deserto vita privati et ab animalibus rapacibus devorati, ut occisi numero accurate comprehendi non potuerint. Quum vero, idem loquitur, ii qui ex Syris ad Ziffinum pugnaverint, numero centum et quinque millia fuissent, non potuisse non solum Syrorum exercitum plus quam trecenta millia continere, quum et pugnatorum pauperrimus quisque unum, qui ipsi ministraret, secum habuerit, dum alii, quinque, decem vel plures secum duxerint. Ex Iracensis centum et viginti millia pugnatorum, exceptis iis qui exercitum secuti essent, fuisse.

(Adn. 32.) Masuhdius dicit : Anno 38, arbitri in terra Balkæ, quæ ad Damasci provinciam pertinet, ut alii contendunt, in loco Dumat-Aldjandel, qui a Damasco decem milliaria distat, convenere.

(Adn. 33.) Masuhdius dicit, Moahwijjam Hierosolymis mense Djumadæ anni 41 chalifam salutatum esse.

(Adn. 33 bis.) Masuhdius refert, Moahwijjam mense Redjebi anni 41, quum octoginta annos natus esset, occisum, et ad portam Alzaghir Damasci sepultum esse; domum super ejus sepulcro exstructam, diebus Lunæ et Jovis, apertam fuisse, dum multi ad ejus sepulcrum iter sacrum fecerint.

(Adn. 54 et 55.) Fluvii nomen et scribi الزاب Dual. الزابيان Plur. الزواب Ja-kutus observat. Quintus ejusdem nominis fluvius magnus in Africa in terra Barbarorum existit. Nomen *Sab* derivatum esse a *Sabo*, nomine cujusdam regis Persarum, qui primus hos fluvios fodendos curaverit, idem contendit. Masuhdius non Sabum majorem, sed minorem, الزاب الصغير nominat. Ahbd-Allahus ben-Ahli cum exercitu populi Chorasaniensis, secundo mensis Djumadæ posterioris anni 132, advenit. Merwanus a Sabo fluvio, die Sabbati, undecimo ejusdem mensis, castra movit. Quum Mosulæ populus ab oppidi introitu eum impediret, Harranum, ubi sedem habebat, aufugit. Ahbd-Allahus, quum Harranum pervenisset, palatium Merwani, in quo exstruendo 10,000,000 dirhemos erogaverat, destruxit, omnibusque ejus opibus potitus est. Quum Ahbd-Allahus ben-Ahli Damascum perveniret, ibi Alwalidus ben-Moahwijjah ben-Ahbd-Almalic cum quinquaginta millibus militum erat, inter quos tumultus exortus est, quum Jemanenses, se Nasaritis meliores esse, gloriarentur, hi autem illis cedere nolent. Merwanus nocte diei Solis, tertii mensis Dsu-Alhedjæ, occisus est.

(Adn. 59.) Merwanum occisum esse initio anni 132; secundum nonnullos, mense Muharremi; secundum alios, mense Zafari; alios vero aliud narrare, refert Masuhdius : addit vero *وكان مقتله بومصير القيوم من صعيد مصر* « Occisus

est Buziri Fajjumi, quæ ad superiorem Ægyptum pertinet. » Sed in hoc Masuhdius cum majore scriptorum parte non consentit, qui eum Buziri Curides occisum esse referunt. Buzirum provincię Fajjumi est appellatum *Buzirum Dafanu*. Historici Orientales vero nomina hæc, similitudine seducti, interdum non bene distinxisse videntur. Conf. præf. viri doct. Et. Quatremere librum : Mémoires sur l'Égypte, tom. I, pag. 110. et sqq. Et de regni spatii et de ætate Merwani magna est inter auctores dissensio.

(Adn. 71.) Ahbd-Allahus ben-Ahli per novem annorum spatium jussu Al-

manzuri carcere inclusus erat. Quam anno 149 Manzurus heri sacrum suscepere in animo haberet, eam a se ad Ihsam ben-Musa transferri iussit, cui, ut clama cum interimereb, mandavit. Ihsa ben-Musa, quid faciendum esset, Ebn-Schebremam consulens, quam hic, ne rem perageret, consilium dedisset, illum occidere noluit; sed Alanzaro ejus caedem simulavit et rem velgavit. Genz Ahlii, ad quam rei fama perlata erat, Ihsam ben-Musa, quae res esset, interrogavit, et hoc, se eum occidisse, respondente, ad Abu-Djahfarum rediens, huic exposuit Ihsae verba. Abu-Djahfarus, ob hanc rem iram contra Ihsam manifestans, dixit: Patruum meum occidit, per Deum! eum occidam. Re vera autem Manzurus caedem in Alabd-Allahum ab Ihsa factam hand agere ferebat, ut hoc praetextu, utriusque meta liberatus, Ihsam neci daret. Manzurus Ihsae advocato dixit: Tu patruum meum occidisti! Dixit Ihsa: Tu ejus trucidandi mandatum mihi dedisti. Dixit: Rem tibi non mandavi. Respondit Ihsa: Haec est epistola tua, hac de re mihi scripta. Dixit atter: Eam non scripsi. Quum vero Manzuri stadium videret, de vita timens, dixit: Me apud me est, eum non occidi. Dixit tum Manzurus: Mitte eum ad Abu-Alascharum Almuhallebum Ebn-Abi-Ihsa. Apud hunc semper vinctus permansit, donec Manzurus eum occidi jussit. Abu-Alascharus quum ad eum intraret, apud ipsum puellam, quam habebat, invenit. Primum Alabd-Allahum strangulavit, tum puellam occidi jussit; utraque vero corpora in lecto disposuit, ut mutuo amplexu circumfandi viderentur. Re peracta, domum dirui jussit, et judicem Ebn-Tsalamum aliosque advocavit, ut occisionem statim inspicerent. Alabd-Allahus in coemeterio Abu-Sowaidi ad portam Syriae, Bagdado ab occidente sito, sepultus est.

(Adn. 84.) Observandum est, in pluribus locis ubi voces *في رقبتي* vel *في رقبتي* legantur, quae initio adnotationis diximus, adplicari non posse. Exempli gratia, in vocibus *كل في رقبتي*, *ede in collo meo*, verba *في رقبتي* alium sensum praebere non videntur, quam *ede et torques vel beneficium collo meo imposuit est*; id est, si cibum sumseris, gratiam mihi erit, ut rem beneficii loco habeam.

(Adn. 113.) Reiskius cl. nomen Badendua loco et fluvio cotamune fuisse putavit; Masuhdius autem, Mamunum, quum, quindecim arcibus expugnatis, ab expeditione redisset, ad fontem Badenduni, qui fons nomine Aikschaira notus sit, castra collocasse, refert. Hunc locum Mischonidus ex Masuhdio excerptis. (Conf. Wilken cl. Chrestom. Pers. pag. 114.)

(Adn. 114.) Masuhdius refert, Almohtazim Constantino-polin expugnare in animo habuisse, et rebellionem Alahbbasi, qui et ad imperatorem Graecorum litteras dederit, quominus hoc faceret, eum impedivisse. Idem causam irae in Alafschinum excitatae tradit, dicens: Anno 225, Almasjarus Ebn-Masen ben-Bendar Hormus, princeps montium Thabaristanae, Samiram ductus contra Alafschinum edixit, eum ad rebellionem ipsum inclasse, ob doctrinam, in qua se conjunxissent, religionemque ad dualismum et magismum (ut ita dicam) pertinentem, in qua consensissent. Alafschinus diem, antequam Almasjarus Samiram duceretur, in vincula conjectus est. Scriba, cui nomen Saburus, rem confirmavit. Masjarus in urbe circumductus, et donec exspiraret flagellatus, a latere Babeci cruci affixus est.

(Adn. 121.) Metaphora, quae in verbis *ex umbilico vallis* est, et in Vita Timuri, t. II, pag. 642, occurrit.

(Adn. 127.) Masuhdus, ut alii codices, anno 248 eum plus quam nonaginta annos natum, nulloque praeflo vulneratum, succedente in locum Musa ben-Bugha, diem obisse, narrat.

(Adn. 130.) Anno 253, Ihsa ben-Alschaich Alschaibani ex Aegypto cum magnis pecuniis et septuaginta-sex viris ex filiis Abu-Thalebi, nempe filiiis Ahlii, Djahfari et Ohkali, qui, metuentes bellum intestinum, ex Hedjaso in Aegyptum fugam ceperant, Samiram pervenit. Ihsa ben-Alschaich tum Palestinae praefectus creatus est (Masuhdus).

(Adn. 134.) Quum adnotationes libelli nostri typis exscriberentur, codex 1392 Bibliothecae regiae, qui diwanum Boharii ordine litterarum finalium collectum continet, in manus nostras incidit. Ex quo quum carmen, cujus versus in poetæ Vita citatus est, adderemus, fore, ut viri docti haud ægre id ferant, speravimus. Textum ex hoc codice, qui vetustissimus anno 610 Mosulae scriptus est, exscripsimus. Quæ a nobis mutata sunt, vel aliter leguntur in altero codice, videas in fine carminis.

والام في كمد عليك واعذر
عهد الهوى وهجرت من لا يهجر
المعنى طالب لا يظفر
ام ظلم علوة يستغني فيقصر
وبريك عينها الغزال الاحور
وتيمس في ظل الشباب فتخطر
قد يونس تارة ويذكر
وتوم الواهون الى مقمر
ويروقنى ورد الحدود الاحمر
ملكاً يحسنه الخليفة جعفر
والله يرزق من يشأ ويقدر
تعطى الزيادة في البقا وتشكر
فيها المقل على العنى والمكثر
وبسنة الله الرضية تظفر
يوم افر من الزمان مشهر
لحب يحاط الدين فيه وينصر
عدداً يسير بها العديد الاكثر
والبيض تلح والاسنة تزهر
والجو معتكر الجوانب اغبر
طوراً ويطغى العجاج الاكدر

اخفى هوى لك في الضلوع واظهر
واراك خنت على النوى من لم يخن
وطلبت منك مودة لم اعطها
هل دينى علوة يمتطاع فيقتضى
بيعتاً يعطيك التعقيب قوامها
تمشى فتكتم في القلوب بدلها
وتلين من لبن الصبي فيقتبها
انى وان جانبى بعض بطالتي
ليشوقنى محر العيون السجلى
الله مكن للخليفة جعفر
فهى من الله امطفاه بفضلها
فاسلم امير المؤمنين ولا تنزل
عنت قواضلك البرية فالتقى
بالتبر صحت وانفت افضل صام
فاتعم بيسوم الفطر عيننا انه
اظهرت عز الملك فيه يحفل
خلنا للجمال تسير فيه وقد غدت
فالجيل تمهل والفوارس تدعى
والارض خاشعة تيميد بثقلها
والشمس ماتعة تروقد فى العصى

حتى طلعت بفروجهك فاتجلى
 وافق فيك الناظرون فاصبح
 يجدون رويتك التي فازوا بها
 ذكروا بطلعتك النبي فهللوا
 حتى انتهيت الى المصلى لابساً
 ومشيت مشية خامع متواضع
 فلوان مشتاقا تكلف غير ما
 ايدت من فضل الخطاب بخطبة
 ووقفت في برد النبي مذكرا
 صلوا وراك اخذين بعصمة
 ومواعظ هفت الصدور من الذي
 حتى لقد علم الجهول واخلصت
 فاسعد بمغفرة الاله فلم يزل
 الله اعطاك الحبة في السورى
 ولانت املال للعيون القديم

ذاك الدجى وانجاب ذاك العثير
 يومى اليك بها وعين تنظر
 من انعم الله التي لا تكفر
 لما طلعت من الصفوف وكبروا
 نور الهدى يبداوا عليك ويظهر
 لا تزهى ولا تتكبر
 في وسعه لمشى اليك المنير
 تنبى عن الحق المنير وتخبر
 بالله تنذر تارة وتبشر
 من ربهم وبذمة لا تخفر
 يعتادها وهفاؤها متمعدر
 نفس المرورى واهتدى المخير
 يهب الذنوب لمن يشا ويغفر
 وحباك بالفصل الذى لا ينكر
 واجل قدرا فى الصدور واكبر

- « Amorem erga te in corde abscondo eundemque manifesto, et modo ob mo-
 rorem propter te reprehendor, modo excusatus habeor;
- » Et video te remotam decipere eum qui non violavit foedus amoris, et fugere
 eum qui non dignus est qui fugiatur;
- » Et petivi a te amorem, cuius particeps non factus sum: nam ignobilis
 (admissarius) quærens est; sed non admittitur.
- » Num debitum Ahlwa agnoscitur, ut exigatur, vel injuria ab Ahlwa illata
 corrigitur, ut omnimodo abrumpatur!
- » Candida est: ramus tener tibi dat ejus staturam, et hinnulus oculis pulchris
 præditus tibi ostendit ejus oculos.
- » Incedit, et gracili incessu in cordibus regnat, et jactanter incedit in umbra
 adolescentiæ motitatque membra.
- » Mollis est mollitiæ adolescentiæ; sed statura utitur, quæ modo viri, modo
 feminae habetur.
- » Et si a strenuitate mea paulummodo decesserim; at delatores ab officio me
 defecisse putant.
- » Profecto! haud obtectum oculorum fascinum amore me implevit, et rosa
 genarum rubra admiratione me affecit.
- » Deus, stabili Djahfaro chalifæ regnum, quod chalifa Djahfarus ornat!
- » Deus insigni gratia eum elegit, et Deus beneficia confert, in quem vult et
 decernit.
- » Salvus sis, o princeps fidelium! ut tibi semper prolongetur vitæ cursus, ut
 semper beneficiis orneris!

- » Beneficia tua omnes amplectuntur creaturas, et in illis pauper diviti et locupletati occurrit.
- » Pietate adductus, jejunium observas, et tu es excellentissimus jejunantium, et secundum Dei propitiam regulam jejunium solvis.
- » Quam præclarus dies, dies jejunii solvendi, est! candidus, inter temporis dies celebratus.
- » Hoc die, exercitu numero potentiam regni ostendis: hoc die, religio defenditur et victrix evadit.
- » Putamus montes hoc die incedere; sed magnus numerus incedit apparatu instructus.
- » Hinniunt equi, equites gloriantur, gladii rutilant, hastarum cuspides splendent,
- » Et terra depressa onere suo agitur, et aër, in lateribus caligine inclusus, pulverulentus est,
- » Et sol elatus accendit meridiem montem, et eum (solem) pulvis turbidus extinguit,
- » Donec cum splendore faciei tuæ oriris: tum tenebræ hæ deteguntur et pulvis hic dissipatur.
- » Qui te vident, vario modo de te sermones faciunt; dígiti te indicant, oculi te aspiciunt.
- » Intelligunt, adspectum tuum, quo potiti sint, ex Dei beneficiorum numero esse, quæ negari non possunt.
- » Adspectu tuo prophetam sibi in memoriam revocant; Deum laudant, quum prodixit ex ordinibus, Deumque celebrant;
- » Donec tu pervenis ad Muzallam, lumine directionis vestitus, quod supra te apparet, splendetque.
- » Tu incedis, sicut incedit humilis et Deo submissus, neque superbia elatus es, neque fastu.
- » Si amans, quæ in potestate sua non est, rem perficere posset, profecto ad te accederet ipse suggestus.
- » Tu præclaro sermone a Deo donatus es; prophetico ore veritatem, animum illuminantem, annuncias et exponis;
- » Stas vestitus veste striata prophetæ, monens per Deum! modo hortaris, modo læta annuncias,
- » Pone te preces peragunt, in domini sui fidem clientelamque, quæ non fallitur, se recipientes,
- » Et (accipientes) monita, quæ pectora sanant a peccatis, quibus adsueverunt et quorum remedium difficile est,
- » Ut ipse ignorans sciat, cor hypocritæ purificetur, et dirigatur attonitus.
- » O quam fausta est clementia Dei! nunquam cessavit remittere et condonare peccata cui vult.
- » Deus tibi amorem inter homines donavit, et meritis, quæ negari non possunt, te beavit,
- » Et profecto tu es in quem solum oculos vertunt; tu in animis eorum es maxime venerandus et æstimandus. »

Metrum horum versuum **الكامل** appellatum est, et pedem **متفاعلي** — — — — —, qui interdum in **مستفعلي** — — — — — mutatur, sexies repetitum habet. Cum hoc codicem imperfectum, qui continet selecta Bohtarii et Motenabbii carmina, et numero 181 bibliothecæ Sancti-Germani designatus est, consulimus. Variæ lectiones sunt, quæ sequuntur. Vers 3, pro **اعطها** —

Vers. 5 et 6 in codice nostro sine utilitate repetiti sunt. *Vers.* 7, pro وتلين — وتهيل. *Vers.* 17, pro خلنا — خلنا. Codex noster pro العديدين habet quod metrum non patitur. *Vers.* 19, pro معتكف — معتكر. *Vers.* 21, pro priore ذاك عنها. *Vers.* 27, pro غير — فوق. *Vers.* 28, pro بخطبة — بحكمة. *Vers.* 29, pro بالله — تالله, et pro وتبشر — وتبذر. *Vers.* 30, hic versus in altero codice post versum qui incipit حتى لقد, legitur. Versum ووقفت sequuntur versus حتى لقد et مراعت. Incipit poeta cum mentione puellae, quam rejectus amat. A versu decimo laudat chalfam Mutawaccilum, ejusque exitum ad Muzallam die festi jejuniti Ramadhani describit. Quae in pluribus versibus ex Alcorano deducta sint, haud opus est pluribus exponere : id solummodo observare nobis liceat, vocem المرؤى, quae in versu 31 occurrit, in lexicis non explicari; sed, quum sensus id exigere videretur, huic verbo significationem tertiae formae verbi رأى, quae melius conveniret secundae formae, tribuimus. *Vers.* 33, vox معطوف على يشا, ut Arabum grammatici dicere solent; sed cum voce يهب conjungenda est. Similem constructionem legimus in Vita Timuriz, t. II, p. 646, واجتمع من اعيان اوليك الاعوان كل. مطيع مقتطف مبر احسان ذلك البستان من انس وجان. Observandum est, ut Mangerus hunc locum verterit, hujus modi constructionem locum non habere. Sed vox جان primo scribi potest genius, et conjungi potest cum praecedente انسى; tum جان injussu agens, et conjungi cum مطيع, omnis probus et injuste agens; denique جان, decerpens, ut معطوف على مقتطف sit, decerpens et abrumpens.

(Adn. 135.) Hic versus paulo aliter in codice diwani Bohtarii legitur; pro اضافى codex habet فودت, ut Almuwafficus subjectum sit, et pro نجاوله codex habet مجاوله. Nobis, quum verbum punctis diacriticis careret, نجاوله legendum esse, visum est; nunc vero مجاوله versus praecedenti magis convenire videtur. Sensus est, et nobis omnia, quae vult, placent.

(Adn. 136.) Anno 264, palam faciens bellum sacrum, magnas copias et voluntarios ex Aegypto eduxit. Ex Palaestina quoque voluntarii cum eo secum conjungere. Antequam Damascum perveniret, Amadjurus Turca, hujus oppidi praefectus, diem obiit. Hujus opibus Ahmedes positus, Emessam se convertit et inde in regiones Antiochiae proficiscitur. Primum agmen usque ad Alexandriam, ad littus maris Graeci sitam, pervenit: ipse usque ad locum qui nomine Baghrasi notus ad montem Alawami pertinebat, processit, dum voluntarii et milites bello sacro destinati ipsum ad confinia Syriae jam praecesserant. Inde, omnibus rem ignorantibus, Antiochiam, ubi tum temporis Sima Aithawil cum magno Turcarum numero erat, deflexit. Fine anni 264 ad portam oppidi, quae maris porta appellabatur, castra metatus, locum dolo a parte incolarum, quibus muri custodia commissa erat, parato, anno 265 expugnavit. Pars enim ab oppidi parte, quae montibus et porte Easar contigua est, ad Eha-Thudunum, qui spera expugnandi

oppidi jam abjecerat, accesserunt. Hi in murum, unde descenderant, ascendere, dum Ebn-Thulunus exercitum disponebat, et, nondum aurora illucescente, jam Ebn-Thuluni copiae murum in potestatem redegerant. Sima, qui in domo sua erat, clamore strepituque audito, cum satellitibus suis celeriter equum conscendens, a muliere, lapide molari a superiore tecti parte in ipsum devolutus, occisus est. Ejus caput a quadam, qui eum novit, Ebn-Thuluno adlatum est, qui, per portam *Fares* oppidum intrans, ad fontem, qui ibi erat, condescerat. Cum ipso Alhusai-nus Ebn-Ahbd-Abrahman iudex, notus nomine Ebn-Atzabani Alantaci Alhanefi, erat. Copiae Ebn-Thuluni, circiter per horae spatium in urbe grassantes, incolas communi noxa affixerunt. Ebn-Thulunus, oppido capto, ad confinia Syriae tendens, Mazizam et Adnam pervenit: sed quum Tharsi populus ei introitum recusaret, neque vero dolus strui posset, frustratus recessit, quum, ut contendunt, in Graecorum ditiones irrumperere in animo haberet; nam, de filii rebellione nuncio adlato, timens ne reditus in Aegyptum ipsi intercluderetur, magnis itineribus recessit.

(Adn. 149.) Prælium ad Althawahinum die Martis, decimo-quarto ante finem mensis Schawwali, commissum est.

(Adn. 156.) Adde ad explicandas voces ابن ابا versum carminis inediti ex Hamasa:

فَسَائِلُ هَدَاكَ اللهُ أَيُّ بَنِي أَبِي مِنَ النَّاسِ يَسْعَى سَعِينًا وَيَقَارِضُ

« Et interroga, Deus te ducat, quisquam ex filiis patris inter homines agat, » sicut nos agimus, et mutuam det (sicut nos mutuam damus). »

(Adn. 158.) Hi versus in diwano Bohtarii (cod. 1392 A.), ita tamen ut metrum idem sit, paulo aliter leguntur.

(Adn. 163.) Apud Masuhdium vitiose nomen legitur Alhasan ben-Ahbd-Allah nomine Ebn-Alhazzar notus. Quum die Lunæ, tertio mensis Schawwali, apud Almohtadhedum adveniret, hic ipsum et septem socios, qui cum eo erant, vestibis pretiosis ornavit. Mohtadhedus dixit legatis: Quum dominus nil aliud quam ut per me honoretur, intendit, ego majore eum honore affecturus, ipse eam in matrimonium ducam.

(Adn. 173.) Masuhdus rem melius explicat. « Anno 288, Almohtadhedus, ut Wazifum eunuchum persequeretur, ad fines Syriacos profectus est. Legato ad eum misso Baschiko nomine Aldjesami noto, Wazifus Aljeschceri alitque ex ducibus sociisque eunuchi in fidem clientelamque Almohtadhedo se recepere, quare re commotus ille in Graecorum regiones intrare et in angustiis se defendere constituit; nec vero de Almohtadhedo magnis itineribus, ita ut ipsius corpus molestia affligeretur, a Bagdado proficiscente, Wazifus, quamvis cautus providusque esset, donec ille, Euphrate trajecto, in Syriam intravit, nuncium accepit. Quum Almohtadhedus in mediam Syriae confinium provinciam pervenisset, impedimentis ad locum *Alcensa-Alsuda* relictis, duces cum equitibus ad persequendum Wazifum misit. Quindecim milliariorum spatio confecto, Wazifum primum equitum agmen, in quo Chakanus Almuffehi, Wazifus Muschgir, Ahlius alitque ex ducibus erant, assecutum est. Apud locum *Darb-Alhabb* appellatum prælium commissum est. Appropinquante Almohtadhedo, major sociorum pars præter paucos ex confinibus Syriacis aliisque regionibus cum eo conjunctos illum deseruerat. » Post hæc relata, auctor introitum in oppidum Bagdadum, qui fluvio factus est septimo mensis Zafari anni 288, descripsit. Primo mensis Muharremi, die

Martis anni 289, vitam amisit. Corpus sine capite ad pontem cruci affixum est, et nova veste, rogantibus eunuchis aliis, ut nude ejus partes obtecerent, vestitum.

(Adn. 215.) Masuhdius nonnulla haud omittenda habet : « Almottakio Euphrate profecto obviam missus Tusuni scriba Abu-Djahfarus ben-Schiras, et Turcis in ordines dispositis, summum habuit honorem. Quum in *fluvium Ihsa* intrans ad villam *Senderijja* appellatam pervenisset, Tusunus obviam veniens ipsum pedibus antecessit; et, quum, ut equum conscenderet, eum obsecrasset, obediens hic usque ad castra, in latere fluvii, ubi Bagdadum situm erat, collocata, cum eo profectus est. Ibi statim in adventu Tusunus in domum Ebn-Thaheri misit, ut Almostacius adduceretur. Re peracta, omnes Almottakii tum catenis onerati res diripuerunt. Ejus Wesirus Abu-Alhasanus Ebn-Moklah et judex Ahmedes ben-Ahbd-Allah ben-Ishak in vincula conjecti sunt. Dux ab Alachschidso cum eo missus alique ad principem suum reversi sunt. »

Maxima quidem cura in corrigendis vitis typographicis a nobis adhibita est; nonnulla vero nos effugere. Accidit quoque, ut pauca nomina propria paulo aliter, quam in præfatione indicatum est, scriberentur. Quæ vero res quum ejusmodi sint, ut sensum non turbent, fiducia veniæ lectorum, et spe, fore, ut quilibet eas corrigat, freti, errorum tabulam non addidimus.

FINIS.

TABULA

VOCUM ARABICARUM.

ابن ابا Pag. 102.

ام جعران 87.

ام رسالة *ibid.*

ام عبيبة *ibid.*

ام قيس *ibid.*

ام كبير *ibid.*

انسان العين 145. . . .

انوق 87.

ايام 145.

بادية بادي 44.

باع 106.

بثنية 50.

برج بروج بروج 55.

برطيل 18, 84, 85.

برين 87.

بنت العين 145.

بوني بوانيه بواني 50.

بيضا 44.

اتاح 96.

تليد *ibid.*

الجبليين 45.

جناد 133.

الجعدى 58.

اجناد جند 47.

حبا وكرامة 82.

حرس 54.

حاضرة 44, 45. حاضر

الحبار 58.

العصرة 65.

حمل 114.

خزانة 98.

اخافش 134.

درة يفيض لله دره لا در دره 86.

ادراب مدرية درب 47, 152.

مذيق 145.

ربص 54.

ربص 54.

مرابطة مرابط مرابط ربط 54, 55.

رخم 86.

رخمة *ibid.*

احق من رخمة *ibid.*

انطقى يا رخمة انك من طير الله

تعالى 86.

المروى 158.

ساقة 84.

مشرقية مشارف 133.

شامات 47.
شهباء 44.
سعد 126.
سافية 152.
سطار مطرد 148.
سطفون 96.
سالم كثير عالم 145.
سام الجماعة 54.
سالم العبدى 80.
سهم 107.
سذارى 145.
سمصوب 96.
سقد له 130.
سقى فى رقتى فى عنق 72.
سوى المكارم 145.
سفساير القاماتى 113.

سرسان الصباح 145.
سند 113.
سالى القبلة 150.
سافية 145.
سقلب وحوال 138.
سقفا 22, 96.
سب cum كفى 144.
سلا ولا كرامة 82.
سلا 133.
سرجس 86.
سرد 126.
سرواح 84.
سستوفى توفى 57, 149.
سوق وقع وقع 85.
سوهب 106.

TABULA NOMINUM.

A

- Aban-ben-Muawhijja ben-Hescham
 ben-Ahbd-Atmalic, pag. 10, 65.
 Abu-Ahbd-Allah Ahmed Atwase-
 thi, 99.
 Abu-Ahbd-Allah Alhusain ben-Sahid
 ben-Hamdan, 28, 30, 37, 38, 112,
 113, 119, 127, 129.
 Abu-Ahbd-Allah Muhammed ben-
 Ahbdah ben-Harb, 31, 119.
 Abu-Ahli Alhusain ben-Ahmed Alma-
 redani, 120.
 Abu-Ahmed Almuwaffik, 21, 25,
 90, 91, 95, 97, 99, 101, 104.
 Abu-Alachwaz, 65.
 Abu-Alagharr Chalifa ben-almubarec
 Alsulmi, 28, 30, 111, 112, 116
 123.
 Abu-Alahbbas (filius Almoqtaderi), 31.
 Abu-Alahbbas Ahmed ben-Ahbd-
 Allah poëta Ebn-Catib Alpoctem-
 mir, *vid.* Abu-Alfatah.
 Abu-Alahbbas Ahmed ben-Cigbalgh,
 113, 124.
 Abu-Alahbbas Ahmed ben-Sahid Ce-
 labita, 33, 34.
 Abu-Alahbbas Ahmed ben-Thalhah,
 24, 26, 27, 90, 101, 106, 109, 110,
 111, 128, 159.
 Abu-Alahbbas Almohtadhed, *vid.* Abu-
 Alahbbas Ahmed ben-Thalhah.
 Abu-Alahbbas Alsaffah, 8, 10, 62, 66.
 Abu-Alahbbas ben-Ahmed ben-Thu-
 lun, 98.
 Abu-Alaschajer ben-Ahmed ben-
 Thulun, 98, 100, 107.
 Abu-Alchathab Alanmathi, 65.
 Abu-Alchezeh, 68.
 Abu-Aldieisch Chumarujja, *vid.* Chu-
 marijja.
 Abu-Aljadhi (fil. Alradhi), 34.
 Abu-Alfadhl Almoqtader, 30, 113,
 126, 127, 129, 130.
 Abu-Alfadhl ben-Wahb, 93.
 Abu-Alfadhl Djahfar ben-Altharb,
 140.
 Abu-Alfatah Alboctemri, 32, 128.
 Abu-Alfatah Musahim ben-Muham-
 med ben-Rajek, 34, 35, 36.
 Abu-Alfatah Ohsman ben-Sahid ben-
 Alahbbas ben-Alwalid Celabita, 39.
 Abu-Alhafiz Ohmar ben-Alhasan ben-
 Alnagr, 31.
 Abu-Alhaidam, &c. 74, 75, 76, 77.
 Abu-Alhaidjam Ahbd-Allah ben-
 Hamdan, 113.
 Abu-Alhamid Merwerudi, 68, 69.
 Abu-Alhasan Ahli, 140.
 Abu-Alhasan Ahmed ben-Ahbd-Allah
 ben-Ishak Alcharki, 38.
 Abu-Alhasan ben-Mokla, 160.
 Abu-Alhasan Dsuca, *vid.* Dsuca.
 Abu-Alhasan Muhammed ben-Ohmar
 ben-Jahja, 31.
 Abu-Alhazin Ahli ben-Ahbd-Atmalic
 ben-Badr ben-Alhajsum Raccen-
 sis, 39, 147, 148.
 Abu-Alhusain Alkasim ben-Ahmed,
 116.
 Abu-Alhusain ben-Mokla, *vid.* Ebn-
 Mokla.
 Abu-Alhusain Ohmar ben-Muham-
 med, 34.
 Abu-Alkasim Anudjur, 38, 41 — 43,
 149.
 Abu-Almaahli, 138, 139.
 Abu-Almesic Cafur, *vid.* Cafur.
 Abu-Almuthasfar Musawir ben-Mu-
 hammed Græcus, 34, 35.
 Abu-Aloha Maahrrensiss, 92.
 Abu-Alsadj Dauid, 21.
 Abu-Alward Madisa ben-Alcautser
 ben-Sofar ben-Alharts Alcelahi, 9,
 10, 60.
 Abu-Auhn ben-Ahbd-Atmalic, 62,
 63, 64.
 Abu-Becr, 2, 49.
 Abu-Becr Alachschilds, *vid.* Muham-
 med ben-Thoghdi.

- 'Abu-Becr Alzénuberi, *vid.* Zenuberi.
 Abu-Becr Alzuli, 92, 94.
 Abu-Becr ben-Rajek, 35, 37.
 Abu-Becr Muhammed ben-Ahli ben-
   Mukatil, 35, 36.
 Abu-David, 69.
 Abu-Djahfar (fil. Alradhi), 34.
 Abu-Djahfar Ahmed ben-Ishak ben-
   Muhammed, &c., 147.
 Abu-Djahfar Almanzur, 10—12, 14,
   62, 63, 65, 66, 67, 68, 70, 154.
 Abu-Djahfar ben-Abali, 108, 119,
   121.
 Abu-Djahfar ben-Almundsir, 70.
 Abu-Djahfar ben-Schiras, 160.
 Abu-Dsar, 23.
 Abu-Feras, 37, 43, 134, 138, 147.
 Abu-Ghassan, 66.
 Abu-Ishak, 69.
 Abu-Ishak Almohtazim, 17, 18, 82,
   83, 84, 88, 129, 154.
 Abu-Kabus Mahmud ben-Djoc, 32.
 Abu-Manzur Ahbd-Almalic Ebn-Al-
   tahlebi, 139.
 Abu-Muhammed Ahli ben-Ahmed, *vid.*
   Abu-Muhammed Almoctafi.
 Abu-Muhammed ben-Ahbd-Allah ben-
   Isid ben-Moahwijjah ben-Abi So-
   fijan, 10, 11.
 Abu-Muhammed Almoctafi, 27—31,
   111, 112, 116, 117, 120, 123,
   124, 129.
 Abu-Munzir Becs Aldjusi, 129, 130.
 Abu-Musa, 6, 52.
 Abu-Musa Muhammed ben-Alahbbas
   ben-Sahid, 24.
 Abu-Muslima Chorasanensis, 11, 12,
   58, 66, 67, 68, 69.
 Abu-Nazr Almarusi, 89.
 Abu-Nazr ben-Thoghdi, 34.
 Abu-Ohbaida, 1—5, 47, 48, 49, 50,
   51.
 Abu-Omajja Altaghleni, 9.
 Abu-Potrus (fluvius), 9, 61, 62.
 Abu-Sahid-Muhammed ben-Jusuf, 92.
 Abu-Senbur Alhusain ben-Ahmed,
   122, 123.
 'Abu-Sorah Muhammed ben-Ohtsman,
   27, 121.
 Abu-Tamman Althajji, 92, 93, 94.
 Abu-Tammam Maimun ben-Solai-
   man ben-Ahbd-Almalic ben-
   Zaleh, 20.
- Abu-Thaher Muhammed ben-Mu-
   hammed ben-Sofijan Aldabbas, 35.
 Abuzir (locus), 63.
 Aderbidjan, 10, 55, 66, 73.
 Adja (mons), 46.
 Adjam (regio), 65.
 Adnan ben-Ahmed ben-Thulun, 98.
 Adnoh (locus), 6, 32.
 Ægyptus, 14—17, 23, 24, 26, 29—
   31, 34, 35, 38, 39, 62, 65, 68,
   70, 72, 73, 77, 78, 79, 82, 84,
   90, 91, 95, 99, 107, 109, 121.
 Africa, 15, 62, 65, 84, 91.
 Ahbbase (locus), 109.
 Ahbd-Alahssis ben-Alhedjadj, 8, 61.
 Ahbd-Alkais, 58.
 Ahbd-Allah, 110.
 Ahbd-Allah ben-Alfatah, 23, 108.
 Ahbd-Allah ben-Ahli ben-Ahbd-
   Allah, 9—11, 61, 62, 65, 66,
   67, 153, 154.
 Ahbd-Allah ben-Ahmir, 52.
 Ahbd-Allah ben-Almusajjah, 74.
 Ahbd-Allah ben-Jasid, 56.
 Ahbd-Allah ben-Ibrahim, 94.
 Ahbd-Allah ben-Malic, 78.
 Ahbd-Allah ben-Masuhd, 48.
 Ahbd-Allah ben-Merwan, 60.
 Ahbd-Allah ben-Moahwijjah ben-
   Ahbd-Allah, 74.
 Ahbd-Allah ben-Mohtass, 139.
 Ahbd-Allah ben-Muhammed Ahb-
   basida, 78.
 Ahbd-Allah ben-Sahl, 32.
 Ahbd-Allah ben-Thaher, 16, 79,
   80, 82.
 Ahbd-Allah ben-Zaleh, 14.
 Ahbd-Almalic, 6, 7.
 Ahbd-Almalic ben-Ahbd-Alcautser
   Alghanewi, 8.
 Ahbd-Almalic ben-Alkahkah, 7.
 Ahbd-Almalic ben-Merwan, 63.
 Ahbd-Almalic ben-Zaleh, 13—15, 73.
 Ahbd-Alselam ben-Haschem Alcha-
   redji, 12, 71.
 Ahbd-Atwahhab ben-Alhusain ben-
   Hamdan, 113.
 Ahbd-Atzamad ben-Ahli, 9—11, 66,
   67, 75.
 Ahbid ben-Djannad ben-Ahjan, 16, 18.
 Ahdi ben-Ahmed ben-Thulun, 109.
 Ahdjif ben-Ahnbesah, 83.
 Ahsra (locus), 150.

- Ahli, 61, 74.
 Ahli (chalifa), 5, 6, 49, 52.
 Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Alahbbas, 74.
 Ahli ben-Ahmed Almaredani, 108.
 Ahli ben-Alahbbas Alrumi, 106.
 Ahli ben-Almohtadhed, 26, 27.
 Ahli ben-Chalf, 35, 36.
 Ahli ben-Hamsah Alizpahani, 94.
 Ahli ben-Hasan, 120.
 Ahli ben-Ihsa, 113.
 Ahli ben-Ismahil ben-Zaleh, 19.
 Ahli ben-Muhammed ben-Ahbd-Allah ben-Hasan ben-Alhasan, 65.
 Ahli ben-Muhammed ben-Bastham, 32.
 Ahli ben-Munkids ben-Nazr Alce-nani, 148.
 Ahli ben-Sotaiman ben-Ahli ben-Ahbd-Allah ben-Alahbbas, 13, 70, 72.
 Ahlida Bazrensis, Sendjorum prin-ceps, 25.
 Ahmed Alahdjifi, 105.
 Ahmed Almaredani, 120.
 Ahmed Almuwallid, 20.
 Ahmed ben-Adjes, 121.
 Ahmed ben-Ahbd-Alahsis ben-Abi-Dulf, 104.
 Ahmed ben-Ahbd-Allah, 160.
 Ahmed ben-Alahbbas Celabita, 37, 38.
 Ahmed ben-Alchazib, 88.
 Ahmed ben-Cighalgh, *vid.* Abu-Alahb-bas Ahmed.
 Ahmed ben-David, 84.
 Ahmed ben-Djahwijja, 97.
 Ahmed ben-Dsu-Ghabbasch, 24.
 Ahmed ben-Ihsa ben-Schaich, 21, 89, 90, 155.
 Ahmed ben-Jahja ben-Djabir ben-Daüd Albeladori, 93.
 Ahmed ben-Ishak ben-Ismahil ben-Ahli, &c.; 14.
 Ahmed ben-Maïic ben-Thauk, 97.
 Ahmed ben-Muhammed ben-Matsil, 39, 147.
 Ahmed ben-Mukatil, 35, 36.
 Ahmed ben-Sahl Albuschdjani, 28.
 Ahmed ben-Thulun, 21 — 23, 27, 90, 95, 97, 108, 113, 114, 158, 159.
 Ahmir ben-Ismahil, 64.
 Ahmman (locus), 129.
 Ahmmarus ben-Jasid, 48, 151.
 Ahmmurijja (locus), 83.
 Ahmru ben-Alahdi, 51.
 Ahmru Alkais, 139.
 Ahmru ben-Alahz, 6, 52.
 Ahmru ben-Hauber, 18.
 Ahmru ben-Sohail ben-Ahbd-Alahsis ben-Merwan, 63.
 Ahnesus (locus), 148.
 Ahthijja ben-Zaleh, 152.
 Ahwas (regio), 91.
 Aihn-Obagh (vallis), 63.
 Aihn-Sarba (locus), 110.
 Alachschids Abu-Becr, *vid.* Muham-med ben-Thoghhdj.
 Alacjader, 53.
 Alahdjiam (campus), 10.
 Alafschin, *vid.* Muhammed ben-Abi-Alsadj.
 Alahbbas ben-Ahmru Alghanewi, 127.
 Alahbbas ben-Alhasan, 30.
 Alahbbas ben-Almamun, 16, 17, 82, 83.
 Alahbbas ben-Muhammed, 13.
 Alahbbas ben-Muhammed ben-Ahbd-Allah ben-Jasid, &c., 10.
 Alahbbas ben-Ohmar, 113.
 Alahbbas ben-Sobaid, 65.
 Alahdafer, 76.
 Alahkbah (locus), 70.
 Alahrtsch (locus), 123.
 Alahwalic (locus), 75.
 Alahwazim (regio), 15, 17 — 21, 25, 27, 33, 36, 37, 46, 77, 82.
 Alamin, 14, 15, 74.
 Alaschats ben-Kais, 3, 50.
 Alaudhab (locus), 76.
 Alausah (locus), 76.
 Alazbagh ben-Ahbd-Alahsis ben-Mer-wan, 108.
 Albahra (locus), 8.
 Albalka (locus), 7.
 Albaraghaiti (locus), 33.
 Albohtari, *vid.* Bohtari.
 Alcendi, 120.
 Alcharki, *vid.* Abu-Alhasan.
 Alchaulan (locus), 48.
 Alchelendji, *vid.* Ebn-Alchelendj.
 Alchendeck (locus), 108.
 Alchodud (locus), 48.
 Alchunnakijjah (locus), 151.
 Alcofr (arx), 16, 79.
 Alcumait Altherosdak (poëta), 74.
 Alcutsairi, 89.
 Aldarain (locus), 21.

- Aldarijja (locus), 76.
 Aldjabija (locus), 3, 48, 76.
 Aldjassar (regio et locus), 34, 137.
 Aldjebel (regio), 26, 105, 121.
 Alfadhl ben-Arabiah, 78.
 Alfadhl ben-Jahja ben-Chaled, 77.
 Alfadhl ben-Karin, 20, 89.
 Alfadhl ben-Kaus, 88.
 Alfadhl ben-Zaleh, 12, 62, 63, 70, 72.
 Alfaja (locus), 7, 39.
 Alfaradis (locus), 101.
 Alferat ben-Mustim, 16.
 Alfisad (bellum), 1.
 Alfuzatzi gens, 32.
 Alghadajeri (templum), 1, 44.
 Alghadid (locus), 151.
 Alhacim (fil. Alwalidi), 8, 60.
 Alhacim ben-Dhabab, 66.
 Alhadi, 13, 70.
 Alhadid (arx), 55.
 Alhaisim ben-Sijad, 66.
 Alhalaba (locus), 43, 151, 152.
 Alhasan fil. Barzuci, 73.
 Alhasan ben-Alhasan ben-Redja ben-
 Abi-Aldhahac, 31.
 Alhasan ben-Kahkebah, 66, 73.
 Alhasan ben-Sahl, 88.
 Alhasan ben-Sicrujjah, 111, 115, 116,
 117.
 Alhasan ben-Sirec, 98.
 Alhasan ben-Thaher, 41.
 Alhasan ben-Froghdj, 145, 150.
 Alhinac, 79.
 Alhomairijun (locus), 76.
 Alhusain ben-Ahbd-Allah Ben-Djaz-
 zaz, *vid.* Alhusain ben-Djazzaz.
 Alhusain ben-Abli Cura, *vid.* Cura.
 Alhusain ben-Ahmed Almavedani,
 109, 122, 126.
 Alhusain ben-Ahmru, 27.
 Alhusain ben-Alafschin, 84.
 Alhusain ben-Aldjazzaz, 26.
 Alhusain ben-Hamdan ben-Hamdan,
vid. Abu-Ahbd-Allah Alhusain ben-
 Sahid.
 Alhusain ben-Muhammed ben-Zaleh
 ben-Ahbd-Allah, 20.
 Alhusain ben-Sicrujjah, *vid.* Alhasan.
 Alkahkahiya (locus), 7.
 Alkahir, 33, 36, 151.
 Alkasimben-Harun, 14, 15.
 Alkasim ben-Ohbaid-Allah, 115, 116.
 Alkasim ben-Sima, 113.
 Alkorja (locus), 46.
 Alladja (locus), 77.
 Alhadjdjun (locus), 42, 150.
 Almalic Alahdil, 71.
 Almalic Alahsis, 71.
 Almalic Alaschraf, 71.
 Almalic Alcamit, 71.
 Almalic Almanzur, 69.
 Almalic Abnauthsaffur, 45.
 Almalic Althasah, 30, 71, 87.
 Almalic Alzaleh, 126.
 Almanun, 15, 17, 64, 74, 79, 82,
 83, 90.
 Almanzur, *vid.* Abu-Djassar.
 Almehdi, 12, 13, 66, 67, 70, 73.
 Almeks (locus), 119.
 Almoctadi, *vid.* Abu-Muhammed.
 Almohtadhed, *vid.* Abu-Alahbbas
 Ahmed ben-Fadhah.
 Almohtadi, 21, 89, 90.
 Almohtamid, 21, 26, 89, 90, 99,
 99.
 Almohtass, 20, 84, 88, 89.
 Almohtazim, *vid.* Abu-Ishak.
 Almohtader, *vid.* Abu-Alfadhl.
 Almostacfi, 38.
 Almotaki, 35, 37, 38, 160.
 Almucharik ben-Ahffan, 10.
 Almudatiter, 111.
 Almoekatton (mons), 108.
 Almuntazir, *vid.* Muhammed.
 Almutastahin, 20, 93.
 Almutawacil, 18, 20, 82, 90, 92,
 93.
 Almuthawwik, 28, 111, 112, 116.
 Almutawaffik, *vid.* Abu-Ahmed.
 Alnahur (locus), 9.
 Alnohman ben-Baschir, 57.
 Alnahib (locus), 129.
 Alohkba (locus), 12.
 Alnahba (locus), 30.
 Alraschid, *vid.* Harun Alraschid.
 Alrawakil (gens), 75.
 Alsab (fluvius), 9, 61, 153.
 Alsadjadin (platea), 35.
 Alsaffah, *vid.* Abu-Alahbbas.
 Alsamir ben-Ataswad, 1.
 Alschamasijjah (port. Bagdad), 73.
 Alschar - Bamjan, 19.
 Alsekajat (locus), 151.
 Alsendi, 77.
 Alserah (locus), 62.
 Alsinn (locus), 36, 134.

Athawahirin (locus), 24, 161.
 Altsaniija (locus), 25.
 Alsoghar (regio), 18, 20, 23, 25,
 46, 82, 90.
 Alwalid ben-Ahbed-Almalic, 67.
 Alwalid ben-Alkakkah ben-Chohaid
 Ahbāsida, 7, 8.
 Alwalid ben-Hescham Almuḥaki, 7.
 Alwalid ben-Jasid ben-Ahbed-Alma-
 lic, 8.
 Alwalid ben-Moahwijjah ben-Mer-
 wan, &c., 62, 153.
 Alwalid ben-Tharif, 15, 78.
 Alwasani, 21.
 Alwatsik, 18, 19, 83, 84, 88.
 Alzaberijjah (pars exercitus), 40.
 Alzaffar (campus), 48.
 Alzafzaf (locus), 40.
 Alzaghir (porta), 76.
 Alzanaman (locus), 49.
 Amadjur, 90, 95, 518.
 Amed (locus), 89, 90.
 Amedjun, 90, 95, 158.
 Antiochena, *vid.* Porta.
 Antiochia, 5, 21 — 24, 38, 41,
 42, 46, 49, 95.
 Armenia, 10, 21, 66, 73, 89, 90, 91.
 Arnesus (locus), 40.
 Arsuf, 62.
 Arx Muslima, 22.
 Asad (tribus), 28.
 Asad-Aldewla, 45.
 Asad ben-Chaled Alkesri, 60.
 Ascar-Mocram (tractus), 91.
 Aschnas Turca, 17, 18, 83, 84.
 Atses ben-Awak, 45.
 Auhn ben-Wahab Alchorai, 77.

B

Babec, 88.
 Babeli (locus), 69.
 Bac-Bac, 90.
 Baccar Zalehita, 23.
 Badendun (locus), 15, 83, 154.
 Badjcam, 34.
 Badr Alhemami, 110, 111, 122,
 123.
 Badr ben-Djof, 107, 109.
 Badr Charschanensis, 33, 129.
 Badr Kadamita, 28.
 Bagdadum, 14, 21, 29, 30, 32, 34,
 37, 82.

Bahrah (locus), 58.
 Bahrah-Alruka (locus), 38.
 Balduin, 152.
 Bales (locus), 9.
 Balal, 4, 49.
 Balik, 113.
 Banu-Alkair (tribus), 75.
 Banu-Celab (tribus), 29, 33, 422.
 Banu-Helal (tribus), 88.
 Banu-Morraḥ (tribus), 88.
 Banu-Nomair (tribus), 88.
 Banu Tamim (tribus), 29 — 31.
 Bardanistius (fluvius), 52.
 Bardasah (locus), 78.
 Barkahid (locus), 102.
 Barnesoh, 108.
 Baschar ben-Alwalid, 8.
 Basmas, *id.* q. Jasmā.
 Bassas ben-Muhammed, 110.
 Bastar, 112.
 Baterdja, 84.
 Batsenijjah (locus), 75.
 Baura (locus), 22, 36, 54.
 Bekerlu Turca, 45.
 Beled et Beleth (locus), 103.
 Btr-Aldjehadi (locus), 168.
 Birec, 69.
 Bisaah vel Busaah (locus), 112.
 Bistrijas (locus), 12, 13, 69.
 Boanes, 51.
 Bochara, 90.
 Boctemr ben-Taschtem, 110.
 Bohtari, 12, 22, 25, 92, 93, 94,
 95, 146, 155.
 Boldah (locus), 115.
 Bolombasa (locus), 75.
 Bostra, 49, 77.
 Bugha Alcibir, 20, 88.
 Bugha Alshehab, 89.
 Bulaik, 151.
 Bulda (locus), 29.
 Busohra eunuchus, 83.
 Bustan-Aldar (hortus), 21.
 Buthnan (locus), 28, 36, 112.
 Buzir (locus), 9, 63.

C

Cabscha, 49.
 Caserthabi (locus), 29.
 Cafur eunuchus, 34, 35, 38, 40
 — 42, 140, 141, 146, 149, 150.
 Caidar, 89.

Calb (tribus), 42.
 Calwadsa (locus), 133.
 Campus Ahdrae, 42.
 Carchaja (locus), 133.
 Cascar (regio), 91.
 Cautser ben-Safar, 60.
 Celab, *vid.* Banu (tribus).
 Chabir (locus), 46.
 Chafif, 122, 123.
 Chakan, 18.
 Chakan Albalchi, 107.
 Chaled, 1—5, 44, 47, 48, 49, 50, 53, 103.
 Chaled ben-Ahdb-Almalic Alkesri, 55.
 Chaled ben-Barmec, 73.
 Chalf Farganensis, 97.
 Chalifa ben-Almubarec, *vid.* Abu-Alagharr.
 Charistana, 91.
 Charschana (locus), 134.
 Chawaresmici, 69.
 Chesresdj ben-Ahmed ben-Thulun, 106.
 Choraim, 77.
 Chorasani, 15, 16, 21, 60, 65, 67, 78, 90.
 Chorramicj (secta), 65.
 Chumarujja, 24—27, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 129.
 Chunazara-Alahaz (locus), 7, 55, 56.
 Chusaf (regio), 8, 9, 59.
 Chusaima ben-Chasim ben-Chusaima, 14, 15.
 Cisum (arx), 15, 16, 66, 79.
 Cofr-Bajja (locus), 110.
 Cofr-Susijja (locus), 76.
 Colaib ben-Ahmru ben-Aldjanid, &c., 75.
 Constantinopolis, 51.
 Constantinus (Græcorum rex), 62.
 Copti, 63, 72.
 Cufa (locus), 6, 49, 82.
 Cura (palatium), 27.
 Cura (nom. viri), 27, 28, 111.

D

Dabek (locus), 6, 10, 11, 16, 62.
 Dahbal ben-Ahli Alschesaih, 74.
 Dahja Omajjada, 70.
 Dahim (citatus), 44.

Damascus, 5, 8—10, 14, 31—34, 40, 43—49, 61, 62, 64, 66, 67, 70, 73, 89, 90, 95, 111, 129, 148.
 Damjan, 109, 110, 116, 119.
 Damjath, 109.
 Dar Alsakah (palatium), 30.
 Dar Ebn-Alrumi (palatium), 35.
 Dar Ebn-Mustefad (palatium), 35.
 Darb Albenat (via), 91.
 Daumat-Aldjandel, 52, 53.
 Daumat-Alihrak, 53.
 David, 21.
 David ben-Ohmar ben-Hobaireh, 58.
 Dhahhac ben-Kais, 59, 60.
 Djabija Alchaulan (locus), 49.
 Djadsam (tribus), 78.
 Djahd ben-Dirhem, 58.
 Djahfar, 21, 90.
 Djahfar ben-Jahja, 14, 77.
 Djahira (locus), 126.
 Djanina (locus), 48.
 Djebela (locus), 115.
 Djeisch ben-Chumarujja, 27, 98, 107, 108.
 Djesira ben-Ohmar (locus), 113.
 Dijar-Becr (regio), 89.
 Dijar-Modhar (regio), 11, 19, 23, 35—37, 127.
 Dijar-Rabiah (regio), 11, 19, 24, 100, 113.
 Djihan (fluvius), 110.
 Djof, 129.
 Djondaisabur (tractus), 91.
 Doluc (locus), 11, 47.
 Dsadsich (locus), 43, 151.
 Dsimar (locus), 79.
 Dsuab ben-Alaschats, 9.
 Dsuca (palatium), 30.
 Dsuca ben-Ahbd-Allah Alahwar, 30, 31, 126.

E

Ebsah (tractus), 91.
 Ebn-Abi-Alsadj, *vid.* Muhammed ben-Abi-Alsadj.
 Ebn-Alachschilds, *vid.* Abu-Alkasim Anudjur.
 Ebn-Alahbbas Celabita, 23.
 Ebn-Alchelendji, 30, 121, 122, 123, 124.
 Ebn-Almadir, 89.

Ebn-Alrumi, 92.
 Ebn-Alwatseki, 29.
 Ebn-Amadjir, 95.
 Ebn-Aus Habib, 92.
 Ebn-Chabujja, 24.
 Ebn-Chakan, 45.
 Ebn-Charedja Aldjerschi, 76.
 Ebn-Djisa, 60.
 Ebn-Ghassa-Alchascsemi, 76.
 Ebn-Hamdan, *vid.* Abu-Ahbd-Allah Alhusain.
 Ebn-Jesdads, *vid.* Muhammed ben-Jesdads.
 Ebn-Mokla, 33, 38.
 Ebn-Rajek, *vid.* Abu-Becr ben-Rajek.
 Ebn-Schaich, *vid.* Ahmed ben-lhsa ben-Schaich.
 Ebn-Taghdjan, 108.
 Ebn-Thoghdi, *vid.* Muhammed ben-Thoghdi.
 Ebn-Thulun, *vid.* Ahmed ben-Thulun.
 Ebn-Wazif ben-Sewar Takin, 121.
 Ebn-Zafwan Alohkaili, 97.
 Emessa, 2, 5, 6, 10, 12, 20, 23, 28, 31, 33, 35, 37, 40, 44, 48, 51, 59, 62, 97.
 Expeditio aestiva (prima Ahhbasidarum tempore), 12.

F

Faja, 58.
 Faid (locus), 46.
 Fajek, 97, 108, 109, 110, 119, 121.
 Faraha Turca, 46.
 Fatah, 102.
 Fatek, 123, 104.
 Fedec (locus), 46.
 Ferdah (mons), 45.
 Firus, 30.
 Firus (colliculus), 30.
 Fisad (bellum), 45.
 Forum Alsarahin, 31, 126.
 Frater Alfuzazi Tanuchita, 24.

G

Gens Banu-Alahdjemi, 35.
 Ghalbun, 150.
 Ghasanite (tribus), 75.
 Ghesajah (castellum), 55.

Ghur (vallis), 49.
 Ghutha (regio), 41.
 Græcorum territorium (prima invasio), 2, 47, 49.

H

Habib ben-Muslima ben-Malic, 5, 50.
 Habrin (locus), 70.
 Hacim (Alwalidi fil.), 8, 61.
 Hadhir (locus), 1, 44.
 Hadhir Calb, 45.
 Hadhir Kinnesrin, 101.
 Hadhir Solaimanijja (locus), 21, 45.
 Hadhir Thai (locus), 24, 101.
 Haditsa Alnurah, 61.
 Haditsa Hars vel Harsch, 61.
 Haditsa Mosulæ, 61.
 Hafz ben-Ohmar, 27.
 Haitsem ben-Moahwijja, 70.
 Halebum (locus), 1, 2, 6, 8 — 31, 33, 43, 45, 46, 50, 97, 110, 151, 152.
 Hamia (locus), 28, 29, 45.
 Hamad ben-Djarir, 88.
 Hanin, 58.
 Harets Samarcandensis, 83.
 Harran (locus), 8, 10 — 12, 38.
 Hartsema, 73, 78, 80.
 Harun Alraschid, 13 — 15, 46, 67, 72, 73, 74, 77, 78, 80.
 Harun ben-Chumarujjah, 108, 109, 110, 119.
 Hasan ben-Ahli, 6, 49, 54.
 Hasan ben-Ahli Cura, *vid.* Cura.
 Hasan ben-Baschr Alamedi, 95.
 Hauf (regio), 63.
 Hauran (locus), 48, 49.
 Hedjas (regio), 11, 82, 38.
 Helal ben-Ahbd-Alahla, 7.
 Helal ben-Badr Abu-Alfatah, 32.
 Hemama, 49.
 Henadah, 61.
 Heraclius, 2, 5, 48, 51.
 Hescham, 7, 55.
 Hierosolymæ, 51.
 Hijar Bani-Alahbbas, 58.
 Hijar-Bani-Altahkah, 58.
 Hind, 49.
 Hit (locus), 78.
 Hithin (locus), 44.
 Hormosbenahr (regio), 91.

Hulwan (locus), 68.
 Humaid ben-Kahtebah, 10, 11, 65,
 66, 67, 68.
 Hunac, 16, 79.
 Husain eunuchus, 89.

I—J

Jahja Alrumi, 119.
 Jahja ben-Chaled, 13, 73.
 Jahja ben-Sicrujjah, 111.
 Jaktin ben-Musa, 11, 68.
 Janis Munesita, 35 — 37, 40 — 43.
 Jarcuh, 90.
 Jarmuc (fluvius), 4, 7, 49.
 Jasid ben-Abi-Sofijau, 54.
 Jasid ben-Ahbd-Almalic, 7, 8.
 Jasid ben-Ahbadr ben-Albaththah,
 72.
 Jasid ben-Alwalid, 8.
 Jasid ben-Chaled Alkari, 8, 61.
 Jasid ben-Hatim, 65.
 Jasid ben-Hobairah, 58.
 Jasid ben-Jasid, 15, 78.
 Jasid ben-Moahwijja, 2, 6.
 Jasid ben-Ohmar ben-Hobaira, 8.
 Jasmal, 26, 97, 105.
 Ibrahim ben-Acheleadji, *vid.* Ebn-Al-
 chelendji.
 Ibrahim ben-Ahbd-Alharaid ben-
 Ahbd-Alrahman, 8, 61.
 Ibrahim ben-Alwalid, 8.
 Ibrahim ben-Chasima ben-Chusaimah,
 78.
 Ibrahim ben-Chumarujja, 122.
 Ibrahim ben-Cigbalgh, 124, 127.
 Ibrahim ben-Djahfar ben-Djabir ben-
 Ishak, 31.
 Ibrahim ben-Hamdap, 113.
 Ibrahim ben-Zalch, 75.
 Ibrahim Ebn-Alharid Ohksaita, 43.
 Ibram (locus), 39.
 Iemana, *vid.* Iemen.
 Jemanenses (tribus), 14, 74.
 Jemen, 21, 28, 73.
 Jesdudjanis, 51.
 Ihjadh ben-Ghanam, 2, 3, 5, 47.
 Ihleh (locus), 107.
 Ihmara ben-Alwalid, 44.
 Ihsa ben-Ahli ben-Zalch Alhaschami,
 16.
 Ihsa ben-Alahcci, 14.
 Ihsa ben-Ajschah, *vid.* Ahmed.

Ihsa ben-Jasid-Aldjehudi, 80.
 Ihsa ben-Mehdi Ahbd-Allah, &c.,
 111, 116, 117.
 Ihsa ben-Musa, 67, 68, 73, 77, 154.
 Ihsa ben-Ohbaid-Allah ben-Ahhd Ha-
 schemita, 19.
 Ihsa servus Alauscherii, 29, 30, 120,
 122, 123.
 Ihsam ben-Ahmru, 70.
 Ihtadi, 82.
 Joppe, 98.
 Jordanes (fluvius), 49, 89.
 Joseph ben-Abi-Alsadj, 100, 150.
 Joseph ben-Ohmar Altsakfi, 8, 61.
 Iraca, 47, 48, 49, 55, 58.
 Ishak ben-Cendadj, 90, 95, 99, 100,
 101, 102, 104, 129.
 Ishak ben-Ibrahim ben-Muzahb ben-
 Soraik, 16, 82.
 Ishak ben-Ibrahim ben-Zalch, 75, 76,
 77.
 Ishak ben-Ismahil cliens generis Umaj-
 ja, 82.
 Ishak ben-Muslima Alohkaiti, 10.
 Ishak ben-Salam, 60.
 Ismahil ben-Ohbaid-Allah, 56.
 Ismahil ben-Zalch, 14, 77.
 Jus typi monetatis, 71.

K

Kahkah ben-Ahmru, 2, 48.
 Kais (regio), 63.
 Kaisitz (tribus), 75.
 Kais Alasbah, 49.
 Karghuja, 139.
 Karkisium (locus), 51.
 Karmathia (Zahib-Alchah), 28, 112.
 Karmathite (secta), 28, 29, 32, 109,
 111, 115, 117.
 Kaschan (locus), 113.
 Katharabbul vel Kothrabbul, 32, 127,
 128.
 Kathronnada, 26, 107.
 Kazr-Albenat (palatium), 21.
 Kazr-Alhadjdadj (locus), 76.
 Kemama, 78.
 Kemama ben-Abi-Said, 15.
 Kinnesrin (locus), 1—21, 24, 25, 27,
 31, 46, 49, 62, 66, 77, 97.
 Kodhahitz (locus), 75.
 Komm (locus), 91.
 Kuwaik (fluvius), 21, 45, 151.

L

Lacham (tribus), 75.
 Lahdj, 109.
 Laodicea (locus), 32.
 Launijja (locus), 126.
 Lebaba, 44.
 Leon filius Phokasi Domesticus, 134.
 Lijah (vallis), 58.
 Lijjah (mons), 58.
 Lulu, 23, 97, 129.

M

Maahd ben-Sahid, 33, 40.
 Maahds ben-Djebel Anzarita, 51.
 Maahrira-Alnohman (locus), 7, 28, 29,
 33, 37, 40, 57.
 Maahrira-Hims, 57.
 Maahrira-Mazrin (locus), 18.
 Maghara Alcohl, 147.
 Magharebici, 109, 111.
 Mahadger ben-Thalik, 120.
 Mahan (locus), 130.
 Mahmud ben-Haml, *vid.* Abu-Kabus
 Mahmud ben-Djoc.
 Mahmud ben-Nazr ben-Zaleh, 45.
 Mahratsa-Albaridijja (locus), 18, 84.
 Maimun ben-Solaiman Hadeka, &c.
 20.
 Maimuna, 44.
 Malathia, 62.
 Malic ben-Haschem, 69.
 Malic Uschtur, 48.
 Malih Turca, 90.
 Marakijja (locus), 126.
 Mardj-Almauzil (regio), 104.
 Manadsir (tractus), 91.
 Manzur, *vid.* Abu-Djahfar.
 Manzur fil. Ihsæ ben-Alschaich, 90.
 Maredin (arx), 90.
 Maschhud-Tharud (locus), 152.
 Masid ben-Alhaisum, 66.
 Masur ben-Alwalid, 8.
 Mathmura, 74.
 Mathr ben-Albaldi, 148.
 Maziza, 46, 110.
 Mecca, 67, 82.
 Medina (locus), 44, 48, 67, 82, 84.
 Menbidj (locus), 13, 14, 17, 43, 51.
 Merwan ben-Merwan ben-Alhacim,
 8, 9, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 74, 153.
 Mesopotamia, 12, 13, 15, 17, 46, 47,

55, 65, 66, 67, 72, 78, 79, 80, 82,
 84, 91, 100.
 Michaël Græcorum imperator, 18.
 Mîsara ben-Masruk, 47, 48.
 Mizr (locus), 30, 90.
 Moahwijja, 5, 6, 48, 51, 52, 53, 54, 87.
 Moahwijja ben-Hescham, 60, 153.
 Modhar ben-Ahmed ben-Thulun, 98.
 Modharitæ (tribus), 75, 76.
 Mohareb (gens), 75.
 Monasterium Simeonis, 7, 56, 57.
 Montes Thai, 46.
 Mosula (locus), 34, 36—38, 47,
 91, 100, 110, 113.
 Motenabbi, 32, 35, 92.
 Mudabil Komensis, 30.
 Mudatstær, *vid.* Ihsa ben-Mehdi.
 Mughaira, 63.
 Muhadjjar (mons), 45.
 Muhammed, 44, 47, 49.
 Muhammed Alamin, *vid.* Amin.
 Muhammed Almuntazir, 19, 20, 89.
 Muhammed ben-Abali, 119, 120.
 Muhammed ben-Abi-Alsadj, 24, 25,
 83, 88, 99, 100, 101, 102, 103,
 104, 129, 154.
 Muhammed ben-Abi-Musa Ihsa Al-
 dharir, 31.
 Muhammed ben-Ahbd-Almalic ben-
 Zaleh, 21.
 Muhammed ben-Ahbdah-ben-Harb,
vid. Abu-Ahbd-Allah Mûhammed.
 Muhammed ben-Ahli, 13, 19.
 Muhammed ben-Ahli Alchelandji, *vid.*
 Ebn-Alchelandji.
 Muhammed ben-Ahli ben-Ahmed
 Alnaredani, 121.
 Muhammed ben-Alahbbas ben-Sahid
 Celabita, 23.
 Muhammed ben-Alaschats, 65.
 Muhammed ben-Alhasan ben-Ahli
 Alnatscri, 32.
 Muhammed ben-Alseri, 79.
 Muhammed ben-Atamisch, 97.
 Muhammed ben-Cendadj, 107.
 Muhammed ben-Diudad, *vid.* Muham-
 med ben-Abi-Alsadj.
 Muhammed ben-Habib Albalsami, 26,
 37.
 Muhammed ben-Jesdads, 34, 35, 121.
 Muhammed ben-Ihsa, 121.
 Muhammed ben-Ihsa ben-Hamruja,
 73.

Muhammed ben-Ihsa ben-Schaich, 90.
 Muhammed ben-Ishak ben-Cendadj,
 100.
 Muhammed ben-Lamdjur, 122, 123.
 Muhammed ben-Merwan, 6, 55.
 Muhammed ben-Muhammed Alhadui,
 31.
 Muhammed ben-Musa ben-Thulun,
 105.
 Muhammed ben-Rabiah, 120.
 Muhammed ben-Solaiman, 29, 30,
 97, 109, 110, 112, 113, 115, 116,
 117, 119, 120, 121.
 Muhammed ben-Thoghdj, 26, 33—
 39, 41, 42, 129, 140.
 Muhammed ben-Zaleh, 18, 84.
 Muhammed ben-Zul, 66.
 Muhiss-Aldewla, 91.
 Mukatil ben-Hacim Alacci, 10, 66.
 Mukra (locus), 76.
 Mulierum vestes, 113.
 Munijja-Alazbagh, 108.
 Munis Almuthsaffar, 31—33, 36, 113,
 126, 127, 128, 129, 151.
 Murtadhi-Aldewla, 152.
 Musa ben-Ahmed, 120.
 Musa ben-Ahmed ben-Thulun, 98.
 Musa ben-Bugha, 20, 91, 95, 155.
 Musa ben-Jahja, 14.
 Musa ben-Ihsa, 13.
 Musa ben-Solaiman Alchorasani, 12.
 Musa ben-Tharnik, 121.
 Musahim, *vid.* Abu-Alfatah Musahim.
 Musawir, *vid.* Abu-Almuthsaffar Mu-
 sawir.
 Muslima ben-Ahbd-Almalic, 6, 7, 9,
 13, 55.

N

Nahrtiri (tractus), 91.
 Nahura (locus), 6, 10.
 Nakirah (locus), 57.
 Nasaritæ (tribus), 14, 74.
 Nasir, 36.
 Nazer ben-Ahmed ben-Thulun, 98,
 108.
 Nazer ben-Hamsah Alchorahi, 19.
 Nazer ben-Schabets, 15, 16, 78, 79.
 Nazer ben-Sijar, 67.
 Nazir-Aldewla, 35—39, 43, 134.
 Nedjd (regio), 33.
 Newa, 49.

Nicephorus, 151.
 Nireb (locus), 12, 69.
 Nischabur (locus), 20.
 Noah ben-Asad, 90.
 Nomair (tribus), 42.
 Noohm (mater Saif-Aldewlæ), 41.
 Nur-Aldin, 31, 44, 45.

O

Obolus, 12.
 Ohbaid-Allah ben-Ahbd-Alahsis ben-
 Alfadhl ben-Zaleh, 17, 18.
 Ohbaid-Allah ben-Ahbd-Alrahman
 ben-Achi-Aliman, 33.
 Ohbaid-Allah ben-Alabbas ben-Jasid,
 &c., 66.
 Ohbaid-Allah ben-Alseri, 79, 80.
 Ohbaid-Allah ben-Muhammed ben-
 Ahbd-Alahsis, &c., 22.
 Ohbaid-Allah ben-Thoghdj, 129.
 Ohkail (tribus), 42.
 Ohmair ben-Sahd ben-Ohbaid Alan-
 zari, 5.
 Ohman (locus), 129.
 Ohmar ben-Ahbd-Alahsis ben-Mer-
 wan, 7, 56, 57.
 Ohmar ben-Alchaththab, 1—5, 48,
 50, 53, 54.
 Ohmar Alcilduwani, 73.
 Ohmar ben-Alhasan, *vid.* Abu-Hafiz.
 Ohmarus ben-Hiob, 58.
 Ohmar ben-Hobaira, 55, 60.
 Ohtsman (fil. Alwalidi), 8, 60, 61.
 Ohtsman (chalifa), 5, 52.
 Ohtsman ben-Ahbd-Alahla, 66.
 Ohtsman ben-Nihik, 70.
 Om-Fesua, 49.

P

Palæstina, 45, 62, 66, 89, 90.
 Porta Aldjenan, 27, 30.
 Porta Alschamasijjah, 95.
 Porta Alselam, 21.
 Porta Alzaghir, 49.
 Porta Antiochena, 1, 14, 21, 44.
 Porta Djabijæ, 49.
 Prædæ quinta pars, 44.
 Prælium Bedrense, 49.
 Prælium Ghasani, 49.
 Prælium Ziffinense, 51, 52.
 Provincia Bani-Merwan, 45.

R

- Rabiah, 73.
 Rabiah ben-Ahmed ben-Thulun, 98,
 108.
 Racca (locus), 10, 11, 15, 20, 29,
 38, 39, 41, 52.
 Rafika (locus), 102,
 Ragheb, 105.
 Rahbah, 125.
 Rajek, 113.
 Ramhormos (tractus), 91.
 Ramla, 24, 30, 34, 89.
 Ras-Aldulba (platea), 14, 20.
 Ravenditæ (secta), 13, 70.
 Rocham (regio), 45.
 Rohbah (locus), 124, 125.
 Rusten (fluvius), 40.
 Ruzafa-Hescham (locus), 11.

S

- Sadafna (locus), 92.
 Sadjitici (copiarum pars), 42, 150.
 Sahl Alaisar, 100.
 Sahl-Aldewla, *vid.* Abu-Almaahli.
 Sahl ben-Abi-Wekaz, 2, 48, 49.
 Sahl Theophilus, 98.
 Sahid ben-Ahmira ben-Hadsim Al-
 djamhi, 5.
 Sahid ben-Hamdan, 134.
 Sahid ben-Muchalled, 99.
 Saidan-Alkahrmana, 113.
 Saif-Aldewla, 28, 37—43, 134, 135,
 138, 146, 147, 148, 149, 150, 151.
 Saif-Aldin ben-Ahlan-Aldin, 71.
 Saif-Aldin ben-Kaldj, 71.
 Salm (gens), 75.
 Salmijja (locus), 14, 20, 23, 28.
 Samira (locus), 31.
 Sarmin (locus), 43, 151.
 Schabib, 12, 71.
 Schafi, 122.
 Schaiban ben-Ahbd-Alahsis Jeschceri,
 60.
 Schaiban ben-Ahmed ben-Thulun, 98,
 109, 120.
 Schaisar (locus), 24.
 Schara (locus), 138.
 Scharhil ben-Hasanah, 48.
 Schehab-Aldin, 71.
 Schems-Almotuc Abu-Alfatah Ismahil,
 72.

- Scherif Ahlikensis, 41.
 Schohaib (templum), 1, 44.
 Seimalu (arx), 73.
 Senan, 126.
 Sendan (locus), 91.
 Sendara (locus), 55.
 Sendes (arx), 84.
 Sendj (secta), 97.
 Sendjan (locus), 91.
 Sendiki (secta), 13, 73.
 Sera (montes), 129.
 Seruja (locus), 51.
 Sibthera (locus), 83.
 Sima, *vid.* Sima Althawil.
 Sima Althawil, 21, 22, 95, 158,
 159.
 Sofar ben-Ahzim ben-Ahbd-Allah
 ben-Jasid Alhelali, 11, 66, 67.
 Sohail ben-Ahdi, 48.
 Solaihita (tribus), 74.
 Solaiman (fil. Barmeci), 73.
 Solaiman ben-Ahbd-Aldjabbar ben-
 Artek, 35.
 Solaiman ben-Ahbd-Almalic, 6, 7,
 55.
 Solaiman ben-Ahli, 11.
 Solaiman ben-Hescham ben-Ahbd-
 Almalic, 8, 59, 60, 61.
 Solaimanijja (palatium), 21, 45.
 Sulma (mons), 46.
 Sultan, 19, 86.
 Sus (tractus), 91.
 Syria, 6, 12—17, 20—22, 29, 32, 33,
 35, 38, 46, 47, 48, 51, 68, 78, 79,
 82, 84, 90, 91, 99.

T

- Tacin eunuchus, 31, 121, 125, 126.
 Tadmor, 11.
 Tamim, *vid.* Banu-Tamim.
 Tannis (locus), 109.
 Tanuch (tribus), 1—3, 9, 45.
 Tarudja (locus), 123.
 Tefisa (locus), 88.
 Tehama (regio), 82, 88.
 Tel-Aldjabija (collis), 49.
 Tel-Firus, 121.
 Tel-Mannes (locus), 29, 115.
 Thaher, 78, 79.
 Thaher ben-Muhammed ben-Ismaihil
 ben-Zaleh ben-Ahli, 19.
 Thai (tribus), 1—3, 9.

Tharif Alsobcéri, 129.
 Tharsus (locus), 21, 24, 26, 46,
 47.
 Theodorus, 51.
 Thoghdi ben-Djof, 26, 27, 29, 30,
 40, 109, 111, 119, 121, 129.
 Thulun, 90.
 Thulunidæ (gens), 29.
 Tima (locus), 46.
 Tributum, 56.
 Tsabet ben-Musa, 73.
 Tsanijjah-Aluhkab (locus), 103.
 Tuma (locus et porta), 76.
 Turcæ, 45.
 Tustar (tractus), 91.
 Tusun, 36—38, 140, 160.

U—V

Veredi, 87.
 Vestes albæ, 9, 64.
 Vestes nigrae, 10, 65.
 Vestes rubrae, 10, 65.
 Vestes virides, 64, 65.
 Via Albenat (platea), 21.
 Ustads, 133.

W

Wakedi, 47.
 Walid ben-Jasid, *vid.* Alwalid.
 Warka, 15.
 Warka Altharifi, 16.
 Wazif, 20, 27, 88, 89, 110, 111, 159.
 Wazif Aljeschcéri, 159.
 Wazif Boctemrita, 30, 32, 119.
 Wazif Muschgir, 159.

Z

Zafi, 108, 109, 121.
 Zafzaf (arx), 67, 148.
 Zaleh, 9, 12, 62, 63, 73.
 Zaleh ben-Alazbah Altanuchi, 92.
 Zaleh ben-Merdas, 152.
 Zaleh ben-Muhammed ben-Ismahil
 ben-Zaleh ben-Ahli Alhaschemi, 22.
 Zaleh ben-Ohbaid-Allah ben-Ahbd-
 Alahsis, &c., 20.
 Zanah (locus), 79.
 Zelah-Aldin, 71.
 ZendeK Turca, 45.
 Zenuberi, 30, 31, 33, 41, 125.
 Ziffin, 6, 49, 51.

FINIS TABULÆ.

